

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

277

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi s zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-1827-43/16 od 15. lipnja 2016. godine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 89. sjednici, održanoj 25. siječnja 2017. godine, donijelo je

**ODLUKU
O FORMIRANJU KOORDINACIJSKOG ODBORA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA IMPLEMENTACIJU
PLANA UPRAVLJANJA ZA NEKROPOLE SA
STEĆCIMA IZ BOSNE I HERCEGOVINE UPISANE NA
LISTU SVJETSKJE BAŠTINE**

**Članak 1.
(Predmet Odluke)**

Ovom Odlukom formira se Koordinacijski odbor Bosne i Hercegovine za implementaciju Plana upravljanja za nekropole sa stećcima iz Bosne i Hercegovine upisane na Listu svjetske baštine (u daljnjem tekstu: Koordinacijski odbor BiH), imenuju članovi, utvrđuju zadaci i razdoblje imenovanja.

**Članak 2.
(Sastav)**

- (1) U sastav Koordinacijskog odbora BiH imenuju se:
- a) Biljana Čamur Veselinović, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
 - b) Amira Redžić, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
 - c) Mirzah Fočo, Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;

- d) Mirela Mulalić Handan, Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
 - e) Nusret Čolo, Federalno ministarstvo kulture i sporta;
 - f) Lidija Mičić, Zavod za zaštitu spomenika Federacije Bosne i Hercegovine;
 - g) Robert Stergar, Zavod za zaštitu spomenika Federacije Bosne i Hercegovine;
 - h) Tanja Đaković, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske;
 - i) Milijana Okilj, Zavod za zaštitu kulturnopovijesnoga i prirodnoga nasljeđa Republike Srpske.
- (2) Za tajnika Koordinacijskog odbora BiH imenuje se Jelena Džomba, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Zadaci Koordinacijskog odbora BiH)

- (1) Koordinacijski odbor BiH odgovoran je za implementaciju Plana upravljanja za nekropole sa stećcima iz Bosne i Hercegovine upisane na Listu svjetske baštine.
- (2) Koordinacijski odbor BiH usvaja Izvješće o stanju konzervacije stećaka upisanih na Listu svjetske baštine UNESCO-a te dostavlja isti Međudržavnom koordinacijskom odboru.
- (3) Koordinacijski odbor BiH iz svog sastava bira zastupnike Bosne i Hercegovine koji sudjeluju u radu Međudržavnog koordinacijskog odbora.
- (4) Koordinacijski odbor BiH donosi godišnji Program rada.

Članak 4.

(Razdoblje imenovanja)

- (1) Članovi Koordinacijskog odbora imenuju se na razdoblje od pet godina.
- (2) Članovi Koordinacijskog odbora nakon isteka mandata mogu biti ponovo imenovani u sastav Koordinacijskog odbora BiH.

Članak 5.

(Način rada)

- (1) Način rukovođenja, odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad, te način suradnje sa entitetskim koordinacijskim odborima utvrđuje se Poslovnikom o radu.
- (2) Koordinacijski odbor BiH je dužan na prvom konstitutivnom sastanku imenovati predsjednika i zamjenika predsjednika Koordinacijskog odbora BiH te donijeti Poslovnik o radu.
- (3) Koordinacijski odbor BiH sastanke održava najmanje dva puta godišnje.

Članak 6.

(Podnošenje izvješća o radu)

Za svoj rad Koordinacijski odbor BiH je odgovoran Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kojem jedanput godišnje podnosi izvješće o svom radu.

Članak 7.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 24/17
25. siječnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

Na osnovu člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa zaključkom Savjeta ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-1827-43/16 od 15. juna 2016. godine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na 89. sjednici, održanoj 25. januara 2017. godine, donio je

ОДЛУКУ**О ФОРМИРАЊУ КООРДИНАЦИОНОГ ОДБОРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ
ПЛАНА УПРАВЉАЊА ЗА НЕКРОПОЛЕ СА
СТЕЋИМА ИЗ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ УПИСАНЕ
НА ЛИСТУ СВЈЕТСКЕ БАШТИНЕ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Овом одлуком формира се Координациони одбор Босне и Херцеговине за имплементацију Плана управљања за некрополе са стећцима из Босне и Херцеговине уписане на Листу свјетске баштине (у даљем тексту: Координациони одбор БиХ), именују чланови, утврђују задаци и период именовања.

Члан 2.

(Састав)

- (1) У састав Координационог одбора БиХ именују се:
 - а) Биљана Чамур Веселиновић, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине;
 - б) Амира Реџић, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине;
 - ц) Мирзах Фочо, Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине;
 - д) Мирела Мулалић Хандан, Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине;
 - е) Нусрет Чоло, Федерално министарство културе и спорта;
 - ф) Лидија Мићић, Завод за заштиту споменика Федерације Босне и Херцеговине;
 - г) Роберт Стергар, Завод за заштиту споменика Федерације Босне и Херцеговине;

- х) Тања Ђаковић, Министарство просвјете и културе Републике Српске;
- и) Милијана Окиљ, Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске.

- (2) За секретара Координационог одбора БиХ именује се Јелена Џомба, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Задаци Координационог одбора БиХ)

- (1) Координациони одбор БиХ одговоран је за имплементацију Плана управљања за некрополе са стећцима из Босне и Херцеговине уписане на Листу свјетске баштине.
- (2) Координациони одбор БиХ усваја Извјештај о стању конзервације стећака уписаних на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а те доставља исти Међудржавном координационом одбору.
- (3) Координациони одбор БиХ из свог састава бира представнике Босне и Херцеговине који учествују у раду Међудржавног координационог одбора.
- (4) Координациони одбор БиХ доноси годишњи Програм рада.

Члан 4.

(Период именовања)

- (1) Чланови Координационог одбора именују се на период од пет година.
- (2) Чланови Координационог одбора након истека мандата могу бити поново именовани у састав Координационог одбора БиХ.

Члан 5.

(Начин рада)

- (1) Начин руковођења, одлучивања и друга питања од значаја за рад, те начин сарадње са ентитетским координационим одборима утврђује се Пословником о раду.
- (2) Координациони одбор БиХ је дужан на првом конstitutивном састанку именовати председника и заменика председника Координационог одбора БиХ те донијети Пословник о раду.
- (3) Координациони одбор БиХ састанке одржава најмање два пута годишње.

Члан 6.

(Подношење извјештаја о раду)

За свој рад Координациони одбор БиХ је одговоран Савјету министара Босне и Херцеговине, којем једанпут годишње подноси извјештај о свом раду.

Члан 7.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 24/17
25. јануара 2017. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-1827-43/16 od 15. juna 2016. godine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 89. sjednici, održanoj 25. januara 2017. godine, donijelo je

Zamjenik predsjedatelja
Vijeća ministara BiH
Mirko Šarović, v. r.

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ" број 94/16) и Одлуке о критеријумима за додјелу средстава интервентне буџетске резерве број 09-3-63-2/17 од 07.02.2017. године, замјеник председавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у износу од 2.000,00 КМ (словима: двије хиљаде конвертибилних марака) Фудбалском клубу "Славија" Источно Сарајево, у сврху једнократне финансијске подршке за санацију инсталација у клупским просторијама.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове Одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на текући рачун Академије спорта "Славија" број 5550020052848818, Нова Банка а. д. Бања Лука, Источно Сарајево.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Фудбалски клуб "Славија" Источно Сарајево да по окончању финансирања предвиђених активности достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 09-3-02-817/17
24. фебруара 2017. године
Сарајево

Замјеник председавајућег
Савјета министара БиХ
Мирко Шаровић, с. р.

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и Одлуке о критеријумима за додјелу средстава интервентне буџетске резерве број 09-3-63-2/17 од 07.02.2017. године, замјеник председавајућег Вјећа министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у

износу од 2.000,00 КМ (словима: двије хиљаде конвертибилних марака) Фудбалском клубу "Славија" Источно Сарајево, у сврху једнократне финансијске подршке за санацију инсталација у клупским просторијама.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове Одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на текући рачун Академије спорта "Славија" број 5550020052848818, Нова Банка а. д. Бања Лука, Источно Сарајево.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Фудбалски клуб "Славија" Источно Сарајево да по окончању финансирања предвиђених активности достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 09-3-02-817/17
24. фебруара 2017. године
Сарајево

Замјеник председавајућег
Вјећа министара БиХ
Мирко Шаровић, с. р.

POVJERENSTVO ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

279

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 36. stavak (1) Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 22. просинца 2016. године, доноси следеће

ОДЛУКУ

I.

Дзамија Ограђеница у Лукавици, опћина Грачаница, која се налази на простору означеном као к.č. 1174 (нови премијер), што одговара к.č. 1292/4 (стари премијер), к.о. SP Lukavica, посједовни лист број 1409, з.к. уложак бр. 587, 1399, 781, 918, 920, 1122, 1014, 952, 1572, 1276, 1461, 1275 и 1287, к.о. SP Lukavica, Опћина Грачаница, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина, не испуњава Критерије за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II.

Добро из тачке I. ове одлуке брише се с Liste петиција која се води у Повјеренству за очување националних споменика (у даљњем тексту: Повјеренство).

III.

Према чланку V. ставак 4. Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Повјеренства су коначне.

IV.

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Predsjedatelj Povjerenstva
Prof. dr. **Amir Pašić**, v. r.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 22. децембра 2016. године, донијела је

Цамија Ограђеница у Лукавици, општина Грачаница, која се налази на простору означеном као к.ч. 1174 (нови премјер), што одговара к.ч. 1292/4 (стари премјер), к. о. СП Лукавица, посједовни лист број 1409, з.к. уложак бр. 587, 1399, 781, 918, 920, 1122, 1014, 952, 1572, 1276, 1461, 1275 и 1287, к.о. СП Лукавица, општина Грачаница, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина, не испуњава Критеријуме за проглашење добара националним споменица Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

Добро из тачке I ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Комисији за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија).

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у сљедећем саставу: проф. др Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Предсједавајући Комисије
Проф. др **Амир Пашић**, с. р.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 36 stav (1) Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 22. decembra 2016. godine, donijela je

Džamija Ograđenica u Lukavici, općina Gračanica, koja se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 1174 (novi premjer), što odgovara k.č. 1292/4 (stari premjer), k.o. SP Lukavica, posjedovni list broj 1409, z.k. ulošci br. 587, 1399, 781, 918, 920, 1122, 1014, 952, 1572, 1276, 1461, 1275 i 1287, k.o. SP Lukavica, općina Gračanica, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina, ne ispunjava Kriterije za proglašenje dobra nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

Dobro iz tačke I ove odluke briše se s Liste peticija koja se vodi u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija).

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Prof. dr. **Amir Pašić**, s. r.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 36. stavak (1) Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 22. prosinca 2016. godine, donijelo je

Džamija Prnjavor u Lukavici, općina Gračanica, koja se nalazi na prostoru označenom kao k.č.1894 (novi premjer), što odgovara k.č. 1246/3 i 1246/4 (stari premjer), k.o. Lukavica, posjedovni list broj 696, z.k. uložak broj 1277, k.o. SP Lukavica, općina Gračanica, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina, ne ispunjava Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

Dobro iz točke I. ove odluke briše se s Liste peticija koja se vodi u Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Prema članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Övu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Prof. dr. **Amir Pašić**, v. r.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 22. децембра 2016. године, донијела је

ОДЛУКУ**I**

Џамија Прњавор у Лукавици, општина Грачаница, која се налази на простору означеном као к.ч.1894 (нови премијер), што одговара к.ч. 1246/3 и 1246/4 (стари премијер), к.о. Лукавица, посједовни лист број 696, з.к. извод број 1277, к.о. СП Лукавица, општина Грачаница, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина, не испуњава Критеријуме за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II

Добро из тачке I ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Комисији за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија).

III

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IV

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у следећем саставу: проф. др Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 06.3-2.4-57/16-7

22. децембра 2016. године

Сарајево

Председавајући Комисије

Проф. др **Амир Пашић**, с. р.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 22. децембра 2016. године, донијела је

ОДЛУКУ**I**

Џамија Прњавор у Лукавици, општина Грачаница, која се налази на простору означеном као к.ч. 1894 (нови премијер), што одговара к.ч. 1246/3 и 1246/4 (стари премијер), к.о. Лукавица, посједовни лист број 696, з.к. уложак број 1277, к.о. СП Лукавица, општина Грачаница, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина, не испуњава Критерије за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II

Добро из тачке I ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Комисији за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија).

III

Према члану V став 4. Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IV

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у следећем саставу: проф. др. Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 06.3-2.4-57/16-7

22. децембра 2016. године

Сарајево

Председавајући Комисије

Проф. др. **Амир Пашић**, с. р.

281

Повјеренство за очување националних споменика, на основу члана V. ставак 4. Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. ставак (1) Пословника о раду Повјеренства за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 22. просинца 2016. године, донијело је

ОДЛУКУ**I.**

Џамија Дедићи у Стјепан Пољу, општина Грачаница, која се налази на простору означеном као к.ч. 1304 (нови премијер), што одговара к.ч. 226/3 и 226/6, к.о. Стјепан Поље, посједовни лист број 689, з.к. уложак бр. 1046 и 637, к.о. СП Стјепан Поље, општина Грачаница, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина не испуњава Критерије за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II.

Добро из тачке I. ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Повјеренству за очување националних споменика (у даљњем тексту: Повјеренство).

III.

Према члану V. ставак 4. Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Повјеренства су коначне.

IV.

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Повјеренство је донијело у следећем саставу: проф. др. Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 06.3-2.4-57/16-8

22. просинца 2016. године

Сарајево

Председатељ Повјеренства

Проф. др. **Амир Пашић**, в. р.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 22. децембра 2016. године, донијела је

ОДЛУКУ**I**

Џамија Дедићи у Стјепан Пољу, општина Грачаница, која се налази на простору означеном као к.ч. 1304 (нови премијер), што одговара к.ч. 226/3 и 226/6, к.о. Стјепан Поље, посједовни лист број 689, з.к. уложак бр. 1046 и 637, к.о. СП Стјепан Поље, општина Грачаница, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина не испуњава Критеријуме за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II

Добро из тачке I ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Комисији за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија).

III

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

ODLUKU**O RAZRJEŠENJU PREDSEDAVAJUĆEG KOMISIJE****Članak 1.**

Prof. dr. Dragan Mikerević iz Doboja razrješava se s funkcije predsjedavajućeg Komisije za računovodstvo i reviziju BiH, s danom 28.2.2017. godine, zbog isteka mandata.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

S obzirom da je prema članku 5. stavak 2. i 3. Statuta Komisije, predsjedavajućem KRRBiH, prof. dr. Draganu Mikereviću ističe mandat na koji je imenovan s danom 28.2.2017. godine, isti je razriješen s funkcije predsjedavajućeg KRRBiH, pa je odlučeno kao u dispozitivu.

Predsjedavajući

Komisije za računovodstvo
i reviziju BiHBroj 16/17
28. veljače 2017. godineProf. dr. **Dragan Mikerević**, v. r.

Na osnovu člana 5. stav 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i člana 2. Poslovnika o načinu konstituisanja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. godine, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.02.2017. godine, donijela

ODLUKU**O RAZRJEŠENJU PREDSEDAVAJUĆEG KOMISIJE****Član 1.**

Проф. др Драган Микеревић из Добоја разрјешава се с функције председавајућег Комисије за рачуноводство и ревизију БиХ, са даном 28.02.2017. године, због истека мандата.

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

S obzirom da prema članu 5. stav 2. i 3. Statuta Komisije, predsjedavajućem KRRBiH, проф. др Драгану Микеревићу истиче мандат на који је именован на дан 28.02.2017. године, исти је разријешен са функције председавајућег КРРБиХ, па је одлучено као у диспозитиву.

Председавајући

Комисије за рачуноводство и
ревизију БиХBroj 16/17
28. фебруара 2017. годинеПроф. др **Драган
Микеревић**, с. р.

Na osnovu člana 5. stav 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i članka 2. Poslovnika o načinu konstituiranja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. godine, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.2.2017. godine, donijela

ODLUKU**O RAZRJEŠENJU PREDSEDAVAJUĆEG KOMISIJE****Član 1.**

Prof. dr. Dragan Mikerević iz Doboja razrješava se s funkcije predsjedavajućeg Komisije za računovodstvo i reviziju BiH, s danom 28.2.2017. godine, zbog isteka mandata.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

S obzirom da je prema članu 5. stav 2. i 3. Statuta Komisije, predsjedavajućem KRRBiH, проф. др. Draganu Mikereviću ističe mandat na koji je imenovan s danom 28.2.2017. godine, isti je razriješen s funkcije predsjedavajućeg KRRBiH, pa je odlučeno kao u dispozitivu.

Predsjedavajući

Komisije za računovodstvo
i reviziju BiHBroj 16/17
28. februara 2017. godineProf. dr. **Dragan Mikerević**, s. r.
(SI-311/17-G)

286

Na temelju članka 5. stavak 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i odredbi člana 2. Poslovnika o načinu konstituiranja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. g. Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.2.2017. godine, donijela

ODLUKU**O RAZRJEŠENJU GENERALNOG TAJNIKA KOMISIJE****Članak 1.**

Mirela Bojić, diplomirani pravnik iz Banja Luke, razrješava se s funkcije generalnog tajnika Komisije za računovodstvo i reviziju BiH, s danom 28.2.2017. godine.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

S obzirom da je člankom 5. stavak 3. Statuta Komisije propisano da se svake godine bira novi predsjedavajući i generalni tajnik, a da sjedište generalnog sekretara određuje predsjedavajući, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je razriješila Mirelu Bojić s funkcije generalnog sekretara Komisije, jer joj je mandat na koji je imenovana ističe s danom 28.2.2017. godine, pa je odlučeno kao u dispozitivu.

Predsjedavajući

Komisije za računovodstvo
i reviziju BiHBroj 17/17
28. veljače 2017. godineProf. dr. **Dragan Mikerević**, v. r.

Na osnovu člana 5. stav 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i odredbi člana 2. Poslovnika o načinu konstituisanja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. g. Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.02.2017. godine, donijela

ODLUKU**O RAZRJEŠENJU GENERALNOG SEKRETARA KOMISIJE****Član 1.**

Мирела Бојић, дипломирани правник из Бања Луке, разрјешава се са функције генералног секретара Комисије за рачуноводство и ревизију БиХ, са даном 28.02.2017. године.

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Na osnovu člana 5. st. 2. i 3. Statuta Komisije i odredbi članka 2. Poslovnika o načinu konstituiranja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. g., Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.2.2017. godine, donijela

ODLUKU**O IMENOVANJU PREDSEDAVAJUĆEG KOMISIJE****Član 1.**

Marin Ivanišević, dipl. oec. iz Sarajeva imenuje se za predsjedavajućeg Komisije za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine na mandatni period od godinu dana.

Član 2.

Sukladno članu 1., imenovani preuzima sva prava i obaveze predsjedavajućeg, sa 1.3.2017. godine.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je razriješila prof. dr. Dragana Mikerevića sa funkcije predsjedavajućeg KRR BiH sa danom 28.2.2017. godine, zbog isteka mandata. Sukladno Statutu Komisije, a na prijedlog Saveza računovođa i revizora Republike Srpske, Komisija RRBiH je na svojoj sjednici održanoj dana 28.2.2017. godine, za predsjedavajućeg Komisije za računovodstvo i reviziju BiH imenovala Marina Ivaniševića na mandatni period od godinu dana, od 1.3.2017. godine, pa je odlučeno kao u dispozitivu.

Predsjedavajući
Komisije za računovodstvo
i reviziju BiH

Broj 18/17
28. februara 2017. godine Prof. dr. **Dragan Mikerević**, s. r.
(SI-313/17-G)

288

Na temelju članka 5. stavak 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i odredbi članka 2. Poslovnika o načinu konstituiranja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. g., Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.2.2017. godine, donijela

ODLUKU**O IMENOVANJU GENERALNOG TAJNIKA KOMISIJE****Članak 1.**

Mr. sc. Gabriela Čilić Kardov iz Mostara, imenuje se za generalnog tajnika Komisije za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine na mandatno razdoblje od godinu dana.

Članak 2.

Sukladno članku 1., imenovana preuzima sva prava i obaveze s danom 1.3.2017. godine.

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

S obzirom da je Mirela Bojić, razriješena funkcije generalnog tajnika Komisije zbog isteka mandata i da je člankom 5. Statuta Komisije propisano da sjedište generalnog tajnika određuje predsjedavajući Komisije na mandatno razdoblje od godinu dana, za generalnog tajnika Komisije RRBiH imenovana je Gabriela Čilić Kardov, pa je odlučeno kao u dispozitivu.

Predsjedavajući
Komisije za računovodstvo
i reviziju BiH

Broj 19/17
28. veljače 2017. godine Prof. dr. **Dragan Mikerević**, v. r.

Na osnovu člana 5. stav 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i odredbi člana 2. Poslovnika o načinu konstituiranja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. g., Komisija za računovodstvo i reviziju BiH, je na svojoj sjednici održanoj dana 28.02.2017. godine, donijela

ОДЛУКУ**O IMENOVANJU GENERALNOG SEKRETARA KOMISIJE****Члан 1.**

Мр Габриела Чилић Кардов из Мостара, именује се за генералног секретара Комисије за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине на мандатни период од годину дана.

Члан 2.

У складу са чланом 1., именована преузима сва права и обавезе са даном 01.03.2017. године.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

С обзиром да је Мирела Бојић, разријешена функције генералног секретара Комисије због истека мандата и да је чланом 5. Статута Комисије прописано да сједиште генералног секретара одређује председавајући Комисије на мандатни период од годину дана, за генералног секретара Комисије РРБиХ именована је мр Габриела Чилић Кардов, па је одлучено као у диспозитиву.

Председавајући
Комисије за рачуноводство и
ревизију БиХ
Проф. др **Драган
Микеревић**, с. р.

Број 19/17
28. фебруара 2017. године

Na osnovu člana 5. stav 3. Statuta Komisije, Komisija za računovodstvo i reviziju BiH i odredbi člana 2. Poslovnika o načinu konstituiranja i rada KRRBiH br. 138-1/12 od 27.12.2012. g., Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na svojoj sjednici održanoj dana 28.2.2017. godine, donijela

ODLUKU**O IMENOVANJU GENERALNOG SEKRETARA KOMISIJE****Član 1.**

Mr. sc. Gabriela Čilić Kardov, imenuje se za generalnog sekretara Komisije za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine na mandatni period od godinu dana.

Član 2.

Sukladno članu 1. imenovana preuzima sva prava i obaveze sa danom 1.3.2017. godine.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

S obzirom da je Mirela Bojić, razriješena funkcije generalnog sekretara Komisije zbog isteka mandata i da je članom 5. Statuta Komisije propisano da sjedište generalnog sekretara određuje predsjedavajući Komisije na mandatni period od godinu dana, za generalnog sekretara Komisije RRBiH imenovana je Gabriela Čilić Kardov, pa je odlučeno kao u dispozitivu.

Predsjedavajući
Komisije za računovodstvo
i reviziju BiH
Broj 19/17
28. februara 2017. godine Prof. dr. **Dragan Mikerević**, s. r.
(SI-314/17-G)

**AGENCIJA ZA STATISTIKU
BOSNE I HERCEGOVINE****289**

Na temelju članka 8. stavak 2. točka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

PRIOPĆENJE**O PROSJEČNOJ MJESEČNOJ BRUTO PLAĆI
ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA SIJEČANJ
2017. GODINE**

1. Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za siječanj 2017. godine iznosi 1.312 KM.

Broj 10-43-7-1-352-1-2/17
15. ožujka 2017. godine
Sarajevo
Ravnatelj
Mr. sc. **Velimir Jukić**, v. r.

На основу члана 8. став 2. тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПШТЕЊЕ**O PROSJEČNOJ MJESEČNOJ BRUTO PLATI
ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA
JANUAR 2017. GODINE**

1. Просјечна мјесечна бруто плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за јануар 2017. године износи 1.312 KM.

Број 10-43-7-1-352-1-2/17
15. марта 2017. године
Сарајево
Директор
Мр **Велимир Јукић**, с. р.

Na osnovu člana 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

SAOPĆENJE**O PROSJEČNOJ MJESEČNOJ BRUTO PLAĆI
ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA JANUAR
2017. GODINE**

1. Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za januar 2017. godine iznosi 1.312 KM.

Broj 10-43-7-1-352-1-2/17
15. marta 2017. godine
Sarajevo
Direktor
Mr. sc. **Velimir Jukić**, s. r.

290

Na temelju članka 7. stavak 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i članka 8. stavak 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

PRIOPĆENJE**O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO
PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA
SIJEČANJ 2017. GODINE**

1. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za siječanj 2017. godine iznosi 846 KM.

Broj 10-43-7-1-352-1-2/17
15. ožujka 2017. godine
Sarajevo
Ravnatelj
Mr. sc. **Velimir Jukić**, v. r.

На основу члана 7. став 2. Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 50/08) и члана 8. став 2. тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПШТЕЊЕ**O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO
PLATI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI
ZA JANUAR 2017. GODINE**

1. Просјечна исплаћена мјесечна нето плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за јануар 2017. године износи 846 KM.

Број 10-43-7-1-352-1-2/17
15. марта 2017. године
Сарајево
Директор
Мр **Велимир Јукић**, с. р.

Na osnovu člana 7. stav 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i člana 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

SAOPĆENJE**O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO
PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA
JANUAR 2017. GODINE**

1. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za januar 2017. godine iznosi 846 KM.

Broj 10-43-7-1-352-1-2/17
15. marta 2017. godine
Sarajevo
Direktor
Mr. sc. **Velimir Jukić**, s. r.

**AGENCIJA ZA POŠTANSKI PROMET
BOSNE I HERCEGOVINE****291**

Na temelju članka 193. i 195. Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), članka 10. stavak (5) točke b) Zakona o poštama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/05), članka 6. i 12. Pravilnika o izdavanju licencija za

obavljanje poštanskih usluga ("Službeni glasnik BiH", br. 43/09 i 57/14) i članka 5. stavak (2) Odluke o utvrđivanju osnovnih kriterija za davanje suglasnosti Agenciji za poštanski promet Bosne i Hercegovine radi obavljanja dijela poslova iz svoje nadležnosti ("Službeni glasnik BiH", broj 50/10), a rješavajući po zahtjevu za izdavanje licencije za obavljanje kurirskih usluga, društvu "Intereuropa" RTC d.d. Sarajevo, Halilovići 12, 71000 Sarajevo, Vijeće Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine, uz suglasnost Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine je, na 18. sjednici održanoj dana 22.2.2017. godine, donijelo sljedeće

RJEŠENJE

1. Izdaje se licencija društvu "Intereuropa" RTC, Međunarodna špedicija, skladištenje, preтовар и транспорт d.d. Sarajevo (skraćeni naziv: "Intereuropa" RTC d.d. Sarajevo), Halilovići 12, 71000 Sarajevo za obavljanje kurirskih usluga na razdoblje od 4 (četiri) godine, počev od dana dobijanja suglasnosti Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.
2. Društvo za međunarodnu špediciju, skladištenje, preтовар и транспорт "Intereuropa" RTC d.d. Sarajevo, će kurirske usluge obavljati na području Bosne i Hercegovine.
3. Predmet obavljanja usluga iz točke 1. su kurirske usluge u unutrašnjem i međunarodnom poštanskom prometu.
4. Sastavni dio licencije čine Uvjeti za korištenje licencije za obavljanje kurirskih usluga.
5. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH".

Образложење

Društvo za međunarodnu špediciju, skladištenje, preтовар и транспорт "Intereuropa" RTC d.d. Sarajevo, 27.1.2017. godine je podnijelo zahtjev za izdavanje licencije za obavljanje kurirskih usluga (u daljnjem tekstu: zahtjev), Agenciji za poštanski promet Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija).

U postupku obrade zahtjeva, a sukladno članku 9. Pravilnika o izdavanju licencija za obavljanje poštanskih usluga (u daljnjem tekstu: Pravilnik), utvrđeno je da podnositelj zahtjeva nije dostavio odgovarajuću dokumentaciju propisanu člankom 8. stavak (3) Pravilnika.

Agencija je sukladno članku 9. stavak (2) Pravilnika, obaviješću broj 01-03-2-29-1-UP-1-3/17 od 31.1.2017. godine, pozvala podnositelja zahtjeva da otkloni utvrđene nedostatke kako bi se po istom moglo postupiti.

Podnositelj zahtjeva je postupajući sukladno obaviješću dana 9.2.2017. godine dopunio zahtjev. Naknadnim pregledom dostavljene dokumentacije Agencija je ponovno utvrdila nedostatke dostavljene dokumentacije, te dopisom broj 01-03-2-29-1-UP-1-6/17 od 16.2.2017. godine ponovno pozvala podnositelja da dopuni zahtjev.

Podnositelj zahtjeva je postupajući po ponovnom zahtjevu Agencije dana 20.2.2017. godine dostavio traženu dokumentaciju i kompletirao zahtjev u smislu članka 8. stavak (3) i (5) i članka 9. stavak (1) Pravilnika.

Na temelju provedenog postupka, tijekom koga je izvršena pažljiva analiza svih činjenica i podnesenih dokaza, kako pojedinačno tako i u njihovoj međusobnoj vezi, nesporno je da je podnositelj zahtjeva učinio opravdanim svoj zahtjev, te je Agencija utvrdila da isti zadovoljava sve uvjete za obavljanje kurirskih usluga propisane člankom 7. stavak (3) Pravilnika.

Nakon provedenog postupka i obrade samog zahtjeva Agencija je sukladno članku 10. stavak (6) Zakona o poštama Bosne i Hercegovine, pribavila suglasnost Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine za izdavanje licencije za obavljanje kurirskih usluga.

Agencija će sukladno članku 8. stavak (1) Statuta Agencije, ovo rješenje objaviti u "Službenom glasniku BiH".

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, a sukladno odredbama članka 12. Pravilnika i članka 193. ZUP-a Bosne i Hercegovine, riješeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor tužbom kod suda Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana od dana prijama rješenja.

Broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17
22. veljače 2017. godine

Predsjedatelj
Vijeća Agencije
Dr. sc. **Nino Čorić**, v. r.

Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine je dana 08.03.2017. dalo suglasnost broj 01-04-29-12-607-2/17 na rješenje o izdavanju licencije društvu "Intereuropa" RTC d.d. Sarajevo za obavljanje kurirskih usluga broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17.

На основу члана 193. и 195. Закона о управном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 и 53/16), члана 10. став (5) тачке б) Закона о поштама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 33/05), члана 6. и 12. Правилника о издавању лиценци за обављање поштанских услуга ("Службени гласник БиХ", бр. 43/09 и 57/14) и члана 5. став (2) Одлуке о утврђивању основних критеријума за давање сагласности Агенцији за поштански саобраћај Босне и Херцеговине ради обављања дијела послова из своје надлежности ("Службени гласник БиХ", број 50/10), а рјешавајући по захтјеву за издавање лиценце за обављање курирских услуга, друштва "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево, Халиловићи 12, 71000 Сарајево, Савет Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине, уз сагласност Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине је, на 18. сједници одржаној дана 22.02.2017. године, донио следеће

РЈЕШЕЊЕ

1. Издаје се лиценца друштву "Intereuropa" RTC, Међународна шпедиција, складиштење, претовар и транспорт д.д. Сарајево (скраћени назив: "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево), Халиловићи 12, 71000 Сарајево за обављање курирских услуга на период од 4 (четири) године, почев од дана добијања сагласности Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине.
2. Друштво за међународну шпедицију, складиштење, претовар и транспорт "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево, ће курirsке услуге обављати на подручју Босне и Херцеговине.
3. Предмет обављања услуга из тачке 1. су курirsке услуге у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају.
4. Саставни дио лиценце чине Услови за кориштење лиценце за обављање курирских услуга.
5. Ово Рјешење је коначно и биће објављено у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

Друштво за међународну шпедицију, складиштење, претовар и транспорт "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево, 27.01.2017. године је поднијело захтјев за издавање лиценце за обављање курирских услуга (у даљем тексту: захтјев), Агенцији за поштански саобраћај Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција).

У поступку обраде захтјева, а у складу са чланом 9. Правилника о издавању лиценци за обављање поштанских услуга (у даљем тексту Правилник), утврђено је да подносилац захтјева није доставио одговарајућу документацију прописану чланом 8. став (3) Правилника.

Агенција је у складу са чланом 9. став (2) Правилника, обавјештењем број 01-03-2-29-1-УП-1-3/17 од 31.01.2017. године, позвала подносиоца захтјева да отклони утврђене недостатке како би се по истом могло поступати.

Подносилац захтјева је поступајући у складу са обавјештењем дана 09.02.2017. године допунио захтјев. Накнадним прегледом достављене документације Агенција је поновно утврдила недостатке достављене документације, те дописом број 01-03-2-29-1-УП-1-6/17 од 16.02.2017. године поновно позвала подносиоца да допуни захтјев.

Подносилац захтјева је поступајући по поновном захтјеву Агенције дана 20.02.2017. године доставио тражену документацију и комплетирао захтјев у смислу члана 8. став (3) и (5) и члана 9. став (1) Правилника.

На основу проведеног поступка, током кога је извршена пажљива анализа свих чињеница и поднесених доказа, како појединачно тако и у њиховој међусобној вези, неспорно је да је подносилац захтјева учинио оправданим свој захтјев, те је Агенција утврдила да исти задовољава све услове за обављање курирских услуга прописане чланом 7. став (3) Правилника.

Након проведеног поступка и обраде самог захтјева Агенција је у складу са чланом 10. став (6) Закона о поштама Босне и Херцеговине, прибавила сагласност Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине за издавање лиценце за обављање курирских услуга.

Агенција ће у складу са чланом 8. став (1) Статута Агенције, ово рјешење објавити у "Службеном гласнику БиХ".

На основу утврђеног чињеничног стања, а у складу са одредбама члана 12. Правилника и члана 193. ЗУП-а Босне и Херцеговине, ријешено је као у диспозитиву овог рјешења.

Поука о правном лијеку

Против овог рјешења није допуштена жалба, али незадовољна страна може покренути управни спор тужбом код суда Босне и Херцеговине, у року од 60 дана од дана пријема рјешења.

Број 01-03-2-29-1-УП-1-9/17
22. фебруара 2017. године

Председавајући
Савјета Агенције
Др sc. **Нино Ђорић**, с. р.

Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине је дана 08.03.2017. дало сагласност број 01-04-29-12-607-2/17 на рјешење о издавању лиценце друштву "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево за обављање курирских услуга број 01-03-2-29-1-УП-1-9/17.

На основу члана 193. и 195. Закона о управном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 и 53/16), члана 10. став (5) тачке б) Закона о поштама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 33/05), члана 6. и 12. Правилника о издавању лиценци за обављање поштанских услуга ("Службени гласник БиХ", бр. 43/09 и 57/14) и члана 5. став (2) Одлуке о утврђивању основних критеријума за давање сагласности Агенцији за поштански промет Босне и Херцеговине ради обављања дијела послова из своје надлежности ("Службени гласник БиХ", број 50/10), а рјешавајући по захтјеву за издавање лиценце за обављање курирских услуга, друштва "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево, Халиловићи 12, 71000 Сарајево,

Вијеће Агенције за поштански промет Босне и Херцеговине, уз сагласност Министарства комуникација и промета Босне и Херцеговине, је на 18. сједници одржаној дана 22.02.2017. године, донијело слjedeће

РЈЕШЕЊЕ

1. Издаје се лиценца друштву "Intereuropa" RTC, Међународна шпедиција, складиштење, претовар и транспорт д. д. Сарајево (скраћени назив: "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево), Халиловићи 12, 71000 Сарајево за обављање курирских услуга на период од 4 (четири) године, počев од дана добијања сагласности Министарства комуникација и промета Босне и Херцеговине.
2. Друштво за међународну шпедицију, складиштење, претовар и транспорт "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево, ће курирске услуге обављати на подручју Босне и Херцеговине.
3. Предмет обављања услуга из тачке 1. су курирске услуге у унутрашњем и међународном поштанском промету.
4. Саставни дио лиценце чине Увјети за кориштење лиценце за обављање курирских услуга.
5. Ово Рјешење је коначно и бит ће објављено у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

Друштво за међународну шпедицију, складиштење, претовар и транспорт "Intereuropa" RTC д.д. Сарајево, 27.01.2017. године је поднијело захтјев за издавање лиценце за обављање курирских услуга (у даљем тексту: захтјев), Агенцији за поштански промет Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција).

У поступку обраде захтјева, а у складу са чланом 9. Правилника о издавању лиценци за обављање поштанских услуга (у даљем тексту: Правилник), утврђено је да подносилац захтјева није доставио одговарајућу документацију прописану чланом 8. став (3) Правилника.

Агенција је у складу са чланом 9. став (2) Правилника, обавјештењем број 01-03-2-29-1-УП-1-3/17 од 31.01.2017. године, позвала подносиоца захтјева да отклони утврђене недостатке како би се по истом могло поступати.

Подносилац захтјева је поступајући у складу са обавјештењем дана 09.02.2017. године допунио захтјев. Накнадним прегледом достављене документације Агенција је поновно утврдила недостатке достављене документације, те дописом број 01-03-2-29-1-УП-1-6/17 од 16.02.2017. године поновно позвала подносиоца да допуни захтјев.

Подносилац захтјева је поступајући по поновном захтјеву Агенције дана 20.02.2017. године доставио тражену документацију и комплетирао захтјев у смислу члана 8. став (3) и (5) и члана 9. став (1) Правилника.

На основу проведеног поступка, током кога је извршена пажљива анализа свих чињеница и поднесених доказа, како појединачно тако и у њиховој међусобној вези, неспорно је да је подносилац захтјева учинио оправданим свој захтјев, те је Агенција утврдила да исти задовољава све увјете за обављање курирских услуга прописане чланом 7. став (3) Правилника.

Након проведеног поступка и обраде самог захтјева Агенција је у складу са чланом 10. став (6) Закона о поштама Босне и Херцеговине, прибавила сагласност Министарства комуникација и промета Босне и Херцеговине за издавање лиценце за обављање курирских услуга.

Агенција ће у складу са чланом 8. став (1) Статута Агенције, ово рјешење објавити у "Службеном гласнику БиХ".

На основу утврђеног чињеничног стања, а у складу са одредбама члана 12. Правилника и члана 193. ЗУП-а Босне и Херцеговине, ријешено је као у диспозитиву овог рјешења.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor tužbom kod suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od dana prijema rješenja.

Predsjedatelj
Vijeća Agencije
Broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17
22. februara 2017. godine
Dr. sc. **Nino Čorić**, s. r.

Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine je dana 08.03.2017. dalo saglasnost broj 01-04-29-12-607-2/17 na rješenje o izdavanju licence društvu "Intereuropa" RTC d.d. Sarajevo za obavljanje kurirskih usluga broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17.

DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

292

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (1) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni ravnatelj Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O USLUGAMA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Članak 1.

(Predmet Pravilnika)

- (1) Ovim pravilnikom se propisuje način pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, uključujući i zahtjeve koji se odnose na sustav kvaliteta.
- (2) Ovim pravilnikom se bliže propisuje sadržaj i izgled elemenata Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (u daljem tekstu: IAIP), vrste podataka koji se unose u IAIP, izvori podataka i način prikupljanja, dostavljanja i objavljivanja podataka.

Članak 2.

(Pojmovi i kratice)

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
 - a) **Aerodrom** (*Aerodrome*): Unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kojem dijelu ili cjelini;
 - b) **Aerodromski operator**: fizička ili pravna osoba kojoj je izdata potvrda za korištenje aerodroma od strane nadležne zrakoplovne vlasti;
 - c) **Amandman na AIP** (*AIP Amendment*): Sadržaj izmjene stalne prirode informacija objavljenih u AIP-u;
 - d) **AIS proizvod** (*AIS product*): Zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije u formi elemenata Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (izuzev NOTAM-a i PIB-a), uključujući zrakoplovne karte ili u formi pogodnih/odgovarajućih elektronskih medija;
 - e) **Apsolutna visina** (*Altitude*): Vertikalna udaljenost razine, točke ili objekta koji se smatra točkom, mjereno od srednje razine mora (*MSL - Mean Sea Level*);
 - f) **Aspekti ljudskog faktora** (*Human factor principles*): Načela koja se primjenjuju na projektiranje zrakoplova, certificiranje, obuku osoblja, operacije i održavanje, a čiji je cilj sigurna interakcija između

čovjeka i komponenti drugih sustava, uzimajući u obzir značaj ljudskih mogućnosti;

- g) **Datum** (*Date*): Bilo koja veličina ili skup veličina koji može da služi kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih veličina (ISO 19104*);
- h) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;
- i) **Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo** (*National Supervisory Authority*): označava BHDCA;
- j) **Dodaci na AIP** (*AIP Supplement*): Privremene izmjene informacija u AIP-u, koje se objavljuju na posebnim/izdvojenim stranicama;
- k) **Garancija kvaliteta** (*Quality assurance*): Dio upravljanja kvalitetom koji se bavi osiguravanjem uvjerenja da će zahtjevi kvaliteta biti ispunjeni (ISO 9000*);
- l) **Geoid** (*Geoid*): Površina jednakih potencijala (ekvipotencijalna površina) u polju Zemljine gravitacije koja se poklapa sa neuznemirenom srednjom razinom mora kontinuirano produženom kroz kontinente. Oblik geoida je nepravilan zbog lokalnih gravitacijskih poremećaja (plima, salinitet, strujanja, i sl) i smjer gravitacije je upravan/normalan na geoid u svakoj točki;
- m) **Gregorijanski kalendar** (*Gregorian calendar*): Kalendar u općoj uporabi. Prvi put je uveden 1582. godine kako bi se definirala godina koja bliže aproksimira tropsku godinu nego Julijanski kalendar (ISO 19108*);
- n) **Helidrom** (*Heliport*): Aerodrom ili određena površina na zemlji ili objektu koja je, u potpunosti ili djelomično, namijenjena za slijetanje, polijetanje i kretanje helikoptera na zemlji;
- o) **Integrirani paket zrakoplovnih informacija** (*Integrated Aeronautical Information Package*): Paket koji se sastoji od sljedećih elemenata:
 - 1) Zbornik zrakoplovnih informacija, uključujući amandmane na AIP;
 - 2) Dodatke na AIP;
 - 3) Hitnih zrakoplovnih obavještenja - NOTAM i Pretpoletnih informativnih biltena;
 - 4) Zrakoplovnih informativnih cirkulara (AIC);
 - 5) Kontrolnih lista i lista važećih NOTAM -a; i
 - 6) Integritet zrakoplovnih podataka (*Integrity (aeronautical data)*): Stupanj pouzdanosti da zrakoplovni podaci i njihove vrijednosti nisu bili izgubljeni ili promijenjeni od vremena nastanka ili ovlaštene izmjene;
- r) **Kalendar** (*Calendar*): Diskretni vremenski referentni sustav koji služi kao osnova za definiranje vremenskog položaja s vremenskom jedinicom od jednog dana (ISO 19108*);
- s) **Karakteristika objekta** (*Feature attribute*): Karakteristika objekta (ISO 19101*). Karakteristika objekta sadrži naziv, tip podataka i domen vrijednosti koji mu je dodijeljen;
- t) **Klasifikacija integriteta** (*Integrity classification*): Klasifikacija zasnovana na potencijalnom riziku koji proizilazi iz korištenja izgubljenih ili izmijenjenih podataka. Zrakoplovni podaci se po integritetu klasificiraju kao:
 - 1) rutinski podaci: postoji vrlo mala vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih rutinskih

- podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
- 2) bitni podaci: postoji mala vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih bitnih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
- 3) kritični podaci: postoji velika vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih kritičnih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
- 4) Kontrolirana zona (*Control zone*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određene razine u visinu;
- 5) Kontrolirana oblast (*Control area*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje.
- u) **Kontrola ciklične redundancije** (*Cyclic redundancy check*): Matematički algoritam koji se primjenjuje na brojčano izražavanje podataka, koji omogućava razinu sigurnosti u odnosu na gubitak ili promjenu podataka;
- v) **Kvalitet podataka** (*Data quality*): Stupanj ili razina pouzdanosti da pruženi podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu točnosti, rezolucije i integriteta;
- z) **Kvalitet** (*Quality*): Stupanj u kojem skup svojstvenih karakteristika ispunjava zahtjeve (ISO 9000*);
- aa) **Kontrola kvaliteta** (*Quality control*): Operativni postupci i aktivnosti koje se koriste da bi se ispunili zahtjevi za kvalitet (ISO 9000*);
- bb) **Manevarska površina** (*Maneuvering area*): Dio aerodroma koji je određen za polijetanje, slijetanje i rulanje zrakoplova, osim platformi;
- cc) **Međunarodni NOTAM ured** (*International NOTAM Office (NOF)*): Ured uspostavljen od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM-a na međunarodnoj razini;
- dd) **Međunarodni aerodrom** (*International airport*): Bilo koji aerodrom koji je država članica, na čijoj se teritoriji aerodrom nalazi, odredila za aerodrom ulaska i odlaska u međunarodnom zračnom prometu, na kome se sprovode formalnosti koje se tiču carine, imigracije, zdravstva, životinjskog i biljnog karantina i slični postupci;
- ee) **Metapodaci** (*Metadata*): Predstavljaju podatke o podacima (ISO 19115*). Metapodaci pružaju strukturirani opis sadržaja, kvaliteta, stanja ili drugih karakteristika podataka;
- ff) **Nadmorska visina aerodroma** (*Aerodrome elevation*): Nadmorska visina najviše točke na površini za slijetanje;
- gg) **Nadmorska visina** (*Elevation*): Vertikalno rastojanje točke ili razine mora na površini zemlje, mjereno od srednje razine mora.
- hh) **NOTAM** (*Notice to Airmen*): Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je pravovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja;
- ii) **Oblast informiranja zrakoplova u letu** (*Flight Information Region – FIR*): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju usluge informiranja zrakoplova u letu i uzbunjivanja;
- jj) **Ograničena zona** (*Restricted area*): Dio zračnog prostora u kome se na određeno vrijeme letenje zrakoplova ograničava i odvija prema unaprijed određenim uvjetima;
- kk) **Opasna zona** (*Danger area*): Dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova;
- ll) **Platforma** (*Apron*): Određeno područje koje je namijenjeno za smještaj zrakoplova radi ukrcajanja ili iskrcavanja putnika, utovara ili istovara pošte ili tereta, snabdijevanja gorivom, parkiranja ili održavanja;
- mm) **Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja**: Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovitbi (BHANSA) ili druga organizacija koja posjeduje važeći certifikat za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, a imenovana je od strane nadležne zrakoplovne vlasti;
- nn) **Poletno-sletna staza** (*Runway*): Definirana pravokutna površina na aerodromu na kopnu namijenjena za slijetanje i polijetanje zrakoplova;
- oo) **Površ za prikupljanje podataka o preprekama/terenu** (*Obstacle/terrain data collection surface*): Određena površ namijenjena prikupljanju podataka o preprekama/terenu;
- pp) **Pozicija** (geografska) (*Position (geographical)*): Skup koordinata (geografska širina i geografska dužina) utvrđenih u odnosu na referentni matematički elipsoid kojim se definira pozicija točke na površini Zemlje;
- rr) **Prepreka** (*Obstacle*): Označava sve fiksne (privremene ili stalne) i pokretne objekte ili njihove dijelove, koji:
- 1) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu; ili
 - 2) nadvišavaju definirane površine namijenjene za zaštitu zrakoplova u letu; ili
 - 3) se nalaze izvan tih definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zračnu plovitbu.
- ss) **Pretpoletni informativni bilten** (*Pre-flight information bulletin*): Prikaz aktualnih NOTAM informacija od operativnog značaja, pripremljen neposredno prije izvršenja leta;
- tt) **Prijelazna apsolutna visina** (*Transition Altitude*): Apsolutna visina na kojoj ili ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova izražava kao apsolutna visina;
- uu) **Prag** (*Threshold*): Početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje;
- vv) **Princip ljudskog faktora** (*Human Factor Principles*): Principi koji se primjenjuju u dizajnu, certificiranju, obuci, operacijama i održavanju u zrakoplovstvu i koji teže sigurnom interfejsu između ljudi i drugih komponenti sustava uzimajući u obzir ljudske mogućnosti;
- zz) **Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija** (*AIRAC*): Sustav sa svrhom pravovremenog najavljivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu;
- aaa) **Rezolucija** (*Resolution*): Broj jedinica ili cifara pomoću kojih se izmjerena ili izračunata vrijednost izražava i koristi;
- bbb) **Rulna staza** (*Taxiway*): Određena površina na aerodromu na kopnu koja je namijenjena za rulanje

zrakoplova i koja služi za povezivanje različitih dijelova aerodroma, uključujući:

- 1) stazu za kretanje zrakoplova do parking pozicije - dio platforme koji je projektovan kao rulna staza i koja omogućava pristup isključivo parking pozicijama;
- 2) rulnu stazu na platformi - dio sustava rulnih staza koji se nalazi na platformi i kojim se osigurava putanja za kretanje zrakoplova preko platforme;
- 3) rulnu stazu za brzi izlazak zrakoplova - rulna staza koja je povezana sa poletno-sletnom stazom pod ostrim kutom i koja je projektovana tako da omogućava da zrakoplov koji je sletio izađe sa poletno-sletne staze pri većim brzinama od onih koje postižu na drugim stazama za izlazak zrakoplova, čime se smanjuje vrijeme zauzetosti poletno-sletne staze;
- 4) Certificiranje (*Certification*): Predstavlja postupak utvrđivanja usklađenosti podnosioca zahtjeva sa primjenljivim zahtjevima, uključujući odredbe Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i propise donešene na osnovu tog zakona, kao i izdavanje odgovarajućeg sertifikata koji potvrđuje takvu usklađenost i upis imatelja sertifikata u relevantan registar;
- 5) Slijedljivost (*Traceability*): Sposobnost praćenja povijesti, primjene ili lokacije predmeta razmatranja;
- 6) Specifikacija informacijskog proizvoda (*Data Product Certification*): Detaljan opis skupa podataka ili serije skupa podataka zajedno sa dodatnim informacijama koje omogućavaju kreiranje tog skupa ili serije skupa podataka, njegovo dostavljanje drugoj osobi i korištenje od strane druge osobe (ISO 19131*). Specifikacija informacijskog proizvoda daje opis svih podataka i specifikaciju za mapiranje svih podataka u skup podataka. Može da se koristi za produkciju, prodaju, krajnju uporabu ili u druge svrhe;
- 7) Točnost (*Accuracy*): Stupanj podudaranja između predviđene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti;
- 8) Teren (*Terrain*): Površina Zemlje koja sadrži prirodno nastale elemente, kao što su brda, grebeni, doline, vodene površine, površine koje su trajno pod snijegom i ledom, isključujući prepreke;
- 9) Undulacija geoida (*Geoid undulation*): Odstupanje geoida iznad ili ispod referentnog matematičkog elipsoida;
- 10) Upravljanje kvalitetom (*Quality management*): Koordinirane aktivnosti koje usmjeravaju i kontroliraju organizaciju u pogledu kvaliteta (ISO 9000*);
- 11) Upravljanje zrakoplovnim informacijama (*Aeronautical Information Management*): Dinamičko, integrirano upravljanje zrakoplovnim informacijama kroz pružanje i razmjenu digitalnih zrakoplovnih podataka garantiranog kvaliteta u suradnji sa svim učesnicima;
- 12) Usluge zrakoplovnog informiranja (*Aeronautical Information Services*): Usluge uspostavljene u okviru utvrđene oblasti pokrivenosti kojima se pružaju zrakoplovni podaci i zrakoplovne

informacije neophodni za sigurnu, redovnu i efikasnu zračnu plovību;

- 13) Usluge u zračnoj plovidbi: Opći pojam koji označava pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, kontrole zračnog prometa, navigacije, komunikacije, nadzora i meteoroloških usluga;
- ccc) **Validacija** (*Validation*): Potvrda, kroz pružanje objektivnih dokaza, da su ispunjeni zahtjevi za specifičnu namjeravanu uporabu ili primjenu (ISO 9000*);
- ddd) **Zrakoplovni podaci** (*Aeronautical data*): Predstavljaju formaliziran prikaz zrakoplovnih činjenica, koncepata ili naputaka, podesan za komunikaciju, interpretaciju, tumačenje ili obradu;
- eee) **Zrakoplovne informacije** (*Aeronautical information*): Informacije koje proizilaze iz prikupljanja, analize i formatiranja zrakoplovnih podataka;
- fff) **Zrakoplovni informativni cirkular** (*Aeronautical Information Circular*): Obavještenje koje sadrži informacije koje se ne mogu objaviti putem NOTAM-a ili AIP-a, koje se odnose na sigurnost letenja, zračnu plovību, tehnički, administrativni ili zakonodavni sadržaj;
- ggg) **Zrakoplov** (*Aircraft*): Svaka mašina koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljišnu površinu;
- hhh) **Verifikacija** (*Verification*): Potvrda, kroz pružanje objektivnih dokaza, da su zadovoljeni specifični zahtjevi (ISO 9000*);
- iii) **Vidljivost duž poletno-sletne staze** (*Runway Visual Range - RVR*): Rastojanje do kojeg pilot zrakoplova koji se nalazi na osi poletno-sletne staze može da vidi oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili njenu osu;
- jjj) **Zabranjena zona** (*Prohibited area*): Zračni prostor određenih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno;
- kkk) **Zahtjev** (*Requirement*): Potreba ili očekivanje koje je utvrđeno, opće primljeno ili obvezno (ISO 9000);
- lll) **Zbornik zrakoplovnih informacija** (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik koji objavljuje država ili se objavljuje u ime države i sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera značajne za zračnu plovību;
- mmm) **Zona identifikacije za potrebe zračne odbrane** (*Air Defence Identification Zone*): Posebno određeni zračni prostor utvrđenih dimenzija u okviru kog zrakoplovi moraju da poštuju posebne postupke za identifikaciju i izvješćivanje, pored onih koji se donose na pružanje usluga u zračnom prometu;
- nnn) **Zona bez prepreka** (*Obstacle free zone*): Zračni prostor iznad unutrašnje granice površi, unutrašnjih prijelaznih površi i površi prekinutog slijetanja i onaj dio zaštitnog pojasa ograničenog tim površinama u kome nema prodora bilo koje fiksne prepreke, osim lakih i lomljivih objekata koji se koriste za navigaciju.

*ISO Standard

- **9000 - Quality Management System** - Fundamentals and Vocabulary (Osnove i rječnik: predstavlja koncept sustava upravljanja, kao i terminologiju koja se koristi)
- **19101 - Geographic information - Reference Model** (Standardizacija geografskih informacija - referentni model)
- **19104 - Geographic information - Terminology** (Standardizacija geografskih informacija - terminologija)

- **19108 - Geographic information - Temporal schema** (Standardizacija geografskih informacija - vremenska šema)
 - **19109 - Geographic information - Rules for application schema** (Standardizacija geografskih informacija - pravila za primjenu šema)
 - **19110 - Geographic information - Feature cataloguing schema** (Standardizacija geografskih informacija - karakteristika katalogizacije šema)
 - **19115 - Geographic information - Metadata** (Standardizacija geografskih informacija - metapodatak)
 - **19117 - Geographic information - Portrayal** (Standardizacija geografskih podataka - opis)
 - **19131 - Geographic information - Data product specification** (Standardizacija geografskih podataka - specifikacije)
- (2) Kratice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **AIC** (*Aeronautical Information Circular*) - Zrakoplovni informativni cirkular;
 - b) **AIP** (*Aeronautical Information Publication*) - Zbornik zrakoplovnih informacija;
 - c) **AIS** (*Aeronautical Information Services*) - Usluge zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi;
 - d) **AIRAC** (*Aeronautical Information Regulation and Control*) - Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija;
 - e) **AMDT** (*Amendment (AIP Amendment)*) - Amandman na AIP;
 - f) **AFTN** (*Aeronautical Fixed Telecommunication Network*) - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža;
 - g) **ATM** (*Air Traffic Management*) - Upravljanje zračnim prometom;
 - h) **ATS** (*Air Traffic Services*) - Usluge kontrole zračnog prometa u zračnoj plovidbi;
 - i) **AIP SUP** (*AIP Supplement*) - Dodaci na AIP;
 - j) **BHDCA** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*) - Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
 - k) **CPDLC** (*Controller-pilot data link communications*) - Komunikacija prijenosom podataka kontrolor-pilot;
 - l) **CRC** (*Cyclic Redundancy Check*) - Provjera ciklične redundancije;
 - m) **CTA** (*Control Area*) - Kontrolirana oblast;
 - n) **CTZ** (*Control Zone*) - Kontrolirana zona;
 - o) **D** (*Danger Area*) - Opasna zona;
 - p) **DME** (*Distance Measuring Equipment*) - Uređaj za mjerenje udaljenosti;
 - r) **H24** (*Continuous day and night service*) - Danonoćna služba;
 - s) **FIS** (*Flight Information Service*) - Služba informiranja u letu;
 - r) **FATO** (*Final Approach and Take-off Area*) - Zona završnog prilaženja i polijetanja;
 - t) **IAIP** (*Integrated Aeronautical Information Package*) - Integrirani paket zrakoplovnih informacija;
 - u) **ICAO** (*International Civil Aviation Organisation*) - Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo;
 - v) **ILS** (*Instrument Landing System*) - Sustav za instrumentalno slijetanje;
 - z) **IFR** (*Instrument Flight Rules*) - Pravila instrumentalnog letenja;
 - aa) **MSL** (*Mean Sea Level*) - Srednja razina mora;
 - bb) **NOF** (*International NOTAM Office*) - Međunarodni NOTAM ured;
 - cc) **NOTAM** (*Notice To Airman*) - Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opanosti, čije je pravovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršenju leta;
 - dd) **NSA** (*National Supervisory Authority*) - Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo;
 - ee) **P** (*Prohibited Area*) - Zabranjena zona;
 - ff) **QMS** (*Quality Management System*) - Sustav upravljanja kvalitetom;
 - gg) **PIB** (*Pre-flight Information Bulletin*) - Pretpoletni informativni bilten;
 - hh) **R** (*Restricted Area*) - Ograničena zona;
 - ii) **RWY** (*Runway*) - Poletno-sletna staza;
 - jj) **SARPs** (*Standard and Recommended Practices*) - Standardi i preporučena praksa (ICAO);
 - kk) **SID** (*Standard Instrument Departure*) - Standardni instrumentalni odlazak;
 - ll) **SSR** (*Secondary Surveillance Radar*) - Sekundarni nadzorni radar;
 - mm) **STAR** (*Standard Instrument Arrival*) - Standardni instrumentalni dolazak;
 - nn) **THR** (*Threshold*) - Prag poletno-sletne staze;
 - oo) **TLOF** (*Touchdown and Lift-off Area*) - Zona prizemljenja i uzleta;
 - pp) **WGS-84** (*World Geodetic System 1984*) - Svjetski geodetski sustav;
 - rr) **UTC** (*Coordinated Universal Time*) - Univerzalno koordinirano vrijeme.
- Članak 3.
(Nadležnosti)
- (1) Bosna i Hercegovina sukladno ICAO Aneksu 15 osigurava: (*ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*):
 - a) pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, ili
 - b) zaključivanje sporazuma sa drugim državama, potpisnicama Čikaške konvencije, o zajedničkom pružanju usluga zrakoplovnog informiranja, ili
 - c) delegiranje ovlaštenja za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja organizaciji, pod uvjetom da ispunjava standarde i preporučenu praksu Aneksa 15 Usluge zrakoplovnog informiranja (*ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).
 - (2) Zrakoplovne informacije koje su objavljene u ime i za račun Bosne i Hercegovine, kao takve će biti naznačene, odnosno, mora biti naznačeno da su objavljene od strane Bosne i Hercegovine.
 - (3) Bosna i Hercegovina će, sukladno Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala publiciranje pravovremenih i adekvatnih informacija i njihov odgovarajući kvalitet. Navedene informacije/podaci se odnose na one informacije/podatke koje Bosna i Hercegovina osigurava unutar svoje teritorije, kao i za oblasti na kojima je Bosna i Hercegovina odgovorna za pružanje usluga zračne plovidbe izvan svoje teritorije.
 - (4) BHDCA osigurava odgovarajući nadzor primjene ovog pravilnika, naročito na sigurne i efikasne operacije pružatelja usluga zrakoplovnog informisanja, koji pružaju usluge u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine.
 - (5) BHDCA sprovodi odgovarajuće nadzore i preglede radi provjere usklađenosti sa općim i posebnim zahtjevima pružanja usluga zrakoplovnog informiranja.
 - (6) BHDCA će zaključiti odgovarajuće sporazume o suradnji kako bi osigurala adekvatan nadzor pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja koji posjeduje važeći certifikat druge države, a koji pruža usluge koje se odnose na zračni prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

Članak 4.

(Zadaci pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja)

- (1) Zadatak pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja je da osigura protok točnih informacija koje su neophodne za sigurnost, regularnost i efikasnost međunarodne zračne plovidbe.
- (2) Zadaci pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja određeni su prema stvarnoj situaciji u prostoru nadležnosti i sastoje se u sljedećem:
 - a) koordinacija sa konkretnim službama gdje se javljaju izvori zrakoplovnih informacija;
 - b) koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i aerodromskog operatora;
 - c) prikupljanje svih važnih podataka za letenje u prostoru nadležnosti od kojih se priprema zrakoplovna informacija;
 - d) provjera dospjelih podataka u svrhu određivanja vjerodostojnosti elemenata bitnih za trajanje i točnost informacija;
 - e) određivanje forme i prioriteta dostavljanja informacija;
 - f) obrada informacija;
 - g) distribucija podataka i informacija potencijalnim korisnicima informacija;
 - h) distribucija, na bazi međunarodnih obveza, zrakoplovnih podataka i informacija, kao i podataka važnih za zrakoplovne informacije drugim državama ili pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja drugih država;
 - i) razvoj i optimizacija metoda rada i organizacije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja;
 - j) publiciranje razlika između propisa Bosne i Hercegovine, odnosno propisa nadležne zrakoplovne vlasti, i standarda i preporučene prakse sadržanih u ICAO Aneksima.
- (3) Procedure koordinacije, način dostave, rokovi, sadržaj, ažuriranje, čuvanje, kao i ostali podaci od značaja za sigurno odvijanje operacija zrakoplova i zračne plovidbe, regulirane međusobnim sporazumom pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja i konkretne službe, uključujući i aerodromskog operatora.
- (4) Navedeni zadaci iz stavka (2) ovog članka se postižu kroz snabdijevanje zrakoplovnim informacijama/podacima neophodnim za izvršavanje njihovih odgovornih funkcija svih zainteresiranih korisnika (letačkog osoblja, operatora i ostalih subjekata koji su zainteresirani za vođenje ili razvoj međunarodnog zračnog prometa).
- (5) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je:
 - a) funkcionalno organiziran;
 - b) opremljen svim tehničkim uređajima u funkciji obrade i formiranja informacije;
 - c) kadrovski osposobljen, kako bi se osigurao efikasan i racionalan postupak pribavljanja, obrade i distribucije informacija, na način da profil i broj kadrova bude takav da omogućujući brz i efikasan rad.
- (6) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja objavljuje i distribuira IAIP.

Članak 5.

(Odgovornosti i funkcije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja)

- (1) Sukladno članku 4. stavak (1) ovog pravilnika, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je odgovoran za sprovođenje zadataka navedenih u članku 4. ovog pravilnika.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je jedini ovlašten za prikupljanje, procjenu, izradu, objavu, ažurira-

nje i distribuciju zrakoplovnih podataka i informacija koje se odnose na FIR Sarajevo.

- (3) Ako se usluga zrakoplovnog informiranja ne pruža tijekom 24 sata (H24), usluga mora biti dostupna sve vrijeme dok je zrakoplov u letu u oblasti nadležnosti pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, kao i najmanje dva sata prije i poslije tog perioda.
- (4) Usluga zrakoplovnog informiranja mora da bude dostupna i u drugo vrijeme ako se o tome postigne sporazum između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i zainteresiranog subjekta.
- (5) Za pružanje zrakoplovnih podataka i informacija prije leta i u toku leta, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja zrakoplovne podatke osigurava iz sljedećih izvora:
 - a) od pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja drugih zemalja;
 - b) od ostalih izvora koji mogu biti na raspolaganju.
- (6) Zrakoplovni podaci i informacije, koji se dobijaju na način kako je to navedeno u članku 5. stavak (5) točki b) ovog pravilnika, potvrđuju se prije distribucije, ukoliko je moguće, a ukoliko nisu potvrđene prije distribucije, bit će jasno naznačene kao takve.
- (7) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja osigurava zrakoplovne podatke i informacije potrebne za sigurno, redovno i efikasno odvijanje zračne plovidbe, i to u obliku koji je pogodan za:
 - a) osoblje zaduženo za obavljanje leta (uključujući letačku posadu), planiranje leta i uređaje za simuliranje letenja;
 - b) pružatelje usluga kontrole zračnog prometa koji su odgovorni za informiranje zrakoplova u letu i službe zadužene za pretpoletno informiranje.
- (8) Zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja stavlja na raspolaganje korisnicima u vidu IAIP-a.
- (9) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja prikuplja i/ili određuje porijeklo, uređuje, objedinjuje, objavljuje/skladišti i distribuira zrakoplovne podatke i informacije koji se odnose na teritoriju Bosne i Hercegovine, kao i na oblasti u kojima je Bosna i Hercegovina nadležna za pružanje usluga kontrole zračnog prometa izvan svoje teritorije.
- (10) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja poduzima sve potrebne mjere kako bi se osigurala adekvatnost i točnost zrakoplovnih podataka i informacija i vrši redovnu provjeru njihove ažurnosti.

Članak 6.

(Metode rada i operativni priručnici)

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora biti u stanju da dokaže da su njegove metode rada i operative procedure sukladne standardima u:

- a) Pravilniku o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14);
- b) Aneksu 3, o meteorološkim uslugama za međunarodnu zračnu plovidbu (*Annex 3, Meteorological Service for International Air Navigation*);
- c) Aneksu 4, o zrakoplovnim kartama (*Annex 4, Aeronautical Charts*); i
- d) Aneksu 15, o uslugama zrakoplovnog informiranja (*Annex 15, Aeronautical Information Services*), ne dovodeći u pitanje Pravilnik o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14).

Članak 7.

(Razmjena zrakoplovnih podataka/informacija)

- (1) Nadležna organizacijska jedinica pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja prima elemente IAIP-a koji im distribuiraju pružatelji usluga drugih država i odgovara na njihove zahtjeve.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja, shodno potrebama, ispunjava operativne zahtjeve objavljivanja i prijema NOTAM-a koji su distribuirani putem telekomunikacija.
- (3) U cilju olakšanja razmjene zrakoplovnih podataka i informacija, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja izravnu vezu sa pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja drugih država, kako bi se olakšala međunarodna razmjena zrakoplovnih podataka i informacija.
- (4) Jedan primjerak svakog elementa IAIP-a, koji naručuje pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja neke države članice ICAO-a, bit će dostupan od strane pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini. Taj primjerak ima standardiziran oblik i bit će besplatan, čak i u slučajevima kada je nadležnost za objavu i distribuciju delegirana nekoj komercijalnoj agenciji.
- (5) Razmjena više od jednog primjerka elemenata IAIP-a i ostalih dokumenata zrakoplovne navigacije, uključujući i one koji sadrže zrakoplovne propise BHDCA, u pisanom i/ili elektronskom obliku, sa ostalim zemljama ICAO-a, može biti predmet bilateralnog sporazuma.

Članak 8.

(Horizontalni referentni sustav)

- (1) Svjetski geodetski sustav - 1984 (WGS-84) koristi se kao horizontalni (geodetski) referentni sustav za međunarodnu zračnu plovību.
- (2) Sukladno stavku (1) ovog članka objavljene geografske koordinate (koje označavaju geografsku širinu i dužinu) izražene su u WGS-84 referentnom geodetskom sustavu.
- (3) Geografske koordinate koje su transformirane u WGS-84, ali čija točnost i primjena na terenu ne ispunjava uvjete propisane u ICAO Aneksu 11, poglavlje 2 (ICAO Annex - *Air Traffic Services, Chapter 2*) i ICAO Aneks 14 (*Aerodromes*), Tomovi I i II, poglavlje 2, bit će naznačeni zvjezdicom (*).
- (4) Redoslijed objavljivanja rezolucije geografskih koordinata je onakav kako je navedeno u Tablici broj 1 Priloga I ovog pravilnika, dok će redoslijed tablica rezolucije geografskih koordinata biti kao što je navedeno u Dodatku 6, ICAO Aneksa 4, Tablica 1 (ICAO Annex 4 - *Aeronautical charts, Appendix 6, Table 1*).

Članak 9.

(Vertikalni referentni sustav)

- (1) Srednja razina mora (*MSL - Mean Sea Level*), kojom se izražava odnos gravitacijske visine (nadmorske visine) u odnosu na površinu poznatu kao geoid, koristi se kao vertikalni referentni sustav u međunarodnoj zračnoj plovidbi.
- (2) Kao globalni gravitacijski model se koristi Zemljin gravitacijski model (*Earth Gravitational Model - 1996 (EGM-96)*), koji sadrži podatke o velikim valnim dužinama gravitacijskog polja do 360 stupnjeva.
- (3) Na geografskim pozicijama gdje EGM-96 ne dostiže zahtijevanu točnost za nadmorsku visinu i undulaciju geoida definiranu u Aneksu 14, Tom I i II, na bazi podataka dobijenih iz EGM-96 razvit će se i koristiti državni, regionalni i lokalni modeli geoida koji sadrže podatke visoke rezolucije (kratkovalno gravitacijsko polje). Kada se

koristi neki drugi model geoida, u Zborniku zrakoplovnih informacija (AIP) se mora navesti opis modela koji je u uporabi, uključujući i parametre zahtijevane za pretvaranje visine između modela u uporabi i EGM-96.

- (4) Dodatno na podatak o nadmorskoj visini u odnosu na MSL (geoid), za specifične izmjerene pozicije na zemlji publicirat će se i undulacija geoida (u odnosu na WGS-84 elipsoid - *WGS-84 ellipsoid*) za one pozicije specificirane u Dodatku 1 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*);
- (5) Veličina publicirane rezolucije nadmorske visine i undulacije geoida mora biti kao što je specificirano u Tablici broj 2, Dodatka I ovog pravilnika, dok veličina kartografske rezolucije nadmorske visine i undulacije geoida mora biti kao što je specificirano u ICAO Aneksu 4, Dodatak 6, Tablica 2 (ICAO Annex 4 - *Aeronautical Charts, Appendix 6, Table 2*).

Članak 10.

(Vremenski referentni sustav)

- (1) Gregorijanski kalendar i koordinirano univerzalno vrijeme (UTC) koristi se kao vremenski referentni sustav u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.
- (2) Ako postoji potreba za korištenjem drugog vremenskog referentnog sustava za neke aplikacije, u katalog objekata ili u metapodatke vezane za šemu ili skup podataka za aplikaciju se unosi opis tog sustava ili referenca na dokument koji opisuje taj vremenski referentni sustav.
- (3) Ako se koristi neki drugi vremenski referentni sustav (npr. lokalno vrijeme - *Local Time*) to se objavljuje u AIP-u GEN 2.1.2 Zbornika zrakoplovnih informacija (AIP).

Članak 11.

(Korištenje jezika, jedinica mjera i skraćenica)

- (1) Svaki dio IAIP-a, namijenjen za međunarodnu distribuciju, koji se izražava slobodnim tekstom, ispisuje se na engleskom jeziku, a imena mjesta se ispisuju sukladno lokalnoj uporabi, latiničnim pismom.
- (2) Jedinice mjere, koje se koriste u stvaranju, obradi i distribuciji zrakoplovnih podataka i informacija, moraju biti sukladni Pravilniku o uporabi mjernih jedinica u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 20/11).
- (3) U pružanju usluga zrakoplovnog informiranja koriste se ICAO kratice ako je to pogodno i ako njihovo korištenje olakšava distribuciju zrakoplovnih podataka i informacija.

Članak 12.

(Autorska prava)

U cilju zaštite ulaganja u proizvode pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, i da bi se osigurala bolja kontrola njihove uporabe, mogu se primijeniti autorska prava na AIS proizvode sukladno zakonima i drugim propisima BiH iz oblasti intelektualnog vlasništva.

Članak 13.

(Zahtjevi za upravljanje zrakoplovnim informacijama)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja resurse i procese za upravljanje zrakoplovnim informacijama koji omogućavaju pravovremeno prikupljanje, obradu, skladištenje, integraciju, razmjenu i dostavljanje zrakoplovnih podataka i informacija garantiranog kvaliteta u okviru sustava upravljanja zračnim prometom.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja sustav kvaliteta koji sadrži procedure, procese i resurse neophodne za implementaciju upravljanja kvalitetom na svakoj funkcionalnoj razini i demonstrira, kada je to potrebno, upravljanje kvalitetom na svakoj funkcionalnoj razini.

- (3) Procedure iz stavka (2) ovog članka u svakom trenutku moraju da omoguće slijedljivost podataka do njihovog izvora, tako da se isprave nepravilnosti i greške koje se uoče tijekom faza stvaranja, odnosno ažuriranja ili u operativnoj uporabi.

Članak 14.

(Validacija i verifikacija zrakoplovnih podataka i informacija)

- (1) Prije dostavljanja pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja, originatori podataka/izvori podataka provjeravaju zrakoplovne podatke i informacije koji se objavljuju kao dio IAIIP-a, kako bi se osiguralo da su obuhvaćene sve neophodne informacije i da su potpuno ispravne.
- (2) Nakon prijema zrakoplovnih podataka i informacija, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja primjenjuje uspostavljene procedure za validaciju i verifikaciju zrakoplovnih podataka i informacija, kojima se osigurava zadovoljavanje zahtjeva kvaliteta (točnost, rezolucija, integritet i slijedljivost).

Članak 15.

(Točnost zrakoplovnih podataka)

Točnost zrakoplovnih podataka se usklađuje sa specifikacijama koje su date u ICAO Aneksu 11, poglavlje 2 (ICAO Annex 11 - Air Traffic Services, Chapter 2), i ICAO Aneksu 14, Tomovi I i II, poglavlje 2 (ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I and II, Chapter 2) pri čemu se razlikuju tri vrste koordinata:

- izmjerene točke (pragovi poletno-sletne staze, pozicije navigacijskih uređaja, itd.);
- izračunate točke (matematički proračunate koordinate točaka u prostoru na osnovu koordinata poznatih izmjerenih točaka);
- deklarirane točke (npr. granice FIR -a).

Članak 16.

(Rezolucija zrakoplovnih podataka)

Rezolucija objavljenih zrakoplovnih podataka se usklađuje sa specifikacijama koje su date u Prilogu I ovog pravilnika.

Članak 17.

(Integritet zrakoplovnih podataka)

- (1) Klasifikacija integriteta zrakoplovnih podataka se usklađuje sa zahtjevima iz tablica koje se nalaze u Prilogu I ovog pravilnika.
- (2) Integritet zrakoplovnih podataka se održava kroz čitav proces obrade podataka, počevši od mjerenja, odnosno nastanka podataka, pa do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku.
- (3) U ovisnosti od načina isporuke, distribucija do sljedećeg namjeravanog korisnika može da bude:
- fizička distribucija, koja se postiže kroz isporuku fizičkog paketa (npr. poštanska usluga), ili
 - izravna elektronska distribucija, koja se postiže korištenjem izravne elektronske veze između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i sljedećeg namjeravanog korisnika.
- (4) Postupci validacije i verifikacije se zasnivaju na primijenjenoj klasifikaciji integriteta i omogućavaju:
- za rutinske podatke - da se izbjegne gubljenje podataka ili njihova promjena tijekom obrade;
 - za bitne podatke - da se gubljenje ili promjena podataka ne dese tijekom bilo kojeg dijela procesa i da se uključe dodatni procesi, ako je to potrebno, kako bi se uzeli u obzir potencijalni rizici u ukupnoj arhitekturi sustava i osigurao integritet podataka na ovoj razini;
 - za kritične podatke - da se gubljenje ili promjena podataka ne dese tijekom bilo kojeg dijela procesa i

da se uključe dodatni procesi za garanciju integriteta kojima se potpuno ublažavaju posljedice grešaka koje su uočene tijekom analize ukupne arhitekture sustava i koje predstavljaju potencijalne rizike za integritet podataka.

Članak 18.

(Metapodaci)

- (1) Metapodaci se prikupljaju tijekom obrade i razmjene zrakoplovnih podataka kroz čitav lanac zrakoplovnog informiranja, od mjesta gdje nastaju, do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku.
- (2) Prikupljeni metapodaci obavezno sadrže:
- naziv organizacije ili subjekata koji obavljaju bilo kakvu aktivnost u vezi s nastankom, prijenosom ili obrađom podataka;
 - aktivnost koja se obavlja, i
 - datum i vrijeme obavljanja aktivnosti.

Članak 19.

(Zaštita zrakoplovnih podataka)

- (1) Zrakoplovni podaci i skupovi podataka se štite sukladno tehnikama za osiguravanje, utvrđivanje vjerodostojnosti i uočavanje grešaka u podacima.
- (2) Skupovi zrakoplovnih podataka u elektronskom obliku se štite 32-bitnim algoritmom za kontrolu ciklične redundancije koji se primjenjuje u okviru elektronske aplikacije koja se bavi tim skupovima podataka.
- (3) Zaštita korištenjem 32-bitnog algoritma za kontrolu ciklične redundancije se primjenjuje na klase integriteta iz članka 17. ovog pravilnika.

Članak 20.

(Uporaba automatizacije)

- (1) Ako se u cilju poboljšavanja pravovremenosti, kvaliteta, efikasnosti i ekonomičnosti usluga zrakoplovnog informiranja uvodi automatizacija, ona mora da osigura:
- digitalnu razmjenu zrakoplovnih podataka između učesnika u lancu obrade podataka;
 - korištenje modela za razmjenu zrakoplovnih informacija i modela za razmjenu podataka koji su globalno interoperabilni.
- (2) Ako se zrakoplovni podaci i informacije stavljaju na raspolaganje u različitim formatima, mora da se osigura konzistentnost podataka i informacija u tim formatima.

Članak 21.

(Sustav upravljanja kvalitetom)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja primjenjuje i održava sustav upravljanja kvalitetom koji obuhvata sve funkcije zrakoplovnog informiranja iz članka 5. ovog pravilnika i koji se dokazuje na svakoj od funkcionalnih razina.
- (2) Upravljanje kvalitetom se primjenjuje u čitavom lancu zrakoplovnog informiranja, od stvaranja podataka do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku, uzimajući u obzir namjeravanu uporabu podataka.
- (3) Sustav upravljanja kvalitetom, uspostavljen sukladno stavku (1) ovog članka, mora biti sukladan ISO 9000 seriji standarda.
- (4) Certifikat ISO 9000, koji je izdala odgovarajuća akreditirana organizacija, je dovoljan dokaz o usklađenosti sa zahtjevom iz stavka (1) ovog članka.
- (5) U okviru uspostavljenog sustava upravljanja kvalitetom, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja određuje kompetencije, znanje, vještine i sposobnosti koji su potrebni za vršenje svake funkcije zrakoplovnog informiranja, definira obuku osoblja koje izvršava te funkcije i uspostavlja procese kojima se osigurava da to osoblje

posjeduje kompetencije potrebne za vršenje funkcija koje su mu dodijeljene.

- (6) Kvalifikacije osoblja se potvrđuju vođenjem odgovarajućih evidencija i kroz inicijalne i periodične provjere kojima se od osoblja traži da pokaže potrebnu kompetentnost i koje se koriste kao način da se otkriju i isprave nedostaci.
- (7) Sustav upravljanja kvalitetom sadrži načela, procese i postupke, uključujući one za korištenje metapodataka, kojima se osigurava i verificira da su zrakoplovni podaci slijedljivi kroz lanac zrakoplovnog informiranja, čime se omogućava da se prepoznaju uzroci grešaka i neregularnosti u korištenju podataka, da se one isprave i da se obavijeste korisnici na koje mogu da imaju utjecaja.
- (8) Sustav upravljanja kvalitetom osigurava korisnicima neophodne garancije i pouzdanost da distribuirani zrakoplovni podaci i informacije ispunjavaju uvjete koji se odnose na kvalitet zrakoplovnih podataka po pitanju točnosti, rezolucije i integriteta, kao i uvjete koji se tiču slijedljivosti podataka pružanjem odgovarajućih metapodataka na način propisan u članku 17. ovog pravilnika.
- (9) Sustav upravljanja kvalitetom garantira da zrakoplovni podaci imaju odgovarajući period važenja za namjeravano korištenje, kao i da se dostavljaju pravovremeno, sukladno dogovorenim rokovima.
- (10) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja poduzima sve potrebne mjere za praćenje usaglašenosti sa sustavom kvaliteta, otkrivanje neusaglašenosti, poduzimanje korektivnih mjera i evidentiranje i dokumentiranje nalaza i korektivnih mjera.

Članak 22.

(Ljudski faktor)

Prilikom pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, kao i prilikom dizajniranja, obrade i distribucije zrakoplovnih podataka i informacija, uzimaju se u obzir principi ljudskog faktora koji olakšavaju njihovo korištenje, a naročita pažnja se posvećuje integritetu informacija u slučajevima u kojima je potrebna ljudska interakcija.

Članak 23.

(AIRAC - opće odredbe)

- (1) Informacije o okolnostima iz Priloga II ovog pravilnika se distribuiraju u okviru reguliranog sustava AIRAC, koji se zasniva na unaprijed određenim datumima stupanja na snagu u intervalima od 28 dana.
- (2) AIRAC informacije se ne mijenjaju u roku od najmanje 28 dana, osim ako su privremenog karaktera i ne traju tijekom cijelog tog perioda.
- (3) Ukoliko nema informacija koje treba objaviti određenog AIRAC datuma, objavljuje se informacija NIL i distribuira putem NOTAM-a ili na drugi pogodan način najkasnije jedan ciklus prije onog AIRAC datuma stupanja na snagu na koji se odnosi.
- (4) Za izmjene operativno značajnih zrakoplovnih podataka i informacija koje zahtijevaju kartografski rad i/ili ažuriranje navigacijskih baza podataka izvori podataka/originatori podataka planiraju datume stupanja na snagu koji se poklapaju sa AIRAC datumima stupanja na snagu.
- (5) Kao datumi stupanja na snagu se, po pravilu, ne koriste datumi unutar AIRAC ciklusa između 21. prosinca i 17. siječnja, uključujući i njih.

Članak 24.

(Pružanje informacija u štampanoj formi)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira informacije u štampanom obliku najkasnije 42 dana prije

dana stupanja na snagu, s ciljem da budu dostavljene korisnicima najkasnije 28 dana prije stupanja na snagu.

- (2) Ukoliko se planiraju značajne izmjene, a ako je moguće unaprijed dati obavještenje o tome, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira AIRAC informacije u štampanom obliku najkasnije 56 dana prije dana stupanja na snagu.
- (3) Stavak (2) ovog članka se primjenjuje i na uspostavljanje okolnosti navedenih u Dijelu 3 Priloga II ovog pravilnika i na unaprijed planirane značajne izmjene u vezi s tim okolnostima, kao i na druge značajne izmjene, ako je to neophodno.

Članak 25.

(Pružanje informacija u elektronskom obliku)

- (1) Prilikom ažuriranja sadržaja zrakoplovne baze podataka u vezi sa okolnostima iz Dijela 1 Priloga II ovog pravilnika pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora da osigura da se datumi stupanja na snagu promjena poklapaju sa AIRAC datumima stupanja na snagu.
- (2) Informacije koje se pružaju u elektronskom obliku u vezi sa okolnostima iz Dijela 1 Priloga II ovog pravilnika pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora da distribuira, odnosno stavi na raspolaganje na takav način da stignu do korisnika najkasnije 28 dana prije AIRAC datuma stupanja na snagu.
- (3) Ako se planiraju značajne izmjene i ako je moguće unaprijed dati obavještenje o tome, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira, odnosno stavlja na raspolaganje informacije koje se pružaju u elektronskom obliku najkasnije 56 dana prije stupanja na snagu.

Članak 26.

(Zrakoplovni informativni cirkular)

- (1) Zrakoplovni informativni cirkular (u daljem tekstu: AIC) izrađuje se ako je potrebno da se objave zrakoplovne informacije koje ne ispunjavaju uvjete za uključivanje u zbornik zrakoplovnih informacije (AIP) ili za objavljivanje putem NOTAM-a.
- (2) AIC se izrađuje ako je potrebno da se objave:
 - a) dugoročna najava bilo kakve promjene u propisima, postupcima ili sredstvima;
 - b) informacije savjetodavne prirode ili objašnjenja koja utječu na sigurnost letenja;
 - c) informacije savjetodavne prirode ili objašnjenja koja se tiču tehničkih, zakonodavnih ili administrativnih pitanja;

Članak 27.

(Informacije koje se objavljuju putem AIC-a)

Informacije koje se objavljuju putem AIC obuhvataju:

- a) najavu značajnih izmjena u postupcima za pružanje usluga u zračnoj plovitbi, raspoloživim službama i sredstvima;
- b) najavu primjene novih navigacijskih sustava;
- c) značajne informacije koje proizilaze iz istraživanja udesa ili nezgoda, a koje imaju utjecaja na sigurnost letenja;
- d) informacije o propisima koji se odnose na zaštitu međunarodnog civilnog zrakoplovstva od nezakonitog ometanja;
- e) medicinske savjete o pitanjima od posebnog interesa za pilote;
- f) upozorenja pilotima o izbjegavanju fizičkih opasnosti;
- g) utjecaj izvjesnih vremenskih pojava na operacije zrakoplova;
- h) informacije o novim opasnostima koje utječu na tehnike opsluživanja zrakoplova;

- i) propise koji se odnose na prijevoz zračnim putem robe za koju postoje ograničenja;
- j) upućivanje na odredbe domaćih propisa i njihove eventualne izmjene;
- k) način izdavanja dozvola letačkom osoblju;
- l) obuku zrakoplovnog osoblja;
- m) primjenu, odnosno izuzeća od propisa u domaćoj regulativi;
- n) savjete o uporabi i održavanju specifične vrste opreme;
- o) aktuelnu ili planiranu raspoloživost novih ili revidiranih izdanja zrakoplovnih karata;
- p) opremljenost komunikacijskom opremom;
- r) informacije u vezi sa smanjenjem buke;
- s) odabrane naloge o plovidbenosti;
- t) promjene u NOTAM serijama ili distribuciji, nova izdanja AIP-a ili velike promjene u njihovom sadržaju, obimu pokrivanja ili formatu;
- u) podatke o planu čišćenja snijega;
- v) druge podatke slične prirode.

Članak 28.

(Informacije o čišćenju snijega)

- (1) Planu čišćenja snijega, koji se objavljuje u sekciji AIP-a AD 1.2.2, a čiji je sadržaj naveden u Dodatku 1, ICAO Aneksa 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), dodaje se sezonska informacija koja se objavljuje najkasnije mjesec dana prije početka zimskih uvjeta.
- (2) Sezonska informacija iz stavka (1) ovog članka sadrži:
 - a) listu aerodroma/helidroma na kojima se očekuje čišćenje snijega tijekom dolazeće zime:
 - 1) sukladno sustavu poletno-sletnih staza i rulnih staza; ili
 - 2) planirano čišćenje snijega, koje odstupa od sustava poletno-sletnih staza (dužina, širina i broj poletno-sletnih staza, rulne staze i platforme na koje to utječe ili njihovi dijelovi);
 - b) informacije koje se tiču bilo kog centra namijenjenog za koordinaciju informacija o tekućim akcijama čišćenja, o tekućem statusu poletno-sletnih staza, rulnih staza i platformi;
 - c) podjelu aerodroma/helidroma na liste distribucije SNOWTAM, kojom se izbjegava potrebna distribucija NOTAM-a;
 - d) napomenu o manjim izmjenama postojećeg plana čišćenja snijega, po potrebi;
 - e) opis opreme za čišćenje;
 - f) kriterije za određivanje minimuma kritičnog sniježnog pokrivača na svakom aerodromu/helidromu za koji se počinje izvješćivanje.
- (3) Informacije iz stavka (2) ovog članka, osim točke c), se po potrebi unose u AIP.

Članak 29.

(AIC - Opće odredbe)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja određuje koji AIC treba da ima međunarodnu distribuciju.
- (2) Svakom AIC-u se dodjeljuje sukcesivni serijski broj baziran na kalendarskoj godini.
- (3) Ako se AIC distribuira u više od jedne serije, svaka serija se obilježava posebnim slovom.
- (4) Ako postoji značajan broj AIC-a koji su na snazi, vrši se njihovo razvrstavanje i identifikacija prema sadržaju pomoću različitih boja.

- (5) Kontrolna lista AIC-a se objavljuje najmanje jednom godišnje i dostavlja se svim korisnicima koji primaju AIC-e.

Članak 30.

(Prepoletne informacije)

- (1) Na svakom aerodromu/helidromu, koji se koristi za međunarodni zračni promet, zrakoplovne informacije, koje su od suštinskog značaja za sigurnost, redovnost i efikasnost zračne plovidbe, a koje se odnose na dijelove ruta koje polaze sa tog aerodroma/helidroma, moraju da budu dostupne osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje i osoblje odgovorno za prepoletno informiranje.
- (2) Zrakoplovne informacije za prepoletno planiranje na aerodromima/helidromima iz stavka (1) ovog članka obuhvataju odgovarajuće elemente IAIP-a, mape i karte.

Članak 31.

(Dodatne prepoletne informacije)

- (1) Za potrebe prepoletnog informiranja osiguravaju se dodatne informacije koje se odnose na aerodrom polijetanja, a koje obuhvataju informacije u vezi sa:
 - a) izgradnjom ili radovima na održavanju na manevarskim površinama ili u njihovoj neposrednoj blizini;
 - b) neravninama na bilo kom dijelu manevarskih površina, obilježenim ili neobilježenim (npr. oštećeni dijelovi asfalta);
 - c) prisustvom i dubinom snijega, leda ili vode na poletno-sletnim stazama, uključujući i njihov utjecaj na površinsko trenje;
 - d) snijegom koji je nagomilan ili nanešen na poletno-sletne staze, rulne staze ili pored njih;
 - e) parkiranim zrakoplovima ili drugim objektima na rulnim stazama ili u njihovoj neposrednoj blizini;
 - f) prisustvom drugih privremenih opasnosti;
 - g) prisustvom ptica koje predstavljaju potencijalnu opasnost za operacije zrakoplova;
 - h) otkazom ili nepravilnim radom dijela ili ukupnog sustava svjetlosnog obilježavanja na aerodromu, uključujući prilazna svjetla, svjetla praga poletno-sletne staze, svjetla poletno-sletne staze, svjetla rulnih staza, svjetla za obilježavanje prepreka i nemogućnosti korištenja manevarskih površina, kao i električnog napajanja aerodroma;
 - i) otkazom, nepravilnim radom i promjenom u operativnom statusu SSR (*secondary surveillance radar*), ADS-B (*automatic dependent surveillance - broadcast*), ADS-C (*automatic dependent surveillance - contract*), CPDLC (*controller-pilot data link communications*), D-ATIS (*data link automatic terminal information service*), D-VOLMET (*data link VOLMET*), radio-navigacijskih usluga, VHF (*very high frequency*) zrakoplovnih govornih kanala, sustava za osmatranje RVR (*runway visual range*) i sekundarnog električnog napajanja;
 - j) prisustvom i radom misija humanitarne pomoći (npr. misija Ujedinjenih naroda), zajedno sa svim povezanim postupcima i/ili ograničenjima.
- (2) Važeći NOTAM-i od operativnog značaja i druge informacije hitne prirode moraju da budu dostupne letačkom osoblju u obliku prepoletnih informativnih biltena u slobodnom tekstu (PIB).

Članak 32.

(Automatizirani sustavi za pretpoletno informiranje)

- (1) Za pretpoletno informiranje se koriste automatizirani sustavi u cilju dostupnosti zrakoplovnih podataka osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje, za potrebe samostalnog informiranja, planiranja leta i informiranja zrakoplova u letu.
- (2) Ako se koristi automatizirani sustav za pretpoletno informiranje, on mora da čini dostupnim informacije iz članka 31. ovog pravilnika.
- (3) Za potrebe konsultacija sa osobljem pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, telefonom ili na drugi odgovarajući način, osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje i drugo zainteresirano zrakoplovno osoblje, se stavljaju na raspolaganje prostorije i oprema sa samostalno informiranje.
- (4) Automatizirani sustavi za pretpoletno informiranje, koji pružaju zrakoplovne podatke i informacije za samostalno informiranje, planiranje leta i usluge informiranja zrakoplova u letu moraju da:
 - a) osiguraju neprekidno i pravovremeno ažuriranje svojih baza podataka i praćenje validnosti i kvaliteta zrakoplovnih podataka koje sadrže;
 - b) omogućavaju pristup, putem odgovarajućih načina telekomunikacije, operativnom osoblju, uključujući letačko osoblje, drugo zainteresirano zrakoplovno osoblje i druge zrakoplovne korisnike;
 - c) osiguraju (na zahtjev) u štampanom obliku, zrakoplovne podatke i informacije kojima se pristupa;
 - d) omoguće pristup i pretraživanje koji se zasnivaju, prema potrebi, na skraćenom slobodnom tekstu, ICAO lokacijskim indikatorima ili drugim odgovarajućim mehanizmima;
 - e) osiguravaju brz odgovor na zahtjev korisnika.

Članak 33.

(Informiranje poslije leta)

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja osigurava da se na aerodromima organizira prijem informacija koje se tiču stanja rada sredstava za zračnu plovību, kao i prisustva ptica, koje su uočili članovi posade zrakoplova, i da se te informacije distribuiraju kako zahtijevaju okolnosti.

Članak 34.

(Zahtjevi za telekomunikacijama)

- (1) Međunarodni NOTAM ured povezan je zrakoplovnim fiksnim vezama (AFS).
- (2) AFS veze osiguravaju komunikaciju u štampanoj formi.
- (3) Međunarodni NOTAM ured povezan je, putem zrakoplovnih fiksnih veza, sa sljedećim točkama teritorije na kojoj pruža usluge:
 - a) centrima oblasne kontrole i centrima za informiranje u letu i
 - b) aerodromima/helidromima na kojima je uspostavljena aerodromska jedinica zrakoplovnog informiranja sukladno čl. 30, 31, 32. i 33. ovog pravilnika.

Članak 35.

(Namjena podataka)

- (1) Podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku namijenjeni su za sljedeće aplikacije u zračnoj plovidbi:
 - a) sustav upozorenja o (opasnom) približavanju zemlji sa funkcijom izbjegavanja terena (Ground Proximity Warning System) i sustav za upozorenje o minimalnoj sigurnoj visini (MSAW - Minimum Safe Altitude Warning);

- b) utvrđivanje postupaka za posebne okolnosti za uporabu u slučajevima nužde tijekom prekinutog slijetanja i polijetanja;
 - c) analiza operativnih ograničenja zrakoplova;
 - d) izrada instrumentalnih postupaka za letenje (uključujući i postupak kruženja);
 - e) određivanje postupaka poniranja (*drift-down*) na ruti i lokacije prinudnog slijetanja;
 - f) sustav za napredno vođenje i kontrolu kretanja na površinama (*Advanced Surface Movement Guidance and Control System*);
 - g) izrada zrakoplovnih karata i baza podataka u zrakoplovima.
- (2) Podaci o preprekama i terenu u elektronskom obliku mogu se koristiti i za druge namjene, kao što su uređaji za simuliranje letenja i sustavi za sintetičku sliku ili kao pomoć pri određivanju ograničenja visine ili uklanjanju prepreka koje predstavljaju opasnost za zračnu plovidbu.

Članak 36.

(Oblasti pokrivanja i zahtjevi za pružanje podataka)

- (1) Oblasti pokrivanja, za skupove podataka o terenu i preprekama u elektronskom obliku, određuju se kao:
 - a) Oblast 1 (*Area 1*) - pokriva čitavu teritoriju;
 - b) Oblast 2 (*Area 2*) - u neposrednoj blizini aerodroma. Oblast 2 se dalje dijeli na sljedeći način:
 - 1) Oblast 2a (*Area 2a*) - pravokutnog oblika oko poletno-sletne staze, koja obuhvata poletno-sletnu stazu i stazu za zaustavljanje, plus čistine, ukoliko postoje;
 - 2) Oblast 2b (*Area 2b*) - oblast koja se proteže od kraja oblasti 2a u pravcu polijetanja, u dužini od 10 km i sa nagibom od 15% sa obje strane;
 - 3) Oblast 2c (*Area 2c*) - prostor koji se proteže od kraja oblasti 2a i 2b do 10 km od granice Oblasti 2a;
 - 4) Oblast 2d (*Area 2d*) - područje izvan Oblasti 2a, 2b i 2c do 45 km od referentne točke aerodroma ili do postojeće TMA, u ovisnosti šta je bliže.
 - c) Oblast 3 (*Area 3*) - oblast koja se graniči sa manevarskim površinama aerodroma i koja se proteže horizontalno od ivice poletno-sletne staze do 90 m od ose poletno-sletne staze i 50 m od ivice svih drugih dijelova manevarskih površina aerodroma;
 - d) Oblast (*Area 4*) - oblast koja se proteže 900 m ispred praga poletno-sletne staze i 60 m sa svake strane u odnosu na produženu osu poletno-sletne staze u pravcu prilaza, na poletno-sletnim stazama za precizno prilaženje kategorije II ili III.

Članak 37.

(Zahtjevi za pružanje podataka u Oblastima 1 i 2)

- (1) Za Oblast 1 se u elektronskom obliku osiguravaju podaci o terenu i podaci o preprekama višim od 100 m iznad tla.
- (2) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu u elektronskom obliku za:
 - a) oblast 2a;
 - b) ravan putanje polijetanja; i
 - c) oblast ograničenu horizontalnim granicama aerodromskih površina za ograničavanje prepreka.
- (3) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o preprekama u elektronskom obliku za:
 - a) Oblast 2a - za prepreke koje prodiru odgovarajuće površi za prikupljanje podataka o preprekama koje su

navedene u Dodatku 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15*);

- b) objekte u ravni putanje polijetanja koji se pružaju iznad ravne površi sa nagibom 1,2% koja ima zajedničku osnovu sa ravni putanje polijetanja.
- (4) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblasti 2b, 2c i 2d, za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o terenu i preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), osim podataka o preprekama čija je visina manja od 3 m iznad tla u Oblasti 2d ili manja od 15 m iznad tla u Oblasti 2c.
- (5) Ako se Oblasti 2 susjednih aerodroma preklapaju, zaključuju se sporazumi o koordinaciji za pružanje podataka o terenu i preprekama za Oblast 2, kako bi se osiguralo da su isti podaci za teren ili prepreku tačni.
- (6) Na aerodromima koji se nalaze u blizini državnih granica zaključuju se sporazumi između država u cilju razmjene podataka o terenu i preprekama za Oblast 2.

Članak 38.

(Zahtjevi za pružanje podataka u Oblastima 3 i 4)

- (1) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 3 - za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), slika A8-3.
- (2) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 4 - za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*) za sve poletno-sletne staze za precizno prilaženje kategorije II ili III, gdje su detaljnije informacije o terenu potrebne operatorima u cilju procjene utjecaja terena na određivanje visine korištenjem radio-visinomjera.

Članak 39.

(Skup podataka o terenu - sadržaj, numerička specifikacija i struktura)

- (1) Skup podataka o terenu sadrži digitalne skupove podataka koji predstavljaju površinu terena u obliku kontinuiranih vrijednosti visina na svim presjecima (tačkama) definirane mreže, u odnosu na zajedničku referentnu tačku, pri čemu je mreža tačaka terena kutna ili linearna, pravilnog ili nepravilnog oblika.
- (2) Skup podataka o terenu u elektronskom obliku obuhvata prostorni (pozicija i nadmorska visina), tematski i vremenski aspekt površine Zemlje, uključujući prirodno nastale objekte (npr. planine, brda, grebene, doline, vodene površine, stalni snijeg i led), osim prepreka.
- (3) U ovisnosti od metoda prikupljanje podataka, skup podataka o terenu u elektronskom obliku predstavlja kontinuiranu površinu koja postoji na ogoljenom tlu, na vrhu vegetacijske površine ili negdje između, poznatu kao "prva reflektujuća površ".
- (4) Skup podataka o terenu sadrži samo jedan tip objekata, odnosno teren koji je opisan karakteristikama datim u Tablici A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*). Karakteristike terena navedene u Tablici A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15,*

Aeronautical Information Services, Appendix 8) predstavljaju minimum karakteristika terena i oni koji su naznačeni kao obvezni moraju biti evidentirani u bazi podataka o terenu.

- (5) Podaci o terenu u elektronskom obliku za svaku oblast moraju da budu sukladni važećim numeričkim zahtjevima navedenim u Dodatku 8 ICAO Aneksa 15, Tablica A8-1 (*Appendix 8, Table A8-1, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Članak 40.

(Skup podataka o preprekama - sadržaj, numerička specifikacija i struktura)

- (1) Podaci o preprekama sadrže digitalnu prezentaciju vertikalnog i horizontalnog opsega prepreke.
- (2) Elementi podataka o preprekama su objekti koji su predstavljeni u skupovima podataka kao tačke, linije ili poligoni.
- (3) U skupu podataka o preprekama se osiguravaju svi definirani tipovi prepreka koji se opisuju prema spisku obveznih karakteristika navedenih u Dodatku 8, ICAO Aneksa 15, Tablica A8-4 (*Appendix 8, Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).
- (4) Podaci o preprekama u elektronskom obliku za svaku oblast moraju da budu sukladni numeričkim zahtjevima u Dodatku 8, ICAO Aneksa 15, Tablica A8-2 (*Appendix 8, Table A8-2, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Članak 41.

(Specifikacija informacijskog proizvoda o terenu i preprekama)

- (1) U cilju podrške razmjene i korištenja skupova podataka o terenu i preprekama između različitih izvora podataka i korisnih podataka, koristi se serija standarda ISO 19100 za geografske informacije kao opći okvir za modeliranje podataka.
- (2) Prikaz dostupnih skupova podataka o terenu i preprekama u elektronskom obliku osigurava se u obliku specifikacije informacijskog proizvoda o terenu, kao i specifikacije informacijskog proizvoda o preprekama, na osnovu kojih korisnici usluga u zračnoj plovidbi vrše procjenu proizvoda i utvrđuju da li oni ispunjavaju zahtjeve za njihovu namjeravanu uporabu.
- (3) Specifikacija informacijskog proizvoda o terenu obuhvata pregled i obim specifikacije, identifikaciju informacijskog proizvoda, sadržaj podataka i strukturu, referentni sustav, kvalitet podataka, prikupljanje podataka, održavanje podataka, prikaz podataka, dostavljanje podataka, dodatne informacije i metapodatke.
- (4) Pregled specifikacije informacijskog proizvoda o terenu ili specifikacije informacijskog proizvoda o preprekama sadrži opće informacije o informacijskom proizvodu.
- (5) Specifikacije podataka o terenu ne moraju da budu homogene u cijelom informacijskom proizvodu, već mogu da se razlikuju za različite dijelove skupova podataka, pri čemu se za svaki podskup podataka određuje opseg specifikacije.
- (6) Informacije o identifikaciji u vezi sa informacijskim proizvodom za teren i prepreke sadrže naziv proizvoda, kratak opis sadržaja, svrhu i prostornu rezoluciju, ako je potrebno (opći prikaz gustine prostornih podataka), geografsko područje koje pokriva informacijski proizvod i dodatne informacije.
- (7) Informacije o sadržaju skupova podataka o terenu ili preprekama koji se zasnivaju na objektima se opisuju u vidu:
 - a) aplikacijske šeme, koja osigurava formalni opis strukture podataka i sadržaj skupova podataka;

- b) kataloga objekata, koji osigurava semantiku za sve objekte, zajedno sa njihovim karakteristikama i domenima vrijednosti za karakteristike, vrstama relacija nad objektima i operacijama nad objektima, odnosno nasljeđivanja i ograničenjima.
- (8) Specifikacije informacijskog proizvoda o terenu i preprekama moraju jasno da naznače pokrivanje i/ili vizuelne prikaze koje sadrže i da osiguraju opis svakog od njih, pri čemu se pokrivanje smatra podtipom objekta i može da bude izvedeno iz kolekcije objekata koji imaju zajedničke karakteristike.
- (9) Specifikacije informacijskog proizvoda o terenu i preprekama sadrže informacije o referentnom sustavu koji se koristi u informacijskom proizvodu, što uključuje prostorni i vremenski referentni sustav.
- (10) Specifikacije informacijskog proizvoda o terenu i preprekama identificiraju zahtjeve kvaliteta podataka za svaki informacijski proizvod, što podrazumijeva prikaz prihvatljivih razina kvaliteta i odgovarajućih mjera za kvalitet podataka, koji obuhvata sve elemente i podelemente kvaliteta podataka.
- (11) Specifikacija informacijskog proizvoda o terenu uključuje prikaz načina prikupljanja podataka koji predstavlja opći opis izvora i postupaka koji se primjenjuju za snimanje podataka o terenu.
- (12) Principi i kriteriji koji se primjenjuju za održavanje skupova podataka o terenu i preprekama se osiguravaju specifikacijom podataka, uključujući učestalost sa kojom se informacijski proizvod ažurira, pri čemu je od posebnog značaja informacija o održavanju skupova podataka o preprekama i naznaka principa, metoda i kriterija koji se primjenjuju na održavanje podataka o preprekama.
- (13) Specifikacija informacijskog proizvoda za teren sadrži informaciju o tome da li su podaci sadržani u skupovima podataka predstavljeni kao grafički prikaz, nacrt ili slika.
- (14) Specifikacije informacijskog proizvoda o terenu i preprekama sadrže i informaciju o dostavljanju proizvoda, uključujući informacije o formatima i medijima za dostavljanje.
- (15) U specifikacije informacijskih proizvoda se uključuju osnovni elementi metapodataka za teren i prepreke, kao i dodatne stavke metapodataka koje treba da budu osigurane, zajedno sa formatom i kodiranjem metapodataka.
- (16) Specifikacija informacijskog proizvoda o preprekama, podržana geografskim koordinatama za svaki aerodrom koji je uključen u skup podataka, opisuje:
- Oblasti 2a, 2b, 2c, 2d;
 - ravan putanje polijetanja;
 - površ za ograničavanje prepreka.

Članak 42.

(Kartografski podaci o aerodromu, zahtjevi za pružanje)

- (1) Kartografski podaci o aerodromu trebaju biti podržani podacima o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 3, kako bi se osigurala konzistentnost i kvalitet svih geografskih podataka koji su povezani sa aerodromom.
- (2) Zahtjevi za tačnošću i integritetom, vezani za kartografske podatke o aerodromu, sadržani su u ICAO Aneksu 14, Tom I, Dodatak 5 (*ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I, Appendix 5*).

Članak 43.

(Kartografski podaci o aerodromu, specifikacije proizvoda)

- (1) Za specifikaciju kartografskih podataka o aerodromu kao referentni okvir koristit će se serija standarda ISO 19100.

- (2) Kartografski podaci o aerodromu bit će opisani kao u seriji standarda ISO 19131.

Članak 44.

(Baza kartografskih podataka o aerodromu, sadržaj i struktura seta podataka)

- (1) Sadržaj i struktura seta kartografskih podataka o aerodromu bit će definirana u formi kataloga karakteristika.
- (2) Kartografski podaci o aerodromu sadržavat će kartografske podatke o aerodromu koji se sastoje od kataloga karakteristika.
- (3) Kartografski metapodaci o aerodromu bit će sukladni seriji standarda ISO 19115.

Članak 45.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 33/13, od 30.04.2013. godine).

Članak 46.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-194-1/17

09. ožujka 2017. godine

Banja Luka

Generalni ravnatelj

Dorđe Ratkovic, v. r.

PRILOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tablica broj 1 - Geografska širina i dužina

Geografska dužina i širina	Publikacija Rezolucija	Klasifikacija integriteta
Granične točke regiona letnih informacija	1 min	rutinsko
Granične točke P, R, D zona (izvan granica CTA/CTR)	1 min	rutinsko
Granične točke P, R, D zona (unutar granica CTA/CTR)	1 sec	bitno
Granične točke CTA/CTR	1 sec	bitno
Rutna navigacijska sredstva, točke ukrštanja, putne točke, točke na poziciji čekanja STAR/SID točke	1 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 1 (cijela teritorija države)	1 sec	rutinsko
Referentna točka aerodroma/helidroma	1 sec	rutinsko
Navigacijska sredstva na aerodromu/helidromu	1/10 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 3	1/10 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 2	1/10 sec	bitno
Točke završnog prilaženje i ostale bitne točke koje čine postupak instrumentalnog prilaženja	1/10 sec	bitno
Pragovi RWY	1/100 sec	kritično
Kraj RWY	1/100 sec	kritično
Pozicije za čekanje za izlazak RWY	1/100 sec	kritično
Točke na osi TWY/liniji vodilji ka parkingu	1/100 sec	bitno
Linija za označavanje ukrštanja sa TWY	1/100 sec	bitno
Linija vođenja ka izlazu	1/100 sec	bitno
Točke na parking poziciji/točke provjere INS	1/100 sec	rutinsko
Geometrijski centar praga TLOF-a ili FATO-a, helidroma	1/100 sec	kritično
Granice platforme (poligon)	1/10 sec	rutinsko
Platforma za odleđivanje (poligon)	1/10 sec	rutinsko

Napomena: Vidjeti Dodatak 8 ICAO Aneksa 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) za grafičke prikaze površina za prikupljanje podataka o preprekama i kriterije koji se koriste za identifikaciju prepreka u definiranim područjima.

PRIOLOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tablica broj 2 - Nadmorska/apsolutna/relativna visina

Nadmorska/apsolutna/relativna visina	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Nadmorska visina aerodroma	1m ili 1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na poziciji u kojoj je izmjerena nadmorska visina aerodroma/helidroma	1 m ili 1 ft	bitno
Prag RWY ili FATO, neprecizno prilaženje	1 m ili 1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na pragu RWY ili FATO, geometrijskom centru TLOF, neprecizno prilaženje	1 m ili 1 ft	bitno
Prag RWY ili FATO, precizno prilaženje	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na pragu RWY ili FATO, geometrijskom centru TLOF, precizno prilaženje	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
Visina preleta praga (visina referentnog datuma), precizno prilaženje	0.1 m ili 0.1 ft	kritično
Prepreke u Oblasti 2	1 m ili 1 ft	bitno
Prepreke u Oblasti 3	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
Prepreke u Oblasti 1 (cijela teritorija države)	1 m ili 1 ft	rutinsko
DME/P	3 m (10 ft)	bitno
DME	30 m (100 ft)	bitno
Minimalne apsolutne visine	50 m ili 100 ft	rutinsko

Napomena: Vidjeti Dodatak 8 ICAO Aneksa 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) za grafičke prikaze površina za prikupljanje podataka o preprekama i kriterije koji se koriste za identifikaciju prepreka u definiranim područjima.

PRIOLOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tablica broj 3 - Deklinacija i magnetna varijacija

Deklinacija i magnetna varijacija	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Deklinacija postaje VHF navigacijskog sredstva koja se koristi za tehničko podešavanje	1 stupanj	bitno
Magnetna deklinacija NDB navigacijskog sredstva	1 stupanj	rutinsko
Magnetna deklinacija aerodroma/helidroma	1 stupanj	bitno
Magnetna deklinacija antene ILS lokalajzera	1 stupanj	bitno
Magnetna deklinacija MLS azimuta	1 stupanj	bitno

PRIOLOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tablica broj 4 - Smjer

Smjer	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Segmenti zračnih puteva	1 stupanj	rutinsko
Smjer koji se koristi za formiranje rutnih i tačaka u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA)	1/10 stupanj	rutinsko
Segmenti ruta za dolazak/odlazak u završnoj terminalnoj oblasti (TMA)	1 stupanj	rutinsko
Smjer koji se koristi za formiranje tačaka u postupcima instrumentalnog prilaženja	1/100 stupanj	bitno
Usmjerenje ILS lokalajzera (stvarni)	1/100 stupanj	bitno
Usmjerenje nultog azimuta (stvarni)	1/100 stupanj	bitno
Smjer RWY i FATO (stvarni)	1/100 stupanj	rutinsko

PRIOLOG I - ZAHTEVI U POGLEDU KVALITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tablica broj 5 - Dužina/rastojanje/dimenzije

Dužina/rastojanje/dimenzije	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Dužina segmenta zračnog puta	1/10 km ili 1/10 NM	rutinsko
Rastojanje koje se koristi za formiranje tačaka	1/10 km ili 1/10 NM	rutinsko
Dužina segmenta ruta za dolazak/odlazak u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA)	1/100 km ili 1/100 NM	bitno

Rastojanje koje se koristi za formiranje tačaka u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA) i postupku instrumentalnog prilaženja	1/100 km ili 1/100 NM	bitno
Dužine RWY i FATO, dimenzije TLOF	1 m ili 1 ft	kritično
Širina poletno-sletne staze (RWY)	1 m ili 1 ft	bitno
Rastojanje (od kraja poletno-sletne staze) do izmještenog praga	1 m ili 1 ft	rutinsko
Dužina i širina RWY	1 m ili 1 ft	bitno
Dužina i širina produžetka za zaustavljanje	1 m ili 1 ft	kritično
Raspoživa dužina za slijetanje	1 m ili 1 ft	kritično
Raspoživa dužina zaleta	1 m ili 1 ft	kritično
Raspoživa dužina za polijetanje	1 m ili 1 ft	kritično
Raspoživa dužina za ubrzavanje i zaustavljanje zrakoplova	1 m ili 1 ft	kritično
Širina pojasa poletno-sletne staze	1 m ili 1 ft	bitno
Širina rulne staze	1m ili 1 ft	bitno
Širina pojasa rulne staze	1 m ili 1 ft	bitno
Udaljenost antene ILS lokalajzera do kraja RWY	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene putanje poniranja ILS od praga duž ose	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost ILS markera od praga	1 m ili 1 ft	bitno
Udaljenost antene ILS DME od praga duž ose	1m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene azimuta MLS do kraja RWY	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene nadmorske visine MLS od praga duž ose	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene MLS DME/P od praga duž ose	1 m ili 1 ft	bitno

PRIOLOG II - INFORMACIJE KOJE SE OBJAVLJUJU AIRAC SUSTAVOM DIO 1

- Uspostavljanje, ukidanje ili značajne planirane promjene (uključujući i probne operacije) koje se primjenjuju na:
 - granice (horizontalne i vertikalne), propise i procedure primjenljive na:
 - oblasti informiranja zrakoplova u letu (*FIR*);
 - kontrolirane oblasti;
 - kontrolirane zone;
 - savjetodavne oblasti;
 - ATS rute;
 - stalne opasne, zabranjene i ograničene zone (uključujući vrstu i period aktivnosti, ako su poznati) i ADIZ;
 - stalne oblasti ili rute ili dijelovi ruta na kojima je moguće presretanje.
 - pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, poznate neregularnosti i periodi održavanja radio-navigacijskih uređaja i sredstava komunikacije i nadzora;
 - postupke čekanja i prilaženja, postupke dolazaka i odlazaka, postupke za smanjenje buke i bilo koje druge značajne ATS postupake;
 - prelazne razine, prelazne apsolutne visine i minimalne sektorske apsolutne visine;
 - meteorološke uređaje (uključujući i emitiranje/emisije) i postupke;
 - poletno-sletne staze i sate za zaustavljanje;
 - rulne staze i platforme;
 - aerodromske operativne procedure na zemlji (uključujući postupke pri smanjenoj vidljivosti);
 - prilazna svjetla i svjetla poletno-sletne staze;
 - aerodromske operativne minimume, ako ih objavi država;

DIO 2

- Uspostavljanje, ukidanje i unaprijed predviđene značajne promjene koje se odnose na:
 - pozicije, visine i osvijetljenost navigacijskih prepreka;

- 2.2 radno vrijeme aerodroma, sredstava i službi;
- 2.3 carinsku, pasošku i zdravstvenu službu;
- 2.4 privremene opasne, zabranjene i ograničene zone i opasnosti po zračnu plovību, vojne vježbe i grupno letenje zrakoplova;
- 2.5 privremena oblasti ili rute ili njihove dijelove na kojima postoji mogućnost presretanja.

DIO 3

- 3. Uspostavljanje i unaprijed predviđene značajne promjene koje se odnose na:
 - 3.1 nove aerodrome namijenjene obavljanju međunarodnog IFR prometa;
 - 3.2 nove poletno-sletne staze namijenjene za obavljanje IFR prometa na međunarodnim aerodromima;
 - 3.3 izradu i strukturu mreže ruta zračnog prometa;
 - 3.4 dizajn i strukturu seta terminalnih procedura (uključujući promjene smjerova u proceduri nastalih promjenom magnetne deklinacije);
 - 3.5 okolnosti navedene u stavku (1) ovog članka, ako je njima zahvaćena čitava teritorija države ili bilo koji njen značajan dio ili ako se zahtijeva koordinacija između susjednih država.

На основу члана 16. и члана 61. став (1) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09), члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК О УСЛУГАМА ВАЗДУХОПЛОВНОГ ИНФОРМИСАЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.

(Предмет Правилника)

- (1) Овим правилником се прописује начин пружања услуга ваздухопловног информисања, укључујући и захтјеве који се односе на систем квалитета.
- (2) Овим правилником се ближе прописује садржај и изглед елемената Интегрисаног пакета ваздухопловних информација (у даљем тексту: IAIP), врсте података који се уносе у IAIP, извори података и начин прикупљања, достављања и објављивања података.

Члан 2.

(Појмови и скраћенице)

- (1) Појмови који се употребљавају у овом правилнику имају следеће значење:
 - a) **Аеродром (Aerodrome):** Унапријед дефинисано подручје на копну или води (укључујући све објекте, инсталације и опрему) намијењено за слијетање, полијетање и кретање ваздухоплова у било којем дијелу или цјелини;
 - b) **Аеродромски оператор:** физичко или правно лице којем је издата потврда за кориштење аеродрома од стране надлежне ваздухопловне власти;
 - c) **Амандман на AIP (AIP Amendment):** Садржи измјене сталне природе информација објављених у AIP-у;
 - d) **AIS производ (AIS product):** Ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације у форми елемената Интегрисаног пакета ваздухопловних информација (изузев NOTAM-а и PIB-а), укључујући ваздухопловне карте или у форми погодних/одговарајућих електронских медија;

- e) **Апсолутна висина (Altitude):** Вертикална удаљеност нивоа, тачке или објекта који се сматра тачком, мјерено од средњег нивоа мора (MSL - Mean Sea Level);
- f) **Аспекти људског фактора (Human factor principles):** Начела која се примјењују на пројектовање ваздухоплова, сертификацију, обуку особља, операције и одржавање, а чији је циљ безбједна интеракција између човјека и компоненти других система, узимајући у обзир значај људских могућности;
- g) **Датум (Date):** Било која величина или скуп величина који може да служи као референца или основа за израчунавање других величина (ISO 19104*);
- h) **Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation):** Надлежна ваздухопловна власт Босне и Херцеговине;
- i) **Државна надзорна власт/Национално надзорно тијело (National Supervisory Authority):** означава BHDCA;
- j) **Додаци на AIP (AIP Supplement):** Привремене измјене информација у AIP-у, које се објављују на посебним/издвојеним страницама;
- k) **Гаранција квалитета (Quality assurance):** Дио управљања квалитетом који се бави обезбјеђивањем увјерења да ће захтјеви квалитета бити испуњени (ISO 9000*);
- l) **Геоид (Geoid):** Површина једнаких потенцијала (еквипотенцијална површина) у пољу Земљине гравитације која се поклапа са неузмиремим средњим нивоом мора континуирано продуженим кроз континенте. Облик геоида је неправилан због локалних гравитационих поремећаја (плима, салинитет, струјања, и сл) и смјер гравитације је управан/нормалан на геоид у свакој тачки;
- m) **Грегоријански календар (Gregorian calendar):** Календар у општој употреби. Први пут је уведен 1582. године како би се дефинисала година која ближе апроксимира тропску годину него Јулијански календар (ISO 19108*);
- n) **Хелидром (Heliprot):** Аеродром или одређена површина на земљи или објекту која је, у потпуности или дјелимично, намијењена за слијетање, полијетање и кретање хеликоптера на земљи;
- o) **Интегрисани пакет ваздухопловних информација (Integrated Aeronautical Information Package):** Пакет који се састоји од следећих елемената:
 - 1) Зборник ваздухопловних информација, укључујући амандмане на AIP;
 - 2) Додатке на AIP;
 - 3) Хитних ваздухопловних обавјештења – NOTAM и Претполетних информативних билтена;
 - 4) Ваздухопловних информативних циркулара (AIC);
 - 5) Контролних листа и листа важећих NOTAM - а; и
 - 6) Интегритет ваздухопловних података (Integrity (aeronautical data)): Степен поузданости да ваздухопловни подаци и њихове вриједности нису били изгубљени или промијењени од времена настанка или овлаштене измјене;

- г) **Календар** (*Calendar*): Дискретни временски референтни систем који служи као основа за дефинисање временског положаја с временском јединицом од једног дана (ISO 19108*);
- с) **Карактеристика објекта** (*Feature attribute*): Карактеристика објекта (ISO 19101*). Карактеристика објекта садржи назив, тип података и домен вриједности који му је додијељен;
- т) **Класификација интегритета** (*Integrity classification*): Класификација заснована на потенцијалном ризику који произилази из кориштења изгубљених или измијењених података. Ваздухопловни подаци се по интегритету класификују као:
- 1) рутински подаци: постоји врло мала вјероватноћа да кориштењем грешком измијењених рутинских података наставак летења или слијетање ваздухоплова буде врло ризично са могућношћу катастрофе;
 - 2) битни подаци: постоји мала вјероватноћа да кориштењем грешком измијењених битних података наставак летења или слијетање ваздухоплова буде врло ризично са могућношћу катастрофе;
 - 3) критични подаци: постоји велика вјероватноћа да кориштењем грешком измијењених критичних података наставак летења или слијетање ваздухоплова буде врло ризично са могућношћу катастрофе;
 - 4) Контролисана зона (*Control zone*): Контролисани ваздушни простор који се простира од земље до одређеног нивоа у висину;
 - 5) Контролисана област (*Control area*): Контролисани ваздушни простор који се простира изнад утврђене границе изнад земље.
- у) **Контрола цикличне редунданције** (*Cyclic redundancy check*): Математички алгоритам који се примјењује на бројчано изражавање података, који омогућава ниво безбједности у односу на губитак или промјену података;
- в) **Квалитет података** (*Data quality*): Степен или ниво поузданости да пружени подаци испуњавају захтјеве корисника у погледу тачности, резолуције и интегритета;
- з) **Квалитет** (*Quality*): Степен у којем скуп својствених карактеристика испуњава захтјеве (ISO 9000*);
- аа) **Контрола квалитета** (*Quality control*): Оперативни поступци и активности које се користе да би се испунили захтјеви за квалитет (ISO 9000*);
- бб) **Маневарска површина** (*Maneuvering area*): Дио аеродрома који је одређен за полијетање, слијетање и рулање ваздухоплова, осим платформи;
- cc) **Међународна NOTAM канцеларија** (*International NOTAM Office (NOF)*): Канцеларија успостављена од стране државе у сврху размјењивања NOTAM -а на међународном нивоу;
- dd) **Међународни аеродром** (*International airport*): Било који аеродром који је држава чланица, на чијој се територији аеродром налази, одредила за аеродром уласка и одласка у међународном ваздушном саобраћају, на коме се спроводе формалности које се тичу царине, имиграције, здравства, животињског и биљног карантина и слични поступци;
- ее) **Метаподаци** (*Metadata*): Представљају податке о подацима (ISO 19115*). Метаподаци пружају структурисани опис садржаја, квалитета, стања или других карактеристика података;
- ff) **Надморска висина аеродрома** (*Aerodrome elevation*): Надморска висина највише тачке на површини за слијетање;
- gg) **Надморска висина** (*Elevation*): Вертикално растојање тачке или нивоа мора на површини земље, мјерено од средњег нивоа мора.
- hh) **NOTAM** (*Notice to Airmen*): Телекомуникационо дистрибуирана порука која садржи информације о успостављању, стању или измјени ваздухопловног средства, услуге, поступка или опасности, чије је благовремено познавање неопходно особљу које учествује у припреми и извршавању летења;
- ii) **Област информисања ваздухоплова у лету** (*Flight Information Region – FIR*): Ваздушни простор одређених димензија у којем се пружају услуге информисања ваздухоплова у лету и узбуђивања;
- jj) **Ограничена зона** (*Restricted area*): Дио ваздушног простора у коме се на одређено вријеме летење ваздухоплова ограничава и одвија према унапријед одређеним условима;
- kk) **Опасна зона** (*Danger area*): Дио ваздушног простора утврђених димензија унутар којег, у одређеним периодима, могу постојати активности опасне по летење ваздухоплова;
- ll) **Платформа** (*Apron*): Одређено подручје које је намијењено за смјештај ваздухоплова ради укрцавања или истрцавања путника, утовара или истовара поште или терета, снабдијевања горивом, паркирања или одржавања;
- mm) **Пружалац услуга ваздухопловног информисања**: Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби (BHANSА) или друга организација која посједује важећи сертификат за пружање услуга ваздухопловног информисања, а именована је од стране надлежне ваздухопловне власти;
- nn) **Полетно-слетна стаза** (*Runway*): Дефинисана правоугаона површина на аеродрому на копну намијењена за слијетање и полијетање ваздухоплова;
- oo) **Површ за прикупљање података о препрекама/терену** (*Obstacle/terrain data collection surface*): Одређена површ намијењена прикупљању података о препрекама/терену;
- pp) **Позиција** (географска) (*Position (geographical)*): Скуп координата (географска ширина и географска дужина) утврђених у односу на референтни математички елипсоид којим се дефинише позиција тачке на површини Земље;
- гг) **Препрека** (*Obstacle*): Означава све фиксне (привремене или сталне) и покретне објекте или њихове дијелове, који:
- 1) су смјештени на површини намијењеној за кретање ваздухоплова по тлу; или
 - 2) надвишавају дефинисане површине намијењене за заштиту ваздухоплова у лету; или
 - 3) се налазе изван тих дефинисаних површина и оцијењени су као опасни за ваздушну пловидбу.
- ss) **Претполетни информативни билтен** (*Pre-flight information bulletin*): Приказ актуелних NOTAM

- информација од оперативног значаја, припремљен непосредно прије извршења лета;
- tt) **Прелазна апсолутна висина** (*Transition Altitude*): Апсолутна висина на којој или испод које се вертикална позиција ваздухоплова изражава као апсолутна висина;
- uu) **Праг** (*Threshold*): Почетак дијела полетно-слетне стазе употребљив за слијетање;
- vv) **Принцип људског фактора** (*Human Factor Principles*): Принципи који се примјењују у дизајну, сертификацији, обуци, операцијама и одржавању у ваздухопловству и који теже безбједном интерфејсу између људи и других компоненти система узимајући у обзир људске могућности;
- zz) **Регулисање и контрола ваздухопловних информација** (*AIRAC*): Систем са сврхом правовременог најављивања околности које захтијевају значајне измјене у оперативној пракси, заснован на заједничким, унапријед одређеним датумима ступања на снагу;
- aaa) **Резолуција** (*Resolution*): Број јединица или цифара помоћу којих се измјерена или израчуната вриједност изражава и користи;
- bbb) **Рулна стаза** (*Taxiway*): Одређена површина на аеродрому на копну која је намијењена за рулање ваздухоплова и која служи за повезивање различитих дијелова аеродрома, укључујући:
- 1) стазу за кретање ваздухоплова до паркинг позиције – дио платформе који је пројектован као рулна стаза и која омогућава приступ искључиво паркинг позицијама;
 - 2) рулну стазу на платформи - дио система рулних стаза који се налази на платформи и којим се обезбјеђује путања за кретање ваздухоплова преко платформе;
 - 3) рулну стазу за брзи излазак ваздухоплова - рулна стаза која је повезана са полетно-слетном стазом под оштрим углом и која је пројектована тако да омогућава да ваздухоплов који је слетио изађе са полетно-слетне стазе при већим брзинама од оних које постижу на другим стазама за излазак ваздухоплова, чиме се смањује вријеме заузетости полетно-слетне стазе;
 - 4) Сертификација (*Certification*): Представља поступак утврђивања усклађености подносиоца захтјева са примјенљивим захтјевима, укључујући одредбе Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине и прописе донесене на основу тог закона, као и издавање одговарајућег сертификата који потврђује такву усклађеност и упис имаоца сертификата у релевантан регистар;
 - 5) Слиједљивост (*Traceability*): Способност праћења историје, примјене или локације предмета разматрања;
 - 6) Спецификација информационог производа (*Data Product Certification*): Детаљан опис скупа података или серије скупа података заједно са додатним информацијама које омогућавају креирање тог скупа или серије скупа података, његово достављање другом лицу и кориштење од стране другог лица (ISO 19131*). Спецификација информационог производа даје опис свих података и спецификацију за мапирање свих података у скуп података. Може да се користи за производњу, продају, крајњу употребу или у друге сврхе;
- 7) Тачност (*Accuracy*): Степен подудараности између предвиђене или измјерене вриједности и стварне вриједности;
- 8) Терен (*Terrain*): Површина Земље која садржи природно настале елементе, као што су брда, гребени, долине, водене површине, површине које су трајно под снијегом и ледом, искључујући препреке;
- 9) Ундулација геоида (*Geoid undulation*): Одступање геоида изнад или испод референтног математичког елипсоида;
- 10) Управљање квалитетом (*Quality management*): Координисане активности које усмјеђују и контролишу организацију у погледу квалитета (ISO 9000*);
- 11) Управљање ваздухопловним информацијама (*Aeronautical Information Management*): Динамичко, интегрисано управљање ваздухопловним информацијама кроз пружање и размјену дигиталних ваздухопловних података гарантованог квалитета у сарадњи са свим учесницима;
- 12) Услуге ваздухопловног информисања (*Aeronautical Information Services*): Услуге успостављене у оквиру утврђене области покривености којима се пружају ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације неопходни за безбједну, редовну и ефикасну ваздушну пловидбу;
- 13) Услуге у ваздушној пловидби: Општи појам који означава пружање услуга ваздухопловног информисања, контроле ваздушног саобраћаја, навигације, комуникације, надзора и метеоролошких услуга;
- ccc) **Валидација** (*Validation*): Потврда, кроз пружање објективних доказа, да су испуњени захтјеви за специфичну намјерану употребу или примјену (ISO 9000*);
- ddd) **Ваздухопловни подаци** (*Aeronautical data*): Представљају формализован приказ ваздухопловних чињеница, концепата или упутстава, подесан за комуникацију, интерпретацију, тумачење или обраду;
- eee) **Ваздухопловне информације** (*Aeronautical information*): Информације које произилазе из прикупљања, анализе и форматирања ваздухопловних података;
- fff) **Ваздухопловни информативни циркулар** (*Aeronautical Information Circular*): Обавјештење које садржи информације које се не могу објавити путем NOTAM-а или AIP-а, које се односе на безбједност летења, ваздушну пловидбу, технички, административни или законодавни садржај;
- ggg) **Ваздухоплов** (*Aircraft*): Свака машина која се одржава у атмосфери због реакције ваздуха, осим реакције ваздуха у односу на земљишну површину;
- hhh) **Верификација** (*Verification*): Потврда, кроз пружање објективних доказа, да су задовољени специфични захтјеви (ISO 9000*);

- iii) **Видљивост дуж полетно-слетне стазе** (*Runway Visual Range - RVR*): Растојање до којег пилот ваздухоплова који се налази на оси полетно-слетне стазе може да види ознаке на површини полетно-слетне стазе или свјетла која означавају полетно-слетну стазу или њену осу;
 - jjj) **Забрањена зона** (*Prohibited area*): Ваздушни простор одређених димензија изнад земље или територијалних вода неке државе у којем је летење ваздухоплова забрањено;
 - kkk) **Захтјев** (*Requirement*): Потреба или очекивање које је утврђено, опште примљено или обавезно (ISO 9000);
 - lll) **Зборник ваздухопловних информација** (*Aeronautical Information Publication*): Зборник који објављује држава или се објављује у име државе и садржи ваздухопловне информације трајног карактера значајне за ваздушну пловидбу;
 - mmm) **Зона идентификације за потребе ваздушне одбране** (*Air Defence Identification Zone*): Посебно одређени ваздушни простор утврђених димензија у оквиру ког ваздухоплови морају да поштују посебне поступке за идентификацију и извјештавање, поред оних који се односе на пружање услуга у ваздушном саобраћају;
 - nnn) **Зона без препрека** (*Obstacle free zone*): Ваздушни простор изнад унутрашње границе површи, унутрашњих прелазних површи и површи прекинутог слијетања и онај дио заштитног појаса ограниченог тим површинама у коме нема продора било које фиксне препреке, осим лаких и ломљивих објеката који се користе за навигацију.
- *ISO Стандард
- **9000 - Quality Management System - Fundamentals and Vocabulary** (Основе и рјечник: представља концепт система управљања, као и терминологију која се користи)
 - **19101 - Geographic information - Reference Model** (Стандардизација географских информација - референтни модел)
 - **19104 - Geographic information - Terminology** (Стандардизација географских информација - терминологија)
 - **19108 - Geographic information - Temporal schema** (Стандардизација географских информација - временска шема)
 - **19109 - Geographic information - Rules for application schema** (Стандардизација географских информација - правила за примјену шема)
 - **19110 - Geographic information - Feature cataloguing schema** (Стандардизација географских информација - карактеристика каталогизације шема)
 - **19115 - Geographic information - Metadata** (Стандардизација географских информација - метаподатак)
 - **19117 - Geographic information - Portrayal** (Стандардизација географских података - опис)
 - **19131 - Geographic information - Data product specification** (Стандардизација географских података - спецификације)
- (2) Скраћенице употребљене у овом правилнику имају следеће значење:
- a) **AIC** (*Aeronautical Information Circular*) - Ваздухопловни информативни циркулар;
 - b) **AIP** (*Aeronautical Information Publication*) - Зборник ваздухопловних информација;
 - c) **AIS** (*Aeronautical Information Services*) - Услуге ваздухопловног информисања у ваздушној пловидби;
 - d) **AIRAC** (*Aeronautical Information Regulation and Control*) - Регулисање и контрола ваздухопловних информација;
 - e) **AMDT** (*Amendment (AIP Amendment)*) - Амандман на AIP;
 - f) **AFTN** (*Aeronautical Fixed Telecommunication Network*) - Ваздухопловна фиксна телекомуникациона мрежа;
 - g) **ATM** (*Air Traffic Management*) - Управљање ваздушним саобраћајем;
 - h) **ATS** (*Air Traffic Services*) - Услуге контроле ваздушног саобраћаја у ваздушној пловидби;
 - i) **AIP SUP** (*AIP Supplement*) - Додаци на AIP;
 - j) **BHDCA** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*) - Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине;
 - k) **CPDLC** (*Controller-pilot data link communications*) - Комуникација преносом података контролор-пилот;
 - l) **CRC** (*Cyclic Redundancy Check*) - Провјера цикличне редунданције;
 - m) **CTA** (*Control Area*) - Контролисана област;
 - n) **CTZ** (*Control Zone*) - Контролисана зона;
 - o) **D** (*Danger Area*) - Опасна зона;
 - p) **DME** (*Distance Measuring Equipment*) - Уређај за мјерење удаљености;
 - r) **H24** (*Continuous day and night service*) - Дананоћна служба;
 - s) **FIS** (*Flight Information Service*) - Служба информисања у лету;
 - r) **FATO** (*Final Approach and Take-off Area*) - Зона завршног прилажења и полијетања;
 - t) **IAIP** (*Integrated Aeronautical Information Package*) - Интегрисани пакет ваздухопловних информација;
 - u) **ICAO** (*International Civil Aviation Organisation*) - Међународна организација за цивилно ваздухопловство;
 - v) **ILS** (*Instrument Landing System*) - Систем за инструментално слијетање;
 - z) **IFR** (*Instrument Flight Rules*) - Правила инструменталног летења;
 - aa) **MSL** (*Mean Sea Level*) - Средњи ниво мора;
 - bb) **NOF** (*International NOTAM Office*) - Међународна NOTAM канцеларија;
 - cc) **NOTAM** (*Notice To Airman*) - Телекомуникационо дистрибуирана порука која садржи информације о успостављању, стању или измјени ваздухопловног средства, услуге, поступка или опаности, чије је благовремено познавање неопходно особљу које учествује у припреми и извршењу лета;
 - dd) **NSA** (*National Supervisory Authority*) - Државна надзорна власт/Национално надзорно тијело;
 - ee) **P** (*Prohibited Area*) - Забрањена зона;
 - ff) **QMS** (*Quality Management System*) - Систем управљања квалитетом;
 - gg) **PIB** (*Pre-flight Information Bulletin*) - Претполетни информативни билтен;
 - hh) **R** (*Restricted Area*) - Ограничена зона;
 - ii) **RWY** (*Runway*) - Полетно-слетна стаза;
 - jj) **SARPs** (*Standard and Recommended Practices*) - Стандарди и препоручена пракса (ICAO);
 - kk) **SID** (*Standard Instrument Departure*) - Стандардни инструментални одлазак;
 - ll) **SSR** (*Secondary Surveillance Radar*) - Секундарни надзорни радар;
 - mm) **STAR** (*Standard Instrument Arrival*) - Стандардни инструментални долазак;
 - nn) **THR** (*Threshold*) - Праг полетно-слетне стазе;

- oo) **TLOF** (*Touchdown and Lift-off Area*) - Зона приземљења и узлета;
- pp) **WGS-84** (*World Geodetic System 1984*) - Свјетски геодетски систем;
- rr) **UTC** (*Coordinated Universal Time*) - Универзално координисано вријеме.

Члан 3.

(Надлежности)

- (1) Босна и Херцеговина у складу са ICAO Анексом 15 обезбјеђује: (*ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*):
 - a) пружање услуга ваздухопловног информисања, или
 - b) закључивање споразума са другим државама, потписницама Чикашке конвенције, о заједничком пружању услуга ваздухопловног информисања, или
 - c) делегирање овлаштења за пружање услуга ваздухопловног информисања организацији, под условом да испуњава стандарде и препоручену праксу Анекса 15 Услуге ваздухопловног информисања (*ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).
 - (2) Ваздухопловне информације које су објављене у име и за рачун Босне и Херцеговине, као такве ће бити назначене, односно, мора бити назначено да су објављене од стране Босне и Херцеговине.
 - (3) Босна и Херцеговина ће, у складу са Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине, предузети све потребне мјере како би обезбиједила публикавање благовремених и адекватних информација и њихов одговарајући квалитет. Наведене информације/подаци се односе на оне информације/податке које Босна и Херцеговина обезбјеђује унутар своје територије, као и за области на којима је Босна и Херцеговина одговорна за пружање услуга ваздушне пловидбе изван своје територије.
 - (4) BHDCA обезбјеђује одговарајући надзор примјене овог правилника, нарочито на безбједне и ефикасне операције пружаоца услуга ваздухопловног информисања, који пружају услуге у ваздушном простору који је у надлежности Босне и Херцеговине.
 - (5) BHDCA спроводи одговарајуће надзоре и прегледе ради провере усклађености са општим и посебним захтјевима пружања услуга ваздухопловног информисања.
 - (6) BHDCA ће закључити одговарајуће споразуме о сарадњи како би обезбиједила адекватан надзор пружаоца услуга ваздухопловног информисања који посједује важећи сертификат друге државе, а који пружа услуге које се односе на ваздушни простор у надлежности Босне и Херцеговине.
- b) координација између пружаоца услуга ваздухопловног информисања и аеродромског оператора;
 - c) прикупљање свих важних података за летење у простору надлежности од којих се припрема ваздухопловна информација;
 - d) провера доспјелих података у сврху одређивања вјеродостојности елемената битних за трајање и тачност информација;
 - e) одређивање форме и приоритета достављања информација;
 - f) обрада информација;
 - g) дистрибуција података и информација потенцијалним корисницима информација;
 - h) дистрибуција, на бази међународних обавеза, ваздухопловних података и информација, као и података важних за ваздухопловне информације другим државама или пружаоцима услуга ваздухопловног информисања других држава;
 - i) развој и оптимизација метода рада и организације пружалаца услуга ваздухопловног информисања;
 - j) публикавање разлика између прописа Босне и Херцеговине, односно прописа надлежне ваздухопловне власти, и стандарда и препоручене праксе садржаних у ICAO Анексима.
- (3) Процедуре координације, начин доставе, рокови, садржај, ажурирање, чување, као и остали подаци од значаја за безбједно одвијање операција ваздухоплова и ваздушне пловидбе, регулисаће међусобним споразумом пружалац услуга ваздухопловног информисања и конкретне службе, укључујући и аеродромског оператора.
 - (4) Наведени задаци из става (2) овог члана се постижу кроз снабдијевање ваздухопловним информацијама/подацима неопходним за извршавање њихових одговорних функција свих заинтересованих корисника (летачког особља, оператора и осталих субјеката који су заинтересовани за вођење или развој међународног ваздушног саобраћаја).
 - (5) Пружалац услуга ваздухопловног информисања је:
 - a) функционално организован;
 - b) опремљен свим техничким уређајима у функцији обраде и формирања информације;
 - c) кадровски оспособљен, како би се обезбиједио ефикасан и рационалан поступак прибављања, обраде и дистрибуције информација, на начин да профил и број кадрова буде такав да омогући брз и ефикасан рад.
 - (6) Пружалац услуга ваздухопловног информисања објављује и дистрибуира IAIIP.

Члан 5.

(Одговорности и функције пружаоца услуга ваздухопловног информисања)

- (Задаци пружаоца услуга ваздухопловног информисања)
- (1) Задатак пружаоца услуга ваздухопловног информисања је да обезбиједи проток тачних информација које су неопходне за безбједност, регуларност и ефикасност међународне ваздушне пловидбе.
- (2) Задаци пружаоца услуга ваздухопловног информисања одређени су према стварној ситуацији у простору надлежности и састоје се у следећем:
 - a) координација са конкретним службама гдје се јављају извори ваздухопловних информација;
- (1) У складу са чланом 4. став (1) овог правилника, пружалац услуга ваздухопловног информисања је одговоран за спровођење задатака наведених у члану 4. овог правилника.
- (2) Пружалац услуга ваздухопловног информисања је једини овлаштен за прикупљање, процјену, израду, објаву, ажурирање и дистрибуцију ваздухопловних података и информација које се односе на FIR Сарајево.
- (3) Ако се услуга ваздухопловног информисања не пружа током 24 часа (H24), услуга мора бити доступна све вријеме док је ваздухоплов у лету у области надлежности пружаоца услуга ваздухопловног

информисања, као и најмање два часа прије и после тог периода.

- (4) Услуга ваздухопловног информисања мора да буде доступна и у друго вријеме ако се о томе постигне споразум између пружаоца услуга ваздухопловног информисања и заинтересованог субјекта.
- (5) За пружање ваздухопловних података и информација прије лета и у току лета, пружалац услуга ваздухопловног информисања ваздухопловне податке обезбјеђује из следећих извора:
 - а) од пружаоца услуга ваздухопловног информисања других земаља;
 - б) од осталих извора који могу бити на располагању.
- (6) Ваздухопловни подаци и информације, који се добијају на начин како је то наведено у члану 5. став (5) тачки б) овог правилника, потврђују се прије дистрибуције, уколико је могуће, а уколико нису потврђене прије дистрибуције, биће јасно назначене као такве.
- (7) Пружалац услуга ваздухопловног информисања обезбјеђује ваздухопловне податке и информације потребне за безбједно, редовно и ефикасно одвијање ваздушне пловидбе, и то у облику који је погодан за:
 - а) особље задужено за обављање лета (укључујући летачку посаду), планирање лета и уређаје за симулирање летења;
 - б) пружаоце услуга контроле ваздушног саобраћаја који су одговорни за информисање ваздухоплова у лету и службе задужене за претполетно информисање.
- (8) Ваздухопловне податке и ваздухопловне информације пружалац услуга ваздухопловног информисања ставља на располагање корисницима у виду IАIP-а.
- (9) Пружалац услуга ваздухопловног информисања прикупља и/или одређује поријекло, уређује, обједињује, објављује/складишти и дистрибуира ваздухопловне податке и информације који се односе на територију Босне и Херцеговине, као и на области у којима је Босна и Херцеговина надлежна за пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја изван своје територије.
- (10) Пружалац услуга ваздухопловног информисања предузима све потребне мјере како би се обезбједила адекватност и тачност ваздухопловних података и информација и врши редовну провјеру њихове ажурности.

Члан 6.

(Методе рада и оперативни приручници)

Пружалац услуга ваздухопловног информисања мора бити у стању да докаже да су његове методе рада и оперативне процедуре у складу са стандардима у:

- а) Правилнику о квалитету ваздухопловних података и ваздухопловних информација ("Службени гласник БиХ", број 61/14);
- б) Анексу 3, о метеоролошким услугама за међународну ваздушну пловидбу (*Annex 3, Meteorological Service for International Air Navigation*);
- с) Анексу 4, о ваздухопловним картама (*Annex 4, Aeronautical Charts*); и
- д) Анексу 15, о услугама ваздухопловног информисања (*Annex 15, Aeronautical Information Services*), не доводећи у питање Правилник о квалитету ваздухопловних података и ваздухопловних информација ("Службени гласник БиХ", број 61/14).

Члан 7.

(Размјена ваздухопловних података/информација)

- (1) Надлежна организациона јединица пружаоца услуга ваздухопловног информисања прима елементе IАIP-а који им дистрибуирају пружаоци услуга других држава и одговара на њихове захтјеве.
- (2) Пружалац услуга ваздухопловног информисања, сходно потребама, испуњава оперативне захтјеве објављивања и пријема NOTAM-а који су дистрибуирани путем телекомуникација.
- (3) У циљу олакшања размјене ваздухопловних података и информација, пружалац услуга ваздухопловног информисања успоставља директну везу са пружаоцима услуга ваздухопловног информисања других држава, како би се олакшала међународна размјена ваздухопловних података и информација.
- (4) Један примјерак сваког елемента IАIP-а, који наручује пружалац услуга ваздухопловног информисања неке државе чланице ICAO-а, биће доступан од стране пружаоца услуга ваздухопловног информисања у Босни и Херцеговини. Тај примјерак има стандардизован облик и биће бесплатан, чак и у случајевима када је надлежност за објаву и дистрибуцију делегирана некој комерцијалној агенцији.
- (5) Размјена више од једног примјерка елемената IАIP-а и осталих докумената ваздухопловне навигације, укључујући и оне који садрже ваздухопловне прописе ВНДСА, у писаном и/или електронском облику, са осталим земљама ICAO-а, може бити предмет билатералног споразума.

Члан 8.

(Хоризонтални референтни систем)

- (1) Свјетски геодетски систем - 1984 (WGS-84) користи се као хоризонтални (геодетски) референтни систем за међународну ваздушну пловидбу.
- (2) У складу са ставом (1) овог члана објављене географске координате (које означавају географску ширину и дужину) изражене су у WGS-84 референтном геодетском систему.
- (3) Географске координате које су трансформисане у WGS-84, али чија тачност и примјена на терену не испуњава услове прописане у ICAO Анексу 11, поглавље 2 (ICAO Annex - *Air Traffic Services, Chapter 2*) и ICAO Анекс 14 (*Aerodromes*), Томови I и II, поглавље 2, биће назначени звјездицом (*).
- (4) Редослијед објављивања резолуције географских координата је онакав како је наведено у Табели број 1 Прилога I овог правилника, док ће редослијед табела резолуције географских координата бити као што је наведено у Додатку 6, ICAO Анекса 4, Табела 1 (ICAO Annex 4 - *Aeronautical charts, Appendix 6, Table 1*).

Члан 9.

(Вертикални референтни систем)

- (1) Средњи ниво мора (*MSL - Mean Sea Level*), којим се изражава однос гравитационе висине (надморске висине) у односу на површину познату као геоид, користи се као вертикални референтни систем у међународној ваздушној пловидби.
- (2) Као глобални гравитациони модел се користи Земљин гравитациони модел (*Earth Gravitational Model - 1996 (EGM-96)*), који садржи податке о великим таласним дужинама гравитационог поља до 360 степени.
- (3) На географским позицијама гдје EGM-96 не достиже захтијевану тачност за надморску висину и ундулацију геоида дефинисану у Анексу 14, Том I и II, на бази

података добијених из EGM-96 развиће се и користити државни, регионални и локални модели геоида који садрже податке високе резолуције (краткоталасно гравитационо поље). Када се користи неки други модел геоида, у Зборнику ваздухопловних информација (AIP) се мора навести опис модела који је у употреби, укључујући и параметре захтијеване за претварање висине између модела у употреби и EGM-96.

- (4) Додатно на податак о надморској висини у односу на MSL (геоид), за специфичне измјерене позиције на земљи публикује се и ундулација геоида (у односу на WGS-84 елипсоид - *WGS-84 ellipsoid*) за оне позиције спецификоване у Додатку 1 ICAO Анекса 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*);
- (5) Величина публиковане резолуције надморске висине и ундулације геоида мора бити као што је спецификовано у Табели број 2, Додатка 1 овог правилника, док величина картографске резолуције надморске висине и ундулације геоида мора бити као што је спецификовано у ICAO Анексу 4, Додатак 6, Табела 2 (*ICAO Annex 4 - Aeronautical Charts, Appendix 6, Table 2*).

Члан 10.

(Временски референтни систем)

- (1) Грегоријански календар и координисано универзално вријеме (UTC) користи се као временски референтни систем у међународном цивилном ваздухопловству.
- (2) Ако постоји потреба за кориштењем другог временског референтног система за неке апликације, у каталог објеката или у метаподатке везане за шему или скуп података за апликацију се уноси опис тог система или референца на документ који описује тај временски референтни систем.
- (3) Ако се користи неки други временски референтни систем (нпр. локално вријеме - *Local Time*) то се објављује у AIP-у GEN 2.1.2 Зборника ваздухопловних информација (AIP).

Члан 11.

(Кориштење језика, јединица мјера и скраћеница)

- (1) Сваки дио IАIP-а, намијењен за међународну дистрибуцију, који се изражава слободним текстом, испишује се на енглеском језику, а имена мјеста се испишују у складу са локалном употребом, латиничним писмом.
- (2) Јединице мјере, које се користе у стварању, обради и дистрибуцији ваздухопловних података и информација, морају бити у складу са Правилником о употреби мјерних јединица у цивилном ваздухопловству ("Службени гласник БиХ", број 20/11).
- (3) У пружању услуга ваздухопловног информисања користе се ICAO скраћенице ако је то погодно и ако њихово кориштење олакшава дистрибуцију ваздухопловних података и информација.

Члан 12.

(Ауторска права)

У циљу заштите улагања у производе пружаоца услуга ваздухопловног информисања, и да би се обезбиједила боља контрола њихове употребе, могу се примијенити ауторска права на AIS производе у складу са законима и другим прописима БиХ из области интелектуалног власништва.

Члан 13.

(Захтјеви за управљање ваздухопловним информацијама)

- (1) Пружалац услуга ваздухопловног информисања успоставља ресурсе и процесе за управљање ваздухопловним информацијама који омогућавају благовремено прикупљање, обраду, складиштење,

интеграцију, размјену и достављање ваздухопловних података и информација гарантованог квалитета у оквиру система управљања ваздушним саобраћајем.

- (2) Пружалац услуга ваздухопловног информисања успоставља систем квалитета који садржи процедуре, процесе и ресурсе неопходне за имплементацију управљања квалитетом на сваком функционалном нивоу и демонстрира, када је то потребно, управљање квалитетом на сваком функционалном нивоу.
- (3) Процедуре из става (2) овог члана у сваком тренутку морају да омогуће слиједљивост података до њиховог извора, тако да се исправе неправилности и грешке које се уоче у току фаза стварања, односно ажурирања или у оперативној употреби.

Члан 14.

(Валидација и верификација ваздухопловних података и информација)

- (1) Прије достављања пружаоцу услуга ваздухопловног информисања, оригинатори података/извори података провјеравају ваздухопловне податке и информације који се објављују као дио IАIP-а, како би се обезбиједило да су обухваћене све неопходне информације и да су потпуно исправне.
- (2) Након пријема ваздухопловних података и информација, пружалац услуга ваздухопловног информисања примјењује успостављене процедуре за валидацију и верификацију ваздухопловних података и информација, којима се обезбјеђује задовољавање захтјева квалитета (тачност, резолуција, интегритет и слиједљивост).

Члан 15.

(Тачност ваздухопловних података)

Тачност ваздухопловних података се усклађује са спецификацијама које су дате у ICAO Анексу 11, поглавље 2 (*ICAO Annex 11 - Air Traffic Services, Chapter 2*), и ICAO Анексу 14, Томови I и II, поглавље 2 (*ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I and II, Chapter 2*) при чему се разликују три врсте координата:

- a) измјерене тачке (прагови полетно-слетне стазе, позиције навигационих уређаја, итд);
- b) израчунате тачке (математички прорачунате координате тачака у простору на основу координата познатих измјерених тачака);
- c) декларисане тачке (нпр. границе FIR -а).

Члан 16.

(Резолуција ваздухопловних података)

Резолуција објављених ваздухопловних података се усклађује са спецификацијама које су дате у Прилогу I овог правилника.

Члан 17.

(Интегритет ваздухопловних података)

- (1) Класификација интегритета ваздухопловних података се усклађује са захтјевима из табела које се налазе у Прилогу I овог правилника.
- (2) Интегритет ваздухопловних података се одржава кроз читав процес обраде података, почевши од мјерења, односно настанка података, па до дистрибуције сљедећем намјераном кориснику.
- (3) У зависности од начина испоруке, дистрибуција до сљедећег намјераног корисника може да буде:
 - a) физичка дистрибуција, која се постиже кроз испоруку физичког пакета (нпр. поштанска услуга), или
 - b) директна електронска дистрибуција, која се постиже кориштењем директне електронске везе

- између пружаоца услуга ваздухопловног информисања и следећег намјераног корисника.
- (4) Поступци валидације и верификације се заснивају на примјењеној класификацији интегритета и омогућавају:
- а) за рутинске податке - да се избјегне губљење података или њихова промјена у току обраде;
 - б) за битне податке - да се губљење или промјена података не десе у току било којег дијела процеса и да се укључе додатни процеси, ако је то потребно, како би се узели у обзир потенцијални ризици у укупној архитектури система и обезбиједио интегритет података на овом нивоу;
 - с) за критичне податке - да се губљење или промјена података не десе у току било којег дијела процеса и да се укључе додатни процеси за гаранцију интегритета којима се потпуно ублажавају посљедице грешака које су уочене у току анализе укупне архитектуре система и које представљају потенцијалне ризике за интегритет података.

Члан 18. (Метаподаци)

- (1) Метаподаци се прикупљају у току обраде и размјене ваздухопловних података кроз читав ланац ваздухопловног информисања, од мјеста гдје настају, до дистрибуције следећем намјераном кориснику.
- (2) Прикупљени метаподаци обавезно садрже:
 - а) назив организације или субјекта који обављају било какву активност у вези с настанком, преносом или обрадом података;
 - б) активност која се обавља, и
 - с) датум и вријеме обављања активности.

Члан 19. (Заштита ваздухопловних података)

- (1) Ваздухопловни подаци и скупови података се штите у складу са техникама за обезбјеђивање, утврђивање вјеродостојности и уочавање грешака у подацима.
- (2) Скупови ваздухопловних података у електронском облику се штите 32-битним алгоритмом за контролу цикличне редунданције који се примјењује у оквиру електронске апликације која се бави тим скуповима података.
- (3) Заштита кориштењем 32-битног алгоритма за контролу цикличне редунданције се примјењује на класе интегритета из члана 17. овог правилника.

Члан 20. (Употреба аутоматизације)

- (1) Ако се у циљу побољшавања благовремености, квалитета, ефикасности и економичности услуга ваздухопловног информисања уводи аутоматизација, она мора да обезбиједи:
 - а) дигиталну размјену ваздухопловних података између учесника у ланцу обраде података;
 - б) кориштење модела за размјену ваздухопловних информација и модела за размјену података који су глобално интероперабилни.
- (2) Ако се ваздухопловни подаци и информације стављају на располагање у различитим форматима, мора да се обезбиједи конзистентност података и информација у тим форматима.

Члан 21. (Систем управљања квалитетом)

- (1) Пружалац услуга ваздухопловног информисања примјењује и одржава систем управљања квалитетом који обухвата све функције ваздухопловног

- информисања из члана 5. овог правилника и који се доказује на сваком од функционалних нивоа.
- (2) Управљање квалитетом се примјењује у читавом ланцу ваздухопловног информисања, од стварања података до дистрибуције следећем намјераном кориснику, узимајући у обзир намјеравану употребу података.
 - (3) Систем управљања квалитетом, успостављен у складу са ставом (1) овог члана, мора бити у складу са ISO 9000 серијом стандарда.
 - (4) Сертификат ISO 9000, који је издала одговарајућа акредитована организација, је довољан доказ о усклађености са захтјевом из става (1) овог члана.
 - (5) У оквиру успостављеног система управљања квалитетом, пружалац услуга ваздухопловног информисања одређује компетенције, знање, вјештине и способности који су потребни за вршење сваке функције ваздухопловног информисања, дефинише обуку особља које извршава те функције и успоставља процесе којима се обезбјеђује да то особље посједује компетенције потребне за вршење функција које су му додијељене.
 - (6) Квалификације особља се потврђују вођењем одговарајућих евиденција и кроз иницијалне и периодичне провјере којима се од особља тражи да покаже потребну компетентност и које се користе као начин да се открију и исправе недостаци.
 - (7) Систем управљања квалитетом садржи начела, процесе и поступке, укључујући оне за кориштење метаподатака, којима се обезбјеђује и верификује да су ваздухопловни подаци слиједљиви кроз ланац ваздухопловног информисања, чиме се омогућава да се препознају узроци грешака и нерегуларности у кориштењу података, да се оне исправе и да се обавијесте корисници на које могу да имају утицаја.
 - (8) Систем управљања квалитетом обезбјеђује корисницима неопходне гаранције и поузданост да дистрибуирани ваздухопловни подаци и информације испуњавају услове који се односе на квалитет ваздухопловних података по питању тачности, резолуције и интегритета, као и услове који се тичу слиједљивости података пружањем одговарајућих метаподатака на начин прописан у члану 17. овог правилника.
 - (9) Систем управљања квалитетом гарантује да ваздухопловни подаци имају одговарајући период важења за намјеравано кориштење, као и да се достављају благовремено, у складу са договореним роковима.
 - (10) Пружалац услуга ваздухопловног информисања предузима све потребне мјере за праћење усаглашености са системом квалитета, откривање неусаглашености, предузимање корективних мјера и евидентирање и документовање налаза и корективних мјера.

Члан 22. (Људски фактор)

Приликом пружања услуга ваздухопловног информисања, као и приликом дизајнирања, обраде и дистрибуције ваздухопловних података и информација, узимају се у обзир принципи људског фактора који олакшавају њихово кориштење, а нарочита пажња се посвећује интегритету информација у случајевима у којима је потребна људска интеракција.

Члан 23.

(AIRAC - опште одредбе)

- (1) Информације о околностима из Прилога II овог правилника се дистрибуирају у оквиру регулисаног система AIRAC, који се заснива на унапријед одређеним датумима ступања на снагу у интервалима од 28 дана.
- (2) AIRAC информације се не мијењају у року од најмање 28 дана, осим ако су привременог карактера и не трају током цијелог тог периода.
- (3) Уколико нема информација које треба објавити одређеног AIRAC датума, објављује се информација NIL и дистрибуира путем NOTAM-а или на други погодан начин најкасније један циклус прије оног AIRAC датума ступања на снагу на који се односи.
- (4) За измјене оперативно значајних ваздухопловних података и информација које захтијевају картографски рад и/или ажурирање навигационих база података извори података/оригинатори података планирају датуме ступања на снагу који се поклапају са AIRAC датумима ступања на снагу.
- (5) Као датуми ступања на снагу се, по правилу, не користе датуми унутар AIRAC циклуса између 21. децембра и 17. јануара, укључујући и њих.

Члан 24.

(Пружање информација у штампаној форми)

- (1) Пружалац услуга ваздухопловног информисања дистрибуира информације у штампаном облику најкасније 42 дана прије дана ступања на снагу, с циљем да буду достављене корисницима најкасније 28 дана прије ступања на снагу.
- (2) Уколико се планирају значајне измјене, а ако је могуће унапријед дати обавјештење о томе, пружалац услуга ваздухопловног информисања дистрибуира AIRAC информације у штампаном облику најкасније 56 дана прије дана ступања на снагу.
- (3) Став (2) овог члана се примјењује и на успостављање околности наведених у Дијелу 3 Прилога II овог правилника и на унапријед планиране значајне измјене у вези с тим околностима, као и на друге значајне измјене, ако је то неопходно.

Члан 25.

(Пружање информација у електронском облику)

- (1) Приликом ажурирања садржаја ваздухопловне базе података у вези са околностима из Дијела 1 Прилога II овог правилника пружалац услуга ваздухопловног информисања мора да обезбједи да се датуми ступања на снагу промјена поклапају са AIRAC датумима ступања на снагу.
- (2) Информације које се пружају у електронском облику у вези са околностима из Дијела 1 Прилога II овог правилника пружалац услуга ваздухопловног информисања мора да дистрибуира, односно стави на располагање на такав начин да стигну до корисника најкасније 28 дана прије AIRAC датума ступања на снагу.
- (3) Ако се планирају значајне измјене и ако је могуће унапријед дати обавјештење о томе, пружалац услуга ваздухопловног информисања дистрибуира, односно ставља на располагање информације које се пружају у електронском облику најкасније 56 дана прије ступања на снагу.

Члан 26.

(Ваздухопловни информативни циркулар)

- (1) Ваздухопловни информативни циркулар (у даљем тексту: AIC) израђује се ако је потребно да се објаве ваздухопловне информације које не испуњавају услове за укључивање у зборник ваздухопловних информација (AIP) или за објављивање путем NOTAM-а.
- (2) AIC се израђује ако је потребно да се објаве:
 - a) дугорочна најава било какве промјене у прописима, поступцима или средствима;
 - b) информације савјетодавне природе или објашњења која утичу на безбједност летења;
 - c) информације савјетодавне природе или објашњења која се тичу техничких, законодавних или административних питања;

Члан 27.

(Информације које се објављују путем AIC-а)

Информације које се објављују путем AIC обухватају:

- a) најаву значајних измјена у поступцима за пружање услуга у ваздушној пловидби, расположивим службама и средствима;
- b) најаву примјене нових навигационих система;
- c) значајне информације које произилазе из истраживања удеса или незгода, а које имају утицаја на безбједност летења;
- d) информације о прописима који се односе на заштиту међународног цивилног ваздухопловства од незаконитог ометања;
- e) медицинске савјете о питањима од посебног интереса за пилоте;
- f) упозорења пилотима о избјегавању физичких опасности;
- g) утицај извјесних временских појава на операције ваздухоплова;
- h) информације о новим опасностима које утичу на технике опслуживања ваздухоплова;
- i) прописе који се односе на превоз ваздушним путем робе за коју постоје ограничења;
- j) упућивање на одредбе домаћих прописа и њихове евентуалне измјене;
- k) начин издавања дозвола летачком особљу;
- l) обуку ваздухопловног особља;
- m) примјену, односно изузећа од прописа у домаћој регулативи;
- n) савјете о употреби и одржавању специфичне врсте опреме;
- o) актуелну или планирану расположивост нових или ревидираних издања ваздухопловних карата;
- p) опремљеност комуникационом опремом;
- g) информације у вези са смањењем буке;
- s) одабране налоге о пловидбености;
- t) промјене у NOTAM серијама или дистрибуцији, нова издања AIP-а или велике промјене у њиховом садржају, обиму покривања или формату;
- u) податке о плану чишћења снијега;
- v) друге податке сличне природе.

Члан 28.

(Информације о чишћењу снијега)

- (1) Плану чишћења снијега, који се објављује у секцији AIP-а AD 1.2.2, а чији је садржај наведен у Додатку 1, ICAO Анекса 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), додаје се сезонска информација која се објављује најкасније мјесец дана прије почетка зимских услова.

- (2) Сезонска информација из става (1) овог члана садржи:
- листу аеродрома/хелидрома на којима се очекује чишћење снијега током долазеће зиме:
 - у складу са системом полетно-слетних стаза и рулних стаза; или
 - планирано чишћење снијега, које одступа од система полетно-слетних стаза (дужина, ширина и број полетно-слетних стаза, рулне стазе и платформе на које то утиче или њихови дијелови);
 - информације које се тичу било ког центра намијењеног за координацију информација о текућим акцијама чишћења, о текућем статусу полетно-слетних стаза, рулних стаза и платформи;
 - подјелу аеродрома/хелидрома на листе дистрибуције SNOWTAM, којом се избегава потребна дистрибуција NOTAM-а;
 - напомену о мањим измјенама постојећег плана чишћења снијега, по потреби;
 - опис опреме за чишћење;
 - критеријуме за одређивање минимума критичног снијежног покривача на сваком аеродрому/хелидрому за који се почиње извјештавање.
- (3) Информације из става (2) овог члана, осим тачке с), се по потреби уносе у AIP.

Члан 29.

(AIC - Опште одредбе)

- Пружалац услуга ваздухопловног информисања одређује који AIC треба да има међународну дистрибуцију.
 - Сваком AIC-у се додјељује сукцесивни серијски број базиран на календарској години.
 - Ако се AIC дистрибуира у више од једне серије, свака серија се обилежава посебним словом.
 - Ако постоји значајан број AIC-а који су на снази, врши се њихово разврставање и идентификација према садржају помоћу различитих боја.
 - Контролна листа AIC-а се објављује најмање једном годишње и доставља се свим корисницима који примају AIC-е.
- с) присуством и дубином снијега, леда или воде на полетно-слетним стазама, укључујући и њихов утицај на површинско трење;
- д) снијегом који је нагомилан или нанесен на полетно-слетне стазе, рулне стазе или поред њих;
- е) паркираним ваздухопловима или другим објектима на рулним стазама или у њиховој непосредној близини;
- ф) присуством других привремених опасности;
- г) присуством птица које представљају потенцијалну опасност за операције ваздухоплова;
- х) отказом или неправилним радом дијела или укупног система свјетлосног обилежавања на аеродрому, укључујући прилазна свјетла, свјетла прага полетно-слетне стазе, свјетла полетно-слетне стазе, свјетла рулних стаза, свјетла за обилежавање препрека и немогућности кориштења маневарских површина, као и електричног напајања аеродрома;
- и) отказом, неправилним радом и промјеном у оперативном статусу SSR (*secondary surveillance radar*), ADS-B (*automatic dependent surveillance - broadcast*), ADS-C (*automatic dependent surveillance - contract*), CPDLC (*controller-pilot data link communications*), D-ATIS (*data link automatic terminal information service*), D-VOLMET (*data link VOLMET*), радио-навигационих услуга, VHF (*very high frequency*) ваздухопловних говорних канала, система за осматрање RVR (*runway visual range*) и секундарног електричног напајања;
- ј) присуством и радом мисија хуманитарне помоћи (нпр. мисија Уједињених нација), заједно са свим повезаним поступцима и/или ограничењима.
- (2) Важећи NOTAM-и од оперативног значаја и друге информације хитне природе морају да буду доступне летачком особљу у облику претполетних информативних билтена у слободном тексту (PIB).

Члан 32.

(Аутоматизовани системи за претполетно информисање)

- За претполетно информисање се користе аутоматизовани системи у циљу доступности ваздухопловних података особљу које учествује у операцијама летења, укључујући летачко особље, за потребе самосталног информисања, планирања лета и информисања ваздухоплова у лету.
- Ако се користе аутоматизовани систем за претполетно информисање, он мора да чини доступним информације из члана 31. овог правилника.
- За потребе консултација са особљем пружаоца услуга ваздухопловног информисања, телефоном или на други одговарајући начин, особљу које учествује у операцијама летења, укључујући летачко особље и друго заинтересовано ваздухопловно особље, се стављају на располагање просторије и опрема са самостално информисање.
- Аутоматизовани системи за претполетно информисање, који пружају ваздухопловне податке и информације за самостално информисање, планирање лета и услуге информисања ваздухоплова у лету морају да:
 - обезбиједе непрекидно и благовремено ажурирање својих база података и праћење валидности и квалитета ваздухопловних података које садрже;
 - омогућавају приступ, путем одговарајућих начина телекомуникације, оперативном особљу, укључујући летачко особље, друго заинтересовано

Члан 31.

(Додатне претполетне информације)

- За потребе претполетног информисања обезбјеђују се додатне информације које се односе на аеродром полијетања, а које обухватају информације у вези са:
 - изградњом или радовима на одржавању на маневарским површинама или у њиховој непосредној близини;
 - неравнинама на било ком дијелу маневарских површина, обилеженим или необилеженим (нпр. општењени дијелови асфалта);

- ваздухопловно особље и друге ваздухопловне кориснике;
- c) обезбиједе (на захтјев) у штампаном облику, ваздухопловне податке и информације којима се приступа;
- d) омогуће приступ и претраживање који се заснивају, према потреби, на скраћеном слободном тексту, ICAO локацијским индикаторима или другим одговарајућим механизмима;
- e) обезбиједе брз одговор на захтјев корисника.

Члан 33.

(Информисање после лета)

Пружалац услуга ваздухопловног информисања обезбјеђује да се на аеродромима организује пријем информација које се тичу стања рада средстава за ваздушну пловидбу, као и присуства птица, које су уочили чланови посаде ваздухоплова, и да се те информације дистрибуирају како захтијевају околности.

Члан 34.

(Захтјеви за телекомуникацијама)

- (1) Међународна NOTAM канцеларија повезана је ваздухопловним фиксним везама (AFS).
- (2) AFS везе обезбјеђују комуникацију у штампаној форми.
- (3) Међународна NOTAM канцеларија повезана је, путем ваздухопловних фиксних веза, са следећим тачкама територије на којој пружа услуге:
 - a) центрима обласне контроле и центрима за информисање у лету и
 - b) аеродромима/хелидромима на којима је успостављена аеродромска јединица ваздухопловног информисања у складу са чл. 30, 31, 32. и 33. овог правилника.

Члан 35.

(Намјена података)

- (1) Подаци о терену и препрекама у електронском облику намијењени су за следеће апликације у ваздушној пловидби:
 - a) систем упозорења о (опасном) приближавању земљи са функцијом избегавања терена (*Ground Proximity Warning System*) и систем за упозорење о минималној безбједној висини (*MSAW - Minimum Safe Altitude Warning*);
 - b) утврђивање поступака за посебне околности за употребу у случајевима нужде током прекинутог слијетања и полијетања;
 - c) анализа оперативних ограничења ваздухоплова;
 - d) израда инструменталних поступака за летење (укључујући и поступак кружења);
 - e) одређивање поступака понирања (*drift-down*) на рути и локације принудног слијетања;
 - f) систем за напредно вођење и контролу кретања на површинама (*Advanced Surface Movement Guidance and Control System*);
 - g) израда ваздухопловних карата и база података у ваздухопловима.
- (2) Подаци о препрекама и терену у електронском облику могу се користити и за друге намјене, као што су уређаји за симулирање летења и системи за синтетичку слику или као помоћ при одређивању ограничења висине или уклањању препрека које представљају опасност за ваздушну пловидбу.

Члан 36.

(Области покривања и захтјеви за пружање података)

- (1) Области покривања, за скупове података о терену и препрекама у електронском облику, одређују се као:

- a) Област 1 (*Area 1*) - покрива читаву територију;
- b) Област 2 (*Area 2*) - у непосредној близини аеродрома. Област 2 се даље дијели на следећи начин:
 - 1) Област 2a (*Area 2a*) - правоугаоног облика око полетно-слетне стазе, која обухвата полетно-слетну стазу и стазу за заустављање, плус чистине, уколико постоје;
 - 2) Област 2b (*Area 2b*) - област која се протеже од краја области 2a у правцу полијетања, у дужини од 10 km и са нагибом од 15% са обје стране;
 - 3) Област 2c (*Area 2c*) - простор који се протеже од краја области 2a и 2b до 10 km од границе области 2a;
 - 4) Област 2d (*Area 2d*) - подручје изван области 2a, 2b и 2c до 45 km од референтне тачке аеродрома или до постојеће ТМА, у зависности шта је ближе.
- c) Област 3 (*Area 3*) - област која се граничи са маневарским површинама аеродрома и која се протеже хоризонтално од ивице полетно-слетне стазе до 90 m од осе полетно-слетне стазе и 50 m од ивице свих других дијелова маневарских површина аеродрома;
- d) Област (*Area 4*) - област која се протеже 900 m испред прага полетно-слетне стазе и 60 m са сваке стране у односу на продужену осу полетно-слетне стазе у правцу прилаза, на полетно-слетним стазама за прецизно прилажење категорије II или III.

Члан 37.

(Захтјеви за пружање података у Областима 1 и 2)

- (1) За Област 1 се у електронском облику обезбјеђују подаци о терену и подаци о препрекама вишим од 100 m изнад тла.
- (2) На аеродромима који се редовно користе у међународном цивилном ваздухопловству се обезбјеђују подаци о терену у електронском облику за:
 - a) област 2a;
 - b) раван путање полијетања; и
 - c) област ограничену хоризонталним границама аеродромских површина за ограничавање препрека.
- (3) На аеродромима који се редовно користе у међународном цивилном ваздухопловству се обезбјеђују подаци о препрекама у електронском облику за:
 - a) Област 2a - за препреке које продиру одговарајуће површи за прикупљање података о препрекама које су наведене у Додатку 8 ICAO Анекса 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15*);
 - b) објекте у равни путање полијетања који се пружају изнад равне површи са нагибом 1,2% која има заједничку основу са равни путање полијетања.
- (4) На аеродромима који се редовно користе у међународном цивилном ваздухопловству се обезбјеђују подаци о терену и препрекама у електронском облику за Области 2b, 2c и 2d, за препреке и терен који продиру одговарајућу површ за прикупљање података о терену и препрекама из Додатка 8 ICAO Анекса 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), осим података о препрекама чија је висина мања од 3 m изнад тла у Области 2d или мања од 15 m изнад тла у Области 2c.

- (5) Ако се Области 2 сусједних аеродрома преклапају, закључују се споразуми о координацији за пружање података о терену и препрекама за Област 2, како би се осигурало да су исти подаци за терен или препреку тачни.
- (6) На аеродромима који се налазе у близини државних граница закључују се споразуми између држава у циљу размјене података о терену и препрекама за Област 2.

Члан 38.

(Захтјеви за пружање података у Областима 3 и 4)

- (1) На аеродромима који се редовно користе у међународном цивилном ваздухопловству се обезбјеђују подаци о терену и препрекама у електронском облику за Област 3 - за препреке и терен који продиру одговарајућу површ за прикупљање података о препрекама из Додатка 8 ICAO Анекса 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), слика A8-3.
- (2) На аеродромима који се редовно користе у међународном цивилном ваздухопловству се обезбјеђују подаци о терену и препрекама у електронском облику за Област 4 - за препреке и терен који продиру одговарајућу површ за прикупљање података о препрекама из Додатка 8 ICAO Анекса 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*) за све полетно-слетне стазе за прецизно прилажење категорије II или III, гдје су детаљније информације о терену потребне операторима у циљу процјене утицаја терена на одређивање висине кориштењем радио-висиномјера.

Члан 39.

(Скуп података о терену - садржај, нумеричка спецификација и структура)

- (1) Скуп података о терену садржи дигиталне скупове података који представљају површину терена у облику континуираних вриједности висина на свим пресецима (тачкама) дефинисане мреже, у односу на заједничку референтну тачку, при чему је мрежа тачака терена угаона или линеарна, правилног или неправилног облика.
- (2) Скуп података о терену у електронском облику обухвата просторни (позиција и надморска висина), тематски и временски аспект површине Земље, укључујући природно настале објекте (нпр. планине, брда, гробене, долине, водене површине, стални снијег и лед), осим препрека.
- (3) У зависности од метода прикупљање података, скуп података о терену у електронском облику представља континуирану површину која постоји на огољеном тлу, на врху вегетационе површине или негдје између, познату као "прва рефлектујућа површ".
- (4) Скуп података о терену садржи само један тип објекта, односно терен који је описан карактеристикама датим у Табели A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*). Карактеристике терена наведене у Табели A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*) представљају минимум карактеристика терена и они који су назначени као обавезни морају бити евидентирани у бази података о терену.
- (5) Подаци о терену у електронском облику за сваку област морају да буду у складу са важећим нумеричким

захтјевима наведеним у Додатку 8 ICAO Анекса 15, Табела A8-1 (*Appendix 8, Table A8-1, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Члан 40.

(Скуп података о препрекама - садржај, нумеричка спецификација и структура)

- (1) Подаци о препрекама садрже дигиталну презентацију вертикалног и хоризонталног опсега препреке.
- (2) Елементи података о препрекама су објекти који су представљени у скуповима података као тачке, линије или полигони.
- (3) У скупу података о препрекама се обезбјеђују сви дефинисани типови препрека који се описују према списку обавезних карактеристика наведених у Додатку 8, ICAO Анекса 15, Табела A8-4 (*Appendix 8, Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).
- (4) Подаци о препрекама у електронском облику за сваку област морају да буду у складу са нумеричким захтјевима у Додатку 8, ICAO Анекса 15, Табела A8-2 (*Appendix 8, Table A8-2, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Члан 41.

(Спецификација информационог производа о терену и препрекама)

- (1) У циљу подршке размјене и кориштења скупова података о терену и препрекама између различитих извора података и корисних података, користи се серија стандарда ISO 19100 за географске информације као општи оквир за моделирање података.
- (2) Приказ доступних скупова података о терену и препрекама у електронском облику обезбјеђује се у облику спецификације информационог производа о терену, као и спецификације информационог производа о препрекама, на основу којих корисници услуга у ваздушној пловидби врше процјену производа и утврђују да ли они испуњавају захтјеве за њихову намјеравану употребу.
- (3) Спецификација информационог производа о терену обухвата преглед и обим спецификације, идентификацију информационог производа, садржај података и структуру, референтни систем, квалитет података, прикупљање података, одржавање података, приказ података, достављање података, додатне информације и метаподатке.
- (4) Преглед спецификације информационог производа о терену или спецификације информационог производа о препрекама садржи опште информације о информационом производу.
- (5) Спецификације података о терену не морају да буду хомогене у цијелом информационом производу, већ могу да се разликују за различите дијелове скупова података, при чему се за сваки подскуп података одређује опсег спецификације.
- (6) Информације о идентификацији у вези са информационом производом за терен и препреке садрже назив производа, кратак опис садржаја, сврху и просторну резолуцију, ако је потребно (општи приказ густине просторних података), географско подручје које покрива информациони производ и додатне информације.
- (7) Информације о садржају скупова података о терену или препрекама који се заснивају на објектима се описују у виду:

- a) апликационе шеме, која обезбјеђује формални опис структуре података и садржај скупова података;
- b) каталога објеката, који обезбјеђује семантику за све објекте, заједно са њиховим карактеристикама и доменима вриједности за карактеристике, врстама релација над објектима и операцијама над објектима, односно наслеђивања и ограничењима.
- (8) Спецификације информационог производа о терену и препрекама морају јасно да назначе покривање и/или визуелне приказе које садрже и да обезбједе опис сваког од њих, при чему се покривање сматра подтипом објекта и може да буде изведено из колекције објеката који имају заједничке карактеристике.
- (9) Спецификације информационог производа о терену и препрекама садрже информације о референтном систему који се користи у информационом производу, што укључује просторни и временски референтни систем.
- (10) Спецификације информационог производа о терену и препрекама идентификују захтјеве квалитета података за сваки информациони производ, што подразумијева приказ прихватљивих нивоа квалитета и одговарајућих мјера за квалитет података, који обухвата све елементе и поделементе квалитета података.
- (11) Спецификација информационог производа о терену укључује приказ начина прикупљања података који представља општи опис извора и поступака који се примјењују за снимање података о терену.
- (12) Принципи и критеријуми који се примјењују за одржавање скупова података о терену и препрекама се обезбјеђују спецификацијом података, укључујући учесталост са којом се информациони производ ажурира, при чему је од посебног значаја информација о одржавању скупова података о препрекама и назнака принципа, метода и критеријума који се примјењују на одржавање података о препрекама.
- (13) Спецификација информационог производа за терен садржи информацију о томе да ли су подаци садржани у скуповима података представљени као графички приказ, нацрт или слика.
- (14) Спецификације информационог производа о терену и препрекама садрже и информацију о достављању производа, укључујући информације о форматима и медијима за достављање.
- (15) У спецификације информационог производа се укључују основни елементи метаподатака за терен и препреке, као и додатне ставке метаподатака које треба да буду обезбјеђене, заједно са форматом и кодирањем метаподатака.
- (16) Спецификација информационог производа о препрекама, подржана географским координатама за сваки аеродром који је укључен у скуп података, описује:
- Области 2a, 2b, 2c, 2d;
 - раван путање полијетања;
 - површи за ограничавање препрека.

Члан 42.

(Картографски подаци о аеродрому, захтјеви за пружање)

- (1) Картографски подаци о аеродрому требају бити подржани подацима о терену и препрекама у електронском облику за Област 3, како би се обезбједила конзистентност и квалитет свих географских података који су повезани са аеродромом.
- (2) Захтјеви за тачношћу и интегритетом, везани за картографске податке о аеродрому, садржани су у

ICAO Анексу 14, Том I, Додатак 5 (ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I, Appendix 5).

Члан 43.

(Картографски подаци о аеродрому, спецификације производа)

- (1) За спецификацију картографских података о аеродрому као референтни оквир користиће се серија стандарда ISO 19100.
- (2) Картографски подаци о аеродрому биће описани као у серији стандарда ISO 19131.

Члан 44.

(База картографских података о аеродрому, садржај и структура сета података)

- (1) Садржај и структура сета картографских података о аеродрому биће дефинисана у форми каталога карактеристика.
- (2) Картографски подаци о аеродрому садржаваће картографске податке о аеродрому који се састоје од каталога карактеристика.
- (3) Картографски метаподаци о аеродрому биће у складу са серијом стандарда ISO 19115.

Члан 45.

(Престанак важења)

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о услугама ваздухопловног информисања у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 33/13, од 30.04.2013. године).

Члан 46.

(Ступање на снагу)

Правилник ступа на снагу осми дан од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-194-1/17

09. марта 2017. године

Бања Лука

Генерални директор

Борђе Ратковица, с. р.

ПРИЛОГ I - КЛАСИФИКАЦИЈА РЕЗОЛУЦИЈЕ ОБЈАВЉИВАЊА И ИНТЕГРИТЕТА ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА

Табела број 1 - Географска ширина и дужина

Географска дужина и ширина	Публикација Резолуција	Класификација интегритета
Граничне тачке региона летних информација	1 min	рутинско
Граничне тачке P, R, D зона (изван граница СТА/CTR)	1 min	рутинско
Граничне тачке P, R, D зона (унутар граница СТА/CTR)	1 sec	битно
Граничне тачке СТА/CTR	1 sec	битно
Рутна навигациона средства, тачке укрштања, путне тачке, тачке на позицији чекања STAR/SID тачке	1 sec	битно
Препреке у Области 1 (цијела територија државе)	1 sec	рутинско
Референтна тачка аеродрома/хелидрома	1 sec	рутинско
Навигациона средства на аеродрому/хелидромену	1/10 sec	битно
Препреке у Области 3	1/10 sec	битно
Препреке у Области 2	1/10 sec	битно
Тачке завршног прилажење и остале битне тачке које чине поступак инструменталног прилажења	1/10 sec	битно
Прагови RWY	1/100 sec	критично
Крај RWY	1/100 sec	критично
Позиције за чекање за излазак RWY	1/100 sec	критично
Тачке на оси TWY/линији водили ка паркингу	1/100 sec	битно
Линија за означавање укрштања са TWY	1/100 sec	битно

Линија вођења ка излазу	1/100 sec	битно
Тачке на паркинг позицији/тачке провјере INS	1/100 sec	рутинско
Геометријски центар прага TLOF-а или FATO-а, хелидрома	1/100 sec	критично
Границе платформе (полигон)	1/10 sec	рутинско
Платформа за одлеђивање (полигон)	1/10 sec	рутинско

Напомена: Видјети Додатак 8 ICAO Анекса 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) за графичке приказе површина за прикупљање података о препрекама и критеријуме који се користе за идентификацију препрека у дефинисаним подручјима.
ПРИЛОГ I - КЛАСИФИКАЦИЈА РЕЗОЛУЦИЈЕ ОБЈАВЉИВАЊА И ИНТЕГРИТЕТА ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА

Табела број 2 - Надморска/апсолутна/релативна висина

Надморска/апсолутна/релативна висина	Резолуција објављивања	Класификација интегритета
Надморска висина аеродрома	1 m или 1 ft	битно
WGS-84 ундулација геоида на позицији у којој је измјерена надморска висина аеродрома/хелидрома	1 m или 1 ft	битно
Праг RWY или FATO, непрецизно прилажење	1 m или 1 ft	битно
WGS-84 ундулација геоида на прагу RWY или FATO, геометријском центру TLOF, непрецизно прилажење	1 m или 1 ft	битно
Праг RWY или FATO, прецизно прилажење	0.1 m или 0.1 ft	битно
WGS-84 ундулација геоида на прагу RWY или FATO, геометријском центру TLOF, прецизно прилажење	0.1 m или 0.1 ft	битно
Висина прелета прага (висина референтног датума), прецизно прилажење	0.1 m или 0.1 ft	критично
Препреке у Области 2	1 m или 1 ft	битно
Препреке у Области 3	0.1 m или 0.1 ft	битно
Препреке у Области 1 (цијела територија државе)	1 m или 1 ft	рутинско
DME/P	3 m (10 ft)	битно
DME	30 m (100 ft)	битно
Минималне апсолутне висине	50 m или 100 ft	рутинско

Напомена: Видјети Додатак 8 ICAO Анекса 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) за графичке приказе површина за прикупљање података о препрекама и критеријуме који се користе за идентификацију препрека у дефинисаним подручјима.
ПРИЛОГ I - КЛАСИФИКАЦИЈА РЕЗОЛУЦИЈЕ ОБЈАВЉИВАЊА И ИНТЕГРИТЕТА ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА

Табела број 3 - Деклинација и магнетна варијација

Деклинација и магнетна варијација	Резолуција објављивања	Класификација интегритета
Деклинација станице VHF навигационог средства која се користи за техничко подешавање	1 степен	битно
Магнетна деклинација NDB навигационог средства	1 степен	рутинско
Магнетна деклинација аеродрома/хелидрома	1 степен	битно
Магнетна деклинација антене ILS локалајзера	1 степен	битно
Магнетна деклинација MLS азимута	1 степен	битно

ПРИЛОГ I - КЛАСИФИКАЦИЈА РЕЗОЛУЦИЈЕ ОБЈАВЉИВАЊА И ИНТЕГРИТЕТА ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА

Табела број 4 - Смјер

Смјер	Резолуција објављивања	Класификација интегритета
Сегменти ваздушних путева	1 степен	рутинско

Смјер који се користи за фомирање рутних и тачака у завршној контролисаној области (ТМА)	1/10 степен	рутинско
Сегменти рута за долазак/одлазак у завршној терминалној области (ТМА)	1 степен	рутинско
Смјер који се користи за формирање тачака у поступцима инструменталног прилажења	1/100 степен	битно
Усмјерење ILS локалајзера (стварни)	1/100 степен	битно
Усмјерење нултог азимута (стварни)	1/100 степен	битно
Смјер RWY и FATO (стварни)	1/100 степен	рутинско

ПРИЛОГ I - ЗАХТЈЕВИ У ПОГЛЕДУ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА

Табела број 5 - Дужина/растојање/димензије

Дужина/растојање/димензије	Резолуција објављивања	Класификација интегритета
Дужина сегмента ваздушног пута	1/10 km или 1/10 NM	рутинско
Растојање које се користи за формирање тачака	1/10 km или 1/10 NM	рутинско
Дужина сегмента рута за долазак/одлазак у завршној контролисаној области (ТМА)	1/100 km или 1/100 NM	битно
Растојање које се користи за формирање тачака у завршној контролисаној области (ТМА) и поступку инструменталног прилажења	1/100 km или 1/100 NM	битно
Дужине RWY и FATO, димензије TLOF	1 m или 1 ft	критично
Ширина полетно-слетне стазе (RWY)	1 m или 1 ft	битно
Растојање (од краја полетно-слетне стазе) до измјештеног прага	1 m или 1 ft	рутинско
Дужина и ширина RWY	1 m или 1 ft	битно
Дужина и ширина продужетка за заустављање	1 m или 1 ft	критично
Расположива дужина за слијетање	1 m или 1 ft	критично
Расположива дужина залета	1 m или 1 ft	критично
Расположива дужина за полијетање	1 m или 1 ft	критично
Расположива дужина за убрзавање и заустављање ваздухоплова	1 m или 1 ft	критично
Ширина појаса полетно-слетне стазе	1 m или 1 ft	битно
Ширина рулне стазе	1 m или 1 ft	битно
Ширина појаса рулне стазе	1 m или 1 ft	битно
Удаљеност антене ILS локалајзера до краја RWY	1 m или 1 ft	рутинско
Удаљеност антене путање понирања ILS од прага дуж осе	1 m или 1 ft	рутинско
Удаљеност ILS маркера од прага	1 m или 1 ft	битно
Удаљеност антене ILS DME од прага дуж осе	1 m или 1 ft	рутинско
Удаљеност антене азимута MLS до краја RWY	1 m или 1 ft	рутинско
Удаљеност антене надморске висине MLS од прага дуж осе	1 m или 1 ft	рутинско
Удаљеност антене MLS DME/P од прага дуж осе	1 m или 1 ft	битно

ПРИЛОГ II - ИНФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ ОБЈАВЉУЈУ AIRAC СИСТЕМОМ ДИО I

- Успостављање, укидање или значајне планиране промјене (укључујући и пробне операције) које се примјењују на:
 - границе (хоризонталне и вертикалне), прописе и процедуре примјенљиве на:
 - области информисања ваздухоплова у лету (*FIR*);
 - контролисане области;
 - контролисане зоне;
 - савјетодавне области;
 - ATS руте;
 - сталне опасне, забрањене и ограничене зоне (укључујући врсту и период активности, ако су познати) и ADIZ;

- g. stalne oblasti ili rute ili dijelovi ruta na kojima je moguće presretnaće.
- 1.2 pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, poznate neregularnosti i periodi održavanja radio-navigacionih uređaja i sredstava komunikacije i nadzora;
- 1.3 postupke чекања и прилажења, поступке долазака и одлазака, поступке за смањење буке и било које друге значајне ATS поступке;
- 1.4 прелазне нивое, прелазне апсолутне висине и минималне секторске апсолутне висине;
- 1.5 метеоролошке уређаје (укључујући и емитовање/емисије) и поступке;
- 1.6 полетно-слетне стазе и сате за заустављање;
- 1.7 рулне стазе и платформе;
- 1.8 аеродромске оперативне процедуре на земљи (укључујући поступке при смањеној видљивости);
- 1.9 прилазна свјетла и свјетла полетно-слетне стазе;
- 1.10 аеродромске оперативне минимуме, ако их објави држава;

ДИО 2

- 2. Успостављање, укидање и унапријед предвиђене значајне промјене које се односе на:
 - 2.1 позације, висине и освијетљеност навигационих препрека;
 - 2.2 радно вријеме аеродрома, средстава и служби;
 - 2.3 царинску, пасошку и здравствену службу;
 - 2.4 привремене опасне, забрањене и ограничене зоне и опасности по ваздушну пловидбу, војне вјежбе и групно летење ваздухоплова;
- 2.5 привремена области или руте или њихове дијелове на којима постоји могућност пресретања.

ДИО 3

- 3. Успостављање и унапријед предвиђене значајне промјене које се односе на:
 - 3.1 нове аеродроме намијењене обављању међународног IFR саобраћаја;
 - 3.2 нове полетно-слетне стазе намијењене за обављање IFR саобраћаја на међународним аеродромима;
 - 3.3 израду и структуру мреже рута ваздушног саобраћаја;
 - 3.4 дизајн и структуру сета терминалних процедура (укључујући промјене смјерова у процедури насталих промјеном магнетне деклинације);
- 3.5 околности наведене у ставу (1) овог члана, ако је њима захваћена читава територија државе или било који њен значајан дио или ако се захтијева координација између сусједних држава.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (1) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O USLUGAMA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

(Predmet Pravilnika)

- (1) Ovim pravilnikom se propisuje način pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, uključujući i zahtjeve koji se односе на систем квалитета.
- (2) Ovim pravilnikom se bliže propisuje sadržaj i izgled elemenata Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (u

daljem tekstu: IAIP), vrste podataka koji se unose u IAIP, izvori podataka i način prikupljanja, dostavljanja i objavljivanja podataka.

Član 2.

(Pojmovi i skraćenice)

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
 - a) **Aerodrom** (*Aerodrome*): Unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kojem dijelu ili cjelini;
 - b) **Aerodromski operator**: fizičko ili pravno lice kojem je izdata potvrda za korištenje aerodroma od strane nadležne zrakoplovne vlasti;
 - c) **Amandman na AIP** (*AIP Amendment*): Sadrži izmjene stalne prirode informacija objavljenih u AIP-u;
 - d) **AIS proizvod** (*AIS product*): Zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije u formi elemenata Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (izuzev NOTAM-a i PIB-a), uključujući zrakoplovne karte ili u formi pogodnih/odgovarajućih elektronskih medija;
 - e) **Apsolutna visina** (*Altitude*): Vertikalna udaljenost nivoa, tačke ili objekta koji se smatra tačkom, mjereno od srednjeg nivoa mora (*MSL - Mean Sea Level*);
 - f) **Aspekti ljudskog faktora** (*Human factor principles*): Načela koja se primjenjuju na projektovanje zrakoplova, certifikaciju, obuku osoblja, operacije i održavanje, a čiji je cilj sigurna interakcija između čovjeka i komponenti drugih sistema, uzimajući u obzir značaj ljudskih mogućnosti;
 - g) **Datum** (*Date*): Bilo koja veličina ili skup veličina koji može da služi kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih veličina (ISO 19104*);
 - h) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;
 - i) **Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo** (*National Supervisory Authority*): označava BHDCA;
 - j) **Dodaci na AIP** (*AIP Supplement*): Privremene izmjene informacija u AIP-u, koje se objavljuju na posebnim/izdvojenim stranicama;
 - k) **Garancija kvaliteta** (*Quality assurance*): Dio upravljanja kvalitetom koji se bavi osiguravanjem uvjerenja da će zahtjevi kvaliteta biti ispunjeni (ISO 9000*);
 - l) **Geoid** (*Geoid*): Površina jednakih potencijala (ekvipotencijalna površina) u polju Zemljine gravitacije koja se poklapa sa neuznemirenim srednjim nivoom mora kontinuirano produženim kroz kontinente. Oblik geoida je nepravilan zbog lokalnih gravitacionih poremećaja (plima, salinitet, strujanja, i sl) i smjer gravitacije je upravan/normalan na geoid u svakoj tački;
 - m) **Gregorijanski kalendar** (*Gregorian calendar*): Kalendar u opštoj upotrebi. Prvi put je uveden 1582. godine kako bi se definirala godina koja bliže aproksimira tropsku godinu nego Julijanski kalendar (ISO 19108*);
 - n) **Helidrom** (*Helipoint*): Aerodrom ili određena površina na zemlji ili objektu koja je, u potpunosti ili

- djelimično, namijenjena za slijetanje, polijetanje i kretanje helikoptera na zemlji;
- o) **Integrirani paket zrakoplovnih informacija** (*Integrated Aeronautical Information Package*): Paket koji se sastoji od sljedećih elemenata:
- 1) Zbornik zrakoplovnih informacija, uključujući amandmane na AIP;
 - 2) Dodatke na AIP;
 - 3) Hitnih zrakoplovnih obavještenja - NOTAM i Pretpoletnih informativnih biltena;
 - 4) Zrakoplovnih informativnih cirkulara (AIC);
 - 5) Kontrolnih lista i lista važećih NOTAM -a; i
 - 6) Integritet zrakoplovnih podataka (*Integrity (aeronautical data)*): Stepenn pouzdanosti da zrakoplovni podaci i njihove vrijednosti nisu bili izgubljeni ili promijenjeni od vremena nastanka ili ovlaštene izmjene;
- r) **Kalendar** (*Calendar*): Diskretni vremenski referentni sistem koji služi kao osnova za definiranje vremenskog položaja s vremenskom jedinicom od jednog dana (ISO 19108*);
- s) **Karakteristika objekta** (*Feature attribute*): Karakteristika objekta (ISO 19101*). Karakteristika objekta sadrži naziv, tip podataka i domen vrijednosti koji mu je dodijeljen;
- t) **Klasifikacija integriteta** (*Integrity classification*): Klasifikacija zasnovana na potencijalnom riziku koji proizilazi iz korištenja izgubljenih ili izmijenjenih podataka. Zrakoplovni podaci se po integritetu klasifikuju kao:
- 1) rutinski podaci: postoji vrlo mala vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih rutinskih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
 - 2) bitni podaci: postoji mala vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih bitnih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
 - 3) kritični podaci: postoji velika vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih kritičnih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
 - 4) Kontrolirana zona (*Control zone*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određenog nivoa u visinu;
 - 5) Kontrolirana oblast (*Control area*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje.
- u) **Kontrola ciklične redundancije** (*Cyclic redundancy check*): Matematički algoritam koji se primjenjuje na bročano izražavanje podataka, koji omogućava nivo sigurnosti u odnosu na gubitak ili promjenu podataka;
- v) **Kvalitet podataka** (*Data quality*): Stepenn ili nivo pouzdanosti da pruženi podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu tačnosti, rezolucije i integriteta;
- z) **Kvalitet** (*Quality*): Stepenn u kojem skup svojstvenih karakteristika ispunjava zahtjeve (ISO 9000*);
- aa) **Kontrola kvaliteta** (*Quality control*): Operativni postupci i aktivnosti koje se koriste da bi se ispunili zahtjevi za kvalitet (ISO 9000*);
- bb) **Manevarska površina** (*Maneuvering area*): Dio aerodroma koji je određen za polijetanje, slijetanje i rulanje zrakoplova, osim platformi;
- cc) **Međunarodna NOTAM kancelarija** (*International NOTAM Office (NOF)*): Kancelarija uspostavljena od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM -a na međunarodnom nivou;
- dd) **Međunarodni aerodrom** (*International airport*): Bilo koji aerodrom koji je država članica, na čijoj se teritoriji aerodrom nalazi, odredila za aerodrom ulaska i odlaska u međunarodnom zračnom prometu, na kome se sprovode formalnosti koje se tiču carine, imigracije, zdravstva, životinjskog i biljnog karantina i slični postupci;
- ee) **Metapodaci** (*Metadata*): Predstavljaju podatke o podacima (ISO 19115*). Metapodaci pružaju strukturirani opis sadržaja, kvaliteta, stanja ili drugih karakteristika podataka;
- ff) **Nadmorska visina aerodroma** (*Aerodrome elevation*): Nadmorska visina najviše tačke na površini za slijetanje;
- gg) **Nadmorska visina** (*Elevation*): Vertikalno rastojanje tačke ili nivoa mora na površini zemlje, mjereno od srednjeg nivoa mora.
- hh) **NOTAM** (*Notice to Airmen*): Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja;
- ii) **Oblast informiranja zrakoplova u letu** (*Flight Information Region – FIR*): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju usluge informiranja zrakoplova u letu i uzbunjivanja;
- jj) **Ograničena zona** (*Restricted area*): Dio zračnog prostora u kome se na određeno vrijeme letenje zrakoplova ograničava i odvija prema unaprijed određenim uvjetima;
- kk) **Opasna zona** (*Danger area*): Dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova;
- ll) **Platforma** (*Apron*): Određeno područje koje je namijenjeno za smještaj zrakoplova radi ukrcajanja ili iskrcavanja putnika, utovara ili istovara pošte ili tereta, snabdijevanja gorivom, parkiranja ili održavanja;
- mm) **Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja**: Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA) ili druga organizacija koja posjeduje važeći certifikat za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, a imenovana je od strane nadležne zrakoplovne vlasti;
- nn) **Poletno-sletna staza** (*Runway*): Definirana pravougaona površina na aerodromu na kopnu namijenjena za slijetanje i polijetanje zrakoplova;
- oo) **Površ za prikupljanje podataka o preprekama/terenu** (*Obstacle/terrain data collection surface*): Određena površ namijenjena prikupljanju podataka o preprekama/terenu;
- pp) **Pozicija** (geografska) (*Position (geographical)*): Skup koordinata (geografska širina i geografska dužina) utvrđenih u odnosu na referentni matematički elipsoid kojim se definira pozicija tačke na površini Zemlje;
- rr) **Prepreka** (*Obstacle*): Označava sve fiksne (privremene ili stalne) i pokretne objekte ili njihove dijelove, koji:
- 1) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu; ili

- 2) nadvišavaju definirane površine namijenjene za zaštitu zrakoplova u letu; ili
- 3) se nalaze izvan tih definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zračnu plovidbu.
- ss) **Pretpoletni informativni bilten** (*Pre-flight information bulletin*): Prikaz aktuelnih NOTAM informacija od operativnog značaja, pripremljen neposredno prije izvršenja leta;
- tt) **Prijelazna apsolutna visina** (*Transition Altitude*): Apsolutna visina na kojoj ili ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova izražava kao apsolutna visina;
- uu) **Prag** (*Threshold*): Početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje;
- vv) **Princip ljudskog faktora** (*Human Factor Principles*): Principi koji se primjenjuju u dizajnu, certifikaciji, obuci, operacijama i održavanju u zrakoplovstvu i koji teže sigurnom interfejsu između ljudi i drugih komponenti sistema uzimajući u obzir ljudske mogućnosti;
- zz) **Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija** (*AIRAC*): Sistem sa svrhom pravovremenog najavljivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu;
- aaa) **Rezolucija** (*Resolution*): Broj jedinica ili cifara pomoću kojih se izmjerena ili izračunata vrijednost izražava i koristi;
- bbb) **Rulna staza** (*Taxiway*): Određena površina na aerodromu na kopnu koja je namijenjena za rulanje zrakoplova i koja služi za povezivanje različitih dijelova aerodroma, uključujući:
- 1) stazu za kretanje zrakoplova do parking pozicije - dio platforme koji je projektovan kao rulna staza i koja omogućava pristup isključivo parking pozicijama;
 - 2) rulnu stazu na platformi - dio sistema rulnih staza koji se nalazi na platformi i kojim se osigurava putanja za kretanje zrakoplova preko platforme;
 - 3) rulnu stazu za brzi izlazak zrakoplova - rulna staza koja je povezana sa poletno-sletnom stazom pod ostrim uglom i koja je projektovana tako da omogućava da zrakoplov koji je sletio izađe sa poletno-sletne staze pri većim brzinama od onih koje postižu na drugim stazama za izlazak zrakoplova, čime se smanjuje vrijeme zauzetosti poletno-sletne staze;
 - 4) **Certifikacija** (*Certification*): Predstavlja postupak utvrđivanja usklađenosti podnosioca zahtjeva sa primjenljivim zahtjevima, uključujući odredbe Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i propise donešene na osnovu tog zakona, kao i izdavanje odgovarajućeg sertifikata koji potvrđuje takvu usklađenost i upis imatelja sertifikata u relevantan registar;
 - 5) **Slijedljivost** (*Traceability*): Sposobnost praćenja istorije, primjene ili lokacije predmeta razmatranja;
 - 6) **Specifikacija informacionog proizvoda** (*Data Product Certification*): Detaljan opis skupa podataka ili serije skupa podataka zajedno sa dodatnim informacijama koje omogućavaju kreiranje tog skupa ili serije skupa podataka, njegovo dostavljanje drugom licu i korištenje od strane drugog lica (ISO 19131*). Specifikacija informacionog proizvoda daje opis svih podataka i specifikaciju za mapiranje svih podataka u skup podataka. Može da se koristi za produkciju, prodaju, krajnju upotrebu ili u druge svrhe;
 - 7) **Tačnost** (*Accuracy*): Step en podudaranja između predviđene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti;
 - 8) **Teren** (*Terrain*): Površina Zemlje koja sadrži prirodno nastale elemente, kao što su brda, grebeni, doline, vodene površine, površine koje su trajno pod snijegom i ledom, isključujući prepreke;
 - 9) **Undulacija geoida** (*Geoid undulation*): Odstupanje geoida iznad ili ispod referentnog matematičkog elipsoida;
 - 10) **Upravljanje kvalitetom** (*Quality management*): Koordinirane aktivnosti koje usmjeravaju i kontrolišu organizaciju u pogledu kvaliteta (ISO 9000*);
 - 11) **Upravljanje zrakoplovnim informacijama** (*Aeronautical Information Management*): Dinamičko, integrirano upravljanje zrakoplovnim informacijama kroz pružanje i razmjenu digitalnih zrakoplovnih podataka garantovanog kvaliteta u saradnji sa svim učesnicima;
 - 12) **Usluge zrakoplovnog informiranja** (*Aeronautical Information Services*): Usluge uspostavljene u okviru utvrđene oblasti pokrivenosti kojima se pružaju zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije neophodni za sigurnu, redovnu i efikasnu zračnu plovidbu;
 - 13) **Usluge u zračnoj plovidbi**: Opšti pojam koji označava pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, kontrole zračnog prometa, navigacije, komunikacije, nadzora i meteoroloških usluga;
- ccc) **Validacija** (*Validation*): Potvrda, kroz pružanje objektivnih dokaza, da su ispunjeni zahtjevi za specifičnu namjeravanu upotrebu ili primjenu (ISO 9000*);
- ddd) **Zrakoplovni podaci** (*Aeronautical data*): Predstavljaju formalizovan prikaz zrakoplovnih činjenica, koncepata ili uputstava, podesan za komunikaciju, interpretaciju, tumačenje ili obradu;
- eee) **Zrakoplovne informacije** (*Aeronautical information*): Informacije koje proizilaze iz prikupljanja, analize i formatiranja zrakoplovnih podataka;
- fff) **Zrakoplovni informativni cirkular** (*Aeronautical Information Circular*): Obavještenje koje sadrži informacije koje se ne mogu objaviti putem NOTAM-a ili AIP-a, koje se odnose na sigurnost letenja, zračnu plovidbu, tehnički, administrativni ili zakonodavni sadržaj;
- ggg) **Zrakoplov** (*Aircraft*): Svaka mašina koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljišnu površinu;
- hhh) **Verifikacija** (*Verification*): Potvrda, kroz pružanje objektivnih dokaza, da su zadovoljeni specifični zahtjevi (ISO 9000*);
- iii) **Vidljivost duž poletno-sletne staze** (*Runway Visual Range – RVR*): Rastojanje do kojeg pilot zrakoplova koji se nalazi na osi poletno-sletne staze može da vidi

- oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili njenu osu;
- jjj) **Zabranjena zona** (*Prohibited area*): Zračni prostor određenih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno;
- kkk) **Zahtjev** (*Requirement*): Potreba ili očekivanje koje je utvrđeno, opšte primljeno ili obavezno (ISO 9000);
- lll) **Zbornik zrakoplovnih informacija** (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik koji objavljuje država ili se objavljuje u ime države i sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera značajne za zračnu plovidbu;
- mmm) **Zona identifikacije za potrebe zračne odbrane** (*Air Defence Identification Zone*): Posebno određeni zračni prostor utvrđenih dimenzija u okviru kog zrakoplovi moraju da poštuju posebne postupke za identifikaciju i izvješćivanje, pored onih koji se odnose na pružanje usluga u zračnom prometu;
- nnn) **Zona bez prepreka** (*Obstacle free zone*): Zračni prostor iznad unutrašnje granice površi, unutrašnjih prelaznih površi i površi prekinutog slijetanja i onaj dio zaštitnog pojasa ograničenog tim površinama u kome nema prodora bilo koje fiksne prepreke, osim lakih i lomljivih objekata koji se koriste za navigaciju.
- *ISO Standard
- **9000 - Quality Management System** - Fundamentals and Vocabulary (Osnove i rječnik: predstavlja koncept sistema upravljanja, kao i terminologiju koja se koristi)
 - **19101 - Geographic information - Reference Model** (Standardizacija geografskih informacija - referentni model)
 - **19104 - Geographic information - Terminology** (Standardizacija geografskih informacija - terminologija)
 - **19108 - Geographic information - Temporal schema** (Standardizacija geografskih informacija - vremenska šema)
 - **19109 - Geographic information - Rules for application schema** (Standardizacija geografskih informacija - pravila za primjenu šema)
 - **19110 - Geographic information - Feature cataloguing schema** (Standardizacija geografskih informacija - karakteristika katalogizacije šema)
 - **19115 - Geographic information - Metadata** (Standardizacija geografskih informacija - metapodatak)
 - **19117 - Geographic information - Portrayal** (Standardizacija geografskih podataka - opis)
 - **19131 - Geographic information - Data product specification** (Standardizacija geografskih podataka - specifikacije)
- (2) Skraćenice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **AIC** (*Aeronautical Information Circular*) - Zrakoplovni informativni cirkular;
 - b) **AIP** (*Aeronautical Information Publication*) - Zbornik zrakoplovnih informacija;
 - c) **AIS** (*Aeronautical Information Services*) - Usluge zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi;
 - d) **AIRAC** (*Aeronautical Information Regulation and Control*) - Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija;
 - e) **AMDT** (*Amendment (AIP Amendment)*) - Amandman na AIP;
 - f) **AFTN** (*Aeronautical Fixed Telecommunication Network*) - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža;
 - g) **ATM** (*Air Traffic Management*) - Upravljanje zračnim prometom;
 - h) **ATS** (*Air Traffic Services*) - Usluge kontrole zračnog prometa u zračnoj plovidbi;
 - i) **AIP SUP** (*AIP Supplement*) - Dodaci na AIP;
 - j) **BHDCA** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*) - Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
 - k) **CPDLC** (*Controller-pilot data link communications*) - Komunikacija prijenosom podataka kontrolor-pilot;
 - l) **CRC** (*Cyclic Redundancy Check*) - Provjera ciklične redundancije;
 - m) **CTA** (*Control Area*) - Kontrolirana oblast;
 - n) **CTZ** (*Control Zone*) - Kontrolirana zona;
 - o) **D** (*Danger Area*) - Opasna zona;
 - p) **DME** (*Distance Measuring Equipment*) - Uređaj za mjerenje udaljenosti;
 - r) **H24** (*Continuous day and night service*) - Danonoćna služba;
 - s) **FIS** (*Flight Information Service*) - Služba informiranja u letu;
 - r) **FATO** (*Final Approach and Take-off Area*) - Zona završnog prilazanja i polijetanja;
 - t) **IAIP** (*Integrated Aeronautical Information Package*) - Integrirani paket zrakoplovnih informacija;
 - u) **ICAO** (*International Civil Aviation Organisation*) - Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo;
 - v) **ILS** (*Instrument Landing System*) - Sistem za instrumentalno slijetanje;
 - z) **IFR** (*Instrument Flight Rules*) - Pravila instrumentalnog letenja;
 - aa) **MSL** (*Mean Sea Level*) - Srednji nivo mora;
 - bb) **NOF** (*International NOTAM Office*) - Međunarodna NOTAM kancelarija;
 - cc) **NOTAM** (*Notice To Airman*) - Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opanosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršenju leta;
 - dd) **NSA** (*National Supervisory Authority*) - Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo;
 - ee) **P** (*Prohibited Area*) - Zabranjena zona;
 - ff) **QMS** (*Quality Management System*) - Sistem upravljanja kvalitetom;
 - gg) **PIB** (*Pre-flight Information Bulletin*) - Prepoletni informativni bilten;
 - hh) **R** (*Restricted Area*) - Ograničena zona;
 - ii) **RWY** (*Runway*) - Poletno-sletna staza;
 - jj) **SARPs** (*Standard and Recommended Practices*) - Standardi i preporučena praksa (ICAO);
 - kk) **SID** (*Standard Instrument Departure*) - Standardni instrumentalni odlazak;
 - ll) **SSR** (*Secondary Surveillance Radar*) - Sekundarni nadzorni radar;
 - mm) **STAR** (*Standard Instrument Arrival*) - Standardni instrumentalni dolazak;
 - nn) **THR** (*Threshold*) - Prag poletno-sletne staze;
 - oo) **TLOF** (*Touchdown and Lift-off Area*) - Zona prizemljenja i uzleta;
 - pp) **WGS-84** (*World Geodetic System 1984*) - Svjetski geodetski sistem;
 - rr) **UTC** (*Coordinated Universal Time*) - Univerzalno koordinirano vrijeme.
- Član 3.
(Nadležnosti)
- (1) Bosna i Hercegovina u skladu sa ICAO Aneksom 15 osigurava: (*ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*):
- a) pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, ili

- b) zaključivanje sporazuma sa drugim državama, potpisnicama Čikaške konvencije, o zajedničkom pružanju usluga zrakoplovnog informiranja, ili
 - c) delegiranje ovlaštenja za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja organizaciji, pod uvjetom da ispunjava standarde i preporučenu praksu Aneksa 15 Usluge zrakoplovnog informiranja (ICAO Annex 15, *Aeronautical Information Services*).
- (2) Zrakoplovne informacije koje su objavljene u ime i za račun Bosne i Hercegovine, kao takve će biti naznačene, odnosno, mora biti naznačeno da su objavljene od strane Bosne i Hercegovine.
- (3) Bosna i Hercegovina će, u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, preduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala publikovanje blagovremenih i adekvatnih informacija i njihov odgovarajući kvalitet. Navedene informacije/podaci se odnose na one informacije/podatke koje Bosna i Hercegovina osigurava unutar svoje teritorije, kao i za oblasti na kojima je Bosna i Hercegovina odgovorna za pružanje usluga zračne plovidbe izvan svoje teritorije.
- (4) BHDCA osigurava odgovarajući nadzor primjene ovog pravilnika, naročito na sigurne i efikasne operacije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, koji pružaju usluge u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine.
- (5) BHDCA sprovodi odgovarajuće nadzore i preglede radi provjere usklađenosti sa opštim i posebnim zahtjevima pružanja usluga zrakoplovnog informiranja.
- (6) BHDCA će zaključiti odgovarajuće sporazume o saradnji kako bi osigurala adekvatan nadzor pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja koji posjeduje važeći sertifikat druge države, a koji pruža usluge koje se odnose na zračni prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine.
- Član 4.
- (Zadaci pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja)
- (1) Zadatak pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja je da osigura protok tačnih informacija koje su neophodne za sigurnost, regularnost i efikasnost međunarodne zračne plovidbe.
- (2) Zadaci pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja određeni su prema stvarnoj situaciji u prostoru nadležnosti i sastoje se u sljedećem:
- a) koordinacija sa konkretnim službama gdje se javljaju izvori zrakoplovnih informacija;
 - b) koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i aerodromskog operatora;
 - c) prikupljanje svih važnih podataka za letenje u prostoru nadležnosti od kojih se priprema zrakoplovna informacija;
 - d) provjera dospjelih podataka u svrhu određivanja vjerodostojnosti elemenata bitnih za trajanje i tačnost informacija;
 - e) određivanje forme i prioriteta dostavljanja informacija;
 - f) obrada informacija;
 - g) distribucija podataka i informacija potencijalnim korisnicima informacija;
 - h) distribucija, na bazi međunarodnih obaveza, zrakoplovnih podataka i informacija, kao i podataka važnih za zrakoplovne informacije drugim državama ili pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja drugih država;
 - i) razvoj i optimizacija metoda rada i organizacije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja;
 - j) publikovanje razlika između propisa Bosne i Hercegovine, odnosno propisa nadležne zrakoplovne vlasti, i standarda i preporučene prakse sadržanih u ICAO Aneksima.
- (3) Procedure koordinacije, način dostave, rokovi, sadržaj, ažuriranje, čuvanje, kao i ostali podaci od značaja za sigurno odvijanje operacija zrakoplova i zračne plovidbe, reguliraće međusobnim sporazumom pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja i konkretne službe, uključujući i aerodromskog operatora.
- (4) Navedeni zadaci iz stava (2) ovog člana se postižu kroz snabdijevanje zrakoplovnim informacijama/podacima neophodnim za izvršavanje njihovih odgovornih funkcija svih zainteresiranih korisnika (letačkog osoblja, operatora i ostalih subjekata koji su zainteresirani za vođenje ili razvoj međunarodnog zračnog prometa).
- (5) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je:
- a) funkcionalno organiziran;
 - b) opremljen svim tehničkim uređajima u funkciji obrade i formiranja informacije;
 - c) kadrovski osposobljen, kako bi se osigurao efikasan i racionalan postupak pribavljanja, obrade i distribucije informacija, na način da profil i broj kadrova bude takav da omoguću brz i efikasan rad.
- (6) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja objavljuje i distribuira IAIP.
- Član 5.
- (Odgovornosti i funkcije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja)
- (1) U skladu sa članom 4. stav (1) ovog pravilnika, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je odgovoran za sprovođenje zadataka navedenih u članu 4. ovog pravilnika.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je jedini ovlašten za prikupljanje, procjenu, izradu, objavu, ažuriranje i distribuciju zrakoplovnih podataka i informacija koje se odnose na FIR Sarajevo.
- (3) Ako se usluga zrakoplovnog informiranja ne pruža tokom 24 sata (H24), usluga mora biti dostupna sve vrijeme dok je zrakoplov u letu u oblasti nadležnosti pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, kao i najmanje dva sata prije i poslije tog perioda.
- (4) Usluga zrakoplovnog informiranja mora da bude dostupna i u drugo vrijeme ako se o tome postigne sporazum između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i zainteresiranog subjekta.
- (5) Za pružanje zrakoplovnih podataka i informacija prije leta i u toku leta, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja zrakoplovne podatke osigurava iz sljedećih izvora:
- a) od pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja drugih zemalja;
 - b) od ostalih izvora koji mogu biti na raspolaganju.
- (6) Zrakoplovni podaci i informacije, koji se dobijaju na način kako je to navedeno u članu 5. stav (5) tački b) ovog pravilnika, potvrđuju se prije distribucije, ukoliko je moguće, a ukoliko nisu potvrđene prije distribucije, biće jasno naznačene kao takve.
- (7) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja osigurava zrakoplovne podatke i informacije potrebne za sigurno, redovno i efikasno odvijanje zračne plovidbe, i to u obliku koji je pogodan za:
- a) osoblje zaduženo za obavljanje leta (uključujući letačku posadu), planiranje leta i uređaje za simuliranje letenja;
 - b) pružatelje usluga kontrole zračnog prometa koji su odgovorni za informiranje zrakoplova u letu i službe zadužene za pretpoletno informiranje.

- (8) Zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja stavlja na raspolaganje korisnicima u vidu IAIP-a.
- (9) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja prikuplja i/ili određuje porijeklo, uređuje, objedinjuje, objavljuje/skladišti i distribuira zrakoplovne podatke i informacije koji se odnose na teritoriju Bosne i Hercegovine, kao i na oblasti u kojima je Bosna i Hercegovina nadležna za pružanje usluga kontrole zračnog prometa izvan svoje teritorije.
- (10) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja preduzima sve potrebne mjere kako bi se osigurala adekvatnost i tačnost zrakoplovnih podataka i informacija i vrši redovnu provjeru njihove ažurnosti.

Član 6.

(Metode rada i operativni priručnici)

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora biti u stanju da dokaže da su njegove metode rada i operative procedure u skladu sa standardima u:

- a) Pravilniku o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14);
- b) Aneksu 3, o meteorološkim uslugama za međunarodnu zračnu plovību (*Annex 3, Meteorological Service for International Air Navigation*);
- c) Aneksu 4, o zrakoplovnim kartama (*Annex 4, Aeronautical Charts*); i
- d) Aneksu 15, o uslugama zrakoplovnog informiranja (*Annex 15, Aeronautical Information Services*), ne dovodeći u pitanje Pravilnik o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14).

Član 7.

(Razmjena zrakoplovnih podataka/informacija)

- (1) Nadležna organizacijska jedinica pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja prima elemente IAIP-a koji im distribuiraju pružatelji usluga drugih država i odgovara na njihove zahtjeve.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja, shodno potrebama, ispunjava operativne zahtjeve objavljivanja i prijema NOTAM-a koji su distribuirani putem telekomunikacija.
- (3) U cilju olakšanja razmjene zrakoplovnih podataka i informacija, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja direktnu vezu sa pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja drugih država, kako bi se olakšala međunarodna razmjena zrakoplovnih podataka i informacija.
- (4) Jedan primjerak svakog elementa IAIP-a, koji naručuje pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja neke države članice ICAO-a, biće dostupan od strane pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini. Taj primjerak ima standardiziran oblik i biće besplatan, čak i u slučajevima kada je nadležnost za objavu i distribuciju delegirana nekoj komercijalnoj agenciji.
- (5) Razmjena više od jednog primjerka elemenata IAIP-a i ostalih dokumenata zrakoplovne navigacije, uključujući i one koji sadrže zrakoplovne propise BHDCA, u pisanom i/ili elektronskom obliku, sa ostalim zemljama ICAO-a, može biti predmet bilateralnog sporazuma.

Član 8.

(Horizontalni referentni sistem)

- (1) Svjetski geodetski sistem - 1984 (WGS-84) koristi se kao horizontalni (geodetski) referentni sistem za međunarodnu zračnu plovību.

- (2) U skladu sa stavom (1) ovog člana objavljene geografske koordinate (koje označavaju geografsku širinu i dužinu) izražene su u WGS-84 referentnom geodetskom sistemu.
- (3) Geografske koordinate koje su transformirane u WGS-84, ali čija tačnost i primjena na terenu ne ispunjava uvjete propisane u ICAO Aneksu 11, poglavlje 2 (ICAO Annex - *Air Traffic Services, Chapter 2*) i ICAO Aneks 14 (*Aerodromes*), Tomovi I i II, poglavlje 2, biće naznačeni zvjezdicom (*).
- (4) Redoslijed objavljivanja rezolucije geografskih koordinata je onakav kako je navedeno u Tabeli broj 1 Priloga I ovog pravilnika, dok će redoslijed tabela rezolucije geografskih koordinata biti kao što je navedeno u Dodatku 6, ICAO Aneksa 4, Tabela 1 (ICAO Annex 4 - *Aeronautical charts, Appendix 6, Table 1*).

Član 9.

(Vertikalni referentni sistem)

- (1) Srednji nivo mora (*MSL - Mean Sea Level*), kojim se izražava odnos gravitacione visine (nadmorske visine) u odnosu na površinu poznatu kao geoid, koristi se kao vertikalni referentni sistem u međunarodnoj zračnoj plovību.
- (2) Kao globalni gravitacioni model se koristi Zemljin gravitacioni model (*Earth Gravitational Model - 1996 (EGM-96)*), koji sadrži podatke o velikim talasnim dužinama gravitacionog polja do 360 stepeni.
- (3) Na geografskim pozicijama gdje EGM-96 ne dostiže zahtijevanu tačnost za nadmorsku visinu i undulaciju geoida definiranu u Aneksu 14, Tom I i II, na bazi podataka dobijenih iz EGM-96 razvije se i koristiti državni, regionalni i lokalni modeli geoida koji sadrže podatke visoke rezolucije (kratkotalasno gravitaciono polje). Kada se koristi neki drugi model geoida, u Zborniku zrakoplovnih informacija (AIP) se mora navesti opis modela koji je u upotrebi, uključujući i parametre zahtijevane za pretvaranje visine između modela u upotrebi i EGM-96.
- (4) Dodatno na podatak o nadmorskoj visini u odnosu na MSL (geoid), za specifične izmjerene pozicije na zemlji publikovaće se i undulacija geoida (u odnosu na WGS-84 elipsoid - *WGS-84 ellipsoid*) za one pozicije specificirane u Dodatku 1 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*);
- (5) Veličina publikovane rezolucije nadmorske visine i undulacije geoida mora biti kao što je specificirano u Tabeli broj 2, Dodatka I ovog pravilnika, dok veličina kartografske rezolucije nadmorske visine i undulacije geoida mora biti kao što je specificirano u ICAO Aneksu 4, Dodatak 6, Tabela 2 (ICAO Annex 4 - *Aeronautical Charts, Appendix 6, Table 2*).

Član 10.

(Vremenski referentni sistem)

- (1) Gregorijanski kalendar i koordinirano univerzalno vrijeme (UTC) koristi se kao vremenski referentni sistem u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.
- (2) Ako postoji potreba za korištenjem drugog vremenskog referentnog sistema za neke aplikacije, u katalog objekata ili u metapodatke vezane za šemu ili skup podataka za aplikaciju se unosi opis tog sistema ili referenca na dokument koji opisuje taj vremenski referentni sistem.
- (3) Ako se koristi neki drugi vremenski referentni sistem (npr. lokalno vrijeme - *Local Time*) to se objavljuje u AIP-u GEN 2.1.2 Zbornika zrakoplovnih informacija (AIP).

Član 11.

(Korištenje jezika, jedinica mjera i skraćenica)

- (1) Svaki dio IAIP-a, namijenjen za međunarodnu distribuciju, koji se izražava slobodnim tekstom, ispisuje se na engleskom jeziku, a imena mjesta se ispisuju u skladu sa lokalnom upotrebom, latiničnim pismom.
- (2) Jedinice mjere, koje se koriste u stvaranju, obradi i distribuciji zrakoplovnih podataka i informacija, moraju biti u skladu sa Pravilnikom o upotrebi mjernih jedinica u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 20/11).
- (3) U pružanju usluga zrakoplovnog informiranja koriste se ICAO skraćenice ako je to pogodno i ako njihovo korištenje olakšava distribuciju zrakoplovnih podataka i informacija.

Član 12.

(Autorska prava)

U cilju zaštite ulaganja u proizvode pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, i da bi se osigurala bolja kontrola njihove upotrebe, mogu se primijeniti autorska prava na AIS proizvode u skladu sa zakonima i drugim propisima BiH iz oblasti intelektualnog vlasništva.

Član 13.

(Zahtjevi za upravljanje zrakoplovnim informacijama)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja resurse i procese za upravljanje zrakoplovnim informacijama koji omogućavaju blagovremeno prikupljanje, obradu, skladištenje, integraciju, razmjenu i dostavljanje zrakoplovnih podataka i informacija garantovanog kvaliteta u okviru sistema upravljanja zračnim prometom.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja sistem kvaliteta koji sadrži procedure, procese i resurse neophodne za implementaciju upravljanja kvalitetom na svakom funkcionalnom nivou i demonstrira, kada je to potrebno, upravljanje kvalitetom na svakom funkcionalnom nivou.
- (3) Procedure iz stava (2) ovog člana u svakom trenutku moraju da omoguće sljedljivost podataka do njihovog izvora, tako da se isprave nepravilnosti i greške koje se uoče u toku faza stvaranja, odnosno ažuriranja ili u operativnoj upotrebi.

Član 14.

(Validacija i verifikacija zrakoplovnih podataka i informacija)

- (1) Prije dostavljanja pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja, originatori podataka/izvori podataka provjeravaju zrakoplovne podatke i informacije koji se objavljuju kao dio IAIP-a, kako bi se osiguralo da su obuhvaćene sve neophodne informacije i da su potpuno ispravne.
- (2) Nakon prijema zrakoplovnih podataka i informacija, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja primjenjuje uspostavljene procedure za validaciju i verifikaciju zrakoplovnih podataka i informacija, kojima se osigurava zadovoljavanje zahtjeva kvaliteta (tačnost, rezolucija, integritet i sljedljivost).

Član 15.

(Tačnost zrakoplovnih podataka)

Tačnost zrakoplovnih podataka se usklađuje sa specifikacijama koje su date u ICAO Aneksu 11, poglavlje 2 (ICAO Annex 11 - Air Traffic Services, Chapter 2), i ICAO Aneksu 14, Tomovi I i II, poglavlje 2 (ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I and II, Chapter 2) pri čemu se razlikuju tri vrste koordinata:

- a) izmjerene tačke (pragovi poletno-sletne staze, pozicije navigacijskih uređaja, itd);

- b) izračunate tačke (matematički proračunate koordinate tačaka u prostoru na osnovu koordinata poznatih izmjerenih tačaka);
- c) deklarirane tačke (npr. granice FIR -a).

Član 16.

(Rezolucija zrakoplovnih podataka)

Rezolucija objavljenih zrakoplovnih podataka se usklađuje sa specifikacijama koje su date u Prilogu I ovog pravilnika.

Član 17.

(Integritet zrakoplovnih podataka)

- (1) Klasifikacija integriteta zrakoplovnih podataka se usklađuje sa zahtjevima iz tabela koje se nalaze u Prilogu I ovog pravilnika.
- (2) Integritet zrakoplovnih podataka se održava kroz čitav proces obrade podataka, počevši od mjerenja, odnosno nastanka podataka, pa do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku.
- (3) U zavisnosti od načina isporuke, distribucija do sljedećeg namjeravanog korisnika može da bude:
 - a) fizička distribucija, koja se postiže kroz isporuku fizičkog paketa (npr. poštanska usluga), ili
 - b) direktna elektronska distribucija, koja se postiže korištenjem direktne elektronske veze između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i sljedećeg namjeravanog korisnika.
- (4) Postupci validacije i verifikacije se zasnivaju na primijenjenoj klasifikaciji integriteta i omogućavaju:
 - a) za rutinske podatke - da se izbjegne gubljenje podataka ili njihova promjena u toku obrade;
 - b) za bitne podatke - da se gubljenje ili promjena podataka ne dese u toku bilo kojeg dijela procesa i da se uključe dodatni procesi, ako je to potrebno, kako bi se uzeli u obzir potencijalni rizici u ukupnoj arhitekturi sistema i osigurao integritet podataka na ovom nivou;
 - c) za kritične podatke - da se gubljenje ili promjena podataka ne dese u toku bilo kojeg dijela procesa i da se uključe dodatni procesi za garanciju integriteta kojima se potpuno ublažavaju posljedice grešaka koje su uočene u toku analize ukupne arhitekture sistema i koje predstavljaju potencijalne rizike za integritet podataka.

Član 18.

(Metapodaci)

- (1) Metapodaci se prikupljaju u toku obrade i razmjene zrakoplovnih podataka kroz čitav lanac zrakoplovnog informiranja, od mjesta gdje nastaju, do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku.
- (2) Prikupljeni metapodaci obavezno sadrže:
 - a) naziv organizacije ili subjekata koji obavljaju bilo kakvu aktivnost u vezi s nastankom, prijenosom ili obradom podataka;
 - b) aktivnost koja se obavlja, i
 - c) datum i vrijeme obavljanja aktivnosti.

Član 19.

(Zaštita zrakoplovnih podataka)

- (1) Zrakoplovni podaci i skupovi podataka se štite u skladu sa tehnikama za osiguravanje, utvrđivanje vjerodostojnosti i uočavanje grešaka u podacima.
- (2) Skupovi zrakoplovnih podataka u elektronskom obliku se štite 32-bitnim algoritmom za kontrolu ciklične redundancije koji se primjenjuje u okviru elektronske aplikacije koja se bavi tim skupovima podataka.

- (3) Zaštita korištenjem 32-bitnog algoritma za kontrolu ciklične redundancije se primjenjuje na klase integriteta iz člana 17. ovog pravilnika.

Član 20.

(Upotreba automatizacije)

- (1) Ako se u cilju poboljšavanja blagovremenosti, kvaliteta, efikasnosti i ekonomičnosti usluga zrakoplovnog informiranja uvodi automatizacija, ona mora da osigura:
- a) digitalnu razmjenu zrakoplovnih podataka između učesnika u lancu obrade podataka;
 - b) korištenje modela za razmjenu zrakoplovnih informacija i modela za razmjenu podataka koji su globalno interoperabilni.
- (2) Ako se zrakoplovni podaci i informacije stavljaju na raspolaganje u različitim formatima, mora da se osigura konzistentnost podataka i informacija u tim formatima.

Član 21.

(Sistem upravljanja kvalitetom)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja primjenjuje i održava sistem upravljanja kvalitetom koji obuhvata sve funkcije zrakoplovnog informiranja iz člana 5. ovog pravilnika i koji se dokazuje na svakom od funkcionalnih nivoa.
- (2) Upravljanje kvalitetom se primjenjuje u čitavom lancu zrakoplovnog informiranja, od stvaranja podataka do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku, uzimajući u obzir namjeravanu upotrebu podataka.
- (3) Sistem upravljanja kvalitetom, uspostavljen u skladu sa stavom (1) ovog člana, mora biti u skladu sa ISO 9000 serijom standarda.
- (4) Sertifikat ISO 9000, koji je izdala odgovarajuća akreditovana organizacija, je dovoljan dokaz o usklađenosti sa zahtjevom iz stava (1) ovog člana.
- (5) U okviru uspostavljenog sistema upravljanja kvalitetom, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja određuje kompetencije, znanje, vještine i sposobnosti koji su potrebni za vršenje svake funkcije zrakoplovnog informiranja, definiše obuku osoblja koje izvršava te funkcije i uspostavlja procese kojima se osigurava da to osoblje posjeduje kompetencije potrebne za vršenje funkcija koje su mu dodijeljene.
- (6) Kvalifikacije osoblja se potvrđuju vođenjem odgovarajućih evidencija i kroz inicijalne i periodične provjere kojima se od osoblja traži da pokaže potrebnu kompetentnost i koje se koriste kao način da se otkriju i isprave nedostaci.
- (7) Sistem upravljanja kvalitetom sadrži načela, procese i postupke, uključujući one za korištenje metapodataka, kojima se osigurava i verifikuje da su zrakoplovni podaci slijedljivi kroz lanac zrakoplovnog informiranja, čime se omogućava da se prepoznaju uzroci grešaka i neregularnosti u korištenju podataka, da se one isprave i da se obavijeste korisnici na koje mogu da imaju uticaja.
- (8) Sistem upravljanja kvalitetom osigurava korisnicima neophodne garancije i pouzdanost da distribuirani zrakoplovni podaci i informacije ispunjavaju uvjete koji se odnose na kvalitet zrakoplovnih podataka po pitanju tačnosti, rezolucije i integriteta, kao i uvjete koji se tiču slijedljivosti podataka pružanjem odgovarajućih metapodataka na način propisan u članu 17. ovog pravilnika.
- (9) Sistem upravljanja kvalitetom garantuje da zrakoplovni podaci imaju odgovarajući period važenja za namjeravano korištenje, kao i da se dostavljaju blagovremeno, u skladu sa dogovorenim rokovima.

- (10) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja preduzima sve potrebne mjere za praćenje usaglašenosti sa sistemom kvaliteta, otkrivanje neusaglašenosti, preduzimanje korektivnih mjera i evidentiranje i dokumentovanje nalaza i korektivnih mjera.

Član 22.

(Ljudski faktor)

Prilikom pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, kao i prilikom dizajniranja, obrade i distribucije zrakoplovnih podataka i informacija, uzimaju se u obzir principi ljudskog faktora koji olakšavaju njihovo korištenje, a naročita pažnja se posvećuje integritetu informacija u slučajevima u kojima je potrebna ljudska interakcija.

Član 23.

(AIRAC - opšte odredbe)

- (1) Informacije o okolnostima iz Priloga II ovog pravilnika se distribuiraju u okviru reguliranog sistema AIRAC, koji se zasniva na unaprijed određenim datumima stupanja na snagu u intervalima od 28 dana.
- (2) AIRAC informacije se ne mijenjaju u roku od najmanje 28 dana, osim ako su privremenog karaktera i ne traju tokom cijelog tog perioda.
- (3) Ukoliko nema informacija koje treba objaviti određenog AIRAC datuma, objavljuje se informacija NIL i distribuira putem NOTAM-a ili na drugi pogodan način najkasnije jedan ciklus prije onog AIRAC datuma stupanja na snagu na koji se odnosi.
- (4) Za izmjene operativno značajnih zrakoplovnih podataka i informacija koje zahtijevaju kartografski rad i/ili ažuriranje navigacijskih baza podataka izvori podataka/originatori podataka planiraju datume stupanja na snagu koji se poklapaju sa AIRAC datumima stupanja na snagu.
- (5) Kao datumi stupanja na snagu se, po pravilu, ne koriste datumi unutar AIRAC ciklusa između 21. decembra i 17. januara, uključujući i njih.

Član 24.

(Pružanje informacija u štampanoj formi)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira informacije u štampanom obliku najkasnije 42 dana prije dana stupanja na snagu, s ciljem da budu dostavljene korisnicima najkasnije 28 dana prije stupanja na snagu.
- (2) Ukoliko se planiraju značajne izmjene, a ako je moguće unaprijed dati obavještenje o tome, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira AIRAC informacije u štampanom obliku najkasnije 56 dana prije dana stupanja na snagu.
- (3) Stav (2) ovog člana se primjenjuje i na uspostavljanje okolnosti navedenih u Dijelu 3 Priloga II ovog pravilnika i na unaprijed planirane značajne izmjene u vezi s tim okolnostima, kao i na druge značajne izmjene, ako je to neophodno.

Član 25.

(Pružanje informacija u elektronskom obliku)

- (1) Prilikom ažuriranja sadržaja zrakoplovne baze podataka u vezi sa okolnostima iz Dijela 1 Priloga II ovog pravilnika pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora da osigura da se datumi stupanja na snagu promjena poklapaju sa AIRAC datumima stupanja na snagu.
- (2) Informacije koje se pružaju u elektronskom obliku u vezi sa okolnostima iz Dijela 1 Priloga II ovog pravilnika pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora da distribuira, odnosno stavi na raspolaganje na takav način da stignu do korisnika najkasnije 28 dana prije AIRAC datuma stupanja na snagu.

- (3) Ako se planiraju značajne izmjene i ako je moguće unaprijed dati obavještenje o tome, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuiraju, odnosno stavlja na raspolaganje informacije koje se pružaju u elektronskom obliku najkasnije 56 dana prije stupanja na snagu.

Član 26.

(Zrakoplovni informativni cirkular)

- (1) Zrakoplovni informativni cirkular (u daljem tekstu: AIC) izrađuje se ako je potrebno da se objave zrakoplovne informacije koje ne ispunjavaju uvjete za uključivanje u zbornik zrakoplovnih informacije (AIP) ili za objavljivanje putem NOTAM-a.
- (2) AIC se izrađuje ako je potrebno da se objave:
- a) dugoročna najava bilo kakve promjene u propisima, postupcima ili sredstvima;
 - b) informacije savjetodavne prirode ili objašnjenja koja utiču na sigurnost letenja;
 - c) informacije savjetodavne prirode ili objašnjenja koja se tiču tehničkih, zakonodavnih ili administrativnih pitanja.

Član 27.

(Informacije koje se objavljuju putem AIC-a)

Informacije koje se objavljuju putem AIC obuhvataju:

- a) najavu značajnih izmjena u postupcima za pružanje usluga u zračnoj plovidbi, raspoloživim službama i sredstvima;
- b) najavu primjene novih navigacijskih sistema;
- c) značajne informacije koje proizilaze iz istraživanja udesa ili nezgoda, a koje imaju uticaja na sigurnost letenja;
- d) informacije o propisima koji se odnose na zaštitu međunarodnog civilnog zrakoplovstva od nezakonitog ometanja;
- e) medicinske savjete o pitanjima od posebnog interesa za pilote;
- f) upozorenja pilotima o izbjegavanju fizičkih opasnosti;
- g) uticaj izvjesnih vremenskih pojava na operacije zrakoplova;
- h) informacije o novim opasnostima koje utiču na tehnike opsluživanja zrakoplova;
- i) propise koji se odnose na prijevoz zračnim putem robe za koju postoje ograničenja;
- j) upućivanje na odredbe domaćih propisa i njihove eventualne izmjene;
- k) način izdavanja dozvola letaćkom osoblju;
- l) obuku zrakoplovnog osoblja;
- m) primjenu, odnosno izuzeća od propisa u domaćoj regulativi;
- n) savjete o upotrebi i održavanju specifične vrste opreme;
- o) aktuelnu ili planiranu raspoloživost novih ili revidiranih izdanja zrakoplovnih karata;
- p) opremljenost komunikacijskom opremom;
- r) informacije u vezi sa smanjenjem buke;
- s) odabrane naloge o plovidbenosti;
- t) promjene u NOTAM serijama ili distribuciji, nova izdanja AIP-a ili velike promjene u njihovom sadržaju, obimu pokrivanja ili formatu;
- u) podatke o planu čišćenja snijega;
- v) druge podatke slične prirode.

Član 28.

(Informacije o čišćenju snijega)

- (1) Planu čišćenja snijega, koji se objavljuje u sekciji AIP-a AD 1.2.2, a čiji je sadržaj naveden u Dodatku 1, ICAO Aneksa 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical*

Information Services), dodaje se sezonska informacija koja se objavljuje najkasnije mjesec dana prije početka zimskih uvjeta.

- (2) Sezonska informacija iz stava (1) ovog člana sadrži:

- a) listu aerodroma/helidroma na kojima se očekuje čišćenje snijega tokom dolazeće zime:
 - 1) u skladu sa sistemom poletno-sletnih staza i rulnih staza; ili
 - 2) planirano čišćenje snijega, koje odstupa od sistema poletno-sletnih staza (dužina, širina i broj poletno-sletnih staza, rulne staze i platforme na koje to utiče ili njihovi dijelovi);
 - b) informacije koje se tiču bilo kog centra namijenjenog za koordinaciju informacija o tekućim akcijama čišćenja, o tekućem statusu poletno-sletnih staza, rulnih staza i platformi;
 - c) podjelu aerodroma/helidroma na liste distribucije SNOWTAM, kojom se izbjegava potrebna distribucija NOTAM-a;
 - d) napomenu o manjim izmjenama postojećeg plana čišćenja snijega, po potrebi;
 - e) opis opreme za čišćenje;
 - f) kriterije za određivanje minimuma kritičnog sniježnog pokrivača na svakom aerodromu/helidromu za koji se počinje izvještavanje.
- (3) Informacije iz stava (2) ovog člana, osim tačke c), se po potrebi unose u AIP.

Član 29.

(AIC - Opšte odredbe)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja određuje koji AIC treba da ima međunarodnu distribuciju.
- (2) Svakom AIC-u se dodjeljuje sukcesivni serijski broj baziran na kalendarskoj godini.
- (3) Ako se AIC distribuiraju u više od jedne serije, svaka serija se obilježava posebnim slovom.
- (4) Ako postoji značajan broj AIC-a koji su na snazi, vrši se njihovo razvrstavanje i identifikacija prema sadržaju pomoću različitih boja.
- (5) Kontrolna lista AIC-a se objavljuje najmanje jednom godišnje i dostavlja se svim korisnicima koji primaju AIC-e.

Član 30.

(Pretpoletne informacije)

- (1) Na svakom aerodromu/helidromu, koji se koristi za međunarodni zračni promet, zrakoplovne informacije, koje su od suštinskog značaja za sigurnost, redovnost i efikasnost zračne plovidbe, a koje se odnose na dijelove ruta koje polaze sa tog aerodroma/helidroma, moraju da budu dostupne osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letaćko osoblje i osoblje odgovorno za pretpoletno informiranje.
- (2) Zrakoplovne informacije za pretpoletno planiranje na aerodromima/helidromima iz stava (1) ovog člana obuhvataju odgovarajuće elemente IAIP-a, mape i karte.

Član 31.

(Dodatne pretpoletne informacije)

- (1) Za potrebe pretpoletnog informiranja osiguravaju se dodatne informacije koje se odnose na aerodrom polijetanja, a koje obuhvataju informacije u vezi sa:
 - a) izgradnjom ili radovima na održavanju na manevarskim površinama ili u njihovoj neposrednoj blizini;
 - b) neravninama na bilo kom dijelu manevarskih površina, obilježenim ili neobilježenim (npr. oštećeni dijelovi asfalta);

- c) prisustvom i dubinom snijega, leda ili vode na poletno-sletnim stazama, uključujući i njihov uticaj na površinsko trenje;
 - d) snijegom koji je nagomilan ili nanešen na poletno-sletne staze, rulne staze ili pored njih;
 - e) parkiranim zrakoplovima ili drugim objektima na rulnim stazama ili u njihovoj neposrednoj blizini;
 - f) prisustvom drugih privremenih opasnosti;
 - g) prisustvom ptica koje predstavljaju potencijalnu opasnost za operacije zrakoplova;
 - h) otkazom ili nepravilnim radom dijela ili ukupnog sistema svjetlosnog obilježavanja na aerodromu, uključujući prilazna svjetla, svjetla praga poletno-sletne staze, svjetla poletno-sletne staze, svjetla rulnih staza, svjetla za obilježavanje prepreka i nemogućnosti korištenja manevarskih površina, kao i električnog napajanja aerodroma;
 - i) otkazom, nepravilnim radom i promjenom u operativnom statusu SSR (*secondary surveillance radar*), ADS-B (*automatic dependent surveillance - broadcast*), ADS-C (*automatic dependent surveillance - contract*), CPDLC (*controller-pilot data link communications*), D-ATIS (*data link automatic terminal information service*), D-VOLMET (*data link VOLMET*), radio-navigacijskih usluga, VHF (*very high frequency*) zrakoplovnih govornih kanala, sistema za osmatranje RVR (*runway visual range*) i sekundarnog električnog napajanja;
 - j) prisustvom i radom misija humanitarne pomoći (npr. misija Ujedinjenih nacija), zajedno sa svim povezanim postupcima i/ili ograničenjima.
- (2) Važeći NOTAM-i od operativnog značaja i druge informacije hitne prirode moraju da budu dostupne letačkom osoblju u obliku pretpoletnih informativnih biltena u slobodnom tekstu (PIB).

Član 32.

(Automatizovani sistemi za pretpoletno informiranje)

- (1) Za pretpoletno informiranje se koriste automatizovani sistemi u cilju dostupnosti zrakoplovnih podataka osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje, za potrebe samostalnog informiranja, planiranja leta i informiranja zrakoplova u letu.
- (2) Ako se koristi automatizovani sistem za pretpoletno informiranje, on mora da čini dostupnim informacije iz člana 31. ovog pravilnika.
- (3) Za potrebe konsultacija sa osobljem pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, telefonom ili na drugi odgovarajući način, osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje i drugo zainteresirano zrakoplovno osoblje, se stavljaju na raspolaganje prostorije i oprema sa samostalno informiranje.
- (4) Automatizovani sistemi za pretpoletno informiranje, koji pružaju zrakoplovne podatke i informacije za samostalno informiranje, planiranje leta i usluge informiranja zrakoplova u letu moraju da:
 - a) osiguraju neprekidno i blagovremeno ažuriranje svojih baza podataka i praćenje validnosti i kvaliteta zrakoplovnih podataka koje sadrže;
 - b) omogućavaju pristup, putem odgovarajućih načina telekomunikacije, operativnom osoblju, uključujući letačko osoblje, drugo zainteresirano zrakoplovno osoblje i druge zrakoplovne korisnike;
 - c) osiguraju (na zahtjev) u štampanom obliku, zrakoplovne podatke i informacije kojima se pristupa;
 - d) omogućiti pristup i pretraživanje koji se zasnivaju, prema potrebi, na skraćenom slobodnom tekstu,

ICAO lokacijskim indikatorima ili drugim odgovarajućim mehanizmima;

- e) osiguravaju brz odgovor na zahtjev korisnika.

Član 33.

(Informiranje poslije leta)

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja osigurava da se na aerodromima organizuje prijem informacija koje se tiču stanja rada sredstava za zračnu plovību, kao i prisustva ptica, koje su uočili članovi posade zrakoplova, i da se te informacije distribuiraju kako zahtijevaju okolnosti.

Član 34.

(Zahtjevi za telekomunikacijama)

- (1) Međunarodna NOTAM kancelarija povezana je zrakoplovnim fiksnim vezama (AFS).
- (2) AFS veze osiguravaju komunikaciju u štampanoj formi.
- (3) Međunarodna NOTAM kancelarija povezana je, putem zrakoplovnih fiksnih veza, sa sljedećim tačkama teritorije na kojoj pruža usluge:
 - a) centrima oblasne kontrole i centrima za informiranje u letu i
 - b) aerodromima/helidromima na kojima je uspostavljena aerodromska jedinica zrakoplovnog informiranja u skladu sa čl. 30, 31, 32. i 33. ovog pravilnika.

Član 35.

(Namjena podataka)

- (1) Podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku namijenjeni su za sljedeće aplikacije u zračnoj plovidbi:
 - a) sistem upozorenja o (opasnom) približavanju zemlji sa funkcijom izbjegavanja terena (*Ground Proximity Warning System*) i sistem za upozorenje o minimalnoj sigurnoj visini (MSAW - *Minimum Safe Altitude Warning*);
 - b) utvrđivanje postupaka za posebne okolnosti za upotrebu u slučajevima nužde tokom prekinutog slijetanja i polijetanja;
 - c) analiza operativnih ograničenja zrakoplova;
 - d) izrada instrumentalnih postupaka za letenje (uključujući i postupak kruženja);
 - e) određivanje postupaka poniranja (*drift-down*) na ruti i lokacije prinudnog slijetanja;
 - f) sistem za napredno vođenje i kontrolu kretanja na površinama (*Advanced Surface Movement Guidance and Control System*);
 - g) izrada zrakoplovnih karata i baza podataka u zrakoplovima.
- (2) Podaci o preprekama i terenu u elektronskom obliku mogu se koristiti i za druge namjene, kao što su uređaji za simuliranje letenja i sistemi za sintetičku sliku ili kao pomoć pri određivanju ograničenja visine ili uklanjanju prepreka koje predstavljaju opasnost za zračnu plovidbu.

Član 36.

(Oblasti pokrivanja i zahtjevi za pružanje podataka)

- (1) Oblasti pokrivanja, za skupove podataka o terenu i preprekama u elektronskom obliku, određuju se kao:
 - a) Oblast 1 (*Area 1*) - pokriva čitavu teritoriju;
 - b) Oblast 2 (*Area 2*) - u neposrednoj blizini aerodroma. Oblast 2 se dalje dijeli na sljedeći način:
 - 1) Oblast 2a (*Area 2a*) - pravougaonog oblika oko poletno-sletne staze, koja obuhvata poletno-sletnu stazu i stazu za zaustavljanje, plus čistine, ukoliko postoje;
 - 2) Oblast 2b (*Area 2b*) - oblast koja se proteže od kraja oblasti 2a u pravcu polijetanja, u dužini od 10 km i sa nagibom od 15% sa obje strane;

- 3) Oblast 2c (*Area 2c*) - prostor koji se proteže od kraja oblasti 2a i 2b do 10 km od granice Oblasti 2a;
- 4) Oblast 2d (*Area 2d*) - područje izvan Oblasti 2a, 2b i 2c do 45 km od referentne tačke aerodroma ili do postojeće TMA, u zavisnosti šta je bliže.
- c) Oblast 3 (*Area 3*) - oblast koja se graniči sa manevarskim površinama aerodroma i koja se proteže horizontalno od ivice poletno-sletne staze do 90 m od ose poletno-sletne staze i 50 m od ivice svih drugih dijelova manevarskih površina aerodroma;
- d) Oblast (*Area 4*) - oblast koja se proteže 900 m ispred praga poletno-sletne staze i 60 m sa svake strane u odnosu na produženu osu poletno-sletne staze u pravcu prilaza, na poletno-sletnim stazama za precizno prilaženje kategorije II ili III.

Član 37.

(Zahtjevi za pružanje podataka u Oblastima 1 i 2)

- (1) Za Oblast 1 se u elektronskom obliku osiguravaju podaci o terenu i podaci o preprekama višim od 100 m iznad tla.
- (2) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu u elektronskom obliku za:
 - a) oblast 2a;
 - b) ravan putanje polijetanja; i
 - c) oblast ograničenu horizontalnim granicama aerodromskih površina za ograničavanje prepreka.
- (3) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o preprekama u elektronskom obliku za:
 - a) Oblast 2a - za prepreke koje prodiru odgovarajuće površi za prikupljanje podataka o preprekama koje su navedene u Dodatku 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15*);
 - b) objekte u ravni putanje polijetanja koji se pružaju iznad ravne površi sa nagibom 1,2% koja ima zajedničku osnovu sa ravni putanje polijetanja.
- (4) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblasti 2b, 2c i 2d, za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o terenu i preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), osim podataka o preprekama čija je visina manja od 3 m iznad tla u Oblasti 2d ili manja od 15 m iznad tla u Oblasti 2c.
- (5) Ako se Oblasti 2 susjednih aerodroma preklapaju, zaključuju se sporazumi o koordinaciji za pružanje podataka o terenu i preprekama za Oblast 2, kako bi se osiguralo da su isti podaci za teren ili prepreku tačni.
- (6) Na aerodromima koji se nalaze u blizini državnih granica zaključuju se sporazumi između država u cilju razmjene podataka o terenu i preprekama za Oblast 2.

Član 38.

(Zahtjevi za pružanje podataka u Oblastima 3 i 4)

- (1) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 3 - za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), slika A8-3.
- (2) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 4 - za

prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*) za sve poletno-sletne staze za precizno prilaženje kategorije II ili III, gdje su detaljnije informacije o terenu potrebne operatorima u cilju procjene uticaja terena na određivanje visine korištenjem radio-visinomjera.

Član 39.

(Skup podataka o terenu - sadržaj, numerička specifikacija i struktura)

- (1) Skup podataka o terenu sadrži digitalne skupove podataka koji predstavljaju površinu terena u obliku kontinuiranih vrijednosti visina na svim presjecima (tačkama) definirane mreže, u odnosu na zajedničku referentnu tačku, pri čemu je mreža tačaka terena ugaona ili linearna, pravilnog ili nepravilnog oblika.
- (2) Skup podataka o terenu u elektronskom obliku obuhvata prostorni (pozicija i nadmorska visina), tematski i vremenski aspekt površine Zemlje, uključujući prirodno nastale objekte (npr. planine, brda, grebene, doline, vodene površine, stalni snijeg i led), osim prepreka.
- (3) U zavisnosti od metoda prikupljanje podataka, skup podataka o terenu u elektronskom obliku predstavlja kontinuiranu površinu koja postoji na ogoljenom tlu, na vrhu vegetacione površine ili negdje između, poznatu kao "prva reflektujuća površ".
- (4) Skup podataka o terenu sadrži samo jedan tip objekata, odnosno teren koji je opisan karakteristikama datim u Tabeli A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*). Karakteristike terena navedene u Tabeli A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*) predstavljaju minimum karakteristika terena i oni koji su naznačeni kao obavezni moraju biti evidentirani u bazi podataka o terenu.
- (5) Podaci o terenu u elektronskom obliku za svaku oblast moraju da budu u skladu sa važećim numeričkim zahtjevima navedenim u Dodatku 8 ICAO Aneksa 15, Tabela A8-1 (*Appendix 8, Table A8-1, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Član 40.

(Skup podataka o preprekama - sadržaj, numerička specifikacija i struktura)

- (1) Podaci o preprekama sadrže digitalnu prezentaciju vertikalnog i horizontalnog opsega prepreke.
- (2) Elementi podataka o preprekama su objekti koji su predstavljeni u skupovima podataka kao tačke, linije ili poligoni.
- (3) U skupu podataka o preprekama se osiguravaju svi definirani tipovi prepreka koji se opisuju prema spisku obaveznih karakteristika navedenih u Dodatku 8, ICAO Aneksa 15, Tabela A8-4 (*Appendix 8, Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).
- (4) Podaci o preprekama u elektronskom obliku za svaku oblast moraju da budu u skladu sa numeričkim zahtjevima u Dodatku 8, ICAO Aneksa 15, Tabela A8-2 (*Appendix 8, Table A8-2, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Član 41.

(Specifikacija informacionog proizvoda o terenu i preprekama)

- (1) U cilju podrške razmjene i korištenja skupova podataka o terenu i preprekama između različitih izvora podataka i korisnih podataka, koristi se serija standarda ISO 19100 za

- geografske informacije kao opšti okvir za modeliranje podataka.
- (2) Prikaz dostupnih skupova podataka o terenu i preprekama u elektronskom obliku osigurava se u obliku specifikacije informacionog proizvoda o terenu, kao i specifikacije informacionog proizvoda o preprekama, na osnovu kojih korisnici usluga u zračnoj plovidbi vrše procjenu proizvoda i utvrđuju da li oni ispunjavaju zahtjeve za njihovu namjeravanu upotrebu.
 - (3) Specifikacija informacionog proizvoda o terenu obuhvata pregled i obim specifikacije, identifikaciju informacionog proizvoda, sadržaj podataka i strukturu, referentni sistem, kvalitet podataka, prikupljanje podataka, održavanje podataka, prikaz podataka, dostavljanje podataka, dodatne informacije i metapodatke.
 - (4) Pregled specifikacije informacionog proizvoda o terenu ili specifikacije informacionog proizvoda o preprekama sadrži opšte informacije o informacionom proizvodu.
 - (5) Specifikacije podataka o terenu ne moraju da budu homogene u cijelom informacionom proizvodu, već mogu da se razlikuju za različite dijelove skupova podataka, pri čemu se za svaki podskup podataka određuje opseg specifikacije.
 - (6) Informacije o identifikaciji u vezi sa informacionim proizvodom za teren i prepreke sadrže naziv proizvoda, kratak opis sadržaja, svrhu i prostornu rezoluciju, ako je potrebno (opšti prikaz gustine prostornih podataka), geografsko područje koje pokriva informacioni proizvod i dodatne informacije.
 - (7) Informacije o sadržaju skupova podataka o terenu ili preprekama koji se zasnivaju na objektima se opisuju u vidu:
 - a) aplikacione šeme, koja osigurava formalni opis strukture podataka i sadržaj skupova podataka;
 - b) kataloga objekata, koji osigurava semantiku za sve objekte, zajedno sa njihovim karakteristikama i domenima vrijednosti za karakteristike, vrstama relacija nad objektima i operacijama nad objektima, odnosno nasljeđivanja i ograničenjima.
 - (8) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama moraju jasno da naznače pokrivanje i/ili vizuelne prikaze koje sadrže i da osiguraju opis svakog od njih, pri čemu se pokrivanje smatra podtipom objekta i može da bude izvedeno iz kolekcije objekata koji imaju zajedničke karakteristike.
 - (9) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama sadrže informacije o referentnom sistemu koji se koristi u informacionom proizvodu, što uključuje prostorni i vremenski referentni sistem.
 - (10) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama identifikuju zahtjeve kvaliteta podataka za svaki informacioni proizvod, što podrazumijeva prikaz prihvatljivih nivoa kvaliteta i odgovarajućih mjera za kvalitet podataka, koji obuhvata sve elemente i podelemente kvaliteta podataka.
 - (11) Specifikacija informacionog proizvoda o terenu uključuje prikaz načina prikupljanja podataka koji predstavlja opšti opis izvora i postupaka koji se primjenjuju za snimanje podataka o terenu.
 - (12) Principi i kriteriji koji se primjenjuju za održavanje skupova podataka o terenu i preprekama se osiguravaju specifikacijom podataka, uključujući učestalost sa kojom se informacioni proizvod ažurira, pri čemu je od posebnog značaja informacija o održavanju skupova podataka o preprekama i naznaka principa, metoda i kriterija koji se primjenjuju na održavanje podataka o preprekama.
 - (13) Specifikacija informacionog proizvoda za teren sadrži informaciju o tome da li su podaci sadržani u skupovima podataka predstavljeni kao grafički prikaz, nacrt ili slika.
 - (14) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama sadrže i informaciju o dostavljanju proizvoda, uključujući informacije o formatima i medijima za dostavljanje.
 - (15) U specifikacije informacionih proizvoda se uključuju osnovni elementi metapodataka za teren i prepreke, kao i dodatne stavke metapodataka koje treba da budu osigurane, zajedno sa formatom i kodiranjem metapodataka.
 - (16) Specifikacija informacionog proizvoda o preprekama, podržana geografskim koordinatama za svaki aerodrom koji je uključen u skup podataka, opisuje:
 - a) Oblasti 2a, 2b, 2c, 2d;
 - b) ravan putanje polijetanja;
 - c) površi za ograničavanje prepreka.
- Član 42.
- (Kartografski podaci o aerodromu, zahtjevi za pružanje)
- (1) Kartografski podaci o aerodromu trebaju biti podržani podacima o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 3, kako bi se osigurala konzistentnost i kvalitet svih geografskih podataka koji su povezani sa aerodromom.
 - (2) Zahtjevi za tačnošću i integritetom, vezani za kartografske podatke o aerodromu, sadržani su u ICAO Aneksu 14, Tom I, Dodatak 5 (*ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I, Appendix 5*).
- Član 43.
- (Kartografski podaci o aerodromu, specifikacije proizvoda)
- (1) Za specifikaciju kartografskih podataka o aerodromu kao referentni okvir koristeće se serija standarda ISO 19100.
 - (2) Kartografski podaci o aerodromu biće opisani kao u seriji standarda ISO 19131.
- Član 44.
- (Baza kartografskih podataka o aerodromu, sadržaj i struktura seta podataka)
- (1) Sadržaj i struktura seta kartografskih podataka o aerodromu biće definiran u formi kataloga karakteristika.
 - (2) Kartografski podaci o aerodromu sadržavaće kartografske podatke o aerodromu koji se sastoje od kataloga karakteristika.
 - (3) Kartografski metapodaci o aerodromu biće u skladu sa serijom standarda ISO 19115.
- Član 45.
- (Prestanak važenja)
- Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 33/13, od 30.04.2013. godine).
- Član 46.
- (Stupanje na snagu)
- Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".
- Broj 1-3-02-2-194-1/17
09. marta 2017. godine
Banja Luka
- Generalni direktor
Dorđe Ratkovića, s. r.
- PRILOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE
OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH
PODATAKA**
- Tabela broj 1 - Geografska širina i dužina**
- | Geografska dužina i širina | Publikacija
Rezolucija | Klasifikacija
integriteta |
|---|---------------------------|------------------------------|
| Granične tačke regiona letnih informacija | 1 min | rutinsko |

Granične tačke P, R, D zona (izvan granica CTA/CTR)	1 min	rutinsko
Granične tačke P, R, D zona (unutar granica CTA/CTR)	1 sec	bitno
Granične tačke CTA/CTR	1 sec	bitno
Rutna navigacijska sredstva, tačke ukrštanja, putne tačke, tačke na poziciji čekanja STAR/SID tačke	1 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 1 (cijela teritorija države)	1 sec	rutinsko
Referentna tačka aerodroma/helidroma	1 sec	rutinsko
Navigacijska sredstva na aerodromu/helidromu	1/10 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 3	1/10 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 2	1/10 sec	bitno
Tačke završnog prilaženje i ostale bitne tačke koje čine postupak instrumentalnog prilaženja	1/10 sec	bitno
Pragovi RWY	1/100 sec	kritično
Kraj RWY	1/100 sec	kritično
Pozicije za čekanje za izlazak RWY	1/100 sec	kritično
Tačke na osi TWY/liniji vodilji ka parkingu	1/100 sec	bitno
Linija za označavanje ukrštanja sa TWY	1/100 sec	bitno
Linija vođenja ka izlazu	1/100 sec	bitno
Tačke na parking poziciji/tačke provjere INS	1/100 sec	rutinsko
Geometrijski centar praga TLOF-a ili FATO-a, helidroma	1/100 sec	kritično
Granice platforme (poligon)	1/10 sec	rutinsko
Platforma za odleđivanje (poligon)	1/10 sec	rutinsko

Napomena: Vidjeti Dodatak 8 ICAO Aneksa 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) za grafičke prikaze površina za prikupljanje podataka o preprekama i kriterije koji se koriste za identifikaciju prepreka u definiranim područjima.

PRIOLOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 2 - Nadmorska/apsolutna/relativna visina

Nadmorska/apsolutna/relativna visina	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Nadmorska visina aerodroma	1m ili 1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na poziciji u kojoj je izmjerena nadmorska visina aerodroma/helidroma	1 m ili 1 ft	bitno
Prag RWY ili FATO, neprecizno prilaženje	1 m ili 1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na pragu RWY ili FATO, geometrijskom centru TLOF, neprecizno prilaženje	1 m ili 1 ft	bitno
Prag RWY ili FATO, precizno prilaženje	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na pragu RWY ili FATO, geometrijskom centru TLOF, precizno prilaženje	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
Visina preleta praga (visina referentnog datuma), precizno prilaženje	0.1 m ili 0.1 ft	kritično
Prepreke u Oblasti 2	1 m ili 1 ft	bitno
Prepreke u Oblasti 3	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
Prepreke u Oblasti 1 (cijela teritorija države)	1 m ili 1 ft	rutinsko
DME/P	3 m (10 ft)	bitno
DME	30 m (100 ft)	bitno
Minimalne apsolutne visine	50 m ili 100 ft	rutinsko

Napomena: Vidjeti Dodatak 8 ICAO Aneksa 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) za grafičke prikaze površina za prikupljanje podataka o preprekama i kriterije koji se koriste za identifikaciju prepreka u definiranim područjima.

PRIOLOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 3 - Deklinacija i magnetna varijacija

Deklinacija i magnetna varijacija	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Deklinacija stanice VHF navigacijskog sredstva koja se koristi za tehničko podešavanje	1 stepen	bitno
Magnetna deklinacija NDB navigacijskog sredstva	1 stepen	rutinsko
Magnetna deklinacija aerodroma/helidroma	1 stepen	bitno

Magnetna deklinacija antene ILS lokalajzera	1 stepen	bitno
Magnetna deklinacija MLS azimuta	1 stepen	bitno

PRIOLOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 4 - Smjer

Smjer	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Segmenti zračnih puteva	1 stepen	rutinsko
Smjer koji se koristi za formiranje rutnih i tačaka u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA)	1/10 stepen	rutinsko
Segmenti ruta za dolazak/odlazak u završnoj terminalnoj oblasti (TMA)	1 stepen	rutinsko
Smjer koji se koristi za formiranje tačaka u postupcima instrumentalnog prilaženja	1/100 stepen	bitno
Usmjerenje ILS lokalajzera (stvarni)	1/100 stepen	bitno
Usmjerenje nultog azimuta (stvarni)	1/100 stepen	bitno
Smjer RWY i FATO (stvarni)	1/100 stepen	rutinsko

PRIOLOG I - ZAHTEJEVI U POGLEDU KVALITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 5 - Dužina/rastojanje/dimenzije

Dužina/rastojanje/dimenzije	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Dužina segmenta zračnog puta	1/10 km ili 1/10 NM	rutinsko
Rastojanje koje se koristi za formiranje tačaka	1/10 km ili 1/10 NM	rutinsko
Dužina segmenta ruta za dolazak/odlazak u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA)	1/100 km ili 1/100 NM	bitno
Rastojanje koje se koristi za formiranje tačaka u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA) i postupku instrumentalnog prilaženja	1/100 km ili 1/100 NM	bitno
Dužine RWY i FATO, dimenzije TLOF	1 m ili 1 ft	kritično
Širina poletno-sletne staze (RWY)	1 m ili 1 ft	bitno
Rastojanje (od kraja poletno-sletne staze) do izmještenog praga	1 m ili 1 ft	rutinsko
Dužina i širina RWY	1 m ili 1 ft	bitno
Dužina i širina produžetka za zaustavljanje	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživu dužina za slijetanje	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživu dužina zaleta	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživu dužina za polijetanje	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživu dužina za ubrzavanje i zaustavljanje zrakoplova	1 m ili 1 ft	kritično
Širina pojasa poletno-sletne staze	1 m ili 1 ft	bitno
Širina rulne staze	1m ili 1 ft	bitno
Širina pojasa rulne staze	1 m ili 1 ft	bitno
Udaljenost antene ILS lokalajzera do kraja RWY	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene putanje poniranja ILS od praga duž ose	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost ILS markera od praga	1 m ili 1 ft	bitno
Udaljenost antene ILS DME od praga duž ose	1m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene azimuta MLS do kraja RWY	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene nadmorske visine MLS od praga duž ose	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene MLS DME/P od praga duž ose	1 m ili 1 ft	bitno

PRIOLOG II - INFORMACIJE KOJE SE OBJAVLJUJU AIRAC SISTEMOM DIO 1

- Uspostavljanje, ukidanje ili značajne planirane promjene (uključujući i probne operacije) koje se primjenjuju na:
 - granice (horizontalne i vertikalne), propise i procedure primjenljive na:
 - oblasti informiranja zrakoplova u letu (*FIR*);
 - kontrolirane oblasti;
 - kontrolirane zone;
 - savjetodavne oblasti;
 - ATS rute;

- f. stalne opasne, zabranjene i ograničene zone (uključujući vrstu i period aktivnosti, ako su poznati) i ADIZ;
 - g. stalne oblasti ili rute ili dijelovi ruta na kojima je moguće presretanje.
- 1.2 pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, poznate neregularnosti i periodi održavanja radio-navigacijskih uređaja i sredstava komunikacije i nadzora;
 - 1.3 postupke čekanja i prilaženja, postupke dolazaka i odlazaka, postupke za smanjenje buke i bilo koje druge značajne ATS postupake;
 - 1.4 prelazne nivoe, prelazne apsolutne visine i minimalne sektorske apsolutne visine;
 - 1.5 meteorološke uređaje (uključujući i emitiranje/emisije) i postupke;
 - 1.6 poletno-sletne staze i sate za zaustavljanje;
 - 1.7 rulne staze i platforme;
 - 1.8 aerodromske operativne procedure na zemlji (uključujući postupke pri smanjenoj vidljivosti);
 - 1.9 prilazna svjetla i svjetla poletno-sletne staze;
 - 1.10 aerodromske operativne minimume, ako ih objavi država;

DIO 2

2. Uspostavljanje, ukidanje i unaprijed predviđene značajne promjene koje se odnose na:
 - 2.1 pozicije, visine i osvijetljenost navigacijskih prepreka;
 - 2.2 radno vrijeme aerodroma, sredstava i službi;
 - 2.3 carinsku, pasošku i zdravstvenu službu;
 - 2.4 privremene opasne, zabranjene i ograničene zone i opasnosti po zračnu plovību, vojne vježbe i grupno letenje zrakoplova;
 - 2.5 privremena oblasti ili rute ili njihove dijelove na kojima postoji mogućnost presretanja.

DIO 3

3. Uspostavljanje i unaprijed predviđene značajne promjene koje se odnose na:
 - 3.1 nove aerodrome namijenjene obavljanju međunarodnog IFR prometa;
 - 3.2 nove poletno-sletne staze namijenjene za obavljanje IFR prometa na međunarodnim aerodromima;
 - 3.3 izradu i strukturu mreže ruta zračnog prometa;
 - 3.4 dizajn i strukturu seta terminalnih procedura (uključujući promjene smjerova u proceduri nastalih promjenom magnetne deklinacije);
 - 3.5 okolnosti navedene u stavu (1) ovog člana, ako je njima zahvaćena čitava teritorija države ili bilo koji njen značajan dio ili ako se zahtijeva koordinacija između susjednih država.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

293

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 991/14**, rješavajući apelaciju **Nazima Ličine**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 62. stavak (1) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 15. veljače 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Nazima Ličine**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. studenog 2013. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Nazim Ličina (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa skrbnica Alma Gričnik iz Ljubljane, Republika Slovenija, a nju Advokatsko društvo "Marić & Co" d.o.o iz Sarajeva, podnio je 3. ožujka 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. prosinca 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) zatraženo je 24. listopada 2016. godina da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor 3. studenog 2016. godine, a Općinski sud 7. studenog 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Presudom Okružnog suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj III P 249/89 od 16. travnja 1992. godine obvezani su SOUR "Autoprevoz" RO "Teretni saobraćaj" Mostar, sada "Autoprevoz-Teretni saobraćaj" Mostar, ZOIL Sarajevo, sada "Sarajevo-osiguranje" d.d. Filijala Mostar i Nikola Gagro iz Mostara (u daljnjem tekstu: tuženi) da, između ostalih, apelantu solidarno isplate iznos od 10.833.333,00 jugoslavenskih dinara na ime nematerijalne štete zbog povreda koje je apelant pretrpio u prometnoj nezgodi koju je skrivio tuženi Nikola Gagro kao uposlenik "Autoprevoza" Mostar, koji je bio osiguran kod "Sarajevo-osiguranja" i zbog koje je apelant ostao 100% invalid. Protiv navedene presude apelant je podnio priziv Višem sudu u Ljubljani, koji je djelomično usvojen i Presudom tog suda broj IP-520/95 od 27. kolovoza 1997. godine tuženi su obvezani, između ostalih, apelantu isplatiti iznos od 6.500.000,00 SIT (slovenačkih tolara) na ime nematerijalne štete zbog povreda zadobivenih u prometnoj nezgodi uz obrazloženje da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je štetu iskazao u jugoslavenskim dinarima obzirom na to da su od 8. listopada 1991. godine kao platežno sredstvo u Republici Sloveniji uvedeni slovenački tolari (SIT), te da je zbog toga apelantu potrebno isplatiti navedeni iznos od 6.500.000,00 SIT.

6. Rješenjem Kantonalnog suda broj R-349/05 od 8. rujna 2006. godine priznata je Presuda Okružnog suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj III P 249/89 od 16. travnja 1992. godine i Presuda Višeg suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj IP-520/95 od 27. kolovoza 1997. godine. U obrazloženju je navedeno da je apelant 22. rujna 2005. godine posredstvom zastupnika i opunomoćenika tom sudu podnio prijedlog za priznanje navedenih presuda i da su navedene strane odluke dostavljene na izjašnjenje protivnicima predlagatelja poimenično navedenim u rješenju a koji nisu u određenom roku dali izjašnjenje na prijedlog za priznanje stranih sudskih odluka, odnosno nisu ih osporili. Navedeno je da je, odlučujući o priznanju navedenih stranih odluka, taj sud ustanovio da su ispunjeni uvjeti predviđeni odredbama čl. 86. do 95. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja, da je presuda Višeg suda postala pravomoćna i izvršna 8. rujna 1997. godine, da su ovjerene Apostile pečatom u smislu Haaške konvencije iz 1961. godine, te da su, zbog svih navedenih razloga, ispunjeni uvjeti za priznanje stranih sudskih presuda.

7. Nakon toga apelant je 31. prosinca 2008. godine podnio prijedlog za izvršenje navedenih presuda, te poslije toga, 3. ožujka 2010. godine, i ispravljeni, dopunjeni prijedlog za izvršenje u kojem je kao izvršenik naznačeno "Sarajevosiguranje". Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 I 069828 08 I od 19. travnja 2010. godine apelantov prijedlog je usvojen i odobreno traženo izvršenje prema kojem je tuženi, nakon što je vještak financijske struke izvršio konverziju valute, obavezan isplatiti apelantu iznos od 3.246.833,34 KM na ime nematerijalne štete utvrđene navedenim presudama.

8. Protiv navedenog rješenja tuženi je podnio prigovor koji je Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 I 069828 08 I od 23. lipnja 2011. godine usvojen i obustavljeno izvršenje rješenja od 19. travnja 2010. godine izuzev iznosa od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznosa od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug za razdoblje od 24. studenog 1995. godine do 30. travnja 2011. godine, i iznosa koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug od 1. svibnja 2011. godine do dana plaćanja. Rješenjem je odbijen zahtjev za naknadu troškova postupka izvršenika, jer nije postavljen do završetka rasprave, sukladno članku 396. točka 2. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). U obrazloženju je navedeno da je u prigovoru tuženi naveo da je rješenje o izvršenju neutemeljeno, jer je nastupila zastara budući da je proteklo vremensko razdoblje dulje od 10 godina od dana pravomoćnosti presude Okružnog suda u Ljubljani, a da se zahtjev za priznanje strane presude ne može smatrati razlogom za prekid zastarnog roka, da je vještak pogrešno preračunao iznos iz SIT u KM, kojeg nije angažirao sud, nego apelant, te da nije pravilno izvršen ni obračun zakonske zatezne kamate koju su trebale izvršiti komercijalne banke, a ne apelantov vještak. S tim u svezi, Općinski sud je istaknuo da je prigovor zastare očigledno neutemeljen, jer apelant nije mogao tražiti izvršenje presude dok ta presuda, obzirom na to da je inozemna, nije bila priznata presudom suda u BiH a to se dogodilo tek 2006. godine, od kada ponovno teče zastarni rok. Navedeno je da je, s druge strane, utemeljen prigovor u svezi sa preračunom potraživanja zbog toga što je jedino platežno sredstvo na teritoriju BiH u to vrijeme bio dinar, te da je bilo potrebno da se, sukladno načelu monetarnog nominalizma, izvrši preračun SIT u dinare koji je u više navrata u razdoblju od 1992. godine do 1997. godine denominiran i tek kada je izvršen preračun na taj način, taj iznos treba isplatiti apelantu na ime njegovog potraživanja. Općinski sud je zaključio da je, zbog navedenog, trebalo obustaviti izvršenje izuzev iznosa od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznosa od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug za razdoblje od 24. studenog 1995. godine do 30. travnja 2011. godine, i iznosa koji

se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug od 1. svibnja 2011. godine do dana plaćanja, te je donio rješenje kao u dispozitivu.

9. Protiv navedenog rješenja apelant je podnio priziv Kantonalnom sudu, koji je Rješenjem broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. prosinca 2013. godine priziv odbio kao neutemeljen i potvrdio prvostupajnsko rješenje. U obrazloženju je navedeno da je prvostupajnski sud na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo. Kantonalni sud je naveo da je, prema Presudi Okružnog suda u Ljubljani broj III P 249/89 - 76 od 16. travnja 1992. godine i Presudi Višeg suda u Ljubljani broj II Cp 491/97 - 93 od 27. kolovoza 1997. godine, tuženi trebao isplatiti apelantu iznos od 6.500.000,00 SIT sa kamatom počev od 16. travnja 1992. godine. Kako je navedeno u obrazloženju, iz navedene presude se utvrđuje da je dug iskazan u slovenačkim dolarima u iznosu od 6.500.000,00 SIT, koji se konvertira u jugoslavenske dinare, a što prema tečajnoj listi Banke Slovenije, važećoj 16. travnja 1992. godine, predstavlja 43.333.333,33 jugoslavenska dinara, tako da ovaj iznos konvertiran u KM predstavlja iznos od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznos od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu u razdoblju od 24. studenog 1995. do 30. travnja 2011. godine, kao i na zateznu kamatu na glavni dug od 1. svibnja 2011. godine do dana plaćanja. Ovaj iznos prvostupajnski sud je, kako je obrazloženo, utvrdio prihvaćajući u cijelosti nalaz vještaka financijske struke, poimenično navedenog stalnog sudskog vještaka, koji je, također, suglasan nalazu vještaka, također, poimenično navedenog stalnog sudskog vještaka. S tim u svezi, navedeno je da su točni navodi iz odgovora na priziv da je apelant podnio neuređan prijedlog za izvršenje obzirom na to da je samoinicijativno, bez određivanja stalnog sudskog vještaka, u ovom postupku izvršio pretvorbu odštetnog zahtjeva sa slovenačkih dolara sa zakonskim zateznim kamatama počev od 16. travnja 1992. godine a po pravomoćnoj presudi Okružnog suda u Ljubljani, a nepobitno je da u vrijeme donošenja odluke o odnosnom štetnom događaju slovenački dolar - SIT nije bio poznato sredstvo plaćanja u BiH, odnosno da se na listi Narodne banke BiH pojavljuje tek 9. prosinca 1995. godine, kao i da je bh. dinar bio u više navrata denominiran u razdoblju od 1992. do 1997. godine.

10. Kantonalni sud je, dalje, naveo da je, uzimajući u obzir da Zakonom o zateznoj kamatnoj stopi nisu utvrđene stope revalorizacije, odnosno da u presudi nigdje nije spomenuta valutna klauzula, tako da se dosuđeni iznos u slovenačkim dolarima (SIT) mora konvertirati u dinare, jer je u Bosni i Hercegovini u vrijeme donošenja predmetne presude suda u Ljubljani, 16. travnja 1992. godine, bilo zvanično platežno i obračunsko sredstvo novčana jedinica dinar. Dakle, prema obrazloženju tog suda, primjenom odredaba i sukladno načinu monetarnog nominalizma iz članka 349. Zakona o obligacionim odnosima, vrši se konverzija u BHD, a potom u KM, pa su, stoga, prema mišljenju tog suda, svi apelantovi prizivi navodno neutemeljeni obzirom na to da je vještačenje provedeno sukladno i prema pravilima o denominaciji utvrđenim u odluci o provedbi Uredbe o novcu RBiH ("Službeni list RBiH" broj 13/92), Uredbe sa zakonskom snagom o promjeni vrijednosti bh. dinara ("Službeni list RBiH" broj 16/94), kao i prema Zakonu o Centralnoj banci BiH ("Službeni list RBiH" broj 12/97) gdje su precizirana pravila konverzije jugoslavenskih dinara u konvertibilnu marku. Dakle, prema mišljenju tog suda, ovaj iznos od 4,33 predstavlja formiranu glavnice prema važećim propisima 16. travnja 1992. godine i na njega su primijenjeni zakoni, odnosno uredbe koje reguliraju načine obračuna zateznih kamata na neizmirena dugovanja. Navedeno je da je prvostupajnska odluka donesena na temelju nalaza vještaka koji su svoj nalaz dali na stručan i objektivan način i sukladno pravilima struke, pa se ne može prihvatiti apelantova tvrdnja da je postupak vođen

nezakonito i da apelantov opunomoćenik nije sudjelovao, nego, naprotiv, da je bio aktivni sudionik postupka, pa je mogao angažirati novog vještaka sa liste sudskih vještaka FBiH ukoliko je smatrao da vještačenje nije izvedeno na temelju materijalnih dokaza i uz primjenu važećih pozitivnih propisa koji su primijenjeni u danim nalazima. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je donio rješenje kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Kršenje navedenih prava apelant vidi u proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Navodi da redoviti sudovi nisu imali zakonsko uporište da donesu rješenje prema kojem se iznos naknade nematerijalne štete koja mu je dosuđena za pretrpljene povrede u nezgodi, nakon koje je ostao 100% invalid, sveo na samo 4,33 KM, na ime glavnice, i 8,02 KM, na ime zateznih kamata. Smatra da je preračun iznosa naknade štete koji je naveden u SIT trebalo izvršiti sukladno odredbama članka 394. ZOO i izvršiti isplatu u valuti u kojoj je naknada i naznačena, odnosno u SIT, a pošto ta valuta nije više u opticaju, onda je konvertirati u euro koji je sada zvanična valuta u Sloveniji. Navodi i da je trebalo primijeniti zakone Republike Slovenije, sukladno članku 28. Zakona BiH o sukobu zakona sa propisima drugih zemalja iz kojeg jasno proizlazi da se u slučajevima izvanugovorne odgovornosti za štetu mora primijeniti zakon države na čijem teritoriju se događaj odigrao i posljedica nastupila a što je u apelantovom slučaju Slovenija. Apelant navodi da je euro kao platežno sredstvo u Sloveniji uveden 11. srpnja 2006. godine, kada je prestao važiti Zakon o novčanoj jedinici Republike Slovenije, zbog čega je, prema apelantovim navodima, trebalo izvršiti prvo preračun SIT u eure, a potom iz eura u KM, te da redoviti sudovi u svojim odlukama nisu dali nikakvo obrazloženje povodom ovog pitanja bez obzira na to što je apelant to pitanje pokretao u tijeku postupka. Navodi da redoviti sudovi nisu pravilno postupili ni kada su svoje odluke pravdali činjenicom da u presudama nije naznačena valutna klauzula zbog čega su prihvatili preračun SIT u jugoslavenske dinare, a potom u KM.

b) Odgovor na apelaciju

12. Kantonalni sud je naveo da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, te da nije bilo mogućnosti da se primijene odredbe koje bi bile povoljnije za apelanta prigodom obračuna konverzije dinara u KM.

13. Općinski sud je naveo da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva i da je postupak vođen sukladno procesnim i materijalnim pravilima.

V. Relevantni propisi

14. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Načelo monetarnog nominalizma

Član 394.

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo.

Valuta obaveze

Član 395.

Ako novčana obaveza protivno posebnom saveznom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku nastanka obaveze.

15. U **Zakonu o novcu** ("Službeni glasnik RBiH" br. 8/92 od 2. srpnja 1992. godine i 13/94) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Novčana jedinica i jedino platežno sredstvo na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine je dinar koji izdaje Narodna banka Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Narodna banka Bosne i Hercegovine utvrđuje apoene i osnovna obilježja novčanica i kovanog novca.

Član 3.

Narodna banka Bosne i Hercegovine donosi odluku o puštanju u opticaj i povlačenju iz optičaja novčanica i kovanog novca.

Član 4.

Platni promet sa inozemstvom i kupovina i prodaja inozemnih sredstava plaćanja vrši se na način i pod uslovima koji propisuje Vlada Republike Bosne i Hercegovine.

Član 5.

Ova uredba stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u "Službenom listu RBiH".

16. U **Uredbi sa zakonskom snagom o promjeni vrijednosti dinara** ("Službeni glasnik RBiH" broj 16/94) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovom uredbom utvrđuje se nova vrijednost dinara Republike Bosne i Hercegovine, tako da jedan dinar stupanjem na snagu ove uredbe u odnosu na postojeće novčanice, novčane bonove koji vrše funkciju novčanica izdanja Narodne banke Bosne i Hercegovine i žiralni novac vrijedi 10.000 postojećih dinara.

Svi preračunati iznosi u gotovinskom i bezgotovinskom platnom prometu i poslovnim knjigama zaokružuju se na cijelu novčanu jedinicu - dinar.

Član 5.

Iznosi označeni na propisima i opštim aktima, na obveznicama i dragim vrijednosnim papirima, mjenicama i ugovorima i drugim ispravama i obavezama izdatim, odnosno nastalim do stupanja na snagu ove uredbe, podrazumijevat će se tako da 10.000 postojećih dinara odgovara jednom dinaru iz člana 1. ove uredbe.

Član 9.

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu RBiH", a primjenjivat će se od 15. srpnja 1994. godine.

17. U **Zakonu o Centralnoj banci** ("Službeni glasnik BiH" br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07-stupio na snagu 20. juna 1997. godine) relevantne odredbe glase:

Član 38. stav 6.

6. Plaćanja u transakcijama između fizičkih lica, privatnih preduzeća i mješovitih preduzeća se vrše u valuti o kojoj se strane u transakciji dogovore, uključujući strane valute koje su u širokoj upotrebi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj na dan stupanja ovog zakona na snagu.

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja

su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. prosinca 2013. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 3. siječnja 2014. godine a apelacija je podnesena 3. ožujka 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima prekršena njegova prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

23. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

24. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

25. Predmetni postupak se odnosi na pitanje naplate potraživanja po osnovi naknade nematerijalne štete, dakle, na predmet građanskopravne naravi, pa su članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjivi u ovom predmetu.

26. Apelant smatra da nije imao pravično suđenje zbog proizvoljne primjene materijalnog prava. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

27. Dakle, Ustavni sud se, prema navedenom stajalištu, može iznimno, kada okolnosti konkretnog slučaja ukazuju na mogućnost da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

28. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelantu presudom redovitih sudova u Ljubljani, Republika Slovenija, dosuđena naknada nematerijalne štete zbog povreda koje je zadobio u prometnoj nezgodi na području Republike Slovenije u kojoj je sudjelovalo vozilo koje je bilo osigurano od autoodgovornosti kod tuženog i da je naknada dosuđena u inozemnoj valuti - slovenačkim tolarima koji su bili platežno sredstvo u Republici Sloveniji u to vrijeme. Dalje, Ustavni sud zapaža da je apelant zatražio da se priznaju predmetne inozemne presude i da su presude priznate rješenjem preciziranim u prethodnim točkama ove odluke. Ustavni sud, dalje, zapaža da je Općinski sud dozvolio izvršenje tih presuda u navedenom iznosu, ali da su sudovi uvažili prigovor izvršenika protiv tog rješenja u svezi sa visinom dosuđene naknade i načinom obračuna njezine vrijednosti, te izvršili konverziju predmetnog iznosa dosuđenog u slovenačkim tolarima prvo u dinare, pa potom u konvertibilne marke i na taj način dobili iznos od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznos od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug za razdoblje od 24. studenog 1995. godine do 30. travnja 2011. godine. Ustavni sud, potom, zapaža da su se redoviti sudovi tom prilikom pozvali na Zakon o novcu i Zakon o promjeni vrijednosti bh. dinara iz 1994. godine i Zakon o Centralnoj banci BiH. Svoje odluke redoviti sudovi su obrazložili na način da je u vrijeme kada je dospjelo apelantovo potraživanje (16. travanj 1992. godine) platežno sredstvo u BiH bio jedino jugoslavenski dinar (a nakon toga bh. dinar), te da je navedenim propisima bilo određeno da će se sva potraživanja koja su nastala i koja su izražena u dinarima konvertirati u KM, te da u presudama nigdje nije bila izričito navedena valutna klauzula, zbog čega je, prema mišljenju tih sudova, trebalo izvršiti konverziju iz slovenačkih tolara u dinare, pa potom u KM.

29. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je citiranim odredbama na koje su se redoviti sudovi pozvali, odista, propisano da se sva potraživanja izražena i nastala u dinarima konvertiraju u KM, te da su se takva potraživanja uvijek konvertirala (i konvertiraju) iz dinara u KM, kao i da je Zakon o novcu stupio na snagu i da se primjenjuje danom donošenja - 2. srpnjem 1992. godine iz čega proizlazi da je do tog nadnevka platežno sredstvo u BiH bio jugoslavenski dinar. Međutim, Ustavni sud zapaža i da su redoviti sudovi prigodom donošenja osporenih odluka zanemarili činjenicu da se u konkretnom slučaju radi o inozemnim presudama koje su priznate u BiH i u kojima je predmetno potraživanje izraženo u stranoj valuti - slovenačkim tolarima, a ne u dinarima (niti u jugoslavenskim dinarima, a tako ni u bh. dinarima). Ustavni sud zapaža da su se redoviti sudovi u osporenim odlukama pozvali na Zakon o Centralnoj banci BiH (koji je stupio na snagu 20. lipnja 1997. godine) uz obrazloženje da je tim zakonom propisana KM kao jedino sredstvo plaćanja u BiH i da se dinari konvertiraju u KM, ali da su pri tome propustili u kontekst sa navedenim

specifičnostima predmeta (inozemne presude i potraživanje izraženo u stranoj valuti) dovesti i odredbe članka 38. stavak 6. Zakona o Centralnoj banci BiH, kojim je propisano da se plaćanja u transakcijama između fizičkih osoba, privatnih poduzeća i mješovitih poduzeća vrše u valuti o kojoj se strane u transakciji dogovore, uključujući strane valute koje su u širokoj upotrebi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj na dan stupanja ovog zakona na snagu (stupio na snagu 20. lipnja 1997. godine).

30. Ustavni sud zapaža i da redoviti sudovi nisu uzeli u obzir ni odredbe članka 395. ZOO kojim je propisano da, ako novčana obveza protivno posebnom saveznom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njezino ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema tečaju koji je važio u trenutku nastanka obveze. Odredba navedenog članka se, kako to iz samog sadržaja navedene odredbe proistječe, može promatrati u svezi sa navedenom odredbom članka 38. stavak 6. Zakona o Centralnoj banci BiH kao okvirnom zakonu kojim se uređuju pitanja monetarne politike i kojim, kako je već citirano, plaćanja u stranoj valuti nisu zabranjena ili ograničena ako su valute u širokoj upotrebi u FBiH i RS na dan stupanja na snagu Zakona o Centralnoj banci BiH. To posebice zato što Ustavni sud zapaža da citiranim odredbama Zakona o novcu i promjeni vrijednosti bh. dinara na koje su se pozvali redoviti sudovi nisu obuhvaćeni slučajevi kao što je predmetni, odnosno oni kod kojih je obveza nastala i izražena u inozemnoj valuti.

31. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća i na svoju dosadašnju praksu npr. u predmetu broj AP 1327/06 (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 1327/06 od 15. siječnja 2009. godine, dostupnu na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Naime, u navedenoj odluci Ustavni sud je, između ostalog, naveo da je "u konkretnom slučaju apelant pokrenuo parnični postupak radi isplate duga po osnovi zaključenog ugovora o kreditu. Konačnom presudom je udovoljeno apelantovom tužbenom zahtjevu. Međutim, uzimajući u obzir da je sud pri obračunu konkretnog dugovanog iznosa primijenio principe monetarnog nominalizma (konverzije i denominacije), apelant je, u konačnici, dobio znatno manji iznos od onog koji je zahtijevao u tužbenom zahtjevu. Izraženo u brojkama, sudovi su utvrdili obvezu isplate na ime glavnog duga, umjesto 30.000 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom, iznos od 0,02 KM sa kamatnom stopom od 8% počevši od 15. travnja 1990. do 22. studenog 1996. godine, a od tog nadnevka do isplate zakonske zatezne kamate. Na temelju navedenog, Ustavni sud utvrđuje da se predmetni slučaj tiče 'miješanja' u apelantovo pravo na imovinu iz stavka 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, u smislu njezinog 'nadziranja' po osnovi 'trećeg pravila', prethodno navedenog u Odluci. Ovakav zaključak slijedi praksu Ustavnog suda (usporedi Odluku broj AP 1109/05, točka 40) (...). U kontekstu navedenog i drugostupanjski sud je, sasvim pravilno, u svojoj presudi (str. 2) citirao odredbe koje se tiču principa monetarnog nominalizma, a na temelju kojih je došao do dugovanog iznosa od 0,02 KM: Prema odredbama Vlade RBiH ('Službeni list RBiH' broj 13/92) donesenim na temelju Zakona o novcu ('Službeni list RBiH' br. 8/92 i 13/94), sve neizmirene novčane obveze u dinarima pretvorene su u obveze po tečaju zamjene 10:1 (konverzija), a člankom 5. Zakona o promjeni vrijednosti dinara ('Službeni list RBiH' br. 18/94 i 33/94) ove obveze su denominirane za 10.000 puta".

32. Prema navedenoj odluci, dalje, "sa stajališta građana, dakle i apelanta, postoji obveza da se ispunjavaju preuzete ugovorne obveze (*pacta sunt servanda*) bilo da se one sastoje od kakvih davanja ili uzdržavanja od izvjesnog djelovanja, što u konkretnom slučaju znači da se vrate kreditna sredstva prema dogovorenim uvjetima, kamatama, rokovima i drugo tim prije što je, prema mišljenju sudova, nepobitno da je apelant dao kreditna

sredstva. To znači da ugovorna sloboda stranaka, u smislu članka 10. Zakona o obligacionim odnosima, uvijek ima prednost nad propisima koji reguliraju prava i obveze ugovornih strana, ukoliko nisu njima protivni. Upravo predmetni slučaj postavlja takvo pitanje. Naime, Ustavni sud uočava da se primatelj kredita obvezao da će 'primljenu glavicu vratiti u dinarima po vrijednosti revaloriziranoj prema srednjem tečaju ECU na dan vraćanja kredita' u jednoj rati poslije 30. ožujka 1993. godine sa kamatom od 8%. Za Ustavni sud ovako preuzeta ugovorna obveza znači da je opterećena 'valutnom klauzulom ECU'. To, dalje, znači da se pri obračunu iznosa na dan vraćanja kredita mora uzeti u obzir zvanični tečaj valute ECU naspram zvanične valute koja važi na dan vraćanja kredita. Prema tome, apelant je bio u pravu što je tijekom cijelog postupka pred redovitim sudovima, te pred Ustavnim sudom tvrdio da je predmetni ugovor sklopljen uz tzv. valutnu klauzulu ECU. Ustavni sud napominje da se valutna klauzula unosi u ugovore kako bi se povjeritelj novčane obveze zaštitio od promjena vrijednosti novca u razdoblju između nastanka novčane obveze i trenutka njezina dospijanja. Njome se eliminira valutni rizik domaće valute, ali se preuzima rizik valute koja je predmetom klauzule (u konkretnom slučaju vrijednosti ECU-a). Ipak, valutna klauzula može biti tako stipulirana da dužnik novčane obveze duguje iznos u valuti koja je predmetom klauzule (prava valutna klauzula), a može biti samo obračunski standard (neprava valutna klauzula), što je slučaj u konkretnoj situaciji. Prema tome, razlika između dviju navedenih vrsta valutne klauzule sastoji se isključivo u tome u kojoj se valuti, formalno, dugovani iznos mora isplatiti, tj. može zahtijevati. Valutna klauzula se primjenjuje ne samo na glavni dug već i na kamatu ugovorenu između stranaka. Uspoređujući ovaj zaključak sa osporenim konačnom presudom drugostupanjskog suda, jasno je da sud nije primijenio niti valutnu klauzulu, niti je u iznos dospjele novčane obveze obračunao godišnju kamatu od 8 %, kako je to ugovoreno i obvezno sukladno odredbi članka 277. stavak 1. Zakona o obligacionim odnosima. Ustavni sud smatra da se ovi propusti drugostupanjskog suda mogu smatrati arbitarnom primjenom relevantnog materijalnog prava".

33. Dakle, imajući u vidu sve navedeno, uključujući i činjenicu da se u konkretnom slučaju nije radilo o ugovoru u kojem je valutna klauzula bila izričito iskazana (kao što je slučaj u predmetu broj AP 1367/06), već o presudi inozemnog suda u kojoj je iznos naknade nematerijalne štete koja je dosuđena apelantu iskazan u stranoj valuti (dakle, i u konkretnom slučaju se može smatrati da se preuzima rizik valute koja je predmetom klauzule SIT - slovenačkog tolara) i dužnik je obavezan isplatiti apelantovo potraživanje u toj (stranoj) valuti. Stoga, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi u postupku izvršenja predmetnih inozemnih presuda koje je priznao domaći sud trebali uzeti u obzir sve navedene zakonske odredbe, te tek nakon dovođenja tih odredaba u kontekst sa činjenicama predmeta donijeti odluku o prigovoru tuženog na rješenje o izvršenju. Zbog toga, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o proizvoljnoj primjeni materijalnog prava utemeljeni.

34. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je potrebno ukinuti osporeno rješenje Kantonalnog suda i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak u kojem će taj sud donijeti novu odluku, vodeći računa o stajalištu Ustavnog suda iskazanom u ovoj odluci.

35. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

36. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima prekršeno i pravo na imovinu, i to zbog proizvoljne primjene materijalnog prava. Obzirom na to da je u prethodnim točkama

ове одлуке Уставни суд утврдио да је материјално право произвољно примijenено, Уставни суд сматра да нема потребе посебice разматрати апелантове наводе о кршењу права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

37. Postoji кршење права на правично суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције када редовити судови, пригодом одлучивања о приговору туженог - извршеника против рјешења о извршењу којим је дозвољено извршење иноземних пресуда које је признао домаћи суд у којим је обвеза туженог - извршеника iskazana у страниј валути, нису узели у обзир све релевантне прописе којим су обухваћена питања примјене, употребе и конверзије иноземне валуте, већ су одлуке донјели прерачунавањем стране валуте у динаре, па тек потом у КМ.

38. На temelju чланка 59. ст. (1) и (2) и чланка 62. ставак (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

39. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Predsjednik

Uставног суда Босне и Херцеговине

Mirsad Ćeman, v. г.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 991/14**, рјешавајући апелацију **Назима Личине**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 62 став (1) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине-пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 15. фебруара 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Назима Личине**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 I 069828 11 Гж од 19. новембра 2013. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Сарајеву, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Сарајеву да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Назим Личина (у даљњем тексту: апелант), којег заступа старатељица Алма Гричник из Љубљане, Република Словенија, а њу Адвокатско друштво "Matić & Co" д.о.о из Сарајева, поднио је 3. марта 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 I 069828 11 Гж од 19. децембра 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) затражено је 24. октобра 2016. година да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор 3. новембра 2016. године, а Општински суд 7. новембра 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

5. Пресудом Окружног суда у Љубљани, Република Словенија, број ИИИ П 249/89 од 16. априла 1992. године обавезани су СОУР "Аутопревоз" РО "Теретни саобраћај" Мостар, сада "Аутопревоз-Теретни саобраћај" Мостар, ЗОИЛ Сарајево, сада "Сарајево-осигурање" д.д. Филијала Мостар и Никола Гагро из Мостара (у даљњем тексту: тужени) да, између осталих, апеланту солидарно исплате износ од 10.833.333,00 југословенских динара на име нематеријалне штете због повреда које је апелант претрпио у саобраћајној несрећи коју је скривио тужени Никола Гагро као запосленик "Аутопревоза" Мостар, који је био осигуран код "Сарајево-осигурања" и због које је апелант остао 100% инвалид. Против наведене пресуде апелант је поднио жалбу Вишем суду у Љубљани, која је дјелимично усвојена и Пресудом тог суда број ИП-520/95 од 27. августа 1997. године тужени су обавезани да, између осталих, апеланту исплате износ од 6.500.000,00 СИТ (словеначких толара) на име нематеријалне штете због повреда задобијених у саобраћајној несрећи уз образложење да је првостепени суд погрешно примијенио материјално право када је штету исказао у југословенским динарима с обзиром на то да су од 8. октобра 1991. године као платежно средство у Републици Словенији уведени словеначки толари (СИТ), те да је због тога апеланту потребно исплатити наведени износ од 6.500.000,00 СИТ.

6. Рјешењем Кантоналног суда број Р-349/05 од 8. септембра 2006. године призната је Пресуда Окружног суда у Љубљани, Република Словенија, број ИИИ П 249/89 од 16. априла 1992. године и Пресуда Вишег суда у Љубљани, Република Словенија, број ИП-520/95 од 27. августа 1997. године. У образложењу је наведено да је апелант 22. септембра 2005. године посредством заступника и пуномоћника том суду поднио приједлог за признање наведених пресуда и да су наведене стране одлуке достављене на изјашњење противницима предлагатеља поименично наведеним у рјешењу а који нису у одређеном року дали изјашњење на приједлог за признање страних судских одлука, односно нису их оспорили. Наведено је да је, одлучујући о признању наведених страних одлука, тај суд установио да су испуњени услови предвиђени одредбама чл. 86 до 95 Закона о рјешавању сукоба закона са прописима других земаља, да је пресуда Вишег суда постала правоснажна и извршна 8. септембра 1997. године, да су

овјерене Апостиле печатом у смислу Хашке конвенције из 1961. године, те да су, због свих наведених разлога, испуњени услови за признање страних судских пресуда.

7. Након тога апелант је 31. децембра 2008. године поднио приједлог за извршење наведених пресуда, те после тога, 3. марта 2010. године, и исправљени, допуњени приједлог за извршење у којем је као извршеник назначено "Сарајево-осигурање". Рјешењем Општинског суда број 65 0 И 069828 08 И од 19. априла 2010. године апелантов приједлог је усвојен и одобрено тражено извршење према којем је тужени, након што је вјештак финансијске струке извршио конверзију валуте, обавезан да исплати апеланту износ од 3.246.833,34 КМ на име нематеријалне штете утврђене наведеним пресудама.

8. Против наведеног рјешења тужени је поднио приговор који је Рјешењем Општинског суда број 65 0 И 069828 08 И од 23. јуна 2011. године усвојен и обустављено извршење рјешења од 19. априла 2010. године изузев износа од 4,33 КМ, који се односи на главни дуг, и износа од 8,02 КМ, који се односи на затезну камату на главни дуг за период од 24. новембра 1995. године до 30. априла 2011. године, и износа који се односи на затезну камату на главни дуг од 1. маја 2011. године до дана плаћања. Рјешењем је одбијен захтјев за накнаду трошкова поступка извршеника, јер није постављен до завршетка расправе, сходно члану 396 тачка 2 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП). У образложењу је наведено да је у приговору тужени навео да је рјешење о извршењу неосновано, јер је наступила застара будући да је протекао временски период дужи од 10 година од дана правоснажности пресуде Окружног суда у Љубљани, а да захтјев за признање стране пресуде не може да се сматра разлогом за прекид застарног рока, да је вјештак погрешно прерачунао износ из СИТ у КМ, којег није ангажовао суд, него апелант, те да није правилно извршен ни обрачун законске затезне камате коју су требале извршити комерцијалне банке, а не апелантов вјештак. С тим у вези, Општински суд је истакао да је приговор застаре очигледно неоснован, јер апелант није могао да тражи извршење пресуде док та пресуда, с обзиром на то да је инострана, није била призната пресудом суда у БиХ а то се догодило тек 2006. године, од када поново тече застарни рок. Наведено је да је, с друге стране, основан приговор у вези са прерачуном потраживања због тога што је једино платежно средство на територији БиХ у то вријеме био динар, те да је било потребно да се, у складу са начелом монетарног номинализма, изврши прерачун СИТ у динаре који је у више наврата у периоду од 1992. године до 1997. године деноминирао и тек када је извршен прерачун на тај начин, тај износ треба исплатити апеланту на име његовог потраживања. Општински суд је закључио да је, због наведеног, требало обуставити извршење изузев износа од 4,33 КМ, који се односи на главни дуг, и износа од 8,02 КМ, који се односи на затезну камату на главни дуг за период од 24. новембра 1995. године до 30. априла 2011. године, и износа који се односи на затезну камату на главни дуг од 1. маја 2011. године до дана плаћања, те је донио рјешење као у диспозитиву.

9. Против наведеног рјешења апелант је поднио жалбу Кантоналном суду, који је Рјешењем број 65 0 И 069828 11 Гж од 19. децембра 2013. године жалбу одбио као неосновану и потврдио првостепено рјешење. У образложењу је наведено да је првостепени суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно примјенио материјално право. Кантонални суд је навео да је, према Пресуди Окружног суда у Љубљани број ИИИ П 249/89 - 76 од 16. априла 1992. године и Пресуди Вишег суда у

Љубљани број ИИ Цп 491/97 - 93 од 27. августа 1997. године, тужени требало да исплати апеланту износ од 6.500.000,00 СИТ са каматом почев од 16. априла 1992. године. Како је наведено у образложењу, из наведене пресуде се утврђује да је дуг исказан у словеначким толарима у износу од 6.500.000,00 СИТ, који се конвертује у југословенске динаре, а што према курсној листи Банке Словеније, важећој 16. априла 1992. године, представља 43.333.333,33 југословенска динара, тако да овај износ конвертован у КМ представља износ од 4,33 КМ, који се односи на главни дуг, и износ од 8,02 КМ, који се односи на затезну камату у периоду од 24. новембра 1995. до 30. априла 2011. године, као и на затезну камату на главни дуг од 1. маја 2011. године до дана плаћања. Овај износ првостепени суд је, како је образложено, утврдио прихватајући у цијелости налаз вјештака финансијске струке, поименично наведеног сталног судског вјештака, који је, такође, сагласан налазу вјештака, такође, поименично наведеног сталног судског вјештака. С тим у вези, наведено је да су тачни наводи из одговора на жалбу да је апелант поднио неуредан приједлог за извршење с обзиром на то да је самоиницијативно, без одређивања сталног судског вјештака, у овом поступку извршио претварање одштетног захтјева са словеначких толара са законским затезним каматама почев од 16. априла 1992. године а по правоснажној пресуди Окружног суда у Љубљани, а неспорно је да у вријеме доношења одлуке о односном штетном догађају словеначки толар - СИТ није био познато средство плаћања у БиХ, односно да се на листи Народне банке БиХ појављује тек 9. децембра 1995. године, као и да је бх. динар био у више наврата деноминирао у периоду од 1992. до 1997. године.

10. Кантонални суд је, даље, навео да је, узимајући у обзир да Законом о затезној каматној стопи нису утврђене стопе ревалоризације, односно да у пресуди нигдје није поменута валутна клаузула, тако да досуђени износ у словеначким толарима (СИТ) мора да се конвертује у динаре, јер је у Босни и Херцеговини у вријеме доношења предметне пресуде суда у Љубљани, 16. априла 1992. године, било званично платежно и обрачунско средство новчана јединица динар. Дакле, према образложењу тог суда, примјеном одредаба и у складу са начином монетарног номинализма из члана 349 Закона о облигационим односима, врши се конверзија у БХД, а затим у КМ, па су, стога, према мишљењу тог суда, сви апелантови жалбени наводи неосновани с обзиром на то да је вјештачење спроведено у складу и према правилима о деноминацији утврђеним у одлуци о спровођењу Уредбе о новцу РБиХ ("Службени лист РБиХ" број 13/92), Уредбе са законском снагом о промјени вриједности бх. динара ("Службени лист РБиХ" број 16/94), као и према Закону о Централној банци БиХ ("Службени лист РБиХ" број 12/97) гдје су прецизирана правила конверзије југословенских динара у конвертибилну марку. Дакле, према мишљењу тог суда, овај износ од 4,33 представља формирану главницу према важећим прописима 16. априла 1992. године и на њега су примјењени закони, односно уредбе које регулишу начине обрачуна затезних камата на неизмирена дуговања. Наведено је да је првостепена одлука донесена на основу налаза вјештака који су свој налаз дали на стручан и објективан начин и у складу са правилима струке, па не може да се прихвати апелантова тврдња да је поступак вођен незаконито и да апелантов пуномоћник није учествовао, него, напротив, да је био активни учесник поступка, па је могао да ангажује новог вјештака са листе судских вјештака ФБиХ уколико је сматрао да вјештачење није изведено на основу материјалних доказа и уз примјену важећих позитивних

прописа који су примијењени у датим налазима. Имајући у виду наведено, Кантонални суд је донио рјешење као у диспозитиву.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Кршење наведених права апелант види у произвољној примјени материјалног права. Наводи да редовни судови нису имали законско упориште да донесу рјешење према којем се износ накнаде нематеријалне штете која му је досуђена за претрпљене повреде у несрећи, након које је остао 100% инвалид, свео на само 4,33 KM, на име главнице, и 8,02 KM, на име затезних камата. Сматра да је прерачун износа накнаде штете који је наведен у СИТ требало извршити у складу са одредбама члана 394 ЗОО и извршити исплату у валути у којој је накнада и назначена, односно у СИТ, а пошто та валута није више у оптицају, онда је конвертовати у евро који је сада званична валута у Словенији. Наводи и да је требало примјенити законе Републике Словеније, сходно члану 28 Закона БиХ о сукобу закона са прописима других земаља из којег јасно произилази да у случајевима вануговорне одговорности за штету мора да се примјени закон државе на чијој територији се догађај одиграо и посљедица наступила а што је у апелантовом случају Словенија. Апелант наводи да је евро као платежно средство у Словенији уведен 11. јула 2006. године, када је престао да важи Закон о новчаној јединици Републике Словеније, због чега је, према апелантовим наводима, требало извршити прво прерачун СИТ у евре, а затим из евра у KM, те да редовни судови у својим одлукама нису дали никакво образложење поводом овог питања без обзира на то што је апелант то питање покретао у току поступка. Наводи да редовни судови нису правилно поступили ни када су своје одлуке правдали чињеницом да у пресудама није назначена валутна клаузула због чега су прихватили прерачун СИТ у југословенске динаре, а затим у KM.

б) Одговор на апелацију

12. Кантонални суд је навео да није било кршења права на која се апелант позива, те да није било могућности да се примјене одредбе које би биле повољније за апеланта приликом обрачуна конверзије динара у KM.

13. Општински суд је навео да није било кршења права на која се апелант позива и да је поступак вођен у складу са процесним и материјалним правилима.

V. Релевантни прописи

14. У **Закону о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93, 13/94 и "Службене новине ФБиХ" бр. 29/03 и 42/11) релевантне одредбе гласе:

Начело монетарног номинализма

Члан 394.

Кад обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан исплатити онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев кад закон одређује што друго.

Валута обавезе

Члан 395.

Ако новчана обавеза противно посебном савезном закону гласи на плаћање у злату или некој страниој валути,

њено испуњење се може захтијевати само у домаћем новцу према курсу који је важио у тренутку настанка обавезе.

15. У **Закону о новцу** ("Службени гласник РБиХ" бр. 8/92 од 2. јула 1992. године и 13/94) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Новчана јединица и једино платежно средство на територији Републике Босне и Херцеговине је динар који издаје Народна банка Босне и Херцеговине.

Члан 2.

Народна банка Босне и Херцеговине утврђује апоене и основна обиљежја новчаница и кованог новца.

Члан 3.

Народна банка Босне и Херцеговине доноси одлуку о пуштању у оптицај и повлачењу из оптицаја новчаница и кованог новца.

Члан 4.

Платни промет са иноземством и куповина и продаја иноземних средстава плаћања врши се на начин и под условима који прописује Влада Републике Босне и Херцеговине.

Члан 5.

Ова уредба ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном листу РБиХ".

16. У **Уредби са законском снагом о промјени вриједности динара** ("Службени гласник РБиХ" број 16/94) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овом уредбом утврђује се нова вриједност динара Републике Босне и Херцеговине, тако да један динар ступањем на снагу ове уредбе у односу на постојеће новчанице, новчане бонове који врше функцију новчаница издања Народне банке Босне и Херцеговине и жирални новац вриједи 10.000 постојећих динара.

Сви прерачунати износи у готовинском и безготовинском платном промету и пословним књигама заокружују се на цијелу новчану јединицу - динар.

Члан 5.

Износи означени на прописима и општим актима, на обвезницама и драгим вриједносним папирима, мјеницама и уговорима и другим исправама и обавезама издатим, односно насталим до ступања на снагу ове уредбе, подразумијевајуће се тако да 10.000 постојећих динара одговара једном динару из члана 1. ове уредбе.

Члан 9.

Ова уредба ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу РБиХ", а примјењиват ће се од 15. јула 1994. године.

17. У **Закону о Централној банци** ("Службени гласник БиХ" бр. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 и 32/07-ступило на снагу 20. јуна 1997. године) релевантне одредбе гласе:

Члан 38. став 6.

6. Плаћања у трансакцијама између физичких лица, приватних предузећа и мјешовитих предузећа се врше у валути о којој се стране у трансакцији договоре, укључујући стране валуте које су у широкој употреби у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској на дан ступања овог закона на снагу.

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када

она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број 65 0 I 069828 11 Гж од 19. децембра 2013. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 3. јануара 2014. године а апелација је поднесена 3. марта 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

22. Апелант побија наведена рјешења, тврдећи да су тим рјешењима прекршена његова права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

23. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

24. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

25. Предметни поступак се односи на питање наплате потраживања по основу накнаде нематеријалне штете, дакле, на предмет грађанскоправне природе, па су члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције примјениви у овом предмету.

26. Апелант сматра да није имао правично суђење због произвољне примјене материјалног права. С тим у вези, Уставни суд указује да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допуштивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак

Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

27. Дакле, Уставни суд се, према наведеном становишту, може изузетно, када околности конкретног случаја указују на могућност да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка правичном поступку (види Одлуку Уставног суда број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант проблематизује, испитати да ли су побијане одлуке засноване на произвољној примјени позитивноправних прописа.

28. У конкретном случају Уставни суд запажа да је апеланту пресудом редовних судова у Љубљани, Република Словенија, досуђена накнада нематеријалне штете због повреда које је задобио у саобраћајној несрећи на подручју Републике Словеније у којој је учествовало возило које је било осигурано од ауто-одговорности код туженог и да је накнада досуђена у иностраној валути - словеначким толарима који су били платежно средство у Републици Словенији у то вријеме. Даље, Уставни суд запажа да је апелант затражио да се признају предметне иностране пресуде и да су пресуде признате рјешењем прецизираним у претходним тачкама ове одлуке. Уставни суд, даље, запажа да је Општински суд дозволио извршење тих пресуда у наведеном износу, али да су судови уважили приговор извршеника против тог рјешења у вези са висином досуђене накнаде и начином обрачуна њене вриједности, те извршили конверзију предметног износа досуђеног у словеначким толарима прво у динаре, па затим у конвертибилне марке и на тај начин добили износ од 4,33 КМ, који се односи на главни дуг, и износ од 8,02 КМ, који се односи на затезну камату на главни дуг за период од 24. новембра 1995. године до 30. априла 2011. године. Уставни суд, затим, запажа да су се редовни судови том приликом позвали на Закон о новцу и Закон о промјени вриједности бх. динара из 1994. године и Закон о Централној банци БиХ. Своје одлуке редовни судови су образложили на начин да је у вријеме када је доспјело апелантово потраживање (16. април 1992. године) платежно средство у БиХ био једино југословенски динар (а након тога бх. динар), те да је наведеним прописима било одређено да ће се сва потраживања која су настала и која су изражена у динарима конвертовати у КМ, те да у пресудама нигдје није била изричито наведена валутна клаузула, због чега је, према мишљењу тих судова, требало извршити конверзију из словеначких толара у динаре, па затим у КМ.

29. С тим у вези, Уставни суд запажа да је цитираним одредбама на које су се редовни судови позвали, заиста, прописано да се сва потраживања изражена и настала у динарима конвертују у КМ, те да су се таква потраживања увијек конвертовала (и конвертују) из динара у КМ, као и да је Закон о новцу ступио на снагу и да се примјењује даном доношења - 2. јулом 1992. године из чега произилази да је до тог датума платежно средство у БиХ био југословенски динар. Међутим, Уставни суд запажа и да су редовни судови

приликом доношења оспорених одлука занемарили чињеницу да се у конкретном случају ради о иностраним пресудама које су признате у БиХ и у којима је предметно потраживање изражено у иностраној валути - словеначким толарима, а не у динарима (нити у југословенским динарима, а тако ни у бх. динарима). Уставни суд запажа да су се редовни судови у оспореним одлукама позвали на Закон о Централној банци БиХ (који је ступио на снагу 20. јуна 1997. године) уз образложење да је тим законом прописана КМ као једино средство плаћања у БиХ и да се динари конвертују у КМ, али да су при томе пропустили да у контекст са наведеним специфичностима предмета (иностране пресуде и потраживање изражено у иностраној валути) доведу и одредбе члана 38 став 6 Закона о Централној банци БиХ, којим је прописано да се плаћања у трансакцијама између физичких лица, приватних предузећа и мјешовитих предузећа врше у валути о којој се стране у трансакцији договоре, укључујући стране валуте које су у широкој употреби у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској на дан ступања овог закона на снагу (ступио на снагу 20. јуна 1997. године).

30. Уставни суд запажа и да редовни судови нису узели у обзир ни одредбе члана 395 ЗОО којим је прописано да, ако новчана обавеза противно посебном савезном закону гласи на плаћање у злату или некој иностраној валути, њено испуњење може да се захтијева само у домаћем новцу према курсу који је важио у тренутку настанка обавезе. Одредба наведеног члана, како то из самог садржаја наведене одредбе проистиче, може да се посматра у вези са наведеном одредбом члана 38 став 6 Закона о Централној банци БиХ као оквирном закону којим се уређују питања монетарне политике и којим, како је већ цитирано, плаћања у иностраној валути нису забрањена или ограничена ако су валуте у широкој употреби у ФБиХ и РС на дан ступања на снагу Закона о Централној банци БиХ. То посебно зато што Уставни суд запажа да цитираним одредбама Закона о новцу и промјени вриједности бх. динара на које су се позвали редовни судови нису обухваћени случајеви као што је предметни, односно они код којих је обавеза настала и изражена у иностраној валути.

31. С тим у вези, Уставни суд подсјећа и на своју досадашњу праксу нпр. у предмету број АП 1327/06 (види Одлуку Уставног суда број АП 1327/06 од 15. јануара 2009. године, доступну на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Наиме, у наведеној одлуци Уставни суд је, између осталог, навео да је "у конкретном случају апелант покренуо парнични поступак ради исплате дуга по основу закљученог уговора о кредиту. Коначном пресудом је удовољено апелантовом тужбеном захтјеву. Међутим, узимајући у обзир да је суд при обрачуна конкретнег дугованог износа примијенио принципе монетарног номинализма (конверзије и деноминације), апелант је, у коначници, добио знатно мањи износ од оног који је захтијевао у тужбеном захтјеву. Изражено у бројкама, судови су утврдили обавезу исплате на име главног дуга, умјесто 30.000 КМ, заједно са законском затезном каматом, износ од 0,02 КМ са каматном стопом од 8% почевши од 15. априла 1990. до 22. новембра 1996. године, а од тог датума до исплате законске затезне камате. На основу наведеног, Уставни суд утврђује да се предметни случај тиче 'мијешања' у апелантово право на имовину из става 2 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, у смислу њеног 'надзирања' по основу 'трећег правила', претходно наведеног у Одлуци. Овакав закључак сlijеди праксу Уставног суда (упоређи Одлуку број АП 1109/05, тачка 40) (...). У контексту наведеног и другог степени суд је, сасвим правилно, у својој пресуди (стр. 2) цитирао одредбе које се тичу принципа

монетарног номинализма, а на основу којих је дошао до дугованог износа од 0,02 КМ: Према одредбама Владе РБиХ ('Службени лист РБиХ' број 13/92) донесеним на основу Закона о новцу ('Службени лист РБиХ' бр. 8/92 и 13/94), све неизмирене новчане обавезе у динарима претворене су у обавезе по курсу замјене 10:1 (конверзија), а чланом 5 Закона о промјени вриједности динара ('Службени лист РБиХ' бр. 18/94 и 33/94) ове обавезе су деноминоване за 10.000 пута".

32. Према наведеној одлуци, даље, "са становишта грађана, дакле и апеланта, постоји обавеза да се испуњавају преузете уговорне обавезе (*pacta sunt servanda*) било да се оне састоје од каквих давања или уздржавања од извјесног дјеловања, што у конкретном случају значи да се врате кредитна средства према договореним условима, каматама, роковима и друго тим прије што је, према мишљењу судова, неспорно да је апелант дао кредитна средства. То значи да уговорна слобода странака, у смислу члана 10 Закона о облигационим односима, увијек има предност над прописима који регулишу права и обавезе уговорних страна, уколико нису њима супротни. Управо предметни случај поставља такво питање. Наиме, Уставни суд уочава да се прималац кредита обавезао да ће 'примљену главницу вратити у динарима по вриједности ревалоризованој према средњем курсу ЕCU на дан враћања кредита' у једној рати послје 30. марта 1993. године са каматом од 8%. За Уставни суд овако преузета уговорна обавеза значи да је оптерећена 'валутном клаузулом ЕCU'. То, даље, значи да при обрачуна износа на дан враћања кредита мора да се узме у обзир званични курс валуте ЕCU наспрам званичне валуте која важи на дан враћања кредита. Према томе, апелант је био у праву што је током цијелог поступка пред редовним судовима, те пред Уставним судом тврдио да је предметни уговор склопљен уз тзв. валутну клаузулу ЕCU. Уставни суд напомиње да се валутна клаузула уноси у уговоре како би се повјерилац новчане обавезе заштитио од промјена вриједности новца у периоду између настанка новчане обавезе и тренутка њеног доспијећа. Њоме се елиминише валутни ризик домаће валуте, али се преузима ризик валуте која је предмет клаузуле (у конкретном случају вриједности ЕCU-а). Ипак, валутна клаузула може да буде тако стипулисана да дужник новчане обавезе дугује износ у валути која је предмет клаузуле (права валутна клаузула), а може да буде само обрачуна стандард (неправа валутна клаузула), што је случај у конкретној ситуацији. Према томе, разлика између двију наведених врста валутне клаузуле састоји се искључиво у томе у којој валути, формално, дуговани износ мора да се исплати, тј. може да се захтијева. Валутна клаузула се примјењује не само на главни дуг већ и на камату уговорену између странака. Упоређујући овај закључак са оспореном коначном пресудом другог степеног суда, јасно је да суд није примијенио нити валутну клаузулу, нити је у износ доспјеле новчане обавезе обрачунао годишњу камату од 8 %, како је то уговорено и обавезно у складу са одредбом члана 277 став 1 Закона о облигационим односима. Уставни суд сматра да ови пропусти другог степеног суда могу да се сматрају арбитрарном примјеном релевантног материјалног права".

33. Дакле, имајући у виду све наведено, укључујући и чињеницу да се у конкретном случају није радило о уговору у којем је валутна клаузула била изричито исказана (као што је случај у предмету број АП 1367/06), већ о пресуди иностраног суда у којој је износ накнаде нематеријалне штете која је досуђена апеланту исказан у иностраној валути (дакле, и у конкретном случају може да се сматра да се преузима ризик валуте која је предмет клаузуле СИТ - словеначког толара) и дужник је обавезан да исплати

апелантово потраживање у тој (страној) валути. Стога, Уставни суд сматра да су редовни судови у поступку извршења предметних иностраних пресуда које је признао домаћи суд требали узети у обзир све наведене законске одредбе, те тек након довођења тих одредаба у контекст са чињеницама предмета донијети одлуку о приговору туженог на рјешење о извршењу. Због тога, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о произвољној примјени материјалног права основани.

34. Због тога, Уставни суд сматра да је потребно укинути оспорено рјешење Кантоналног суда и предмет вратити том суду на поновни поступак у којем ће тај суд донијети нову одлуку, водећи рачуна о становишту Уставног суда исказаном у овој одлуци.

35. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да је у конкретном случају прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

36. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима прекршено и право на имовину, и то због произвољне примјене материјалног права. С обзиром на то да је у претходним тачкама ове одлуке Уставни суд утврдио да је материјално право произвољно примијењено, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно разматра апелантове наводе о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

37. Постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када редовни судови, приликом одлучивања о приговору туженог - извршеника против рјешења о извршењу којим је дозвољено извршење иностраних пресуда које је признао домаћи суд у којим је обавеза туженог - извршеника исказана у старој валути, нису узели у обзир све релевантне прописе којим су обухваћена питања примјене, употребе и конверзије иностране валуте, већ су одлуке донијели прерачунавањем стране валуте у динаре, па тек затим у КМ.

38. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

39. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Мирсад Ћеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **АП 991/14**, рјешавајући апелацију **Nazima Ličina**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b), члана 62. став (1) и члана 59. ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине-пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тодић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судкиња
Миодраг Симић, судија
Сеада Палавић, судкиња
на сједници одржаној 15. фебруара 2017. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Усваја се апелација **Nazima Ličina**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 I 069828 11 ГЗ од 19. новембра 2013. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Сарајеву, који је дужан да по hitnom поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Сарајеву да, у складу са чланом 72. став 5. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавјести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистrikта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Nazim Ličina (у daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa skrbnica Alma Gričnik iz Ljubljane, Republika Slovenija, a nju Advokatsko društvo "Marić & Co" d.o.o iz Sarajeva, podnio je 3. marta 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (у daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (у daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 I 069828 11 GZ od 19. decembra 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Опћинског суда у Сарајеву (у daljnjem tekstu: Опћински суд) затражено је 24. oktobra 2016. godina да доставе odgovore на apelaciju.

3. Kantonalni sud је dostavio odgovor 3. novembra 2016. godine, а Опћински суд 7. novembra 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Presudom Okružnog suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj III P 249/89 od 16. aprila 1992. godine obavezani su SOUR "Autoprevoz" RO "Teretni saobraćaj" Mostar, sada "Autoprevoz-Teretni saobraćaj" Mostar, ZOIL Sarajevo, sada "Sarajevo-osiguranje" d.d. Filijala Mostar i Nikola Gagro iz Mostara (у daljnjem tekstu: tuženi) da, između ostalih, apelantu solidarno isplate iznos od 10.833.333,00 jugoslavenskih dinara na ime nematerijalne štete zbog povreda koje je apelant pretrpio u saobraćajnoj nesreći koju je skrivio tuženi Nikola Gagro kao zaposlenik "Autoprevoza" Mostar, koji je bio osiguran kod "Sarajevo-osiguranja" i zbog koje je apelant ostao 100% invalid. Protiv navedene presude apelant је podnio žalbu Višem sudu u Ljubljani, koja је djelimično usvojena i Presudom tog suda broj IP-520/95 od 27. augusta 1997. godine tuženi su obavezani da, između ostalih, apelantu isplate iznos od 6.500.000,00 SIT (slovenačkih tolara) na ime nematerijalne štete zbog povreda zadobijenih u saobraćajnoj nesreći uz obrazloženje da је prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada је штету iskazao u jugoslavenskim dinarima s obzirom na то да су од 8. oktobra 1991. godine kao platežno sredstvo u Republici Sloveniji uvedeni slovenački tolari (SIT), te da је zbog toga apelantu potrebno isplatiti navedeni iznos od 6.500.000,00 SIT.

6. Rješenjem Kantonalnog suda broj R-349/05 od 8. septembra 2006. godine priznata je Presuda Okružnog suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj III P 249/89 od 16. aprila 1992. godine i Presuda Višeg suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj IP-520/95 od 27. augusta 1997. godine. U obrazloženju je navedeno da je apelant 22. septembra 2005. godine posredstvom zastupnika i opunomoćenika tom sudu podnio prijedlog za priznanje navedenih presuda i da su navedene strane odluke dostavljene na izjašnjenje protivnicima predlagatelja poimenično navedenim u rješenju a koji nisu u određenom roku dali izjašnjenje na prijedlog za priznanje stranih sudskih odluka, odnosno nisu ih osporili. Navedeno je da je, odlučujući o priznanju navedenih stranih odluka, taj sud ustanovio da su ispunjeni uvjeti predviđeni odredbama čl. 86. do 95. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja, da je presuda Višeg suda postala pravosnažna i izvršna 8. septembra 1997. godine, da su ovjerene Apostile pečatom u smislu Haške konvencije iz 1961. godine, te da su, zbog svih navedenih razloga, ispunjeni uvjeti za priznanje stranih sudskih presuda.

7. Nakon toga apelant je 31. decembra 2008. godine podnio prijedlog za izvršenje navedenih presuda, te poslije toga, 3. marta 2010. godine, i ispravljeni, dopunjeni prijedlog za izvršenje u kojem je kao izvršenik naznačeno "Sarajevo-osiguranje". Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 I 069828 08 I od 19. aprila 2010. godine apelantov prijedlog je usvojen i odobreno traženo izvršenje prema kojem je tuženi, nakon što je vještak finansijske struke izvršio konverziju valute, obavezan isplatiti apelantu iznos od 3.246.833,34 KM na ime nematerijalne štete utvrđene navedenim presudama.

8. Protiv navedenog rješenja tuženi je podnio prigovor koji je Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 I 069828 08 I od 23. juna 2011. godine usvojen i obustavljeno izvršenje rješenja od 19. aprila 2010. godine izuzev iznosa od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznosa od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug za period od 24. novembra 1995. godine do 30. aprila 2011. godine, i iznosa koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug od 1. maja 2011. godine do dana plaćanja. Rješenjem je odbijen zahtjev za naknadu troškova postupka izvršenika, jer nije postavljen do završetka rasprave, shodno članu 396. tačka 2. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). U obrazloženju je navedeno da je u prigovoru tuženi naveo da je rješenje o izvršenju neosnovano, jer je nastupila zastara budući da je protekao vremenski period duži od 10 godina od dana pravosnažnosti presude Okružnog suda u Ljubljani, a da se zahtjev za priznanje strane presude ne može smatrati razlogom za prekid zastarnog roka, da je vještak pogrešno preračunao iznos iz SIT u KM, kojeg nije angažirao sud, nego apelant, te da nije pravilno izvršen ni obračun zakonske zatezne kamate koju su trebale izvršiti komercijalne banke, a ne apelantov vještak. S tim u vezi, Općinski sud je istakao da je prigovor zastare očigledno neosnovan, jer apelant nije mogao tražiti izvršenje presude dok ta presuda, s obzirom na to da je inozemna, nije bila priznata presudom suda u BiH a to se dogodilo tek 2006. godine, od kada ponovno teče zastarni rok. Navedeno je da je, s druge strane, osnovan prigovor u vezi sa preračunom potraživanja zbog toga što je jedino platežno sredstvo na teritoriji BiH u to vrijeme bio dinar, te da je bilo potrebno da se, u skladu sa načelom monetarnog nominalizma, izvrši preračun SIT u dinare koji je u više navrata u periodu od 1992. godine do 1997. godine denominiran i tek kada je izvršen preračun na taj način, taj iznos treba isplatiti apelantu na ime njegovog potraživanja. Općinski sud je zaključio da je, zbog navedenog, trebalo obustaviti izvršenje izuzev iznosa od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznosa od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug za period od 24.

novembra 1995. godine do 30. aprila 2011. godine, i iznosa koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug od 1. maja 2011. godine do dana plaćanja, te je donio rješenje kao u dispozitivu.

9. Protiv navedenog rješenja apelant je podnio žalbu Kantonalnom sudu, koji je Rješenjem broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. decembra 2013. godine žalbu odbio kao neosnovanu i potvrdio prvostepeno rješenje. U obrazloženju je navedeno da je prvostepeni sud na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo. Kantonalni sud je naveo da je, prema Presudi Okružnog suda u Ljubljani broj III P 249/89 - 76 od 16. aprila 1992. godine i Presudi Višeg suda u Ljubljani broj II Cp 491/97 - 93 od 27. augusta 1997. godine, tuženi trebalo da isplati apelantu iznos od 6.500.000,00 SIT sa kamatom počev od 16. aprila 1992. godine. Kako je navedeno u obrazloženju, iz navedene presude se utvrđuje da je dug iskazan u slovenačkim dolarima u iznosu od 6.500.000,00 SIT, koji se konvertira u jugoslavenske dinare, a što prema tečajnoj listi Banke Slovenije, važećoj 16. aprila 1992. godine, predstavlja 43.333.333,33 jugoslavenska dinara, tako da ovaj iznos konvertiran u KM predstavlja iznos od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznos od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu u periodu od 24. novembra 1995. do 30. aprila 2011. godine, kao i na zateznu kamatu na glavni dug od 1. maja 2011. godine do dana plaćanja. Ovaj iznos prvostepeni sud je, kako je obrazloženo, utvrdio prihvatajući u cijelosti nalaz vještaka finansijske struke, poimenično navedenog stalnog sudskog vještaka, koji je, također, saglasan nalazu vještaka, također, poimenično navedenog stalnog sudskog vještaka. S tim u vezi, navedeno je da su tačni navodi iz odgovora na žalbu da je apelant podnio neuredan prijedlog za izvršenje s obzirom na to da je samoinicijativno, bez određivanja stalnog sudskog vještaka, u ovom postupku izvršio pretvorbu odštetnog zahtjeva sa slovenačkih tolara sa zakonskim zateznim kamata počev od 16. aprila 1992. godine a po pravosnažnoj presudi Okružnog suda u Ljubljani, a nesporno je da u vrijeme donošenja odluke o odnosnom štetnom događaju slovenački dolar - SIT nije bio poznato sredstvo plaćanja u BiH, odnosno da se na listi Narodne banke BiH pojavljuje tek 9. decembra 1995. godine, kao i da je bh. dinar bio u više navrata denominiran u periodu od 1992. do 1997. godine.

10. Kantonalni sud je, dalje, naveo da je, uzimajući u obzir da Zakonom o zateznoj kamatnoj stopi nisu utvrđene stope revalorizacije, odnosno da u presudi nigdje nije spomenuta valutna klauzula, tako da se dosuđeni iznos u slovenačkim dolarima (SIT) mora konvertirati u dinare, jer je u Bosni i Hercegovini u vrijeme donošenja predmetne presude suda u Ljubljani, 16. aprila 1992. godine, bilo zvanično platežno i obračunsko sredstvo novčana jedinica dinar. Dakle, prema obrazloženju tog suda, primjenom odredaba i u skladu sa načinom monetarnog nominalizma iz člana 349. Zakona o obligacionim odnosima, vrši se konverzija u BHD, a potom u KM, pa su, stoga, prema mišljenju tog suda, svi apelantovi žalbeni navodi neosnovani s obzirom na to da je vještačenje provedeno u skladu i prema pravilima o denominaciji utvrđenim u odluci o provođenju Uredbe o novcu RBiH ("Službeni list RBiH" broj 13/92), Uredbe sa zakonskom snagom o promjeni vrijednosti bh. dinara ("Službeni list RBiH" broj 16/94), kao i prema Zakonu o Centralnoj banci BiH ("Službeni list RBiH" broj 12/97) gdje su precizirana pravila konverzije jugoslavenskih dinara u konvertibilnu marku. Dakle, prema mišljenju tog suda, ovaj iznos od 4,33 predstavlja formiranu glavnicu prema važećim propisima 16. aprila 1992. godine i na njega su primijenjeni zakoni, odnosno uredbe koje reguliraju načine obračuna zateznih kamata na neizmirena dugovanja. Navedeno je da je prvostepena odluka donesena na osnovu nalaza vještaka koji su svoj nalaz dali na stručan i objektivan način i u skladu sa pravilima struke, pa se ne može prihvatiti apelantova tvrdnja da je postupak vođen

nezakonito i da apelantov opunomoćenik nije učestvovao, nego, naprotiv, da je bio aktivni sudionik postupka, pa je mogao da angažira novog vještaka sa liste sudskih vještaka FBiH ukoliko je smatrao da vještačenje nije izvedeno na osnovu materijalnih dokaza i uz primjenu važećih pozitivnih propisa koji su primijenjeni u datim nalazima. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je donio rješenje kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Kršenje navedenih prava apelant vidi u proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Navodi da redovni sudovi nisu imali zakonsko uporište da donesu rješenje prema kojem se iznos naknade nematerijalne štete koja mu je dosuđena za pretrpljene povrede u nesreći, nakon koje je ostao 100% invalid, sveo na samo 4,33 KM, na ime glavnice, i 8,02 KM, na ime zateznih kamata. Smatra da je preračun iznosa naknade štete koji je naveden u SIT trebalo izvršiti u skladu sa odredbama člana 394. ZOO i izvršiti isplatu u valuti u kojoj je naknada i naznačena, odnosno u SIT, a pošto ta valuta nije više u opticaju, onda je konvertirati u euro koji je sada zvanična valuta u Sloveniji. Navodi i da je trebalo primijeniti zakone Republike Slovenije, shodno članu 28. Zakona BiH o sukobu zakona sa propisima drugih zemalja iz kojeg jasno proizlazi da se u slučajevima vanugovorne odgovornosti za štetu mora primijeniti zakon države na čijoj teritoriji se događaj odigrao i posljedica nastupila a što je u apelantovom slučaju Slovenija. Apelant navodi da je euro kao platežno sredstvo u Sloveniji uveden 11. jula 2006. godine, kada je prestao da važi Zakon o novčanoj jedinici Republike Slovenije, zbog čega je, prema apelantovim navodima, trebalo izvršiti prvo preračun SIT u eure, a potom iz eura u KM, te da redovni sudovi u svojim odlukama nisu dali nikakvo obrazloženje povodom ovog pitanja bez obzira na to što je apelant to pitanje pokretao u toku postupka. Navodi da redovni sudovi nisu pravilno postupili ni kada su svoje odluke pravdali činjenicom da u presudama nije naznačena valutna klauzula zbog čega su prihvatili preračun SIT u jugoslavenske dinare, a zatim u KM.

b) Odgovor na apelaciju

12. Kantonalni sud je naveo da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, te da nije bilo mogućnosti da se primijene odredbe koje bi bile povoljnije za apelanta prilikom obračuna konverzije dinara u KM.

13. Općinski sud je naveo da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva i da je postupak vođen u skladu sa procesnim i materijalnim pravilima.

V. Relevantni propisi

14. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Načelo monetarnog nominalizma

Član 394.

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo.

Valuta obaveze

Član 395.

Ako novčana obaveza protivno posebnom saveznom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno ispunjenje

se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku nastanka obaveze.

15. U **Zakonu o novcu** ("Službeni glasnik RBiH" br. 8/92 od 2. jula 1992. godine i 13/94) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Novčana jedinica i jedino platežno sredstvo na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine je dinar koji izdaje Narodna banka Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Narodna banka Bosne i Hercegovine utvrđuje apoene i osnovna obilježja novčanica i kovanog novca.

Član 3.

Narodna banka Bosne i Hercegovine donosi odluku o puštanju u opticaj i povlačenju iz optičaja novčanica i kovanog novca.

Član 4.

Platni promet sa inozemstvom i kupovina i prodaja inozemnih sredstava plaćanja vrši se na način i pod uslovima koji propisuje Vlada Republike Bosne i Hercegovine.

Član 5.

Ova uredba stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u "Službenom listu RBiH".

16. U **Uredbi sa zakonskom snagom o promjeni vrijednosti dinara** ("Službeni glasnik RBiH" broj 16/94) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovom uredbom utvrđuje se nova vrijednost dinara Republike Bosne i Hercegovine, tako da jedan dinar stupanjem na snagu ove uredbe u odnosu na postojeće novčanice, novčane bonove koji vrše funkciju novčanica izdanja Narodne banke Bosne i Hercegovine i žiralni novac vrijedi 10.000 postojećih dinara.

Svi preračunati iznosi u gotovinskom i bezgotovinskom platnom prometu i poslovnim knjigama zaokružuju se na cijelu novčanu jedinicu - dinar.

Član 5.

Iznosi označeni na propisima i opštim aktima, na obveznicama i dragim vrijednosnim papirima, mjenicama i ugovorima i drugim ispravama i obavezama izdatim, odnosno nastalim do stupanja na snagu ove uredbe, podrazumijevat će se tako da 10.000 postojećih dinara odgovara jednom dinaru iz člana 1. ove uredbe.

Član 9.

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu RBiH", a primjenjivat će se od 15. jula 1994. godine.

17. U **Zakonu o Centralnoj banci** ("Službeni glasnik BiH" br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07-stupio na snagu 20. juna 1997. godine) relevantne odredbe glase:

Član 38. stav 6.

6. Plaćanja u transakcijama između fizičkih lica, privatnih preduzeća i mješovitih preduzeća se vrše u valuti o kojoj se strane u transakciji dogovore, uključujući strane valute koje su u širokoj upotrebi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj na dan stupanja ovog zakona na snagu.

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv

presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. decembra 2013. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 3. januara 2014. godine a apelacija je podnesena 3. marta 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima prekršena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

23. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

24. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

25. Predmetni postupak se odnosi na pitanje naplate potraživanja po osnovu naknade nematerijalne štete, dakle, na predmet građanskopravne prirode, pa su član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjivi u ovom predmetu.

26. Apelant smatra da nije imao pravično suđenje zbog proizvoljne primjene materijalnog prava. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

27. Dakle, Ustavni sud se, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada okolnosti konkretnog slučaja ukazuju na mogućnost da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka

broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati da li su pobijane odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

28. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelantu presudom redovnih sudova u Ljubljani, Republika Slovenija, dosuđena naknada nematerijalne štete zbog povreda koje je zadobio u saobraćajnoj nesreći na području Republike Slovenije u kojoj je učestvovalo vozilo koje je bilo osigurano od autoodgovornosti kod tuženog i da je naknada dosuđena u inozemnoj valuti - slovenačkim tolarima koji su bili platežno sredstvo u Republici Sloveniji u to vrijeme. Dalje, Ustavni sud zapaža da je apelant zatražio da se priznaju predmetne inozemne presude i da su presude priznate rješenjem preciziranim u prethodnim tačkama ove odluke. Ustavni sud, dalje, zapaža da je Općinski sud dozvolio izvršenje tih presuda u navedenom iznosu, ali da su sudovi uvažili prigovor izvršenika protiv tog rješenja u vezi sa visinom dosuđene naknade i načinom obračuna njene vrijednosti, te izvršili konverziju predmetnog iznosa dosuđenog u slovenačkim tolarima prvo u dinare, pa zatim u konvertibilne marke i na taj način dobili iznos od 4,33 KM, koji se odnosi na glavni dug, i iznos od 8,02 KM, koji se odnosi na zateznu kamatu na glavni dug za period od 24. novembra 1995. godine do 30. aprila 2011. godine. Ustavni sud, zatim, zapaža da su se redovni sudovi tom prilikom pozvali na Zakon o novcu i Zakon o promjeni vrijednosti bh. dinara iz 1994. godine i Zakon o Centralnoj banci BiH. Svoje odluke redovni sudovi su obrazložili na način da je u vrijeme kada je dospjelo apelantovo potraživanje (16. april 1992. godine) platežno sredstvo u BiH bio jedino jugoslavenski dinar (a nakon toga bh. dinar), te da je navedenim propisima bilo određeno da će se sva potraživanja koja su nastala i koja su izražena u dinarima konvertirati u KM, te da u presudama nigdje nije bila izričito navedena valutna klauzula, zbog čega je, prema mišljenju tih sudova, trebalo izvršiti konverziju iz slovenačkih tolara u dinare, pa zatim u KM.

29. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je citiranim odredbama na koje su se redovni sudovi pozvali, zaista, propisano da se sva potraživanja izražena i nastala u dinarima konvertiraju u KM, te da su se takva potraživanja uvijek konvertirala (i konvertiraju) iz dinara u KM, kao i da je Zakon o novcu stupio na snagu i da se primjenjuje danom donošenja - 2. julom 1992. godine iz čega proizlazi da je do tog datuma platežno sredstvo u BiH bio jugoslavenski dinar. Međutim, Ustavni sud zapaža i da su redovni sudovi prilikom donošenja osporenih odluka zanemarili činjenicu da se u konkretnom slučaju radi o inozemnim presudama koje su priznate u BiH i u kojima je predmetno potraživanje izraženo u stranoj valuti - slovenačkim tolarima, a ne u dinarima (niti u jugoslavenskim dinarima, a tako ni u bh. dinarima). Ustavni sud zapaža da su se redovni sudovi u osporenim odlukama pozvali na Zakon o Centralnoj banci BiH (koji je stupio na snagu 20. juna 1997. godine) uz obrazloženje da je tim zakonom propisana KM kao jedino sredstvo plaćanja u BiH i da se dinari konvertiraju u KM, ali da su pri tome propustili da u kontekst sa navedenim specifičnostima predmeta (inozemne presude i potraživanje izraženo u stranoj valuti) dovedu i odredbe člana 38. stav 6. Zakona o Centralnoj banci BiH, kojim je propisano da se plaćanja u transakcijama između fizičkih lica, privatnih preduzeća i mješovitih preduzeća vrše u valuti o kojoj se strane u transakciji dogovore, uključujući strane valute koje su

u širokoj upotrebi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj na dan stupanja ovog zakona na snagu (stupio na snagu 20. juna 1997. godine).

30. Ustavni sud zapaža i da redovni sudovi nisu uzeli u obzir ni odredbe člana 395. ZOO kojim je propisano da, ako novčana obaveza protivno posebnom saveznom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku nastanka obaveze. Odredba navedenog člana se, kako to iz samog sadržaja navedene odredbe proistječe, može posmatrati u vezi sa navedenom odredbom člana 38. stav 6. Zakona o Centralnoj banci BiH kao okvirnom zakonu kojim se uređuju pitanja monetarne politike i kojim, kako je već citirano, plaćanja u stranoj valuti nisu zabranjena ili ograničena ako su valute u širokoj upotrebi u FBiH i RS na dan stupanja na snagu Zakona o Centralnoj banci BiH. To posebno zato što Ustavni sud zapaža da citiranim odredbama Zakona o novcu i promjeni vrijednosti bh. dinara na koje su se pozvali redovni sudovi nisu obuhvaćeni slučajevi kao što je predmetni, odnosno oni kod kojih je obaveza nastala i izražena u inozemnoj valuti.

31. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća i na svoju dosadašnju praksu npr. u predmetu broj AP 1327/06 (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 1327/06 od 15. januara 2009. godine, dostupnu na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Naime, u navedenoj odluci Ustavni sud je, između ostalog, naveo da je "u konkretnom slučaju apelant pokrenuo parnični postupak radi isplate duga po osnovu zaključenog ugovora o kreditu. Konačnom presudom je udovoljeno apelantovom tužbenom zahtjevu. Međutim, uzimajući u obzir da je sud pri obračunu konkretnog dugovanog iznosa primijenio principe monetarnog nominalizma (konverzije i denominacije), apelant je, u konačnici, dobio znatno manji iznos od onog koji je zahtijevao u tužbenom zahtjevu. Izraženo u brojkama, sudovi su utvrdili obavezu isplate na ime glavnog duga, umjesto 30.000 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom, iznos od 0,02 KM sa kamatnom stopom od 8% počevši od 15. aprila 1990. do 22. novembra 1996. godine, a od tog datuma do isplate zakonske zatezne kamate. Na osnovu navedenog, Ustavni sud utvrđuje da se predmetni slučaj tiče 'miješanja' u apelantovo pravo na imovinu iz stava 2. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, u smislu njenog 'nadziranja' po osnovu 'trećeg pravila', prethodno navedenog u Odluci. Ovakav zaključak slijedi praksu Ustavnog suda (uporedi Odluku broj AP 1109/05, tačka 40) (...). U kontekstu navedenog i drugostepeni sud je, sasvim pravilno, u svojoj presudi (str. 2) citirao odredbe koje se tiču principa monetarnog nominalizma, a na osnovu kojih je došao do dugovanog iznosa od 0,02 KM: Prema odredbama Vlade RBiH ('Službeni list RBiH' broj 13/92) donesenim na osnovu Zakona o novcu ('Službeni list RBiH' br. 8/92 i 13/94), sve neizmirene novčane obaveze u dinarima pretvorene su u obaveze po kursu zamjene 10:1 (konverzija), a članom 5. Zakona o promjeni vrijednosti dinara ('Službeni list RBiH' br. 18/94 i 33/94) ove obaveze su denominirane za 10.000 puta".

32. Prema navedenoj odluci, dalje, "sa stanovišta građana, dakle i apelanta, postoji obaveza da se ispunjavaju preuzete ugovorne obaveze (*pacta sunt servanda*) bilo da se one sastoje od kakvih davanja ili uzdržavanja od izvjesnog djelovanja, što u konkretnom slučaju znači da se vrate kreditna sredstva prema dogovorenim uvjetima, kamatama, rokovima i drugo tim prije što je, prema mišljenju sudova, nesporno da je apelant dao kreditna sredstva. To znači da ugovorna sloboda stranaka, u smislu člana 10. Zakona o obligacionim odnosima, uvijek ima prednost nad propisima koji reguliraju prava i obaveze ugovornih strana, ukoliko nisu njima suprotni. Upravo predmetni slučaj postavlja takvo pitanje. Naime, Ustavni sud uočava da se primalac kredita obavezao da će 'primljenu glavniciu vratiti u dinarima po

vrijednosti revaloriziranoj prema srednjem kursu ECU na dan vraćanja kredita' u jednoj rati poslije 30. marta 1993. godine sa kamatom od 8%. Za Ustavni sud ovako preuzeta ugovorna obaveza znači da je opterećena 'valutnom klauzulom ECU'. To, dalje, znači da se pri obračunu iznosa na dan vraćanja kredita mora uzeti u obzir zvanični kurs valute ECU naspram zvanične valute koja važi na dan vraćanja kredita. Prema tome, apelant je bio u pravu što je tokom cijelog postupka pred redovnim sudovima, te pred Ustavnim sudom tvrdio da je predmetni ugovor sklopljen uz tzv. valutnu klauzulu ECU. Ustavni sud napominje da se valutna klauzula unosi u ugovore kako bi se povjerilac novčane obaveze zaštitio od promjena vrijednosti novca u periodu između nastanka novčane obaveze i trenutka njenog dospijanja. Njome se eliminira valutni rizik domaće valute, ali se preuzima rizik valute koja je predmet klauzule (u konkretnom slučaju vrijednosti ECU-a). Ipak, valutna klauzula može biti tako stipulirana da dužnik novčane obaveze dužuje iznos u valuti koja je predmet klauzule (prava valutna klauzula), a može biti samo obračunski standard (neprava valutna klauzula), što je slučaj u konkretnoj situaciji. Prema tome, razlika između dviju navedenih vrsta valutne klauzule sastoji se isključivo u tome u kojoj se valuti, formalno, dugovani iznos mora isplatiti, tj. može zahtijevati. Valutna klauzula se primjenjuje ne samo na glavni dug već i na kamatu ugovorenu između stranaka. Upoređujući ovaj zaključak sa osporenim konačnom presudom drugostepenog suda, jasno je da sud nije primijenio niti valutnu klauzulu, niti je u iznos dospelje novčane obaveze obračunao godišnju kamatu od 8 %, kako je to ugovoreno i obavezno u skladu sa odredbom člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Ustavni sud smatra da se ovi propusti drugostepenog suda mogu smatrati arbitrarnom primjenom relevantnog materijalnog prava".

33. Dakle, imajući u vidu sve navedeno, uključujući i činjenicu da se u konkretnom slučaju nije radilo o ugovoru u kojem je valutna klauzula bila izričito iskazana (kao što je slučaj u predmetu broj AP 1367/06), već o presudi inozemnog suda u kojoj je iznos naknade nematerijalne štete koja je dosuđena apelantu iskazan u stranoj valuti (dakle, i u konkretnom slučaju se može smatrati da se preuzima rizik valute koja je predmet klauzule SIT - slovenačkog tolara) i dužnik je obavezan da isplati apelantovo potraživanje u toj (stranoj) valuti. Stoga, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u postupku izvršenja predmetnih inozemnih presuda koje je priznao domaći sud trebali uzeti u obzir sve navedene zakonske odredbe, te tek nakon dovođenja tih odredaba u kontekst sa činjenicama predmeta donijeti odluku o prigovoru tuženog na rješenje o izvršenju. Zbog toga, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o proizvoljnoj primjeni materijalnog prava osnovani.

34. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je potrebno ukinuti osporeno rješenje Kantonalnog suda i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak u kojem će taj sud donijeti novu odluku, vodeći računa o stavu Ustavnog suda iskazanom u ovoj odluci.

35. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

36. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima prekršeno i pravo na imovinu, i to zbog proizvoljne primjene materijalnog prava. S obzirom na to da je u prethodnim tačkama ove odluke Ustavni sud utvrdio da je materijalno pravo proizvoljno primijenjeno, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno razmatra apelantove navode o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

9. Dana 10. veljače 2016. godine inspektor Jedinice za promet H. D. saslušao je Alisu Mutap u prostorijama Jedinice za promet i ona je tom prilikom izjavila da više nije sigurna da su ona i Dženan Memić udareni autom, već ostavlja mogućnost da su fizički napadnuti pogodnim predmetom. O ovim navodima je odmah obaviješten tužitelj, te je odmah i zatraženo da se zapisnik

o saslušanju Alise Mutap dostavi Tužiteljstvu, kao i ostali operativni materijal, te je zatraženo da se Alisa Mutap "dovede" u prostorije Tužiteljstva. S obzirom na ovakvu informaciju tužitelj je smatrao potrebnim da se u rad uključe i djelatnici Odjela za krvne delikte, te su telefonom kontaktirani i obaviješteni o ovim informacijama.

10. Dana 12. veljače 2016. godine u prostorijama Tužiteljstva, u prisustvu djelatnika Odjela za krvne delikte, obavljen je razgovor sa Alisom Mutap koja je tom prilikom opet izrazila sumnju da su Dženan Memić i ona napadnuti podesnim predmetom, ali opet sa sigurnošću nije mogla odrediti što se stvarno desilo, osim da joj je u ranijem razdoblju bivši momak M. P. uputio prijetnje. Tom prilikom je naloženo prisutnim djelatnicima da sačine službenu zabilješku, da odlaskom na KCUS još jednom provjere povrede Dženana Memića, smatrajući da je potrebno da se Odjel za krvne delikte uključi u rad na ovom predmetu, te je zatraženo da konstantno informiraju postupajućeg tužitelja o poduzetim radnjama. Također je zatraženo da se preuzme sva relevantna dokumentacija od Jedinice za promet.

11. Telefonom je kontaktiran vještak Ž. H. od kojeg je zatraženo da osobno ode na kliniku i izvrši pregled povreda Dženana Memića, te je tom prilikom tužitelj obaviješten da zbog procedura u bolnici vještak neće moći pristupiti Dženanu Memiću. Dana 12. veljače 2016. godine u jutarnjim satima je upućen hitan zahtjev KUM-u za dostavljanje medicinske dokumentacije za Dženana Memića.

12. Dana 15. veljače 2015. godine H. D. je obavijestio tužitelja da je Dženan Memić preminuo uslijed zadobivenih povreda. Dana 15. veljače 2016. godine izdana je naredba da se obavi obdukcija tijela preminulog Dženana Memića. Istog dana MUP-u - Odjeljenje za opći kriminal upućen je zahtjev za prikupljanje informacija s ciljem rasvjetljavanja okolnosti događaja pod kojima su Dženan Memić i Alisa Mutap zadobili tjelesne povrede.

13. U razdoblju od 19. veljače 2016. do 3. ožujka 2016. godine (kada je donijeta naredba o provođenju istrage) Tužiteljstvo izdaje sljedeće naredbe: naredbu za pretres i analizu sadržaja i čitanja poruka i drugih dostupnih podataka na mobilnom telefonu smrtno stradalog Dženana Memića; naredbu za vještačenje vozila renault clio, predano od imenovane osobe radi utvrđenja mogu li tragovi pronađeni na mjestu nesreće potjecati od ovog vozila, uz vođenje računa o tragovima biološkog podrijetla i papilarnih linija, kao i da vještak navede sva druga zapažanja koja mogu biti od koristi; naredbu za vještačenje odjeće koja je izuzeta od Dženana Memića i Alise Mutap; naredbu za vještačenje pištolja pronađenog u džepu jakne Dženana Memića; prijedlog za izdavanje naredbe (od 25. veljače 2016. godine upućen Kantonalnom sudu) za pretresanje i očitavanje svih dostupnih podataka iz memorije centralne jedinice precizirane marke Group hoteli i restorani; naredbu za timsko neuropsihijatrijsko vještačenje i za sudsko-medicinsko vještačenje tjelesnih povreda koje je Alisa Mutap zadobila 8. veljače 2016. godine.

14. Tužiteljstvo je na temelju članka 45. st. 1. i 2.a) i b) i članka 231. st. 1. i 2. Zakona o kaznenom postupku (u daljnjem tekstu: ZKP) donijelo Naredbu o provođenju istrage (broj T09 0 KTN 0098711 16 od 7. ožujka 2016. godine) protiv NN osoba zbog osnova sumnje da su 8. veljače, oko 22.30 sati, u Sarajevu, općina Ilidža, u Ulici Velika Aleja naspram broja 4, po prethodnom dogovoru, a u namjeri da liše života Dženana Memića, koji se kretao navedenom ulicom zajedno sa svojom djevojkom Alisom Mutap, njima prišli, a zatim Dženan Memića i Alisu Mutap nepoznatim tupim mehaničkim predmetom više puta udarili u predjelu glave, uslijed kojih udaraca je Dženan Memić dobio opsežne povrede tkiva mozga, čeonno-sljepoočnog režnja s lijeve strane prijelom poda očne duplje, prijelom lijeve

lične kosti, uslijed kojih je preminuo 15. veljače 2016. godine u prostorijama KCUS, a Alisa Mutap je zadobila tjelesne povrede, čime bi počinili kazneno djelo ubojstva iz članka 166. stavak 1. Kaznenog zakona (u daljnjem tekstu: KZ) u svezi sa člankom 31. istog zakona.

15. U naredbi je navedeno da osnove sumnje da su osumnjičeni počinili kazneno djelo proizlaze iz zapisnika o očevidu Jedinice za promet navedenog broja od 9. veljače 2016. godine, obdukcijskog zapisnika od 16. veljače 2016. godine, zapisnika o saslušanju većeg broja svjedoka poimenično nabrojanih s nadnevkom davanja izjave, izvješća o kriminalističko-tehničkoj pretrazi lica mjesta od 9. veljače, crteža lica mjesta od 9. veljače 2016. godine, službene zabilješke Odjeljenja za opći kriminal od 11. veljače, 16. veljače, 17. veljače (jedan broj) i od 17. veljače (drugi broj) i druge dokumentacije u predmetu. U cilju razrješenja okolnosti pod kojima je izvršeno kazneno djelo i u cilju prikupljanja dokaza u istrazi provest će se sljedeće istražne radnje: 1) ispitivanje osumnjičenih NN osoba; 2) ispitivanje svjedoka Alise Mutap, Muriza Memića i drugih svjedoka po potrebi; 3) po potrebi provesti potrebna vještačenja, kao i druge istražne radnje.

16. Tužiteljstvo je 9. ožujka 2016. godine poslalo urgenciju MUP-u - Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za kriminalističku tehniku, forenziku i KDZ Sarajevo da što žurnije dostave nalaz i mišljenje vještačenja pištolja koji je pronađen kod Dženana Memića; nalaz i mišljenje vještačenja vozila marke renault clio, te tragova izuzetih prilikom očevida od 8. veljače 2016. godine; nalaz i mišljenje svih dostupnih podataka iz centralne jedinice, vlasništvo Group hoteli i restorani, te nalaz i mišljenje pretresanja mobitela vlasništvo Dženana Memića.

17. Tužiteljstvo je u narednom razdoblju od 9. ožujka 2016. do travnja 2016. godine tražilo što žurnije postupanje u predmetu od strane osoba koje su trebale izvršiti određena ispitivanja (dostave nalaz i mišljenje, provedu vještačenja i drugo). Tužiteljstvo je, između ostalog, donijelo naredbu za vještačenje komada laka sa slojem kita pronađenog na licu mjesta u Ulici Aleja Lipa do broja 4 i označenog kao trag broj 4, te nespornog materijala s putničkog motornog vozila, marke renault clio, navedenog vlasnika; naredbu za provođenje biološkog i DNK vještačenja tragova i biološkog podrijetla; vještačenje računala vlasništvo Group hoteli i restorani radi utvrđivanja postoji li videozapis hotelskog videonadzora za razdoblje od 8. do 11. veljače 2016. godine, je li nešto brisano i ako postoji da se izvrši analiza; kao i izdalo naredbu za otvaranje i pregled oduzetih predmeta, te tražilo od Kantonalnog suda izdavanje novih naredbi za pretresanje računalnih sustava i uređaja za pohranjivanje računalnih i elektroničkih podataka i mobilnih aparata naznačenih osoba/vlasnika.

18. Tužiteljstvo je 4. travnja 2016. godine donijelo naredbu za rekonstrukciju događaja od 8. veljače 2016. godine kojoj su trebali prisustvovati tužitelj (tri tužitelja), službene osobe MUP-a, sudski vještak medicinske struke, Alisa Mutap i psiholog Tužiteljstva. U naredbi je navedeno da će se rekonstrukcija događaja obaviti uz pomoć stručnih osoba kriminalističke struke, te ovlaštenih službenih osoba MUP-a - Odjel za opći kriminal, koji će pod nadzorom tužitelja pomoći u pronalaženju, osiguranju, opisivanju tragova, te izvršiti potrebna mjerenja i snimanja i sačiniti skicu, fotodokumentaciju i zapisnik o rekonstrukciji, te prikupiti druge potrebne podatke.

19. U narednom razdoblju, od 6. travnja 2016. godine Tužiteljstvo opet donosi nove naredbe: vještačenje telefona sa SIM karticom preminulog Dženana Memića; da MUP provede dodatne radnje; traži da Zavod za hitnu medicinsku pomoć što žurnije dostavi medicinsku dokumentaciju koja se odnosi na intervenciju Službe prilikom događaja koji se desio 8. veljače 2016. godine; donosi nove naredbe za pretres podataka telefona;

da MUP prikupi informacije od osoba - radnika JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć o okolnostima njihove intervencije 8. veljače 2016. godine s posebnim osvrtom na određene okolnosti koje su navedene u zahtjevu; naredbu za dopunsko vještačenje povreda koje su zadobili Dženan Memić i Alisa Mutap (sa uputama vještaku na što da se posebno izjasni); naredbu za timsko vještačenje Alise Mutap; Kantonalnom sudu dostavlja prijedlog za izdavanje naredbe za uzimanje nespornih bioloških tragova brisa bukalne sluznice za DNK vještačenje od poimenično nabrojanih osoba (Kantonalni sud je 12. svibnja 2016. godine donio naredbu za tjelesni pregled šest osoba u smislu uzimanja brisa bukalne sluznice koji će se dostaviti FMUP-u za forenziku i potporu, a potom izvršiti upoređivanje s predmetima za koje postoji sumnja da su uporabljeni prilikom izvršenja kaznenog djela); podnosi prijedlog za izdavanje naredbe za deponiranje privremeno oduzetih predmeta koje su poimenično navedene osobe predale MUP-u.

20. U navedenom razdoblju Tužiteljstvo je, također, ispitivalo informacije u svezi s nestankom spornog videonadzora sa hotela Crystal, vlasništvo Group hoteli Ilidža; provjere određenih osoba i eventualnog konflikta među njima, kao i eventualnog konflikta do kojeg je došlo pred objektom na Ilidži.

21. Tužiteljstvo je 19. svibnja 2016. godine uputilo dopis MUP-u Republike Srpske u kojem navodi da su pronađeni tragovi na mjestu nesreće vozila koje koristi ili je koristio Jamin (sin Ljube) Seferović, a koji se trenutno nalazi na području Banje Luke, a da je vozilo u međuvremenu prodano, te je Tužiteljstvo zatražilo da se navedeno provjeri. Tužiteljstvo je 20. svibnja 2016. godine donijelo naredbu o izuzimanju bioloških tragova na određenim predmetima (točno naznačenim kao čekić, ključ, odjeća i ostalo, itd.), koji su oduzeti ili predani od poimenično navedenih osoba s ciljem identifikacije počinitelja kaznenog djela ubojstva.

22. Tužiteljstvo je 23. svibnja 2016. godine Univerzitetsko kliničkom centru Sarajevo dostavilo zahtjev u kojem su tražili da im se dostavi snimka glave i vratne kičme za Alisu Mutap koji je napravljen 9. veljače 2016. godine.

23. Tužiteljstvo traži od Obavještajno-sigurnosne agencije BiH dostavljanje svih prikupljenih informacija u svezi s događajem od 8. veljače 2016. godine; istog dana MUP-u (Sektoru kriminalističke službe) dostavljen je dopis o provođenju potrebnih radnji u predmetu povodom istrage kaznenog djela ubojstva, te je Tužiteljstvo na četiri stranice navelo što je sve potrebno uraditi (nova saslušanja svjedoka, identifikacija određenih osoba, otkrivanje imena svih osoba koje su povrijeđenim pružale pomoć, te druge opisane radnje). Dana 24. svibnja 2016. godine Tužiteljstvo je uputilo pozive svjedocima radi davanja izjave u Tužiteljstvu. Tužiteljstvo nastavlja s traženjem dodatnih informacija, provođenjem vještačenja, pregledom pronađenih videosnimki, te traži dopunsko vještačenje tjelesnih povreda (27. svibnja 2016. godine).

24. Tužiteljstvo je 1. lipnja 2016. godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića, Vasvije Sejđović zbog osnova sumnje da su na opisani način (nakon kontakta vozilom s Dženanom Memićem i Alisom Mutap izašli iz vozila i, u namjeri da ih liše života, fizički ih napali mehaničkim oruđem), čime bi Ljubo Seferović i Vasvija Sejđović zajedno počinili kazneno djelo ubojstva iz članka 166. stavak 1. KZ-a u svezi sa člankom 31. KZ-a, u svezi sa člankom 28. KZ-a, a Bekrija Seferović, sam, počinio kazneno djelo sprječavanje dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZFBiH.

25. U naredbi o provođenju istrage se navodi da osnove sumnje da su osumnjičeni počinili kazneno djelo proizlaze iz zapisnika o očevidu, obdukcijiskog zapisnika i medicinske dokumentacije, nalaza DNA i biološkog vještačenja, mehanoskopskog vještačenja odjeće, vještačenja mehaničkih

tragova, zapisnika o saslušanju svjedoka, izvješća o pretresanju osoba bez naredbe sa zapisnikom za pretresanje, službenih zapisnika, poligrafskog testiranja za određene navedene osobe, naredbe za oduzimanje predmeta, zapisnika o ispitivanju osumnjičenih i ostalih dokaza, te se u cilju razrješenja okolnosti predmeta treba provesti ispitivanje osumnjičenih, svjedoka i po potrebi potrebna vještačenja, kao i druge istražne radnje.

26. Nakon donošenja naredbe Tužiteljstvo nastavlja s provođenjem istražnih radnji, nove naredbe za vještačenja komada stakla pronađenog na licu mjesta s nespornim komadima s vozila kombi, saslušanja svjedoka koja imaju podatke o kritičnom događaju, traži dostavu listinga i poziva za određene precizirane brojeve telefona i osobe koje su ih koristile.

27. Tužiteljstvo je 7. lipnja 2016. godine donijelo naredbu za rekonstrukciju događaja (od 8. veljače 2016. godine) kojoj će biti prisutni krim tehnika MUP-a, ovlaštene službene osobe MUP-a, kantonalni tužitelji, tužitelji Federalnog tužiteljstva, svjedok, vještak sudske medicine, vještak FUP-a, vještak prometne struke i osumnjičeni, te je dalje izdavalo upute s ciljem poduzimanja neophodnih radnji oko rekonstrukcije.

28. Tužiteljstvo nastavlja prikupljanje informacija u svezi s kritičnim događajem, te daje nove upute MUP-u oko pronalaska svjedoka i njihova saslušavanja, kao i vrši pozivanje svjedoka radi davanja izjave pred Tužiteljstvom, te predlaže izdavanje naredbe za uzimanje neposrednih bioloških tragova za DNK vještačenje s predmeta oduzetih od osumnjičenih i brisa bukalne sluznice osumnjičenih; naredbu za vještačenje dostavljenog video i foto materijala; naredbu za tjelesni pregled osumnjičenih; naredbu za biološko i DNK vještačenje tragova biološkog podrijetla, naredbu za kemijsko vještačenje tragova na odjeći Dženana Memića i Alise Mutap, te naredbu za provođenje vještačenja po vještaku prometne struke; ponovo naredbu za medicinsko vještačenje (na temelju neposrednog zapažanja prilikom rekonstrukcije) o vrsti, stupnju i načinu nastanka povreda oštećenih; te je Tužiteljstvo tražilo prikupljanje novih informacija (koje proizlaze iz izjava osumnjičenih), žurno dostavljanje izvješća o poduzetim radnjama u svezi s rekonstrukcijom događaja, te analizu poziva i poruka BiH Telekom i žurnu dostavu nalaza vještaka medicinske struke.

29. Tužiteljstvo je 24. lipnja 2016. godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića i Bekrije Seferovića zbog osnova sumnje da je Ljubo Seferović, sam, 8. veljače 2016. godine, oko 23.00 sati, na Ilidži, upravljajući vozilom preciziranih karakteristika, protivno odredbama članka 174. stavak 1., članka 25. stavak 1., članka 43. stavak 1. i članka 28. stavak 1. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na putevima, na detaljno opisan način, udario u pješake Dženana Memića i Alisu Mutap, od kojeg udara je Dženan Memić zadobio teške tjelesne povrede od kojih je preminuo, a Alisa Mutap lake tjelesne povrede, te (pod točkom 2.) nakon što je udario pješake, protivno odredbama članka 154. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na putevima, povećao brzinu kretanja, ostavljajući bez pomoći osobe koje je ozlijedio i čiju je ozljedu uzrokovao, čime bi Ljubo Seferović pod točkom 1. počinio teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 2. u svezi sa člankom 332. stavak 1. KZ-a, a pod točkom 2. kazneno djelo neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nesreći; Bekrija Seferović, sam, na opisani način pod točkom 3. počinio kazneno djelo sprječavanje dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZ-a.

30. Tužiteljstvo je apelantu dostavilo akt broj T09 0 KT 0098711 16 od 24. lipnja 2016. godine u kojem ga obavještava, u smislu odredbi članka 239. stavak 2. ZKP-a, da je donijeta naredba o obustavi istrage protiv osumnjičene Vasvije Sejđović zbog kaznenog djela ubojstva iz članka 166. stavak 1. KZ-a u svezi sa člankom 31. KZ-a, a sve u svezi sa člankom 28. KZ-a jer

nema dovoljno dokaza da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila navedeno kazneno djelo.

31. U obrazloženju je navedeno da je 1. lipnja 2016. godine Tužiteljstvo donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića i Vasvije Sejđović zbog kaznenog djela ubojstva iz članka 166. stavak 1. KZ-a u svezi sa člankom 33. KZ-a, a sve u svezi sa člankom 28. KZ-a, a protiv Bekrije Seferovića zbog kaznenog djela sprječavanje dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZ-a, te što im se stavljalo na teret. Tužiteljstvo je navelo da je osumnjičena 1. lipnja 2016. godine u Tužiteljstvu dala iskaz u kojem je opisala događaj od 8. veljače 2016. godine. Također je navedeno da su provedena vještačenja tragova krvi koji su pronađeni na licu mjesta i na odjeći Dženana Memića i Alise Mutap, a vještačenjem je utvrđeno da ovi tragovi potječu od nespornih uzoraka Dženana Memića i Alise Memić. Tužiteljstvo je navelo što proizlazi iz zapisnika o očevidu, kao i što je pronađeno/izuzeto očevidnim radnjama. Provedeno je mehaničko vještačenje tragova stakla i plastike koji su pronađeni na licu mjesta, a vještačenjem je utvrđeno da potječu od prednjeg fara i pokazivača pravca na strani vozača od kombi vozila marke VW transporter, marke T4, proizvodnje 1990-1996. godina. Također je obavljena rekonstrukcija događaja kojoj su prisustvovali vještaci medicinske, prometne, te mehanoskopske struke, te su oni na temelju neposrednih opažanja i uvidom u dokumentaciju dali svoje nalaze i mišljenja. Uzimajući u obzir sve navedeno, Tužiteljstvo je izvelo zaključak da navodi koji se osumnjičenoj Vasviji Sejđović stavljaju na teret da je zajedno sa svojim suprugom Ljubom Seferovićem izašla iz vozila, a potom njima poznatim predmetom nanijela povrede Dženanu Memiću i Alisi Mutap, uslijed kojih je Dženan Memić preminuo, nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima, niti iskazima svjedoka. Nakon obavljene rekonstrukcije i provedenih vještačenja, te uzimajući u obzir da je pronađeno vozilo koje je kritične noći vozio Ljubo Seferović, Tužiteljstvo je izvelo zaključak da ne postoji utemeljena sumnja da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila kazneno djelo ubojstva. U skladu s novim činjeničnim stanjem u predmetu Tužiteljstvo je donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića zbog postojanja osnova sumnje da je počinio teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 2. u svezi sa člankom 332. stavak 1. KZ-a i kazneno djelo neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi iz članka 337. stavak 2. KZ-a u svezi sa stavkom 1. KZ-a, a sve u svezi sa člankom 54. KZ-a, a protiv Bekrije Seferovića da je počinio kazneno djelo sprječavanje dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZ-a.

32. U aktu je navedeno da je dozvoljena pritužba Uredu tužitelja u skladu sa člankom 239. stavak 2. u svezi sa člankom 231. stavak 4. ZKP-a, kao i da se u smislu odredbe članka 239. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. točka c) ZKP-a mogu dostaviti nove činjenice i okolnosti koje ukazuju na postojanje osnova sumnje da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila navedeno kazneno djelo, te u tom slučaju tužitelj može ponovo otvoriti istragu.

33. Apelant je uložio pritužbu Uredu glavnog tužitelja Tužiteljstva 7. srpnja 2016. godine, te 26. srpnja 2016. godine i zahtjev za izuzeće Tužiteljstva, glavne tužiteljice, kao i tužitelja (Meris Čato i Ivana Petković).

34. Tužiteljstvo je donijelo Rješenje broj A-837/16 od 3. kolovoza 2016. godine kojim je odbačen kao nedopušten zahtjev za izuzeće Tužiteljstva, glavne tužiteljice Tužiteljstva i postupajućih tužitelja za dalje postupanje u predmetu broj T 09 0 KT 0098711 16, koji je 26. srpnja 2016. godine podnio oštećeni [apelant] putem punomoćnika zato što je zahtjev za izuzeće podnijela neovlaštena osoba.

35. U obrazloženju rješenja Tužiteljstvo se pozvalo na odredbu članka 44. stavak 1. ZKP-a, te je navelo da članak 44. stavak 4. u skladu sa člankom 40. ZKP-a propisuje da stranke ili branitelj mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog tužitelja, odnosno glavnog tužitelja, a nije dozvoljeno tražiti izuzeće cijelog tužiteljstva, zbog čega je u skladu sa člankom 42. ZKP-a apelantov zahtjev odbacio. Osim toga, u navedenom slučaju oštećeni je tražio izuzeće, a on nije stranka u postupku, te ne spada u krug osoba koje ovo mogu tražiti u skladu sa člankom 40. stavak 4. ZKP-a u svezi sa člankom 21. stavak 1. točka f) ZKP-a.

36. Tužiteljstvo je apelantu dostavilo akt broj T09 0 KTP 0098711 16 od 9. kolovoza 2016. godine kojim je Ured glavne tužiteljice, nakon razmatranja predmetnog spisa i apelantove pritužbe, pritužbu odbio kao neutemeljenu dajući za to razloge:

37. Tužiteljstvo je navelo da apelantovo mišljenje da je naredba o provođenju istrage trebala biti donijeta odmah po krivičnom događaju, tj. 8. veljače 2016. godine nije ispravno. Naredba o provođenju istrage se donosi ako postoji utemeljena sumnja da je izvršeno kazneno djelo i takva naredba, između ostalog, sadrži podatke o počinitelju kaznenog djela, ako je poznat, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela i zakonski naziv djela. Tužiteljstvo je u konkretnom slučaju formiralo predmet 10. veljače 2016. godine po prijemu operativnog materijala MUP-a, 12. veljače 2016. godine zatražena je medicinska dokumentacija za Dženana Memića koja je dostavljena 22. veljače 2016. i 29. veljače 2016. godine Tužiteljstvu je dostavljeno mišljenje vještaka dr. Hamze Žuje nakon obavljene obdukcije tijela, te je tek tada Tužiteljstvo raspolagalo dokazima na temelju kojih je moglo donijeti naredbu o provođenju istrage. Naime, tek po pribavljanju ovih dokaza mogla se izvršiti pravna kvalifikacija kaznenog djela, pa prema tada raspoloživim dokazima postojala je osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo ubojstva iz članka 166. KZ-a i kako je počinitelj - osumnjičeni tada bio nepoznat to je donijela naredba o provođenju istrage protiv NN osoba zbog kaznenog djela ubojstva iz članka 166. KZ-a, a sve navedeno u skladu sa člankom 231. ZKP-a.

38. Nadalje, Tužiteljstvo je odgovorilo na navod iz pritužbe o prekvalifikaciji - navodeći da nije točan - da je nakon kritičnog događaja taj događaj kvalificiran kao prometna nesreća po nepoznatom počinitelju, da bi glavna tužiteljica putem medija obavijestila javnost da je događaj okvalificiran kao kazneno djelo ubojstva.

39. Tužiteljstvo je istaknulo da u ovom dijelu pritužba ne pravi razliku između kvalifikacije događaja i kvalifikacije kaznenog djela u naredbi za provođenje istrage. Naime, kazneno djelo može biti pravno okvalificirano tek kada Tužiteljstvo raspolaže određenim dokazima (kako je naprijed navedeno), a glavna tužiteljica je samo obavijestila javnost o pravnoj kvalifikaciji koja je navedena u naredbi o provođenju istrage od 8. ožujka 2016. godine. Što se tiče navoda iz pritužbe da je događaj polovicom lipnja ponovo okvalificiran kao prometna nezgoda, Tužiteljstvo je navelo da je točno da je tijekom istrage predmetno djelo pravno prekvalificirano u kazneno djelo teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 2. u svezi sa člankom 332. stavak 1. KZFBiH i neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi iz članka 337. stavak 1. KZ-a. Sporno je što u ovom dijelu pritužba netočno navodi da je tužitelj prvobitno okvalificirao događaj kao prometnu nezgodu (riječ je o kvalifikaciji događaja). Pravna kvalifikacija kaznenog djela određena je u naredbi o provođenju istrage kao kazneno djelo ubojstva iz članka 166. KZ-a od 8. ožujka 2016. godine. Dakle, Tužiteljstvo je postupalo u skladu sa zakonom i sadržajem pribavljenih dokaza.

40. Tužiteljstvo je navelo da je temeljni zadatak istrage pribaviti dokaze i utvrditi činjenice (u konkretnom slučaju istraga se u početku bavila pronalaženjem počinitelja) i shodno tim rezultatima odrediti o kojem kaznenom djelu se radi. To podrazumijeva vođenje istrage koja je u konkretnom slučaju vođena da se pronađe počinitelj kaznenog djela, da se utvrdi o kojem se kaznenom djelu radi, a sve nakon poduzimanja opsežnih radnji u razdoblju neposredno nakon kritičnog događaja. U konkretnom slučaju, kako proizlazi iz akta Tužiteljstva, jedino nije bilo sporno da je kazneno djelo počinjeno, a u cilju utvrđivanja i pronalaska počinitelja/počinitelja i utvrđivanja pravne kvalifikacije kaznenog djela Tužiteljstvo je poduzelo niz predistražnih i istražnih radnji u suradnji s MUP-om. Dakle, prema navodima Tužiteljstva, navedena primjedba iz pritužbe o pravnoj prekvalifikaciji kaznenog djela ne stoji.

41. Nadalje, Tužiteljstvo se očitovalo o navodima iz pritužbe da je u ovom predmetu u dva navrata provedena rekonstrukcija, i to oba puta nezakonito i da su rezultati takvih rekonstrukcija potpuno nepouzdati. Tužiteljstvo je navelo da su ovi navodi proizvoljni i ničim utemeljeni. Zaključak pritužbe da je rekonstrukcija provedena samo u prisustvu Alise Mutap i postupajućeg tužitelja, o čemu je naknadno sačinjen zapisnik, i da su obje rekonstrukcije provedene bez prisustva ovlaštenih osoba nije točan. Naime, obje rekonstrukcije su provedene u skladu sa člankom 108. ZKP-a u prisustvu tužitelja i drugih ovlaštenih službenih osoba. Prva rekonstrukcija je obavljena u prisustvu više tužitelja i drugih službenih osoba i Alise Mutap kao svjedokinje i jedinog očevidca kritičnog događaja. Nadalje, suprotno navodima pritužbe, softver za simulaciju i rekonstrukciju prometnih nezgoda se ne koristi na rekonstrukcijama i očevidima, već navedeni softver koristi vještak prilikom vještačenja i na temelju podataka pribavljenih na očevidu ili rekonstrukciji događaja. Takav softver je u konkretnom slučaju koristio vještak prometne struke.

42. Pritužba se, kako navodi Tužiteljstvo, bavi analizom dokaza koji su u tužiteljskom spisu i koji nisu na zakonit način mogli doći u posjed podnositelja pritužbe (apelanta), a kojim se pokušava dovesti u pitanje zakonitost rada Tužiteljstva. Tako se analizom snimke videonadzora, koja je provedena u režiji oštećenog u inozemstvu i koja pokazuje da je motor predmetnog kombija bio hladan, pokušava dovesti u pitanje činjenično stanje koje je utvrdilo Tužiteljstvo. U svezi s tim, Tužiteljstvo navodi da ako takav dokaz postoji on je pribavljen nezakonito (bez naredbe) i Tužiteljstvo nije upoznato sa sadržajem takvog dokaza, a navod oštećenog (apelanta) koji je iznio Federalnom tužiteljstvu glede analize videosnimke je provjeren od Tužiteljstva te on, kao i ostali navodi, nije potvrđen. Uostalom, kako navodi Tužiteljstvo, predmetno motorno vozilo je bilo parkirano prije događaja i nije korišteno.

43. Nadalje, netočan je navod pritužbe da Tužiteljstvo nije pribavilo sve kontakte "putem sredstava komunikacija". Sve telefonske komunikacije u odnosu na potencijalne počinitelje su pribavljane i analizirane. Suprotno navodima pritužbe, Tužiteljstvo je pribavilo sve dokaze na okolnost prometne nesreće i dovelo ih u međusobnu vezu i tako utvrdilo na koji način se prometna nesreća dogodila i njezinu dinamiku. Nije točan navod da nije provedeno timsko vještačenje na okolnost prometne nesreće jer su na rekonstrukciji događaja koja je obavljena, pored ostalih, bila prisutna tri vještaka, pa je nakon toga obavljeno više vještačenja po vještacima različitih struka i tako pouzdano utvrđeno kako je do nesreće i naleta na pješake kritične prilike došlo, te koje su povrede pješaci zadobili i na koji način.

44. Prema navodima Tužiteljstva, pritužba proizvoljno navodi da su očevidom pronađeni tragovi - ostaci stakla i plastike

tragovi koji mogu ukazivati na prometnu nezgodu koja nema veze sa ovim događajem. Naime, na licu mjesta su pronađeni tragovi koji su se tijekom istrage na temelju pribavljenih dokaza sasvim pouzdano doveli u vezu s nezgodom koju je prouzročilo konkretno vozilo i kojim je upravljao osumnjičeni Ljubo Seferović kao vozač. To potvrđuje sadržaj brojnih pribavljenih dokaza čiji je sadržaj rezultirao ovakvim utvrđenjem (vještačenja vozila, tragova, vrste i mjesto povreda oštećenih, oštećenja odjeće oštećenih, iskazi svjedoka, videonadzor s dva objekta). Također, prema mišljenju Tužiteljstva, pritužba proizvoljno komentira izgled vozila nakon nezgode, pa navodi da lijevi far vozila kombi nije razbijen, tj. da su oba fara čitava, kao i vjetrobransko staklo; da povrede na tijelu Dženana Memića ne odgovaraju navodnim oštećenjima kombi vozila; da nije utvrđeno mjesto naleta vozila na Dženana Memića, zaustavno mjesto pješaka s tragovima krvi, način i brzina kretanja kombi vozila.

45. Tužiteljstvo navodi da posebno začuđuje ocjena dokaza Tužiteljstva od strane pritužbe. Naime, pritužba nije mogla na zakonit način doći u posjed dokaza koje analizira, pa to za posljedicu ima komentiranje dokaza Tužiteljstva u fazi istrage koja je u tijeku i proizvoljno tumačenje kritičnog događaja bez iznesene argumentacije. Tako pritužba proizvoljno i netočno navodi da je osumnjičena "Vasvija Seferović" dala izjavu 31. svibnja 2016. godine i da je tada navela da je njezin suprug vozilom udario NN mušku osobu i da je nakon toga izašao iz vozila i prišao NN osobi, pa je više puta udario. Naime, tako nešto osumnjičena nije navela u svojoj izjavi, već je to, prema navodima službene zabilješke MUP-a, u neformalnom razgovoru izjavila pripadnicima MUP-a. Pritužba postavlja pitanje i komentira je li o ovom obaviješten tužitelj i je li išta poduzeo tim povodom. O tome su obaviješteni tužitelji koji su tom prilikom bili u prostorijama MUP-a i uzimali izjavu od osumnjičene koja u svojoj izjavi takve navode nije ponovila. I pored toga, a u cilju provjere takvih navoda, Tužiteljstvo je na temelju sadržaja spomenute službene zabilješke ostalo pri pravnoj kvalifikaciji kaznenog djela ubojstva i po toj osnovi, na temelju spomenute službene zabilješke, ishodilo pritvor ovoj osumnjičenoj. Međutim, Kantonalni sud u Sarajevu je u konačnici ukinuo mjeru pritvora navodeći da se podaci iz službene zabilješke MUP-a od 1. lipnja 2016. godine, gdje ovlaštene službene osobe samo djelomično interpretiraju sadržaj neformalnog razgovora sa osumnjičenom i koji dio razgovora je osumnjičena kasnije opovrgla ne mogu koristiti kao dokaz.

46. Dakle, nije riječ o izjavi osumnjičene koja je uzeta u smislu članka 92. st. 2. i 3. ZKP-a, pa se na temelju članka 11. stavak 2. ZKP-a navedena službena zabilješka ne može koristiti kao zakonit dokaz.

47. Na taj način, imajući u vidu i sve ostale dokaze, Kantonalni sud je utvrdio da nema utemeljene sumnje da je počinjeno kazneno djelo ubojstva iz članka 166. stavak 1. KZ-a u svezi sa člankom 31. KZ-a, a sve u svezi sa člankom 28. istog zakona, dakle da su imenovani počinili kazneno djelo ubojstva u saučesništvu u svezi sa člankom 31. istog zakona. Istodobno, Tužiteljstvo nalazi važnim istaknuti da je tijekom istrage provjeravalo navod osumnjičene "Vasvije Seferović" iz službene zabilješke i zaključilo kako nema nijednog dokaza koji potvrđuje ono što su zabilježili pripadnici MUP-a u predmetnoj službenoj zabilješci i što je osumnjičena rekla u neformalnom razgovoru. U konačnici, to je rezultiralo pravnom kvalifikacijom kaznenog djela i odlukom na koju je uložena pritužba.

48. Pritužba, kako ističe Tužiteljstvo, nadalje improvizira i navodi kako je svjedokinja Alisa Mutap saslušana 10. veljače 2016. godine u MUP-u, o čemu uopće nije sačinjen zapisnik. Riječ je o još jednom netočnom navodu jer je zapisnik sačinjen, te dostavljen u spis. Slijedom navedenog, netočno je i da je svjedokinja saslušana tek 5. travnja 2016. godine. Nadalje,

pritužba iznosi stručne zaključke koji su u domeni vještaka, a koji se odnose na navodnu amneziju svjedokinje Alise Mutap. Tužiteljstvo je navelo da je i u tom dijelu provelo vještačenje po stručnim osobama. Tužiteljstvo ističe da se pritužbom problematizira i nalaz vještaka medicinske struke, zaključujući da sadržaj tih nalaza potvrđuje temeljnu tezu pritužbe da istraga nije provedena u skladu sa zakonom.

49. Tužiteljstvo je nadalje navelo da se krivo (u pritužbi) interpretira članak 239. ZKP-a, te navodi da obavijest (da se istraga obustavlja) ne predstavlja tužiteljsku odluku, pa Tužiteljstvo nije ni dužno u obavijesti navoditi sve pribavljene dokaze, njihov sadržaj i nije u obvezi vršiti njihovu analizu i ocjenu. U obavijesti se iznose samo oni razlozi kojima se tužitelj rukovodio da donese odluku o obustavi istrage, a takvi razlozi su navedeni u obavijesti tužitelja, pa je ona sačinjena u skladu sa člankom 239. ZKP-a i Naputkom glavnog federalnog tužitelja broj A-164/2015 od 16. ožujka 2015. godine. Zbog toga je suvišno iznositi razloge zašto se u obavijesti ne iznose sadržaji pribavljenih dokaza.

50. Tužiteljstvo navodi da uz pritužbu nije dostavljena niti jedna nova činjenica ni okolnost koja ukazuje da postoji osnova za sumnju da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila kazneno djelo ubojstva iz članka 166. stavak 1. KZ-a u svezi sa člankom 31. KZ-a. Tužiteljstvo je navelo i da je u tijekom trajanja istrage provjerilo sve apelantove navode i nijedan se nije potvrdio točnim. Tužiteljstvo je nadalje navelo da je sve vrijeme postupalo u skladu sa zakonom, da nije podleglo pritiscima u skladu s dužnostima koje Tužiteljstvo ima. U konkretnom slučaju pribavljeni su dokazi koji ukazuju da postoji utemeljena sumnja da je osumnjičeni Ljubo Seferović počinio kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 2. u svezi sa člankom 332. stavak 1. KZ-a i neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nesreći iz članka 337. stavak 1. istog zakona, a Bekrija Seferović za kazneno djelo sprječavanja dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZ-a. Tužiteljstvo se pozvalo na rješenje Vrhovnog suda koje potvrđuje zaključak Tužiteljstva, a kojim je žalba Ljube Seferovića odbijena. Zbog navedenog je pritužbu valjalo odbiti kao neutemeljenu, te je navedeno da se pritužba može podnijeti Federalnom tužiteljstvu u skladu sa člankom 9. stavak 1. u svezi sa člankom 20. stavak 1. Zakona o Federalnom tužiteljstvu.

51. Apelant je 21. rujna 2016. godine podnio pritužbu glavnom federalnom tužitelju protiv odluke glavne tužiteljice Tužiteljstva.

52. Federalno tužiteljstvo je 30. rujna 2016. godine aktom broj T11 0 KTA 0002430 16 obavijestilo apelanta da su od Tužiteljstva zatraženi predmeti te će, nakon što ih dobiju i izvrše uvid u njih, uz ocjenu stanja u predmetu, dati stajalište o utemeljenosti navoda iz pritužbe, o čemu će obavijestiti apelanta.

53. Federalno tužiteljstvo - glavni federalni tužitelj donio je Rješenje broj T11 0 KTA 0002430 16 od 28. listopada 2016. godine kojim je apelantova pritužba, izjavljena protiv odluke glavne tužiteljice Tužiteljstva od 9. kolovoza 2016. godine i Rješenja glavne tužiteljice Tužiteljstva broj A-837/16 od 3. kolovoza 2016. godine odbijena kao neutemeljena. Istim rješenjem odbijen je kao neutemeljen apelantov zahtjev za prenošenje nadležnosti za postupanje u predmetu Tužiteljstva s tog tužiteljstva na Federalno tužiteljstvo ili neko drugo tužiteljstvo.

54. U obrazloženju rješenja je najprije navedeno da je Federalno tužiteljstvo već vršilo kontrolu postupanja tužitelja u konkretnom predmetu, te je zaključeno da je bez obzira na određene nedorečenosti glede donošenja naredbe o provođenju istrage protiv NN osoba zbog kaznenog djela ubojstva (što će se naknadno objasniti) postupanje zaduženih tužitelja bilo u skladu sa zakonom, te su poduzete radnje od samog početka bile

usmjerene samo na otkrivanje počinitelja i identifikaciju kaznenog djela. Utvrđeno je da je postupanje bilo efikasno i da su se provjeravale sve prispele informacije do kojih su dolazile kako ovlaštene službene osobe, kao i druge osobe, te da istraga nije bila usmjerena u pogrešnom pravcu, niti s ciljem zaštite bilo koga, već je bila sveobuhvatna. Federalno tužiteljstvo, također, navodi da u provođenju pojedinih istražnih radnji (kako u pripremi tako i u realizaciji) nije došlo do potpune primjene odredbi Naputka o postupanju i suradnji ovlaštenih službenih osoba i tužitelja u provođenju radnji dokazivanja u tijeku istrage jer je evidentno da je dolazilo do curenja informacija kako o načinu tako i o sadržaju pojedinih provedenih radnji, pri čemu su se davali i određeni subjektivni zaključci u odnosu na načine, sredstva i moguće počinitelje kaznenog djela, a što je utjecalo na nastajanje nepovjerenja kod apelanta. Nadalje, Federalno tužiteljstvo navodi da je apelant dao izjavu djelatnicima Sektora krim policije MUP-a na zapisnik 11. ožujka 2016. godine, da je ranije bio primljen u Tužiteljstvu kojom prilikom je izrazio nezadovoljstvo, a što je rezultiralo njegovom ocjenom danom u sredstvima informiranja da se istraga vodi u krivom pravcu i da on, kao oštećeni, nije mogao dobiti bilo kakvu informaciju. Apelanta je 1. travnja 2016. godine primila tužiteljica koja je uključena u rad na predmetu, zajedno s punomoćnikom, a kojom prilikom je apelant priopćio informacije s kojima on raspolaže u svezi sa izlaskom medicinskog osoblja na lice mjesta, ocjenom povreda koje je zadobio njegov sin i određenim ponašanjem oca povrijeđene djevojke. Tužiteljica je apelanta upoznala da se oštećenim, u biti, ne mogu iznositi rezultati istrage, ali da Tužiteljstvo i policija svakodnevno poduzimaju radnje na otkrivanju i istraživanju kaznenog djela, te je tužiteljica navela da će Tužiteljstvo i dalje istraživati nove informacije koje dobije, kao i informacije koje dobije od njih.

55. Federalno tužiteljstvo nadalje navodi da je predmet evidentiran u upisniku Tužiteljstva 10. veljače 2016. godine na temelju operativnog materijala koji je MUP dostavio povodom prometne nesreće koja se dogodila 8. veljače 2016. godine, u kojoj je jedna osoba zadobila teške tjelesne povrede opasne po život, a jedna osoba lakše tjelesne povrede. Očevid je obavljen na licu mjesta, zapisnik je sačinio inspektor Jedinice za promet, a samom očevidu prisustvovao je dežurni tužitelj i prema navodima zapisnika rukovodio očevikom. Prilikom vršenja očevida pronađeni su (pobrojani) tragovi i sve je kasnije vještačeno. Prvi su na lice mjesta došli pripadnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela koji su u iskazima dali opis zatečena stanja, položaj tijela i informacije koje su dobili od oštećene, a to je da ih je udarilo auto velikom brzinom. Dežurni tužitelj je u skladu sa člankom 233. stavak 1. ZKP-a dao potrebne upute, a 10. veljače saslušana je oštećena bez prisustva tužitelja, koja je izrazila sumnju da ih je uopće udarilo auto, a narednog dana tužitelj je pozvao oštećenu i djelatnike Odjela za krvne delikte MUP-a kako bi provjerio navodne iskrasne oštećene, o čemu su Tužiteljstvo i ovlaštene službene osobe sačinile službenu zabilješku. Nadalje, Federalno tužiteljstvo navodi da je tijekom provođenja istrage saslušan veći broj svjedoka, da su provedena potrebna vještačenja tragova lica mjesta, te pribavljena medicinska dokumentacija za oštećene, te je 15. veljače 2016. godine tužitelj obaviješten da je Dženan Memić preminuo. Vještak medicinske struke nije se mogao izjasniti o mogućem sredstvu nanošenja povreda Dženanu Memiću, te je tužitelj izdao naredbu za obdukciju, a vještak je dostavio izvješće o obdukciji (29. veljače 2016. godine), te na traženje Tužiteljstva dopunu vještačenja 25. travnja 2016. godine. Federalno tužiteljstvo navodi i druge provedene radnje, te navodi da je došlo do lišavanja slobode određenih osoba koje bi se mogle dovesti u vezu sa izvršenjem predmetnog kaznenog djela, ali provedenim radnjama nisu utvrđeni dokazi iz kojih proizlaze osnove sumnje

da su navedene osobe učinile kazneno djelo na štetu Dženana Memića. Federalno tužiteljstvo ukazuje na pribavljeni i pregledani videonadzor sa objekata (koji nisu izravno pokrivali lice mjesta događaja) na kojem je evidentiran prolazak kombi vozila neposredno nakon predmetnog događaja.

56. Federalno tužiteljstvo navodi da je Tužiteljstvo 7. ožujka 2016. godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv NN osoba zbog postojanja osnova sumnje da su počinile kazneno djelo ubojstva iz članka 166. KZ-a u svezi sa člankom 31. KZ-a, a što je obrazloženo na način da to proizlazi iz prikupljenih izvješća, iskaza, zapisnika i drugo. Imajući u vidu činjenice utvrđene očevitom na licu mjesta (izuzeti tragovi), iskaze djelatnika koji su prvi došli na lice mjesta, te službene zabilješke djelatnika policije, podatke utvrđene iz videonadzora, nalaz i dopunu nalaza obducenta, federalni tužitelji su ocijenili da se čini upitnom pravna kvalifikacija određena naredbom o provođenju istrage. U biti, prema mišljenju Federalnog tužiteljstva, za zaključiti je da je pravna kvalifikacija određena zbog iznimno velikog interesiranja za predmetni događaj (okupljana građana, apellantove izjave da istraga ide u krivom pravcu, medijski natpisi i drugo), koji je po svojim manifestacijama predstavljao ne mali pritisak ne samo na zaduženog tužitelja već na Tužiteljstvo u cjelini. Federalno tužiteljstvo je nadalje navelo da je nakon donošenja naredbe o provođenju istrage nastavljeno sa istražnim radnjama, pribavljeni su nalazi i mišljenja vještaka u odnosu na tragove nađene na licu mjesta, biološka vještačenja tragova izuzetih sa odjeće i drugo.

57. Nadalje, Federalno tužiteljstvo navodi da je od evidentiranja događaja do izvršene kontrole ovog (Federalnog) tužiteljstva saslušano više od 40 osoba u svojstvu svjedoka, ali čija svjedočenja nisu dala moguće odgovore u odnosu na eventualne počinitelje, već su saslušani svjedoci, u biti, davali svoje subjektivne ocjene. Federalno tužiteljstvo se osvrnulo i na svjedočenje jednog od svjedoka djelatnika Jedinice za promet MUP-a koji je u svom svjedočenju naveo da mu je u obavijesnom razgovoru povrijeđena rekla da je 100% sigurna da ona i njezin mladić nisu zadobili nikakve povrede ni od kakvog vozila, a što je suprotno navodima službene zabilješke koju je on sačinio. Glavna tužiteljica Tužiteljstva je organima MUP-a dostavila informaciju o ponašanju ovog djelatnika.

58. Nadalje, Federalno tužiteljstvo navodi da je glavna tužiteljica Tužiteljstva u cilju uspješnijeg rada na predmetu postavila, osim postupajućeg, još jednog tužitelja, nakon čega se utvrđuju planovi rada, odnosno provođenje istrage u mogućim pravcima, a u cilju utvrđivanja počinitelja. U tom smislu je sačinjen i zahtjev službenim osobama kojim se traži saslušanje većeg broja svjedoka na točno utvrđene okolnosti, ponovno saslušanje saslušanih svjedoka, te pribavljanje drugih činjenica. Naprijed navedene aktivnosti rezultirale su pronalaskom i lišavanjem slobode Ljube Seferovića, Vasvije Sejđović i Bekrije Seferovića, te donošenjem naredbe o provođenju istrage protiv ovih osoba zbog postojanja osnova sumnje da su počinili kazneno djelo ubojstva iz članka 166. KZ-a u svezi sa člankom 31. KZ-a (u odnosu na Dženana Memića), dok se pozivanje na članak 28. KZ-a odnosi na Alisu Mutap jer je u odnosu na nju kazneno djelo ostalo u pokušaju. Istom naredbom Bekriji Seferoviću se stavlja na teret počinjenje kaznenog djela sprječavanje dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZ-a.

59. Federalno tužiteljstvo nadalje iznosi da je osumnjičenim osobama određen pritvor da bi u postupku po prizivu Kantonalni sud svojim rješenjem od 23. lipnja 2016. godine pritvor ukinuo zato što iz provedenih dokaza ne proizlazi postojanje utemeljene sumnje da su osumnjičeni počinili kazneno djelo ubojstva. Dakle, nadležni sud nije našao postojanje dokaza koji bi ukazivali da se protiv osumnjičenih može podići optužnica zbog kaznenog djela ubojstva. Iz navedenog je proizšla obveza Tužiteljstva da

ponovo izvrši procjenu provedenih dokaza i u skladu s tim utvrdi pravnu kvalifikaciju djela, što je urađeno naredbom o provođenju istrage od 24. lipnja 2016. godine. Po ovoj naredbi je predloženo određivanje pritvora, koji prijedlog je Kantonalni sud prihvatio. Stoga, Federalno tužiteljstvo zaključuje da je pravilna odluka da se protiv Vasvije Sejđović obustavi istraga, a o razlozima za takvu odluku tužitelj je obavijestio apellantu. U svezi s tim federalni tužitelj se pozvao na odredbe članka 231. stavak 2. ZKP-a u svezi sa odredbom članka 21. točka j) ZKP-a. Federalno tužiteljstvo je navelo da su nakon donošenja naredbe o provođenju istrage poduzete potrebne istražne radnje, nakon čega je podignuta optužnica, a koju je potvrdio Kantonalni sud.

60. Federalno tužiteljstvo je navelo da su provedene i dvije rekonstrukcije po naredbi tužitelja u skladu sa čl. 107. i 108. ZKP-a.

61. Dalje, Federalno tužiteljstvo se izjasnilo da apellantovi navodi da se predmetnim odlukama sprječava suđenje istih za kazneno djelo ubojstva, odnosno da apellant raspolaže dokazima da se u konkretnom slučaju radi o ubojstvu, ne ukazuju na preuranjenost ili nezakonitost pobijanih odluka. Naime, u predmetu Tužiteljstva ne postoje bilo kakvi dokazi iz kojih bi proizlazili osnove sumnje da se u konkretnom slučaju radi o kaznenom djelu ubojstva, na to tko bi bio počinitelj tog kaznenog djela, niti je oštećeni (apellant) dostavio takve dokaze. Potvrđena optužnica je rezultat dokaza prikupljenih tijekom istrage u kojoj je više puta došlo do dopunjavanja nalaza i mišljenja vještaka, a u skladu s novim činjenicama utvrđenim tijekom istrage, kao i činjenicama odnosno dokazima utemeljenim na izvršenim rekonstrukcijama, uz sudjelovanje svih potrebnih osoba, te vještaka, kao i uz sudjelovanje i korištenje prijevoznog sredstva, koje je prethodno i vještačeno da bi se utvrdila oštećenja na vozilu koja su popravljena. Apellantov prigovor da nije pozvan na rekonstrukciju se, također, ne može prihvatiti kao utemeljen jer, kako navodi Federalno tužiteljstvo, navedena odredba članka 287. stavak 3. ZKP-a se odnosi na glavnu raspravu.

62. Federalno tužiteljstvo se očitovalo i o navodima o izuzeću Tužiteljstva, odnosno o preispitivanju Rješenja broj A-837/16, pa je, pozivajući se na čl. 40. stavak 1. i 44. stavak 1. ZKP-a, zaključilo da se pritužba ni u tom dijelu ne može smatrati utemeljenom. Federalno tužiteljstvo je cijenilo i zahtjev da se predmet izuzme od Tužiteljstva, te je, pozivajući se na odredbe čl. 9. i 20. Zakona o Federalnom tužiteljstvu, cijenilo rad Tužiteljstva efikasnim, te je navelo da kada optužnicu potvrdi nadležni sud njoj je data potvrda zakonitosti, zbog čega se rad Tužiteljstva ne može ocijeniti nezakonitim. Federalno tužiteljstvo je, također, cijenilo navode za prijenos nadležnosti u smislu odredbe članka 35. stavak 2. ZKP-a, u svezi sa člankom 39. točka f) ZKP-a, pa je odlučeno da ne postoje razlozi koji bi izazvali razumnju sumnju u nepristranost postupanja tužitelja Kantonalnog tužiteljstva, pa samim tim ne postoje razlozi zbog kojih je zahtjevu trebalo udovoljiti.

Povjerenstvo za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo

63. Apellant je obavijestio Ustavni sud da je povodom događaja u kojem je stradao apellantov sin Povjerenstvo za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo za sigurnost) formiralo posebno *ad hoc* tijelo sa zadatkom da provjeri zakonitost rada MUP-a u istrazi u ovom predmetu. Apellant je od podnošenja apelacije u nekoliko navrata obavještavao Ustavni sud o ovom postupku.

IV. Apelacija

Navodi iz apelacije

64. Apellant u apelaciji ukazuje na povredu članka II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apellant upućuje na nedostatke u istrazi, te

na nezakonitost istrage, odnosno navodi da uhićenje osoba romske nacionalnosti smatra samo pokušajem da se ubojstvo njegova sina prikaže kao prometna nesreća. Apelant je u apelaciji kronološki naveo tijek istrage, te ukazuje na "propuste" u istrazi, kao i na određene odredbe ZKP-a za koje apelant smatra da su povrijeđene u konkretnom predmetu. Tako apelant upućuje na nadnevak podnošenja naredbe o provođenju istrage (8. ožujka 2016. godine) iako se slučaj desio 8. veljače 2016. godine. Apelant navodi da je Tužiteljstvo događaj okvalificiralo kao prometnu nesreću sa NN licem, da bi 8. ožujka bila donijeta formalna naredba o provođenju istrage zbog kaznenog djela ubojstva, koja je potvrđena naredbom od 1. lipnja 2016. godine u odnosu na Ljubu Seferovića i Vasviju Sejđović, da bi 24. lipnja 2016. godine istraga bila obustavljena u odnosu na Vasviju Sejđović i kazneno djelo u odnosu na Ljubu Seferovića prekvalificirano. U svezi sa ovim promjenama apelant upućuje na odredbu članka 293. stavak 1. točka c) i stavak 3. ZKP-a. Apelant, također, ukazuje na odredbu članka 239. stavak 2. ZKP-a i obvezu Tužiteljstva da obavijesti oštećenog o razlozima obustave istrage, a Tužiteljstvo u konkretnom predmetu nije navelo te razloge. Apelant nadalje ukazuje i pojašnjava određene propuste:

- Apelantu nikada nije dostavljen zapisnik o očevidu "iako je isti u više navrata tražio od MUP-a", pogotovo imajući u vidu da je događaj prvobitno kvalificiran kao prometna nesreća, kao i naredbom od 24. lipnja 2016. godine kao kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa;

- Dva puta je vršena rekonstrukcija događaja (prije 8. travnja i 24. lipnja), pa apelant postavlja pitanja (prije svega) zbog čega je vršena druga rekonstrukcija i koje su nove činjenice nastale nakon druge rekonstrukcije događaja koje su dovele do nove kvalifikacije, oba puta bez pozivanja oštećenog;

- Apelant navodi da optužnica u odnosu na naredbu o provođenju istrage navodi nove činjenice (npr. alkoholiziranost Ljube Seferovića ili izlazak iz auta od strane navedenih osoba koji se kasnije ne spominje), odnosno na različit način opisuje (isti) događaj, te je Tužiteljstvo trebalo dati nove dokaze i pojašnjenje koje nije dalo u obavještenju (o obustavi istrage);

- Apelant detaljno analizira iskaz Alise Mutap, za koji tvrdi da ga je mijenjala nekoliko puta, dovodi u pitanje amneziju ove svjedokinje, kao i je li provedeno vještačenje njezinog mentalnog zdravlja;

- Apelant analizira i iskaze ostalih svjedoka koje dovodi u vezu;

- Apelant analizira videosnimke i ukazuje na neke nelogičnosti u zaključku oko vremena kretanja pješaka i kombija; u ovom kontekstu apelant ukazuje na određeno vještačenje, koje je provedeno u Kanadi po apelantovom nalogu, iz kojeg proizlazi da je motor kombija hladan;

- Apelant upućuje na zaključak sudskog vještaka i konstatiranih povreda koje ne odgovaraju (u optužnici) opisanom načinu odvijanja i nastanka navodne nesreće, a koje opet dovodi u vezu sa izjavama Alise Mutap i Vasvije Sejđović o mjestu mogućeg kontakta vozila s pješacima i smjeru kretanja pješaka, kao ni da povrede Dženana Memića ne odgovaraju oštećenjima na kombi vozilu, kao i da videosnimka ukazuje da su farovi na kombi vozilu čitavi;

- Apelant ukazuje da je sačinjen obdukcijski nalaz, ali i nalaz i mišljenje istog vještaka, te da Tužiteljstvo iz jednog nalaza izvodi dijametralno suprotne zaključke;

- Apelant problematizira nalaz i mišljenje vještaka prometne struke;

- Apelant upućuje da videosnimka ukazuje da registracija na kombi vozilu (koja je navedena u optužnici) nije ista kao registracija sa videosnimke; apelant ukazuje da se nakon

događaja, a slijedom izjave Alise Mutap tražilo malo zeleno auto, a ne kombi vozilo.

65. Apelant je u apelaciji, također, ukazao da je zbog osjetljivosti konkretnog predmeta Povjerenstvo za sigurnost pokrenulo postupak skupštinskog nadzora nad zakonitošću rada MUP-a i Uprave policije MUP-a, te je za konkretan slučaj formirano *ad hoc* tijelo. U momentu podnošenja apelacija apelant je ukazivao na opstrukcije u svezi s radom Povjerenstva za sigurnost od strane MUP-a, odnosno da zbog odbijanja MUP-a da dostavi potrebne dokumente i podatke Povjerenstvo za sigurnost i *ad hoc* tijelo nisu u stanju provjeriti zakonitost rada MUP-a na ovom predmetu, a time je dovedena u pitanje zakonitost istrage. Apelant je, također, ovim navodima potkrijepio zahtjev za privremenu mjeru, ukazavši da Tužiteljstvo prije konačnog izvješća Povjerenstva za sigurnost i *ad hoc* tijela nije moglo obustaviti istragu u odnosu na Vasviju Sejđović zbog kaznenog djela ubojstva, a isto nije moglo ni prije provjere navoda u ovoj apelaciji i njezinim prilogima.

66. Apelant, također, upućuje da raspolaže sa još informacija od značaja za konkretan predmet, koje će objelodaniti kada bude siguran da će podaci biti predmetom učinkovite istrage, a u cilju zaštite svog i drugih života.

67. Dakle, apelant je, također, problematizirao rješenje Federalnog tužiteljstva, dovodeći u pitanje njegove zaključke. U dopuni apelacije, kada je dostavljeno rješenje Federalnog tužiteljstva, apelant navodi da "ostaje kod ranijih navoda iz apelacije" o povredi prava iz članka II/3.a), b) i e) i članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, kao i čl. 2., 3., 6., 13. i 14. Europske konvencije. Apelant je, također, problematizirao i postupanje Kantonalnog suda koji, prema apelantovu mišljenju, "ne poduzima svoje zakonske obveze u cilju rasvjetljavanja događaja". Apelant je u nekoliko navrata dopunjavao apelaciju novim informacijama, među kojima je i činjenica da je Povjerenstvo za sigurnost utvrdilo nezakonitost u radu MUP-a, odnosno službenih osoba koje su radile na otkrivanju počinitelja i okolnosti djela u kojem je stradao apelantov sin, te je naveo propuste koje je utvrdilo Povjerenstvo za sigurnost.

Odgovor na apelaciju

68. U odgovoru na apelaciju od 27. listopada Tužiteljstvo je navelo da je apelacija neutemeljena, da je istraga provedena zakonito i da je u tijeku postupak po podignutoj i potvrđenoj optužnici. Naknadno, na ponovno traženje Ustavnog suda, Tužiteljstvo je dostavilo odgovor na apelaciju s poduzetim radnjama u predmetu i dostavilo veliki broj naredbi koje je Tužiteljstvo donijelo tijekom istrage, a u cilju otkrivanja počinitelja.

69. Odmah po primitku apelacije, Ustavni sud ju je prosljedio na odgovor i Federalnom tužiteljstvu. Odgovor Federalnog tužiteljstva na apelaciju je dan 28. listopada 2016. godine. Federalno tužiteljstvo je u odgovoru navelo da je apelantova pritužba izjavljena protiv akata Tužiteljstva i rješenja Tužiteljstva odbijena kao neutemeljena. Također je, imajući u vidu da je sudski postupak u tijeku po podignutoj optužnici, Federalno tužiteljstvo navelo da je apelacija nedozvoljena. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nije ponovo tražio odgovor Federalnog tužiteljstva kada je apelacija "proširena" i na rješenja Federalnog tužiteljstva od 25. listopada 2016. godine.

70. Povjerenstvo za sigurnost Skupštine Kantona je 31. listopada dostavilo odgovor na apelaciju u kojem je navelo kako i na koji način "radi" na predmetu.

V. Relevantni propisi

71. **Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 231.*Nalog o provođenju istrage*

(1) *Tužitelj nalaže provođenje istrage ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo.*

(2) *O provođenju istrage donosi se nalog koji sadrži: podatke o počinitelju kaznenog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojega proizilaze zakonska obilježja kaznenog djela, zakonski naziv kaznenog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U nalogu tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.*

(3) *Tužitelj donosi nalog da se istraga neće provoditi ako je iz prijave i pratećih spisa bjelodano da prijavljeno djelo nije kazneno djelo, ako ne postoje osnove sumnje da je prijavljena osoba počinila kazneno djelo, ako je nastupila zastara ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon.*

(4) *O neprovođenju istrage, te o razlozima neprovođenja, tužitelj će obavijestiti oštećenika i podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećenik i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu uredu tužitelja u roku od osam dana.*

VI. Dopustivost

72. U skladu sa člankom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

73. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

74. Prema mišljenju Ustavnog suda, iz navoda apelacije proizilazi da apelant pokreće pitanje (ne)učinkovitosti istrage.

75. Shodno navedenom, Ustavni sud zapaža da apelant predmetnom apelacijom zapravo ne osporava meritornu odluku - presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini koja bi, u smislu članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmetom osporavanja pred Ustavnim sudom, pa se postavlja pitanje dopustivosti predmetne apelacije.

76. Ustavni sud, slijedeći svoju dosadašnju praksu u predmetima koji su pokretali slična pitanja u kontekstu kršenja prava na život koja su zaštićena člankom II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 2. Europske konvencije u kontekstu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda smatra da u konkretnom slučaju postoji njegova nadležnost.

77. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća i na praksu Ustavnog suda zauzetu u predmetu broj AP 862/10 od 16. svibnja 2013. godine (Odluka dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), u kojem je Ustavni sud utvrdio da odredbama ZKP-a Republike Srpske nije predviđena mogućnost da, u slučaju kada tužiteljstvo donese odluku o neprovođenju istrage, stranke koje su nezadovoljne takvom odlukom mogu ishoditi meritornu odluku - presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini koja bi, u smislu članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmetom osporavanja pred Ustavnim sudom. Dalje, imajući u vidu relevantne odredbe ZKP-a Republike Srpske, prema mišljenju Ustavnog suda, proizilazi da je u takvim slučajevima jedini pravni lijek koji stranke mogu koristiti prigovor protiv odluke o neprovođenju istrage. U svezi s tim, Ustavni sud je smatrao da se ovakva zakonska regulativa, odnosno nemogućnost da apelanti u skladu s važećim zakonodavstvom dođu do meritorne odluke koja bi mogla biti

predmetom ocjene Ustavnog suda, ne može staviti na teret apelantima, pogotovu u situaciji kada apelacija podnesena Ustavnom sudu pokreće pitanja kršenja prava na život zaštićenog člankom II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 2. Europske konvencije u svezi s događajima povodom kojih apelanti, dakle, nisu imali zakonsku mogućnost za vođenje bilo kakvog postupka.

78. Iako je u konkretnom slučaju istraga pokrenuta i optužnica podignuta, imajući u vidu činjenicu da apelant problematizira istragu koja je u odnosu na Vasviju Sejdović obustavljena, bez mogućnosti apelanta da u ovom dijelu dođe do "sudske odluke", kao i da problematizira samu istragu koja je dovela do ovakvog optuženja u odnosu na Ljubu Seferovića i Bekriju Seferovića, podržavajući svoju praksu, Ustavni sud smatra da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete iz članka 18. st. (2) i (4) Pravila Ustavnog suda jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

79. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

80. Apelant u apelaciji navodi povredu članka II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije zbog neučinkovite istrage.

81. Članak II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

3. Katalog prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

a) Pravo na život.

82. Članak 2. Europske konvencije glasi:

Pravo na život svake osobe zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života, osim prilikom izvršenja presude suda kojom je osuđen za kazneno djelo za koje je zakonom predviđena ova kazna.

83. Apelant ukazuje na povredu prava iz članka II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije najprije zbog propusta Tužiteljstva da provede efikasnu istragu, prije svega navodeći činjenicu da je Tužiteljstvo u tri naredbe o provođenju istrage različito opisalo događaj, različito okvalificiralo događaj i kazneno djelo, te ukazujući na brojne kontradiktornosti u "utvrđenim činjenicama od strane Tužilaštva, kao i na određene nezakonitosti u samoj proceduri (oko zapisnika o uviđaju ili rekonstrukciji)".

84. U momentu podnošenja apelacije i donošenje ove presude postupak je u tijeku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu po podignutoj optužnici povodom događaja čija je posljedica smrt apelantovog sina.

85. Ustavni sud podsjeća na to da članak 2. Europske konvencije predstavlja jednu od temeljnih vrijednosti demokratskih društava. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, "prva rečenica članka 2. stavka 1. nalaže državi ne samo da ne uzrokuje smrt na namjeran ili nezakonit način, nego i da poduzme mjere neophodne za zaštitu života osobe u okviru svoje jurisdikcije" (vidi, Europski sud za ljudska prava, *I. C. B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 9. lipnja 1998. godine, stavak 36.). S ciljem učinkovitog osiguranja uživanja prava koje garantiraju čl. 2.-4. Europske konvencije, sudska praksa Europskog suda za ljudska prava je usuglasila proceduralne zahtjeve, a najčešći je zahtjev za provođenje istrage kao dijela šire obveze uspostave učinkovitog sudskog sustava. Nametanje ovakve obveze ima za cilj omogućiti gonjenje ili pokretanje sudskih postupaka koji su naloženi u slučaju kršenja Europske konvencije. To, međutim, ne znači da ova obveza važi samo za slučajeve kada se događaji

mogu pripisati državnim vlastima, već se primjenjuje i u slučajevima kada se smatra da povreda prava iz čl. 2. ili 3. Europske konvencije potječe od pojedinca (vidi, Europski sud za ljudska prava, *M. C. protiv Bugarske*, presuda od 4. prosinca 2003. godine, stavak 151.). Cilj ove istrage je osiguranje učinkovite zaštite prema odredbama domaćeg zakona i "u onim slučajevima u kojima su upleteni državni organi, predviđanje njihove odgovornosti" za činjenice koje su u njihovoj nadležnosti (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Mastromatteo protiv Italije*, presuda od 24. listopada 2002. godine, stavak 89. i *Nachova i dr. protiv Bugarske*, presuda od 26. veljače 2004. godine, stavak 110.).

86. Europski sud je naglasio da članak 2. Europske konvencije zahtijeva da su nadležna tijela u slučaju nasilne smrti dužna provesti službenu učinkovitu istragu čija forma i sadržaji ovise o okolnostima konkretnog slučaja. Prema stajalištu Europskog suda, da bi se istraga mogla smatrati učinkovitom u smislu članka 2. Europske konvencije mora prvenstveno biti "odgovarajuća", odnosno tijekom istrage moraju biti utvrđene sve relevantne činjenice, te kada je to moguće istraga mora dovesti do identifikacije počinitelja i njihovog kažnjavanja. Nadalje, nadležne vlasti moraju poduzeti sve razumne mjere kojima će pribaviti i osigurati dokaze u predmetnom slučaju. Zaključci istrage moraju biti utemeljeni na neovisnoj, objektivnoj i temeljnoj analizi predmeta. Nadležna tijela koja provode istragu moraju biti neovisna o ostalim osobama koje bi mogle, na bilo koji način, biti povezane s predmetom, i to ne samo u hijerarhijskom nego i u praktičnom smislu. Istraga mora biti provedena ažurno i pravodobno. Istraga mora biti dostupna obitelji žrtve u onoj mjeri u kojoj je potrebno za zaštitu njihovih prava. Štoviše, u određenim okolnostima istraga mora biti podvrgnuta i "oku javnosti". Stoga će Ustavni sud u okolnostima konkretnog predmeta, a polazeći od apelantovih navoda, ispitati jesu li zadovoljeni standardi iz istrage, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja.

87. Što se tiče neovisnosti istrage, Ustavni sud primjećuje da iako je apelant tražio izuzeće Tužiteljstva, glavne tužiteljice Tužiteljstva, kao i postupajućih tužitelja, iz navoda apelacije ne proizlazi da je apelant sumnjao u njihovu pristranost. Apelantovi navodi više upućuju na generalno nezadovoljstvo radom Tužiteljstva u svezi s provođenjem istrage, odnosno "gubitkom povjerenja u rad" zbog samog načina rada i odnosa prema apelantu i predmetu, pa se Ustavni sud neće baviti ovim pitanjem, nalazeći da ničim nije dovedena u pitanje "neovisnost istrage" jer nije dovedeno u pitanje da su osobe koje su odgovorne za istragu i one koje su provodile istragu neovisne o onima koje su uključene u događaje, što podrazumijeva "ne samo nepostojanje bilo kakve hijerarhijske ili institucionalne veze nego i praktičnu neovisnost" (*ibid.*, presuda *Nachova i dr.*).

88. Što se tiče standarda žurnosti, brzine i sveobuhvatnosti, pri čemu Europski sud ne oklijeva detaljno kontrolirati mjere koje su poduzeli istražitelji, Ustavni sud primjećuje da apelant u najvećem dijelu problematizira ovaj dio. Apelant, prije svega, ukazuje na nadnevak donošenja naredbe za provođenje istrage, te dovodi u pitanje kvalitetu istrage, odnosno na koji način je došlo do mijenjanja kvalifikacije kaznenog djela i na temelju kojih utvrđenih okolnosti, te navodi da za to nisu dani razlozi, a što sve upućuje na brzinu i sveobuhvatnost istrage.

89. U svezi s tim, Ustavni sud primjećuje da kada je u pitanju naredba o provođenju istrage (od 8. ožujka 2016. godine) radi se o internom aktu Tužiteljstva. U konkretnom slučaju, bez obzira na nadnevak donošenja naredbe za provođenje istrage, sasvim je jasno da iz priložene dokumentacije Tužiteljstva proizlazi da je Tužiteljstvo od momenta kada se kritični događaj desio poduzimalo radnje s ciljem otkrivanja počinitelja. Nadalje, istraga je u formalnom smislu trajala od 8. veljače 2016. do 24.

lipnja 2016. godine kada je podignuta optužnica, dakle manje od pet mjeseci. Nadalje, iz dokumentacije koju je dostavilo Tužiteljstvo proizlazi da je saslušanje svjedokinje Alise Mutap (a koje je i bilo odlučujuće za "smjer" istrage) obavljeno 10. veljače 2016. godine. Stoga, nakon prikupljanja dovoljnog broja informacija, Tužiteljstvo donosi naredbu o provođenju istrage protiv nepoznatih počinitelja, zbog čega nastavlja raditi na predmetu, i to intenzivno.

90. Ustavni sud primjećuje da apelant, u biti, vrši ocjenu dokaza koje je prikupilo Tužiteljstvo, te ih problematizira. Iako apelant navodi da neke njegove navode Tužiteljstvo nije provjerilo, Ustavni sud primjećuje da je Tužiteljstvo navelo da su svi apelantovi navodi provjereni. Osim toga, kada se ima u vidu apelantovo nezadovoljstvo i njegova sumnja koju iskazuje (apelant očigledno upućuje da je u pitanju ubojstvo njegovog sina, odnosno da se prava istina prikriva) Ustavni sud primjećuje da je upravo u tom pravcu Tužiteljstvo na početku istrage i provodilo istragu. Međutim, protekom vremena, sakupljanjem sve više dokaza, Tužiteljstvo u svibnju 2016. godine dolazi do novih informacija koje su dovele do identifikacije odgovornih osoba. Osim toga, a kako proizlazi iz spisa, kao i iz akata dostavljenih uz apelaciju, način na koji je Tužiteljstvo prvobitno, optužnicom od 1. lipnja 2016. godine, okvalificiralo događaj (kao kazneno djelo ubojstva i drugo u odnosu na osumnjičene) bio je predmetom kontrole od strane suda. Naime, rješenjem Kantonalnog suda je ukinut pritvor (određen osumnjičenim osobama), a iz razloga što iz dostavljenih dokaza ne proizlazi postojanje utemeljene sumnje da su osumnjičeni počinili kazneno djelo ubojstva. Iz osporenog rješenja Federalnog tužiteljstva od 28. listopada 2016. godine također proizlazi da su federalni tužitelji - imajući u vidu činjenice utvrđene očevidom na licu mjesta, iskaze djelatnika koji su prvi došli na lice mjesta, njihove službene zabilješke, podatke utvrđene iz izuzetih videonadzora - ocijenili da se čini upitnim postojanje osnova sumnje za danu pravnu kvalifikaciju određenu naredbom o provođenju istrage (od 7. ožujka 2016. godine). Dakle, već u fazi istrage kontrolu istrage, odnosno pravnu kvalifikaciju kaznenog djela izvršili su Kantonalni sud i Federalno tužiteljstvo.

91. Ustavni sud opet podsjeća na stajalište Europskog suda da se ovdje radi o "obvezi ne rezultata nego sredstava" (*idem.*). Dakle, vlasti moraju poduzeti mjere koje su im razumno pristupačne kako bi bili sakupljeni dokazi, ubrajajući u to, prema Europskom sudu za ljudska prava, ako se radi o nasilnoj smrti, uzimanje izjava očevidaca, izvješća forenzičara i, ako je potrebno, autopsiju s preciznim opisom povreda i što pouzdanijim uzrokom smrti (*idem.*). U konkretnom slučaju, na temelju dokumentacije koju je dostavilo Tužiteljstvo, a iz koje proizlazi da je tijekom istrage saslušan veći broj osoba, kako potencijalno osumnjičenih tako i svjedoka, te sve ostale provedene radnje u cilju otkrivanja istine (što je sve analiziralo i Federalno tužiteljstvo) jasno upućuje da je jedini cilj istrage bilo otkrivanje počinitelja i identifikacije kaznenog djela. Dalje, Ustavni sud primjećuje da nakon što su identificirali potencijalno odgovorne osobe i u odnosu na njih donijeli naredbu o provođenju istrage zbog osnova sumnje da su počinili kazneno djelo ubojstva, Tužiteljstvo nadalje provodi niz aktivnosti (rekonstrukcija, vještačenje, ispitivanje, i drugo). Tužiteljstvo je nakon toga podiglo optužnicu protiv Ljube Seferovića zbog kaznenog djela protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 2. u svezi sa člankom 332. stavak 1. KZ-a i neukazivanja pomoći osobi povrijeđenoj u prometnoj nesreći iz članka 337. stavak 1. KZ-a, a sve u svezi sa člankom 54. KZ-a i Bekrije Seferovića zbog kaznenog djela sprječavanje dokazivanja iz članka 349. stavak 2. KZ-a, dok je u odnosu na Vasviju Sejdović istraga obustavljena.

92. Što se tiče daljnjeg tijeka postupka pred sudovima, a koji je u tijeku, Ustavni sud primjećuje da zahtjevi članka 2. Europske konvencije nisu ograničeni na fazu službene istrage ako je ona dovela do pokretanja postupka pred domaćim sudovima. U postupku u cjelini, uključujući i njegovu raspravnu fazu, moraju se ispuniti uvjeti pozitivne obveze zaštite života putem zakona i zabrane zlostavljanja. Iako nema apsolutne obveze prema kojoj bi se svi kazneni progoni trebali okončati osudom ili izricanjem neke određene kazne, domaći sudovi ni u kojim okolnostima ne bi smjeli biti spremni dopustiti da kaznena djela kojima se ugrožava život i teški napadi na tjelesni i moralni integritet prođu nekažnjeno (vidi *Salman protiv Turske* broj 21986/93). Osim toga, Ustavni sud ukazuje da iako je istraga u predmetnom postupku okončana, to nikako ne znači da Tužiteljstvo nema daljnju obvezu, u slučaju pojavljivanja eventualnih novih činjenica, postupati u skladu s relevantnim odredbama ZKP-a. Također, u ovom momentu, kada je suđenje u tijeku, neutemeljen je i apelantov navod da "sud ne poduzima svoje zakonske obaveze u cilju rasvjetljavanja događaja".

93. Stoga, imajući u vidu vrlo tragične posljedice događaja, Ustavni sud naglašava potrebu da se u takvim slučajevima treba efikasno djelovati odmah na prikupljanju relevantnih dokaza, neposredno nakon nesreće jer se na licu mjesta nesreće nalazi najveći broj dokaza koje treba prikupiti radi rješavanja slučaja. U suprotnom, svako odugovlačenje ili neefikasno djelovanje ima za posljedicu gubitak dokaza. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud primjećuje da je Tužiteljstvo uložilo znatan napor da otkrije počinitelje, te da utvrdi okolnosti slučaja koje sada treba da cijeni sud.

94. Ustavni sud, također, primjećuje da apelantovi navodi, a uzimajući u obzir i relevantno domaće zakonodavstvo, otvaraju pitanje sudjelovanja oštećenih u postupku, konkretno istrazi. Naime, apelant navodi da mu je, kao oštećenom, marginaliziran položaj u istrazi, te navodi nedostatak obrazloženja odnosno nenavodenje činjenica za postupanje Tužiteljstva. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na već iznijeto da istraga mora biti dostupna obitelji žrtve u onoj mjeri koja zadovoljava njihove potrebe za zaštitom prava. Ustavni sud u konkretnom slučaju navodi dvije stvari: apelant je o obustavi istrage protiv Vasvije Sejđović obaviješten aktom Tužiteljstva na koji je izjavio pritužbu, koju su razmotrili i glavna tužiteljica Tužiteljstva i Federalno tužiteljstvo.

95. S druge strane apelant je nezadovoljan kvalifikacijom kaznenog djela i načinom "završetka" istrage.

96. Ustavni sud podsjeća na stajalište Europskog suda da članak 2. ne nalaže obvezu da osobe nadležne za istragu moraju zadovoljiti svaki zahtjev rodbine žrtve za određene postupke tijekom istrage. Nadalje, sudski proces ne mora biti otvoren za javnost, a također ni odluka suda. U ovom slučaju, činjenica je da je apelant informiran o obustavi istrage u odnosu na jednu osobu, ali da je apelant nezadovoljan i načinom na koji je došlo do optuženja, odnosno kvalifikacijom kaznenog djela u odnosu na ostale osobe koje su optužene. Međutim, Ustavni sud opet podsjeća da se istragom otvara put za sudski postupak, do kojeg je u ovom slučaju došlo. Ustavni sud, također, primjećuje da je Federalno tužiteljstvo u dva navrata ispitalo zakonitost rada Tužiteljstva i utvrdilo da je ono postupalo u skladu sa odredbama ZKP-a, te o tome obavijestilo apelanta. Stoga, Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom predmetu zadovoljen aspekt dostupnosti istrage kako za obitelj (apelanta) tako i sa aspekta obavještenja o radnjama poduzetim u istrazi.

97. U skladu s navedenim, Ustavni sud smatra da nisu prekršeni članak II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 2. Europske konvencije budući da Ustavni sud u poduzetim radnjama ne može pronaći dokaze da je postojao propust nadležnog tužitelja i Tužiteljstva koji dovodi u sumnju nastojanja

da se prikupe svi relevantni dokazi, zbog čega se može reći da je provedena istraga bila potpuna i učinkovita u smislu članka II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

98. Ustavni sud smatra da ne postoji kršenje članka II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije jer u poduzetim radnjama u istrazi nije našao propust nadležnog Tužiteljstva da vodi i nadzire istragu u konkretnom slučaju, da otkrije počinitelje i pripremi sudski postupak koji je u tijeku, kao i da apelantu pruži dovoljno informacija radi zaštite njegovih prava koja su ispitana, te smatra da je provedena istraga bila potpuna i učinkovita u smislu članka II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije.

99. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, kao i promjene u predmetu do kojih je u međuvremenu došlo od donošenja apelacija do donošenja ove odluke, nije neophodno posebno razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

100. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

101. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mirsad Čeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3950/16**, рјешавајући апелацију **Муриза Меммића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 15. фебруара 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Муриза Меммића** поднесена због наведеног непостојања дјелотворне истраге у предмету Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево број Т09 0 КТ 0098711.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Муриз Меммић (у даљњем тексту: апелант) из Илиће, којег заступа Ифет Ферагет, адвокат из Сарајева, поднио је 11. октобра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију због непостојања дјелотворне истраге у предмету Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Тужилаштво) број Т09 0 КТ 0098711. Уз апелацију апелант је доставио акте Тужилаштва број Т09 0 КТ 0098711 16 од 24. јуна 2016. године и акте број Т09 0 КТП 0098711 16 од 9.

августа 2016. године, те Рјешење Тужилаштва број А-837/16 од 3. августа 2016. године. Апелант је, такође, поднио захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд наредио Кантоналном суду Сарајево (у даљњем тексту: Кантонални суд) да прекине или одгоди главни претрес (заказан за 24. октобар 2016. године) у кривичном предмету који се води против Љубе Сеферовића; да наложи Министарству унутрашњих послова Кантона Сарајево (у даљњем тексту: МУП) и Управи полиције МУП-а да достави Комисији за безбједност Скупштине Кантона Сарајево на увид све тражене податке, списе и потребна обавјештења; да наложи главном тужиоцу Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине да без одлагања оконча поступак по апелантовој притужби од 21. септембра 2016. године, те да овај предмет из дјело круга Тужилаштва пренесе у стварну надлежност Федералног тужилаштва или неког другог тужилаштва. Дана 14. новембра 2016. године апелант је доставио рјешење Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерално тужилаштво) број Т 11 0 КТА 002430 16 од 28. октобра 2016. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Тужилаштва, Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерално тужилаштво), Скупштине Кантона - Комисије за безбједност затражено је да доставе одговор на апелацију.

3. Сви позвани су доставили одговор. На изричито и поновљено тражење Уставног суда Тужилаштво је доставило информације о предмету, као и документацију у предмету.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Апелант је отац Џенана Мемича који је од повреда задобијених 8. фебруара 2016. године на Илици преминуо 15. фебруара 2016. године.

6. Из навода Тужилаштва, као и из документације коју је доставило Тужилаштво произлази следеће:

7. Након несреће која се десила на Илици око 23.00 часа, Јединица за саобраћај Кантона Сарајево обавијестила је дежурног тужиоца да је дошло до несреће. Исту ноћ обављен је увиђај у присуству дежурног тужиоца и овлашћених лица, припадника Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево (у даљњем тексту: МУП). Како произлази из навода Тужилаштва, на лицу мјеста су затечени припадници ПС Илица, те полицијски службеници Дирекције за координацију полицијских тијела БиХ који су први дошли на лице мјеста, те ту затекли повријеђена лица: Џенана Мемича (у несвјесном стању) и Алису Мутап (која је према наводима ових лица говорила неповезано и навела да их је ударило возило које се кретало великом брзином, након чега се удаљило у непознатом правцу). Повријеђена лица су прије доласка увиђајне екипе одвезена у болницу (КУМ). Лице мјеста је одмах ограђено траком и на лицу мјеста су били трагови крви, као и трагови стакла и пластике.

8. Према наводима тужиоца одмах је на лицу мјеста наложено службеницима полиције да изврше провјере сумњивих лица с циљем проналазак возила која користе, те евентуалних оштећења на возилима која користе. За вријеме трајања увиђаја по налогу тужиоца полицијски службеници су извршили обилазак лица мјеста с циљем проналазак видео-надзора, те проналазак сумњивих лица и њихових возила, али приликом прегледа возила која користе

потенцијална сумњива лица нису пронађени трагови оштећења, нити се дошло до корисних информација које би упућивале на евентуалне починиоце кривичног дјела (с тим да Уставни суд напомиње да записник о овом увиђају није достављен Уставном суду). Према наводима Тужилаштва, службеник Јединице за саобраћај, који је био на КУМ-у, обавијестио је дежурног тужиоца да је Џенан Мемич у несвјесном стању, а да се од Алисе Мутап не може добити више информација, те да је она рекла да је највјероватније дошло до удара неког возила које им је дошло с леђа.

9. Дана 10. фебруара 2016. године инспектор Јединице за саобраћај Х. Д. саслушао је Алису Мутап у просторијама Јединице за саобраћај и она је том приликом изјавила да више није сигурна да су она и Џенан Мемич ударени аутом, већ оставља могућност да су физички нападнути погодним предметом. О овим наводима је одмах обавијештен тужилац, те је одмах и затражено да се записник о саслушању Алисе Мутап достави Тужилашству, као и остали оперативни материјал, те је затражено да се Алиса Мутап "доведе" у просторије Тужилаштва. С обзиром на овакву информацију тужилац је сматрао потребним да се у рад укључе и службеници Одјела за крвне деликте, те су телефоном контактирани и обавијештени о овим информацијама.

10. Дана 12. фебруара 2016. године у просторијама Тужилаштва, у присуству службеника Одјела за крвне деликте, обављен је разговор са Алисом Мутап која је том приликом опет изјавила сумњу да су Џенан Мемич и она нападнути подесним предметом, али опет са сигурношћу није могла одредити шта се стварно десило, осим да јој је у ранијем периоду бивши момак М. П. упутио пријетње. Том приликом је наложено присутним службеницима да сачине службену забиљешку, да одласком на КЦУС још једном провјере повреде Џенана Мемича, сматрајући да је потребно да се Одјел за крвне деликте укључи у рад на овом предмету, те је затражено да константно информишу поступајућег тужиоца о предузетим радњама. Такође је затражено да се преузме сва релевантна документација од Јединице за саобраћај.

11. телефоном је контактиран вјештак Ж. Х. од којег је затражено да лично оде на клинику и изврши преглед повреда Џенана Мемича, те је том приликом тужилац обавијештен да због процедура у болници вјештак неће моћи приступити Џенану Мемичу. Дана 12. фебруара 2016. године у јутарњим часовима је упућен хитан захтјев КУМ-у за достављање медицинске документације за Џенана Мемича.

12. Дана 15. фебруара 2016. године Х. Д. је обавијестио тужиоца да је Џенан Мемич преминуо услед задобијених повреда. Дана 15. фебруара 2016. године издата је наредба да се обави обдукција тијела преминулог Џенана Мемича. Истог дана МУП-у - Одјељење за општи криминал упућен је захтјев за прикупљање информација с циљем расвјетљавања околности догађаја под којим су Џенан Мемич и Алиса Мутап задобили тјелесне повреде.

13. У периоду од 19. фебруара 2016. до 3. марта 2016. године (када је донијета наредба о спровођењу истраге) Тужилаштво издаје следеће наредбе: наредбу за претрес и анализу садржаја и читања порука и других доступних података на мобилном телефону смртно страдалог Џенана Мемича; наредбу за вјештачење возила рено клио, предато од именованог лица ради утврђења да ли трагови пронађени на мјесту несреће могу потицати од овог возила, уз вођење рачуна о траговима биолошког поријекла и папиларних линија, као и да вјештак наведе сва друга запажања која могу бити од користи; наредбу за вјештачење одјеће која је изузета од Џенана Мемича и Алисе Мутап; наредбу за вјештачење пиштоља пронађеног у џепу јакне Џенана

Мемића; приједлог за издавање наредбе (од 25. фебруара 2016. године упућен Кантоналном суду) за претресање и читавање свих доступних података из меморије централне јединице прецизиране марке "Group hoteli i restorani"; наредбу за тимско неуропсихијатријско вјештачење и за судско-медицинско вјештачење тјелесних повреда које је Алиса Мутап задобила 8. фебруара 2016. године.

14. Тужилаштво је на основу члана 45 ст. 1 и 2а) и б) и члана 231 ст. 1 и 2 Закона о кривичном поступку (у даљњем тексту: ЗКП) донијело Наредбу о спровођењу истраге (број Т09 0 КТН 0098711 16 од 7. марта 2016. године) против НН лица због основа сумње да су 8. фебруара, око 22.30 часа, у Сарајеву, општина Илиџа, у Улици Велика Алеја наспрам броја 4, по претходном договору, а у намери да лише живота Џенана Мемића, који се кретао наведеном улицом заједно са својом дјевојком Алисом Мутап, њима пришли, а затим Џенана Мемића и Алису Мутап непознатим тупим механичким предметом више пута ударили у предјелу главе, услед којих удараца је Џенан Мемић добио обимне повреде ткива мозга, чеоно-слепочног режња с лијеве стране прелом пода очне дупље, прелом лијеве личне кости, услед којих је преминуо 15. фебруара 2016. године у просторијама КЦУС, а Алиса Мутап је задобила тјелесне повреде, чиме би починили кривично дјело убиства из члана 166 став 1 Кривичног закона (у даљњем тексту: КЗ) у вези са чланом 31 истог закона.

15. У наредби је наведено да основи сумње да су осумњичени починили кривично дјело произлазе из записника о увиђају Јединице за саобраћај наведеног броја од 9. фебруара 2016. године, обдукционог записника од 16. фебруара 2016. године, записника о саслушању већег броја свједока поименично набројаних с датумом давања изјаве, извјештаја о криминалистичко-техничкој претрази лица мјеста од 9. фебруара, цртежа лица мјеста од 9. фебруара 2016. године, службене забиљешке Одјељења за општи криминал од 11. фебруара, 16. фебруара, 17. фебруара (један број) и од 17. фебруара (други број) и друге документације у предмету. У циљу разрјешења околности под којима је извршено кривично дјело и у циљу прикупљања доказа у истрази провешће се следеће истражне радње: 1) испитивање осумњичених НН лица; 2) испитивање свједока Алисе Мутап, Муриза Мемића и других свједока по потреби; 3) по потреби спровести потребна вјештачења, као и друге истражне радње.

16. Тужилаштво је 9. марта 2016. године послало ургентну МУП-у - Сектор криминалистичке полиције, Одјељење за криминалистичку технику, форензику и КДЗ Сарајево да што хитније доставе налаз и мишљења вјештачења пиштоља који је пронађен код Џенана Мемића; налаз и мишљење вјештачења возила марке рено клио, те трагова изузетих приликом увиђаја од 8. фебруара 2016. године; налаз и мишљење свих доступних података из централне јединице, власништво "Group hoteli i restorani", те налаз и мишљење претресања мобитела власништво Џенана Мемића.

17. Тужилаштво је у наредном периоду од 9. марта 2016. до априла 2016. године тражило што хитније поступање у предмету од стране лица која су требала да изврше одређена испитивања (доставе налаз и мишљење, спроведу вјештачења и друго). Тужилаштво је, између осталог, донијело наредбу за вјештачење комада лака са слојем кита пронађеног на лицу мјеста у Улици Алеја Липа до броја 4 и означеног као траг број 4, те неспорног материјала с путничког моторног возила, марке рено клио, наведеног власника; наредбу за спровођење биолошког и ДНК вјештачења трагова и биолошког поријекла;

вјештачење рачунара власништво "Group hoteli i restorani" ради утврђивања да ли постоји видео-запис хотелског видео-надзора за период од 8. до 11. фебруара 2016. године, да ли је нешто брисано и уколико постоји да се изврши анализа; као и издало наредбу за отварање и преглед одузетих предмета, те тражило од Кантоналног суда издавање нових наредби за претресање компјутерских система и уређаја за похрањивање компјутерских и електронских података и мобилних апарата назначених лица/власника.

18. Тужилаштво је 4. априла 2016. године донијело наредбу за реконструкцију догађаја од 8. фебруара 2016. године којој су требали присуствовати тужиоци (три тужиоца), службена лица МУП-а, судски вјештак медицинске струке, Алиса Мутап и психолог Тужилаштва. У наредби је наведено да ће се реконструкција догађаја обавити уз помоћ стручних лица криминалистичке струке, те овлашћених службених лица МУП-а - Одјел за општи криминал, који ће под надзором тужиоца помоћи у проналажењу, обезбјеђењу, описивању трагова, те извршити потребна мјерења и снимања и сачинити скицу, фото-документацију и записник о реконструкцији, те прикупити друге потребне податке.

19. У наредном периоду, од 6. априла 2016. године Тужилаштво опет доноси нове наредбе: вјештачење телефона са СИМ картицом преминулог Џенана Мемића; да МУП спроведе додатне радње; тражи да Завод за хитну медицинску помоћ што хитније достави медицинску документацију која се односи на интервенцију Службе приликом догађаја који се десио 8. фебруара 2016. године; доноси нове наредбе за претрес података телефона; да МУП прикупи информације од лица - радника ЈУ Завод за хитну медицинску помоћ о околностима њихове интервенције 8. фебруара 2016. године с посебним освртом на одређене околности које су наведене у захтјеву; наредбу за допунско вјештачење повреда које су задобили Џенан Мемић и Алиса Мутап (са упутама вјештаку на шта да се посебно изјасни); наредбу за тимско вјештачење Алисе Мутап; Кантоналном суду доставља приједлог за издавање наредбе за узимање неспорних биолошких трагова бриса букалне слезнице за ДНК вјештачење од поименично набројаних лица (Кантонални суд је 12. маја 2016. године донио наредбу за тјелесни преглед шест лица у смислу узимања бриса букалне слезнице који ће се доставити ФМУП-у за форензику и подршку, а затим извршити упоређивање с предметима за које постоји сумња да су употребљени приликом извршења кривичног дјела); подноси приједлог за издавање наредбе за депоновање привремено одузетих предмета које су поименично наведена лица предала МУП-у.

20. У наведеном периоду Тужилаштво је, такође, испитивало информације у вези с нестанком спорног видео-надзора са хотела Crystal, власништво "Group hoteli Ildža", провјера одређених лица и евентуалног конфликта међу њима, као и евентуалног конфликта до којег је дошло пред објектом на Илиџи.

21. Тужилаштво је 19. маја 2016. године упутило допис МУП-у Републике Српске у којем наводи да су пронађени трагови на мјесту несреће возила које користи или је користио Јамин (син Љубе) Сеферовић, а који се тренутно налази на подручју Бање Луке, а да је возило у међувремену продато, те је Тужилаштво затражило да се наведено провјери. Тужилаштво је 20. маја 2016. године донијело наредбу о изузимању биолошких трагова на одређеним предметима (тачно назначеним као чекић, кључ, одјећа и остало, итд.), који су одузети или предати од поименично наведених лица с циљем идентификације починиоца кривичног дјела убиства.

22. Тужилаштво је 23. маја 2016. године Универзитетско клиничком центру Сарајево доставило захтјев у којем су тражили да им се достави снимак главе и вратне кичме за Алису Мутап који је направљен 9. фебруара 2016. године.

23. Тужилаштво тражи од Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ достављање свих прикупљених информација у вези с догађајем од 8. фебруара 2016. године; истог дана МУП-у (Сектору криминалистичке службе) достављен је допис о спровођењу потребних радњи у предмету поводом истраге кривичног дјела убиства, те је Тужилаштво на четири странице навело шта је све потребно да се уради (нова саслушања свједока, идентификација одређених лица, откривање имена свих лица која су повријеђеним пружала помоћ, те друге описане радње). Дана 24. маја 2016. године Тужилаштво је упутило позиве свједоцима ради давања изјаве у Тужилаштву. Тужилаштво наставља с тражењем додатних информација, спровођењем вјештачења, прегледом пронађених видео-снимака, те тражи допунско вјештачење тјелесних повреда (27. маја 2016. године).

24. Тужилаштво је 1. јуна 2016. године донијело наредбу о спровођењу истраге против Љубе Сеферовића, Васвије Сејдовић због основа сумње да су на описани начин (након контакта возилом с Џенаном Меммићем и Алисом Мутап, изашли из возила и, у намјери да их лише живота, физички их напали механичким оруђем), чиме би Љубо Сеферовић и Васвија Сејдовић заједно починили кривично дјело убиства из члана 166 став 1 КЗ-а у вези са чланом 31 КЗ-а, у вези са чланом 28 КЗ-а, а Бекрија Сеферовић, сам, починио кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ.

25. У наредби о спровођењу истраге се наводи да основи сумње да су осумњичени починили кривично дјело произлазе из записника о увиђају, обдукционог записника и медицинске документације, налаза ДНА и биолошког вјештачења, механичког вјештачења одјеће, вјештачења механичких трагова, записника о саслушању свједока, извјештаја о претресању лица без наредбе са записником за претресање, службених записника, полиграфског тестирања за одређена наведена лица, наредбе за одузимање предмета, записника о испитивању осумњичених и осталих доказа, те се у циљу разрјешења околности предмета треба спровести испитивање осумњичених, свједока и по потреби потребна вјештачења, као и друге истражне радње.

26. Након доношења наредбе Тужилаштво наставља са спровођењем истражних радњи, нове наредбе за вјештачења комада стакла пронађеног на лицу мјеста с неспорним комадима с возила комби, саслушања свједока која имају податке о критичном догађају, тражи доставу листинга и позива за одређене прецизиране бројеве телефона и лица која су их користила.

27. Тужилаштво је 7. јуна 2016. године донијело наредбу за реконструкцију догађаја (од 8. фебруара 2016. године) којој ће бити присутни крим техника МУП-а, овлашћена службена лица МУП-а, кантонални тужиоци, тужиоци Федералног тужилаштва, свједок, вјештак судске медицине, вјештак ФУП-а, вјештак саобраћајне струке и осумњичени, те је даље издавало упуте с циљем предузимања неопходних радњи око реконструкције.

28. Тужилаштво наставља прикупљање информација у вези с критичним догађајем, те даје нове упуте МУП-у око проналаска свједока и њиховог саслушавања, као и врши позивање свједока ради давања изјаве пред Тужилаштвом, те предлаже издавање наредбе за узимање непосредних биолошких трагова за ДНК вјештачење с предмета одузетих од осумњичених и бриса букалне слузнице осумњичених;

наредбу за вјештачење достављеног видео и фото материјала; наредбу за тјелесни преглед осумњичених; наредбу за биолошко и ДНК вјештачење трагова биолошког поријекла, наредбу за хемијско вјештачење трагова на одјећи Џенана Меммића и Алисе Мутап, те наредбу за спровођење вјештачења по вјештаку саобраћајне струке; поново наредбу за медицинско вјештачење (на основу непосредног запажања приликом реконструкције) о врсти, степену и начину настанка повреда оштећених; те је Тужилаштво тражило прикупљање нових информација (које произлазе из изјава осумњичених), хитно достављање извјештаја о предузетим радњама у вези с реконструкцијом догађаја, те анализу позива и порука БиХ Телекома и хитно достављање налаза вјештака медицинске струке.

29. Тужилаштво је 24. јуна 2016. године донијело наредбу о спровођењу истраге против Љубе Сеферовића и Бекрије Сеферовића због основа сумње да је Љубо Сеферовић, сам, 8. фебруара 2016. године, око 23.00 часа, на Илици, управљајући возилом прецизираних карактеристика, противно одредбама члана 174 став 1, члана 25 став 1, члана 43 став 1 и члана 28 став 1 Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима, на детаљно описан начин, ударио у пјешаке Џенана Меммића и Алису Мутап, од којег удара је Џенан Меммић задобио тешке тјелесне повреде од којих је преминуо, а Алиса Мутап лаке тјелесне повреде, те (под тачком 2) након што је ударио пјешаке, противно одредбама члана 154 Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима, повећао брзину кретања, остављајући без помоћи лица која је озлиједио и чију је озљеду узроковао, чиме би Љубо Сеферовић под тачком 1 починио тешко кривично дјело против безбједности јавног саобраћаја из члана 336 став 2 у вези са чланом 332 став 1 КЗ-а, а под тачком 2 кривично дјело неуказивање помоћи лицу озлијеђеном у саобраћајној несрећи; Бекрија Сеферовић, сам, на описани начин под тачком 3 починио кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗ-а.

30. Тужилаштво је апеланту доставило акт број Т09 0 КТ 0098711 16 од 24. јуна 2016. године у којем га обавјештава, у смислу одредби члана 239 став 2 ЗКП-а, да је донијета наредба о обустављању истраге против осумњичене Васвије Сејдовић због кривичног дјела убиства из члана 166 став 1 КЗ-а у вези са чланом 31 КЗ-а, а све у вези са чланом 28 КЗ-а јер нема довољно доказа да је осумњичена Васвија Сејдовић починила наведено кривично дјело.

31. У образложењу је наведено да је 1. јуна 2016. године Тужилаштво донијело наредбу о спровођењу истраге против Љубе Сеферовића и Васвије Сејдовић због кривичног дјела убиства из члана 166 став 1 КЗ-а у вези са чланом 33 КЗ-а, а све у вези са чланом 28 КЗ-а, а против Бекрије Сеферовића због кривичног дјела спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗ-а, те шта им се стављало на терет. Тужилаштво је навело да је осумњичена 1. јуна 2016. године у Тужилаштву дала исказ у којем је описала догађај од 8. фебруара 2016. године. Такође је наведено да су спроведена вјештачења трагова крви који су пронађени на лицу мјеста и на одјећи Џенана Меммића и Алисе Мутап, а вјештачењем је утврђено да ови трагови потичу од неспорних узорака Џенана Меммића и Алисе Меммић. Тужилаштво је навело шта произлази из записника о увиђају, као и шта је пронађено/изузето увиђајним радњама. Спроведено је механичко вјештачење трагова стакла и пластике који су пронађени на лицу мјеста, а вјештачењем је утврђено да потичу од предњег фара и показивача правца на страни возача од комби возила марке VW транспортер, марке Т4, производње 1990-1996. година. Такође је обављена реконструкција догађаја којој су присуствовали вјештачи

медицинске, саобраћајне, те механоскопске струке, те су они на основу непосредних опажања и увидом у документацију дали своје налазе и мишљења. Узимајући у обзир све наведено, Тужилаштво је извело закључак да наводи који се осумњиченој Васвији Сејдовић стављају на терет да је заједно са својим супругом Љубом Сеферовићем изашла из возила, а затим њима познатим предметом нанијела повреду Ценану Мемићу и Алиси Мутап, услед којих је Ценан Мемић преминуо, нису поткријељени материјалним доказима, нити исказима свједока. Након обављене реконструкције и спроведених вјештачења, те узимајући у обзир да је пронађено возило које је критичне ноћи возио Љубо Сеферовић, Тужилаштво је извело закључак да не постоји основана сумња да је осумњичена Васвија Сејдовић починила кривично дјело убиства. У складу с новим чињеничним стањем у предмету Тужилаштво је донијело наредбу о спровођењу истраге против Љубе Сеферовића због постојања основа сумње да је починио тешко кривично дјело против безбједности јавног саобраћаја из члана 336 став 2 у вези са чланом 332 став 1 КЗ-а и кривично дјело неуказивање помоћи лицу озлијеђеном у саобраћајној незгоди из члана 337 став 2 КЗ-а у вези са ставом 1 КЗ-а, а све у вези са чланом 54 КЗ-а, а против Бекрије Сеферовића да је починио кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗ-а.

32. У акту је наведено да је дозвољена притужба Канцеларији тужиоца у складу са чланом 239 став 2 у вези са чланом 231 став 4 ЗКП-а, као и да се у смислу одредбе члана 239 став 3 у вези са ставом 1 тачка ц) ЗКП-а могу доставити нове чињенице и околности које указују на постојање основа сумње да је осумњичена Васвија Сејдовић починила наведено кривично дјело, те у том случају тужилац може поново отворити истрагу.

33. Апелант је уложио притужбу Канцеларији главног тужиоца Тужилаштва 7. јула 2016. године, те 26. јула 2016. године и захтјев за изузеће Тужилаштва, главне тужитељке, као и тужилаца (Мерис Ђато и Ивана Петковић).

34. Тужилаштво је донијело Рјешење број А-837/16 од 3. августа 2016. године којим је одбачен као недопуштен захтјев за изузеће Тужилаштва, главне тужитељке Тужилаштва и поступајућих тужилаца за даље поступање у предмету број Т 09 0 КТ 0098711 16, који је 26. јула 2016. године поднио оштећени [апелант] путем пуномоћника зато што је захтјев за изузеће поднијело неовлашћено лице.

35. У образложењу рјешења Тужилаштво се позвало на одредбу члана 44 став 1 ЗКП-а, те је навело да члан 44 став 4 у складу са чланом 40 ЗКП-а прописује да странке или бранилац могу тражити изузеће само поименично одређеног тужиоца, односно главног тужиоца, а није дозвољено тражити изузеће цијелог тужилаштва, због чега је у складу са чланом 42 ЗКП-а апелантов захтјев одбацио. Осим тога, у наведеном случају оштећени је тражио изузеће, а он није странка у поступку, те не спада у круг лица која ово могу тражити у складу са чланом 40 став 4 ЗКП-а у вези са чланом 21 став 1 тачка ф) ЗКП-а.

36. Тужилаштво је апеланту доставило акт број Т09 0 КТП 0098711 16 од 9. августа 2016. године којим је Канцеларија главне тужитељке, након разматрања предметног списка и апелантове притужбе, притужбу одбила као неосновану дајући за то разлоге:

37. Тужилаштво је навело да апелантово мишљење да је наредба о спровођењу истраге требала бити донијета одмах по кривичном догађају, тј. 8. фебруара 2016. године није исправно. Наредба о спровођењу истраге се доноси ако постоји основана сумња да је извршено кривично дјело и таква наредба, између осталог, садржи податке о починиоцу

кривичног дјела, уколико је познат, опис дјела из којег произлазе законска обиљежја кривичног дјела и законски назив дјела. Тужилаштво је у конкретном случају формирало предмет 10. фебруара 2016. године по пријему оперативног материјала МУП-а, 12. фебруара 2016. године затражена је медицинска документација за Ценану Мемића која је достављена 22. фебруара 2016. и 29. фебруара 2016. године Тужилаштво је достављено мишљење вјештака др Хамзе Жује након обављене обдукције тијела, те је тек тада Тужилаштво располагало доказима на основу којих је могло донијети наредбу о спровођењу истраге. Наиме, тек по прибављању ових доказа могла се извршити правна квалификација кривичног дјела, па према тада расположивим доказима постојао је основ сумње да је почињено кривично дјело убиства из члана 166 КЗ-а и како је починилац - осумњичени тада био непознат то је донијета наредба о спровођењу истраге против НН лица због кривичног дјела убиства из члана 166 КЗ-а, а све наведено у складу са чланом 231 ЗКП-а.

38. Надаље, Тужилаштво је одговорило на навод из притужбе о преквалификацији - наводећи да није тачан - да је након критичног догађаја тај догађај квалификован као саобраћајна несрећа по непознатом починиоцу, да би главна тужитељка путем медија обавијестила јавност да је догађај оквалификован као кривично дјело убиства.

39. Тужилаштво је истакло да у овом дијелу притужба не прави разлику између квалификације догађаја и квалификације кривичног дјела у наредби за спровођење истраге. Наиме, кривично дјело може бити правно оквалификовано тек када Тужилаштво располаже одређеним доказима (како је напријед наведено), а главна тужитељка је само обавијестила јавност о правној квалификацији која је наведена у наредби о спровођењу истраге од 8. марта 2016. године. Што се тиче навода из притужбе да је догађај половином јуна поново оквалификован као саобраћајна незгода, Тужилаштво је навело да је тачно да је у току истраге предметно дјело правно преквалификовано у кривично дјело тешко кривично дјело против безбједности јавног саобраћаја из члана 336 став 2 у вези са чланом 332 став 1 КЗФБиХ и неуказивање помоћи лицу озлијеђеном у саобраћајној незгоди из члана 337 став 1 КЗ-а. Спорно је што у овом дијелу притужба нетачно наводи да је тужилац првобитно оквалификовао догађај као саобраћајну незгоду (ријеч је о квалификацији догађаја). Правна квалификација кривичног дјела одређена је у наредби о спровођењу истраге као кривично дјело убиства из члана 166 КЗ-а од 8. марта 2016. године. Дакле, Тужилаштво је поступало у складу са законом и садржином прибављених доказа.

40. Тужилаштво је навело да је основни задатак истраге да се прибаве доказе и утврде чињенице (у конкретном случају истрага се у почетку бавила проналажењем починиоца) и сходно тим резултатима одреди о којем кривичном дјелу се ради. То подразумијева вођење истраге која је у конкретном случају вођена да се пронађе починилац кривичног дјела, да се утврди о којем се кривичном дјелу ради, а све након предузимања обимних радњи у периоду непосредно након критичног догађаја. У конкретном случају, како произлази из акта Тужилаштва, једино није било спорно да је кривично дјело почињено, а у циљу утврђивања и проналаска починиоца/починилаца и утврђивања правне квалификације кривичног дјела Тужилаштво је предузело низ предистражних и истражних радњи у сарадњи с МУП-ом. Дакле, према наводима Тужилаштва, наведена примједба из притужбе о правној преквалификацији кривичног дјела не стоји.

41. Надаље, Тужилаштво се очитовало о наводима из притужбе да је у овом предмету у два наврата спроведена реконструкција, и то оба пута незаконито и да су резултати таквих реконструкција потпуно непоуздани. Тужилаштво је навело да су ови наводи произвољни и ничим утемељени. Закључак притужбе да је реконструкција спроведена само у присуству Алисе Мутап и поступајућег тужиоца, о чему је накнадно сачињен записник, и да су обје реконструкције спроведене без присуства овлашћених лица није тачан. Наиме, обје реконструкције су спроведене у складу са чланом 108 ЗКП-а у присуству тужиоца и других овлашћених службених лица. Прва реконструкција је обављена у присуству више тужилаца и других службених лица и Алисе Мутап као свједокиње и јединог очевица критичног догађаја. Надаље, супротно наводима притужбе, софтвер за симулацију и реконструкцију саобраћајних незгода се не користи на реконструкцијама и увиђајима, већ наведени софтвер користи вјештак приликом вјештачења и на основу података прибављених на увиђају или реконструкцији догађаја. Такав софтвер је у конкретном случају користио вјештак саобраћајне струке.

42. Притужба се, како наводи Тужилаштво, бави анализом доказа који су у тужилачком спису и који нису на законит начин могли доћи у посјед подносиоца притужбе (апеланта), а којим се покушава довести у питање законитост рада Тужилаштва. Тако се анализом снимка видео-надзора, која је спроведена у режији оштећеног у иностранству и која показује да је мотор предметног комбија био хладан, покушава довести у питање чињенично стање које је утврдило Тужилаштво. С тим у вези Тужилаштво наводи да уколико такав доказ постоји он је прибављен незаконито (без наредбе) и Тужилаштво није упознато са садржином таквог доказа, а навод оштећеног (апеланта) који је изнио Федералном тужилаштву у погледу анализе видео-снимка је провјерен од Тужилаштва те он, као и остали наводи, није потврђен. Уосталом, како наводи Тужилаштво, предметно моторно возило је било паркирано прије догађаја и није коришћено.

43. Надаље, нетачан је навод притужбе да Тужилаштво није прибавило све контакте "путем средстава комуникација". Све телефонске комуникације у односу на потенцијалне починиоце су прибављане и анализиране. Супротно наводима притужбе, Тужилаштво је прибавило све доказе на околност саобраћајне несреће и довело их у међусобну везу и тако утврдило на који начин се саобраћајна несрећа догодила и њену динамику. Није тачан навод да није спроведено тимско вјештачење на околност саобраћајне несреће јер су на реконструкцији догађаја која је обављена, поред осталих, била присутна три вјештака, па је након тога обављено више вјештачења по вјештацима различитих струка и тако поуздано утврђено како је до несреће и налета на пјешаке критичне прилике дошло, те које су повреде пјешаци задобили и на који начин.

44. Према наводима Тужилаштва, притужба произвољно наводи да су увиђајем пронађени трагови - остаци стакла и пластике трагови који могу указивати на саобраћајну незгоду која нема везе са овим догађајем. Наиме, на лицу мјеста су пронађени трагови који су се током истраге на основу прибављених доказа сасвим поуздано довели у везу с незгодом коју је проузроковало конкретно возило и којим је управљао осумњичени Љубо Сеферовић као возач. То потврђује садржина бројних прибављених доказа чија је садржина резултовала оваквим утврђењем (вјештачења возила, трагова, врсте и мјесто повреда оштећених, оштећења одјеће оштећених, искази свједока, видео-надзор с два објекта). Такође, према мишљењу

Тужилаштва, притужба произвољно коментарише изглед возила након незгоде, па наводи да лијеви фар возила комби није разбијен, тј. да су оба фара читави, као и вјетробранско стакло; да повреде на тијелу Џенана Мемифа не одговарају наводним оштећењима комби возила; да није утврђено мјесто налета возила на Џенана Мемифа, зауставно мјесто пјешака с траговима крви, начин и брзина кретања комби возила.

45. Тужилаштво наводи да посебно зачуђује оцјена доказа Тужилаштва од стране притужбе. Наиме, притужба није могла на законит начин доћи у посјед доказа које анализира, па то за посљедицу има коментарисање доказа Тужилаштва у фази истраге која је у току и произвољно тумачење критичног догађаја без изнесене аргументације. Тако притужба произвољно и нетачно наводи да је осумњичена "Васвија Сеферовић" дала изјаву 31. маја 2016. године и да је тада навела да је њен супруг возилом ударио НН мушко лице и да је након тога изашао из возила и пришао НН лицу, па га више пута ударио. Наиме, тако нешто осумњичена није навела у својој изјави, већ је то, према наводима службене забиљешке МУП-а, у неформалном разговору изјавила припадницима МУП-а. Притужба поставља питање и коментарише да ли је о овом обавијештен тужилац и да ли је ништа предузео тим поводом. О томе су обавијештени тужиоци који су том приликом били у просторијама МУП-а и узимали изјаву од осумњичене која у својој изјави такве наводе није поновила. И поред тога, а у циљу провјере таквих навода, Тужилаштво је на основу садржине споменуте службене забиљешке остало при правној квалификацији кривичног дјела убиства и по том основу, на основу споменуте службене забиљешке, издејствовало притвор овој осумњиченој. Међутим, Кантонални суд у Сарајеву је у коначници укинуо мјеру притвора наводећи да се подаци из службене забиљешке МУП-а од 1. јуна 2016. године, гдје овлашћена службена лица само дјелимично интерпретирају садржај неформалног разговора са осумњиченом и који дио разговора је осумњичена касније оповргла не могу користити као доказ.

46. Дакле, није ријеч о изјави осумњичене која је узета у смислу члана 92 ст. 2 и 3 ЗКП-а, па се на основу члана 11 став 2 ЗКП-а наведена службена забиљешка не може користити као законит доказ.

47. На тај начин, имајући у виду и све остале доказе, Кантонални суд је утврдио да нема основане сумње да је почињено кривично дјело убиства из члана 166 став 1 КЗ-а у вези са чланом 31 КЗ-а, а све у вези са чланом 28 истог закона, дакле да су именовани починили кривично дјело убиства у саучесништву у вези са чланом 31 истог закона. Истовремено, Тужилаштво налази важним истаћи да је у току истраге провјеравало навод осумњичене "Васвије Сеферовић" из службене забиљешке и закључило како нема ниједног доказа који потврђује оно што су забиљежили припадници МУП-а у предметној службеној забиљешци и што је осумњичена рекла у неформалном разговору. У коначници, то је резултовало правном квалификацијом кривичног дјела и одлуком на коју је уложена притужба.

48. Притужба, како истиче Тужилаштво, надаље импровизује и наводи како је свједокиња Алиса Мутап саслушана 10. фебруара 2016. године у МУП-у, о чему уопште није сачињен записник. Ријеч је о још једном нетачном наводу јер је записник сачињен, те достављен у спис. Слједом наведеног, нетачно је и да је свједокиња саслушана тек 5. априла 2016. године. Надаље, притужба износи стручне закључке који су у домену вјештака, а који се односе на наводну амнезију свједокиње Алисе Мутап. Тужилаштво је навело да је и у том дијелу спровело

вјештачење по стручним лицима. Тужилаштво истиче да се притужбом проблематизује и налаз вјештака медицинске струке, закључујући да садржина тих налаза потврђује основну тезу притужбе да истрага није спроведена у складу са законом.

49. Тужилаштво је надаље навело да се криво (у притужби) интерпретира члан 239 ЗКП-а, те наводи да обавијест (да се истрага обуставља) не представља тужилачку одлуку, па Тужилаштво није ни дужно у обавијести да наводи све прибављене доказе, њихову садржину и није у обавези да врши њихову анализу и оцјену. У обавијести се износе само они разлози којима се тужилац руководио да донесе одлуку о обустављању истраге, а такви разлози су наведени у обавијести тужиоца, па је она сачињена у складу са чланом 239 ЗКП-а и Упутством главног федералног тужиоца број А-164/2015 од 16. марта 2015. године. Због тога је сувишно износити разлоге зашто се у обавијести не износе садржаји прибављених доказа.

50. Тужилаштво наводи да уз притужбу није достављена нити једна нова чињеница ни околност која указује да постоји основ за сумњу да је осумњичена Васвија Сејдових починила кривично дјело убиства из члана 166 став 1 КЗ-а у вези са чланом 31 КЗ-а. Тужилаштво је навело и да је у току трајања истраге провјерило све апелантове наводе и ниједан се није потврдио тачним. Тужилаштво је надаље навело да је све вријеме поступало у складу са законом, да није подлегло притисцима у складу с дужностима које Тужилаштво има. У конкретном случају прибављени су докази који указују да постоји основана сумња да је осумњичени Љубо Сеферовић починио кривично дјело против безбједности јавног саобраћаја из члана 336 став 2 у вези са чланом 332 став 1 КЗ-а и неуказивање помоћи лицу озлијеђеном у саобраћајној несрећи из члана 337 став 1 истог закона, а Бекрија Сеферовић за кривично дјело спречавања доказивања из члана 349 став 2 КЗ-а. Тужилаштво се позвало на рјешење Врховног суда које потврђује закључак Тужилаштва, а којим је жалба Љубе Сеферовића одбијена. Због наведеног је притужбу ваљало одбити као неосновану, те је наведено да се притужба може поднијети Федералном тужилаштву у складу са чланом 9 став 1 у вези са чланом 20 став 1 Закона о Федералном тужилаштву.

51. Апелант је 21. септембра 2016. године поднио притужбу главном федералном тужиоцу против одлуке главне тужитељке Тужилаштва.

52. Федерално тужилаштво је 30. септембра 2016. године актом број Т11 0 КТА 0002430 16 обавијестило апеланта да су од Тужилаштва затражени предмети те ће, након што их добију и изврше увид у њих, уз оцјену стања у предмету, дати став о основаности навода из притужбе, о чему ће обавијестити апеланта.

53. Федерално тужилаштво - главни федерални тужилац донио је Рјешење број Т11 0 КТА 0002430 16 од 28. октобра 2016. године којим је апелантова притужба, изјављена против одлуке главне тужитељке Тужилаштва од 9. августа 2016. године и Рјешења главне тужитељке Тужилаштва број А-837/16 од 3. августа 2016. године одбијена као неоснована. Истим рјешењем одбијен је као неоснован апелантов захтјев за преношење надлежности за поступање у предмету Тужилаштва с тог тужилаштва на Федерално тужилаштво или неко друго тужилаштво.

54. У образложењу рјешења је најприје наведено да је Федерално тужилаштво већ вршило контролу поступања тужилаца у конкретном предмету, те је закључено да је без обзира на одређене недоречености у погледу доношења наредбе о спровођењу истраге против НН лица због кривичног дјела убиства (што ће се накнадно објаснити)

поступање задужених тужилаца било у складу са законом, те су предузете радње од самог почетка биле усмјерене само на откривање починилаца и идентификацију кривичног дјела. Утврђено је да је поступање било ефикасно и да су се провјеравале све приспјеле информације до којих су долазила како овлашћена службена лица, као и друга лица, те да истрага није била усмјерена у погрешном правцу, нити с циљем заштите било кога, већ је била свеобухватна. Федерално тужилаштво, такође, наводи да у спровођењу појединих истражних радњи (како у припреми тако и у реализацији) није дошло до потпуне примјене одредби Упутства о поступању и сарадњи овлашћених службених лица и тужилаца у спровођењу радњи доказивања у току истраге јер је евидентно да је долазило до цурења информација како о начину тако и о садржини појединих спроведених радњи, при чему су се давали и одређени субјективни закључци у односу на начине, средства и могуће починиоце кривичног дјела, а што је утицало на настајање неповјерења код апеланта. Надаље, Федерално тужилаштво наводи да је апелант дао изјаву службеницима Сектора крим полиције МУП-а на записник 11. марта 2016. године, да је раније био примљен у Тужилаштво којом приликом је изразио незадовољство, а што је резултовало његовом оцјеном датом у средствима информисања да се истрага води у кривом правцу и да он, као оштећени, није могао добити било какву информацију. Апеланта је 1. априла 2016. године примила тужитељка која је укључена у рад на предмету, заједно с пуномоћником, а којом приликом је апелант саопштио информације с којима он располаже у вези са изласком медицинског особља на лице мјеста, оцјеном повреда које је задобио његов син и одређеним понашањем оца повријеђене дјевојке. Тужитељка је апеланта упознала да се оштећеним, у суштини, не могу износити резултати истраге, али да Тужилаштво и полиција свакодневно предузимају радње на откривању и истраживању кривичног дјела, те је тужитељка навела да ће Тужилаштво и даље истраживати нове информације које добије, као и информације које добије од њих.

55. Федерално тужилаштво надаље наводи да је предмет евидентиран у уписнику Тужилаштва 10. фебруара 2016. године на основу оперативног материјала који је МУП доставио поводом саобраћајне несреће која се догодила 8. фебруара 2016. године, у којој је једно лице задобило тешке тјелесне повреде опасне по живот, а једно лице лакше тјелесне повреде. Увиђај је обављен на лицу мјеста, записник је сачинио инспектор Јединице за саобраћај, а самом увиђају присуствовао је дежурни тужилац и према наводима записника руководио увиђајем. Приликом вршења увиђаја пронађени су (побројани) трагови и све је касније вјештачено. Први су на лице мјеста дошли припадници Дирекције за координацију полицијских тијела који су у исказима дали опис затеченог стања, положај тијела и информације које су добили од оштећене, а то је да их је ударило ауто великом брзином. Дежурни тужилац је у складу са чланом 233 став 1 ЗКП-а дао потребна упутства, а 10. фебруара саслушана је оштећена без присуства тужиоца, која је изразила сумњу да их је уопште ударило ауто, а наредног дана тужилац је позвао оштећену и службенике Одјела за крвне деликте МУП-а како би провјерио наводе исказа оштећене, о чему су Тужилаштво и овлашћена службена лица сачинили службену забиљешку. Надаље, Федерално тужилаштво наводи да је током спровођења истраге саслушан већи број свједока, да су спроведена потребна вјештачења трагова лица мјеста, те прибављена медицинска документација за оштећене, те је 15. фебруара 2016. године тужилац обавијештен да је Џенан Мемич

преминуо. Вјештак медицинске струке није могао да се изјасни о могућем средству наношења повреда Џенану Мемифу, те је тужилац издао наредбу за обдукцију, а вјештак је доставио извјештај о обдукцији (29. фебруара 2016. године), те на тражење Тужилаштва допуну вјештачења 25. априла 2016. године. Федерално тужилаштво наводи и друге спроведене радње, те наводи да је дошло до лишавања слободе одређених лица која би се могла довести у везу са извршењем предметног кривичног дјела, али спроведеним радњама нису утврђени докази из којих произлазе основи сумње да су наведена лица учинила кривично дјело на штету Џенана Мемифа. Федерално тужилаштво указује на прибављени и прегледани видео-надзор са објекта (који нису директно покривали лице мјеста догађаја) на којем је евидентиран пролазак комби возила непосредно након предметног догађаја.

56. Федерално тужилаштво наводи да је Тужилаштво 7. марта 2016. године донијело наредбу о спровођењу истраге против НН лица због постојања основа сумње да су починила кривично дјело убиства из члана 166 КЗ-а у вези са чланом 31 КЗ-а, а што је образложено на начин да то произлази из прикупљених извјештаја, исказа, записника и друго. Имајући у виду чињенице утврђене увиђајем на лицу мјеста (изузети трагови), исказе службеника који су први дошли на лице мјеста, те службене забиљешке службеника полиције, податке утврђене из видео-надзора, налаз и допуну налаза обдуцента, федерални тужиоци су оцијенили да се чини упитном правна квалификација одређена наредбом о спровођењу истраге. У суштини, према мишљењу Федералног тужилаштва, за закључити је да је правна квалификација одређена због изузетно великог интересовања за предметни догађај (окупљана грађана, апелантове изјаве да истрага иде у кривом правцу, медијски натписи и друго), који је по својим манифестацијама представљао не мали притисак не само на задуженог тужиоца већ на Тужилаштво у цјелини. Федерално тужилаштво је надаље навело да је након доношења наредбе о спровођењу истраге настављено са истражним радњама, прибављени су налази и мишљења вјештака у односу на трагове нађене на лицу мјеста, биолошка вјештачења трагова изузетих са одјеће и друго.

57. Надаље, Федерално тужилаштво наводи да је од евидентирања догађаја до извршене контроле овог (Федералног) тужилаштва саслушано више од 40 лица у својству свједока, али чија свједочења нису дала могуће одговоре у односу на евентуалне починиоце, већ су саслушани свједоци, у суштини, давали своје субјективне оцјене. Федерално тужилаштво се осврнуло и на свједочење једног од свједока службеника Јединице за саобраћај МУП-а који је у свом свједочењу навео да му је у информативном разговору повријеђена рекла да је 100% сигурна да она и њен младић нису задобили никакве повреде ни од каквог возила, а што је супротно наводима службене забиљешке коју је он сачинио. Главна тужитељка Тужилаштва је органима МУП-а доставила информацију о понашању овог службеника.

58. Надаље, Федерално тужилаштво наводи да је главна тужитељка Тужилаштва у циљу успјешнијег рада на предмету поставила, осим поступајућег, још једног тужиоца, након чега се утврђују планови рада, односно спровођење истраге у могућим правцима, а у циљу утврђивања починилаца. У том смислу је сачињен и захтјев службеним лицима којим се тражи саслушање већег броја свједока на тачно утврђене околности, поновно саслушање саслушаних свједока, те прибављање других чињеница. Напријед наведене активности резултовале су проналаском и лишавањем слободе Љубе Сеферовића, Васвије Сејдовић и Бекрије Сеферовића, те доношењем наредбе о спровођењу

истраге против ових лица због постојања основа сумње да су починили кривично дјело убиства из члана 166 КЗ-а у вези са чланом 31 КЗ-а (у односу на Џенана Мемифа), док се позивање на члан 28 КЗ-а односи на Алису Мутап јер је у односу на њу кривично дјело остало у покушају. Истом наредбом Бекрији Сеферовићу се ставља на терет почињење кривичног дјела спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗ-а.

59. Федерално тужилаштво надаље износи да је осумњиченим лицима одређен притвор да би у поступку по жалби Кантонални суд својим рјешењем од 23. јуна 2016. године притвор укинуо зато што из проведених доказа не произлази постојање основане сумње да су осумњичени починили кривично дјело убиства. Дакле, надлежни суд није нашао постојање доказа који би указивали да се против осумњичених може подићи оптужница због кривичног дјела убиства. Из наведеног је произишла обавеза Тужилаштва да поново изврши процјену проведених доказа и у складу с тим утврди правну квалификацију дјела, што је урађено наредбом о спровођењу истраге од 24. јуна 2016. године. По овој наредби је предложено одређивање притвора, који приједлог је Кантонални суд прихватио. Стога, Федерално тужилаштво закључује да је правилна одлука да се против Васвије Сејдовић обустави истрага, а о разлозима за такву одлуку тужилац је обавијестио апеланта. С тим у вези федерални тужилац се позвао на одредбе члана 231 став 2 ЗКП-а у вези са одредбом члана 21 тачка ј) ЗКП-а. Федерално тужилаштво је навело да су након доношења наредбе о спровођењу истраге предузете потребне истражне радње, након чега је подигнута оптужница, а коју је потврдио Кантонални суд.

60. Федерално тужилаштво је навело да су спроведене и двије реконструкције по наредби тужиоца у складу са чл. 107 и 108 ЗКП-а.

61. Даље, Федерално тужилаштво се изјаснило да апелантови наводи да се предметним одлукама спречава суђење истих за кривично дјело убиства, односно да апелант располаже доказима да се у конкретном случају ради о убиству, не указују на преурањеност или незаконитост побијаних одлука. Наиме, у предмету Тужилаштва не постоје било какви докази из којих би произлазили основи сумње да се у конкретном случају ради о кривичном дјелу убиства, на то ко би био починилац тог кривичног дјела, нити је оштећени (апелант) доставио такве доказе. Потврђена оптужница је резултат доказа прикупљених током истраге у којој је више пута дошло до допуњавања налаза и мишљења вјештака, а у складу с новим чињеницама утврђеним током истраге, као и чињеницама односно доказима заснованим на извршеним реконструкцијама, уз учешће свих потребних лица, те вјештака, као и уз учешће и коришћење превозног средства, које је претходно и вјештачено да би се утврдила оштећења на возилу која су поправљена. Апелантов приговор да није позван на реконструкцију се, такође, не може прихватити као основан јер, како наводи Федерално тужилаштво, наведена одредба члана 287 став 3 ЗКП-а се односи на главну расправу.

62. Федерално тужилаштво се очитовало и о наводима о изузећу Тужилаштва, односно о преиспитивању Рјешења број А-837/16, па је, позивајући се на чл. 40 став 1 и 44 став 1 ЗКП-а, закључило да се притужба ни у том дијелу не може сматрати основаном. Федерално тужилаштво је цијенило и захтјев да се предмет изузме од Тужилаштва, те је, позивајући се на одредбе чл. 9 и 20 Закона о Федералном тужилаштву, цијенило рад Тужилаштва ефикасним, те је навело да када оптужницу потврди надлежни суд њој је дата потврда законитости, због чега се рад Тужилаштва не може

оцијенити незаконитим. Федерално тужилаштво је, такође, цијенило наводе за пренос надлежности у смислу одредбе члана 35 став 2 ЗКП-а, у вези са чланом 39 тачка ф) ЗКП-а, па је одлучено да не постоје разлози који би изазвали разумну сумњу у непристрасност поступања тужилаца Кантоналног тужилаштва, па самим тим не постоје разлози због којих је захтјеву требало удовољити.

Комисија за безбједност Скупштине Кантона Сарајево

63. Апелант је обавијестио Уставни суд да је поводом догађаја у којем је страдао апелантов син Комисија за безбједност Скупштине Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Комисија за безбједност) формирала посебно *ad hoc* тијело са задатком да провјери законитост рада МУП-а у истрази у овом предмету. Апелант је од подношења апелације у неколико наврата обавјештавао Уставни суд о овом поступку.

IV. Апелација

Наводи из апелације

64. Апелант у апелацији указује на повреду члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апелант упућује на недостатке у истрази, те на незаконитост истраге, односно наводи да хапшење лица ромске националности сматра само покушајем да се убиство његовог сина прикаже као саобраћајна несрећа. Апелант је у апелацији хронолошки навео ток истраге, те указује на "пропусте" у истрази, као и на одређене одредбе ЗКП-а за које апелант сматра да су повријеђене у конкретном предмету. Тако апелант упућује на датум подношења наредбе о спровођењу истраге (8. март 2016. године) иако се случај десио 8. фебруара 2016. године. Апелант наводи да је Тужилаштво догађај оквалификовало као саобраћајну несрећу са НН лицем, да би 8. марта била донијета формална наредба о спровођењу истраге због кривичног дјела убиства, која је потврђена наредбом од 1. јуна 2016. године у односу на Љубу Сеферовића и Васвију Сејдовић, да би 24. јуна 2016. године истрага била обустављена у односу на Васвију Сејдовић и кривично дјело у односу на Љубу Сеферовића преквалификовано. У вези са овим промјенама апелант упућује на одредбу члана 293 став 1 тачка ц) и став 3 ЗКП-а. Апелант, такође, указује на одредбу члана 239 став 2 ЗКП-а и обавезу Тужилаштва да обавијести оштећеног о разлозима обустављања истраге, а Тужилаштво у конкретном предмету није навело те разлоге. Апелант надаље указује и појашњава одређене пропусте:

- Апеланту никада није достављен записник о увиђају "иако је исти у више наврата тражио од МУП-а", поготово имајући у виду да је догађај првобитно квалификован као саобраћајна несрећа, као и наредбом од 24. јуна 2016. године као кривично дјело против безбједности јавног саобраћаја;

- Два пута је вршена реконструкција догађаја (прије 8. априла и 24. јуна), па апелант поставља питања (прије свега) због чега је вршена друга реконструкција и које су нове чињенице настале након друге реконструкције догађаја које су довеле до нове квалификације, оба пута без позивања оштећеног;

- Апелант наводи да оптужница у односу на наредбу о спровођењу истраге наводи нове чињенице (нпр. алкохолисаност Љубе Сеферовића или излазак из аута од стране наведених лица који се касније не спомиње), односно на различит начин описује (исти) догађај, те је Тужилаштво требало дати нове доказе и појашњење које није дало у обавјештењу (о обустављању истраге);

- Апелант детаљно анализира исказ Алисе Мутап, за који тврди да га је мијењала неколико пута, доводи у питање

амнезију ове свједокиње, као и да ли је спроведено вјештачење њеног менталног здравља;

- Апелант анализира и исказе осталих свједока које доводи у везу;

- Апелант анализира видео-снимке и указује на неке нелогичности у закључку око времена кретања пјешака и комбија; у овом контексту апелант указује на одређено вјештачење, које је спроведено у Канади по апелантовом налогу, из којег произлази да је мотор комбија хладан;

- Апелант упућује на закључак судског вјештака и констатованих повреда које не одговарају (у оптужници) описаном начину одвијања и настанка наводне несреће, а које опет доводи у везу са изјавама Алисе Мутап и Васвије Сејдовић о мјесту могућег контакта возила с пјешацима и смјеру кретања пјешака, као ни да повреде Џенана Меммића не одговарају оштећењима на комби возилу, као и да видео-снимак указује да су фарови на комби возилу читави;

- Апелант указује да је сачињен обдукциони налаз, али и налаз и мишљење истог вјештака, те да Тужилаштво из једног налаза изводи дијаметрално супротне закључке;

- Апелант проблематизује налаз и мишљење вјештака саобраћајне струке;

- Апелант упућује да видео-снимак указује да регистрација на комби возилу (која је наведена у оптужници) није иста као регистрација са видео-снимка; апелант указује да се након догађаја, а слиједом изјаве Алисе Мутап тражило мало зелено ауто, а не комби возило.

65. Апелант је у апелацији, такође, указао да је због осјетљивости конкретног предмета Комисија за безбједност покренула поступак скупштинског надзора над законитошћу рада МУП-а и Управе полиције МУП-а, те је за конкретан случај формирано *ad hoc* тијело. У моменту подношења апелација апелант је указивао на опструкције у вези с радом Комисије за безбједност од стране МУП-а, односно да због одбијања МУП-а да достави потребне документе и податке Комисија за безбједност и *ad hoc* тијело нису у стању да провјере законитост рада МУП-а на овом предмету, а тиме је доведена у питање законитост истраге. Апелант је, такође, овим наводима поткријепио захтјев за привремену мјеру, указавши да Тужилаштво прије коначног извјештаја Комисије за безбједност и *ad hoc* тијела није могло обуставити истрагу у односу на Васвију Сејдовић због кривичног дјела убиства, а исто није могло ни прије провјере навода у овој апелацији и њеним прилозима.

66. Апелант, такође, упућује да располаже са још информација од значаја за конкретан предмет, које ће објелоданити када буде сигуран да ће подаци бити предмет дјелотворне истраге, а у циљу заштите свог и других живота.

67. Дакле, апелант је, такође, проблематизовао рјешење Федералног тужилаштва, доводећи у питање његове закључке. У допуни апелације, када је достављено рјешење Федералног тужилаштва, апелант наводи да "остаје код ранијих навода из апелације" о повреди права из члана II/3а), б) и е) и члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, као и чл. 2, 3, 6, 13 и 14 Европске конвенције. Апелант је, такође, проблематизовао и поступање Кантоналног суда који, према апелантовом мишљењу, "не подузима своје законске обавезе у циљу расвјетљавања догађаја". Апелант је у неколико наврата допуњавао апелацију новим информацијама, међу којима је и чињеница да је Комисија за безбједност утврдила незаконитост у раду МУП-а, односно службених лица која су радила на откривању починиоца и околности дјела у којем је страдао апелантов син, те је навео пропусте које је утврдила Комисија за безбједност.

Одговор на апелацију

68. У одговору на апелацију од 27. октобра Тужилаштво је навело да је апелација неоснована, да је истрага спроведена законито и да је у току поступак по подигнутој и потврђеној оптужници. Накнадно, на поновно тражење Уставног суда, Тужилаштво је доставило одговор на апелацију с предузетим радњама у предмету и доставило велики број наредби које је Тужилаштво донијело у току истраге, а у циљу откривања починиоца.

69. Одмах по пријему апелације, Уставни суд ју је проследио на одговор и Федералном тужилаштву. Одговор Федералног тужилаштва на апелацију је дат 28. октобра 2016. године. Федерално тужилаштво је у одговору навело да је апелантова притужба изјављена против аката Тужилаштва и рјешења Тужилаштва одбијена као неоснована. Такође је, имајући у виду да је судски поступак у току по подигнутој оптужници, Федерално тужилаштво навело да је апелација недозвољена. Имајући у виду наведено, Уставни суд није поново тражио одговор Федералног тужилаштва када је апелација "проширена" и на рјешења Федералног тужилаштва од 25. октобра 2016. године.

70. Комисија за безбједност Скупштине Кантона је 31. октобра доставила одговор на апелацију у којем је навела како и на који начин "ради" на предмету.

V. Релевантни прописи

71. **Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) у релевантном дијелу гласи:

*Члан 231.**Наредба о провођењу истраге*

(1) *Тужилац наређује провођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело.*

(2) *О провођењу истраге доноси се наредба, која садржи: податке о починиоцу кривичног дјела уколико су познати, опис дјела из којег произилазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела, околности које потврђују основи сумње за провођење истраге и постојеће доказе. У наредби тужилац ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.*

(3) *Тужилац доноси наредбу да се истрага неће водити ако је из пријаве и пратећих списа очигледно да пријављено дјело није кривично дјело, ако не постоје основи сумње да је пријављено лице починило кривично дјело, ако је наступила застарјелост или је дјело обухваћено амнестијом или помиловањем или ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење.*

(4) *О спровођењу истраге, као и о разлозима за то тужилац ће обавијестити оштећеног и подносиоца пријаве у року од три дана. Оштећени и подносилац пријаве имају право да поднесу притужбу у року од осам дана канцеларији тужеоца.*

VI. Допустивост

72. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

73. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија,

исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

74. Према мишљењу Уставног суда, из навода апелације произлази да апелант покреће питање (не)дјелотворности истраге.

75. Сходно наведеном, Уставни суд запажа да апелант предметном апелацијом заправо не оспорава мериторну одлуку - пресуду било којег суда у Босни и Херцеговини која би, у смислу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, могла да буде предмет оспоравања пред Уставним судом, па се поставља питање допустивости предметне апелације.

76. Уставни суд, слиједећи своју досадашњу праксу у предметима који су покретали слична питања у контексту кршења права на живот која су заштићена чланом II/3а) Устава Босне и Херцеговине и чланом 2 Европске конвенције у контексту члана 18 став (2) Правила Уставног суда сматра да у конкретном случају постоји његова надлежност.

77. С тим у вези, Уставни суд подсјећа и на праксу Уставног суда заузету у предмету број АП 862/10 од 16. маја 2013. године (Одлука доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), у којем је Уставни суд утврдио да одредбама ЗКП-а Републике Српске није предвиђена могућност да, у случају када тужилаштво донесе одлуку о неспровођењу истраге, странке које су незадовољне таквом одлуком могу издејствовати мериторну одлуку - пресуду било којег суда у Босни и Херцеговини која би, у смислу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, могла да буде предмет оспоравања пред Уставним судом. Даље, имајући у виду релевантне одредбе ЗКП-а Републике Српске, према мишљењу Уставног суда, произлази да је у таквим случајевима једини правни лијек који странке могу користити приговор против одлуке о неспровођењу истраге. У вези с тим, Уставни суд је сматрао да се оваква законска регулатива, односно немогућност да апеланти у складу с важећим законодавством дођу до мериторне одлуке која би могла да буде предмет оцјене Уставног суда, не може ставити на терет апелантима, поготово у ситуацији када апелација поднесена Уставном суду покреће питања кршења права на живот заштићеног чланом II/3а) Устава Босне и Херцеговине и чланом 2 Европске конвенције у вези с догађајима поводом којих апеланти, дакле, нису имали законску могућност за вођење било каквог поступка.

78. Иако је у конкретном случају истрага покренута и оптужница подигнута, имајући у виду чињеницу да апелант проблематизује истрагу која је у односу на Васвију Сејдовић обустављена, без могућности апеланта да у овом дијелу дође до "судске одлуке", као и да проблематизује саму истрагу која је довела до оваквог оптужења у односу на Љубу Сеферовића и Бекрију Сеферовића, подржавајући своју праксу, Уставни суд сматра да апелација у овом дијелу испуњава услове из члана 18 ст. (2) и (4) Правила Уставног суда јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

79. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

80. Апелант у апелацији наводи повреду члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције због недјелотворне истраге.

81. Члан II/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

3. Каталог права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

а) Право на живот.

82. Члан 2 Европске конвенције гласи:

Право на живот сваког лица заштићено је законом. Нико не смије бити намјерно лишен живота, осим приликом извршења пресуде суда којом је осуђен за кривично дјело за које је законом предвиђена ова казна.

83. Апелант указује на повреду права из члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције најприје због пропуста Тужилаштва да спроведе ефикасну истрагу, прије свега наводећи чињеницу да је Тужилаштво у три наредбе о спровођењу истраге различито описало догађај, различито оквалификовало догађај и кривично дјело, те указујући на бројне контрадикторности у "утврђеним чињеницама од стране Тужилаштва, као и на одређене незаконитости у самој процедури (око записника о увиђају или реконструкцији)".

84. У моменту подношења апелације и доношење ове пресуде поступак је у току пред Кантоналним судом у Сарајеву по подигнутој оптужници поводом догађаја чија је посљедица смрт апелантовог сина.

85. Уставни суд подсећа на то да члан 2 Европске конвенције представља једну од основних вриједности демократских друштава. Према устаљеној судској пракси, "прва реченица члана 2 става 1 налаже држави не само да не узрокује смрт на намјеран или незаконит начин, него и да предузме мјере неопходне за заштиту живота лица у оквиру своје јурисдикције" (види, Европски суд за људска права, *И. Ц. Б. против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 9. јуна 1998. године, став 36). С циљем дјелотворног обезбјеђења уживања права које гарантују чл. 2-4 Европске конвенције, судска пракса Европског суда за људска права је усагласила процедуралне захтјеве, а најчешћи је захтјев за спровођење истраге као дијела шире обавезе успостављања дјелотворног судског система. Наметање овакве обавезе има за циљ да омогући гоњење или покретање судских поступака који су наложени у случају кршења Европске конвенције. То, међутим, не значи да ова обавеза важи само за случајеве када се догађаји могу приписати државним властима, већ се примјењује и у случајевима када се сматра да повреда права из чл. 2 или 3 Европске конвенције потиче од појединца (види, Европски суд за људска права, *М. Ц. против Бугарске*, пресуда од 4. децембра 2003. године, став 151). Циљ ове истраге је обезбјеђење дјелотворне заштите према одредбама домаћег закона и "у оним случајевима у којима су уплетени државни органи, предвиђање њихове одговорности" за чињенице које су у њиховој надлежности (види, Европски суд за људска права, *Mastromatteo против Италије*, пресуда од 24. октобра 2002. године, став 89 и *Nachova и др. против Бугарске*, пресуда од 26. фебруара 2004. године, став 110).

86. Европски суд је нагласио да члан 2 Европске конвенције захтијева да су надлежна тијела у случају насилне смрти дужна спровести службену дјелотворну истрагу чија форма и садржај зависе од околности конкретног случаја. Према ставу Европског суда, да би се истрага могла сматрати дјелотворном у смислу члана 2 Европске конвенције мора првенствено бити "одговарајућа", односно током истраге морају да буду утврђене све релевантне чињенице, те када је то могуће истрага мора довести до идентификације починилаца и њиховог кажњавања. Надаље, надлежне власти морају предузети све разумне мјере којима ће прибавити и обезбиједити доказе у

предметном случају. Закључци истраге морају да буду засновани на независној, објективној и темељној анализи предмета. Надлежна тијела која спроведе истрагу морају бити независна од осталих лица која би могла, на било који начин, да буду повезана с предметом, и то не само у хијерархијском него и у практичном смислу. Истрага мора бити спроведена ажурно и правовремено. Истрага мора да буде доступна породици жртве у оној мјери у којој је потребно за заштиту њихових права. Штавише, у одређеним околностима истрага мора да буде подвргнута и "оку јавности". Стога ће Уставни суд у околностима конкретног предмета, а полазећи од апелантових навода, испитати да ли су задовољени стандарди из истраге, узимајући у обзир околности конкретног случаја.

87. Што се тиче независности истраге, Уставни суд примјећује да иако је апелант тражио изузеће Тужилаштва, главне тужитељке Тужилаштва, као и поступајућих тужилаца, из навода апелације не произлази да је апелант сумњао у њихову пристрасност. Апелантови наводи више упућују на генерално незадовољство радом Тужилаштва у вези са спровођењем истраге, односно "губитком повјерења у рад" због самог начина рада и односа према апеланту и предмету, па се Уставни суд неће бавити овим питањем, налазећи да ничим није доведена у питање "независност истраге" јер није доведено у питање да су лица која су одговорна за истрагу и она која су спроводила истрагу независна од оних која су укључена у догађаје, што подразумева "не само непостојање било какве хијерархијске или институционалне везе него и практичну независност" (*ibid.*, пресуда *Nachova и др.*).

88. Што се тиче стандарда хитности, брзине и свеобухватности, при чему Европски суд не оклијева да детаљно контролише мјере које су предузели истражници, Уставни суд примјећује да апелант у највећем дијелу проблематизује овај дио. Апелант, прије свега, указује на датум доношења наредбе за спровођење истраге, те доводи у питање квалитет истраге, односно на који начин је дошло до мијењања квалификације кривичног дјела и на основу којих утврђени околности, те наводи да за то нису дали разлоге, а што све упућује на брзину и свеобухватност истраге.

89. С тим у вези, Уставни суд примјећује да када је у питању наредба о спровођењу истраге (од 8. марта 2016. године) ради се о интерном акту Тужилаштва. У конкретном случају, без обзира на датум доношења наредбе за спровођење истраге, сасвим је јасно да из приложене документације Тужилаштва произлази да је Тужилаштво од момента када се критични догађај десило предузимало радње с циљем откривања починиоца. Надаље, истрага је у формалном смислу трајала од 8. фебруара 2016. до 24. јуна 2016. године када је подигнута оптужница, дакле мање од пет мјесеци. Надаље, из документације коју је доставило Тужилаштво произлази да је саслушање свједокиње Алисе Мутап (а које је и било одлучујуће за "смјер" истраге) обављено 10. фебруара 2016. године. Стога, након прикупљања довољног броја информација, Тужилаштво доноси наредбу о спровођењу истраге против непознатих починилаца, због чега наставља да ради на предмету, и то интензивно.

90. Уставни суд примјећује да апелант, у суштини, врши оцјену доказа које је прикупило Тужилаштво, те их проблематизује. Иако апелант наводи да неке његове наводе Тужилаштво није провјерило, Уставни суд примјећује да је Тужилаштво навело да су сви апелантови наводи провјерени. Осим тога, када се има у виду апелантово незадовољство и његова сумња коју исказује (апелант очигледно упућује да је у питању убиство његовог сина, односно да се права истина

прикрива) Уставни суд примјеђује да је управо у том правцу Тужилаштво на почетку истраге и спроводило истрагу. Међутим, протеком времена, сакупљањем све више доказа, Тужилаштво у мају 2016. године долази до нових информација које су довеле до идентификације одговорних лица. Осим тога, а како произлази из списка, као и из аката достављених уз апелацију, начин на који је Тужилаштво првобитно, оптужницом од 1. јуна 2016. године, оквалификовало догађај (као кривично дјело убиства и друго у односу на осумњичене) био је предмет контроле од стране суда. Наиме, рјешењем Кантоналног суда је укинута притвор (одређен осумњиченим лицима), а из разлога што из достављених доказа не произлази постојање основане сумње да су осумњичени починили кривично дјело убиства. Из оспореног рјешења Федералног тужилаштва од 28. октобра 2016. године такође произлази да су федерални тужиоци - имајући у виду чињенице утврђене увиђајем на лицу мјеста, исказе службеника који су први дошли на лице мјеста, њихове службене забиљешке, податке утврђене из изузетних видео-надзора - оцијенили да се чини упитним постојање основа сумње за дату правну квалификацију одређену наредбом о спровођењу истраге (од 7. марта 2016. године). Дакле, већ у фази истраге контролу истраге, односно правну квалификацију кривичног дјела извршили су Кантонални суд и Федерално тужилаштво.

91. Уставни суд опет подсјећа на став Европског суда да се овдје ради о "обавези не резултата него средстава" (*idem.*). Дакле, власти морају да предузму мјере које су им разумно приступачне како би били сакупљени докази, убрајајући у то, према Европском суду за људска права, ако се ради о насилној смрти, узимање изјава очевидца, извјештаје форензичара и, ако је потребно, аутопсију с прецизним описом повреда и што поузданијим узроком смрти (*idem.*). У конкретном случају, на основу документације коју је доставило Тужилаштво, а из које произлази да је у току истраге саслушан већи број лица, како потенцијално осумњичених тако и свједока, те све остале спроведене радње у циљу откривања истине (што је све анализирано и Федерално тужилаштво) јасно упућује да је једини циљ истраге било откривање починилаца и идентификације кривичног дјела. Даље, Уставни суд примјеђује да након што су идентификовали потенцијално одговорна лица и у односу на њих донијели наредбу о спровођењу истраге због основа сумње да су починили кривично дјело убиства, Тужилаштво надале спроводи низ активности (реконструкција, вјештачење, испитивање, и друго). Тужилаштво је након тога подигло оптужницу против Љубе Сеферовића због кривичног дјела против безбједности јавног саобраћаја из члана 336 став 2 у вези са чланом 332 став 1 КЗ-а и неуказивања помоћи лицу повријеђеном у саобраћајној несрећи из члана 337 став 1 КЗ-а, а све у вези са чланом 54 КЗ-а и Бекрије Сеферовића због кривичног дјела спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗ-а, док је у односу на Васвију Сејдовић истрага обустављена.

92. Што се тиче даљњег тока поступка пред судовима, а који је у току, Уставни суд примјеђује да захтјеви члана 2 Европске конвенције нису ограничени на фазу службене истраге ако је она довела до покретања поступка пред домаћим судовима. У поступку у цјелини, укључујући и његову расправну фазу, морају се испунити услови позитивне обавезе заштите живота путем закона и забране злостављања. Иако нема апсолутне обавезе према којој би се сви кривични прогони требали окончати осудом или изрицањем неке одређене казне, домаћи судови ни у којим околностима не би смјели да буду спремни допустити да

кривична дјела којима се угрожава живот и тешки напади на тјелесни и морални интегритет прођу некажњено (види *Salman против Турске* број 21986/93). Осим тога, Уставни суд указује да иако је истрага у предметном поступку окончана, то никако не значи да Тужилаштво нема даљњу обавезу, у случају појављивања евентуалних нових чињеница, да поступа у складу с релевантним одредбама ЗКП-а. Такође, у овом моменту, када је суђење у току, неоснован је и апелантов навод да "суд не подузима своје законске обавезе у циљу расвјетљавања догађаја".

93. Стога, имајући у виду врло трагичне посљедице догађаја, Уставни суд наглашава потребу да се у таквим случајевима треба ефикасно дјеловати одмах на прикупљању релевантних доказа, непосредно након несреће јер се на лицу мјеста несреће налази највећи број доказа које треба прикупити ради рјешавања случаја. У супротном, свако одуговлачење или неефикасно дјеловање има за посљедицу губитак доказа. На основу свега наведеног, Уставни суд примјеђује да је Тужилаштво уложило знатан напор да открије починиоце, те да утврди околности случаја које сада треба да цијени суд.

94. Уставни суд, такође, примјеђује да апелантови наводи, а узимајући у обзир и релевантно домаће законодавство, отварају питање учешћа оштећених у поступку, конкретно истрази. Наиме, апелант наводи да му је, као оштећеном, маргинализован положај у истрази, те наводи недостатак образложења односно ненавођење чињеница за поступање Тужилаштва. С тим у вези Уставни суд подсјећа на већ изнијето да истрага мора бити доступна породици жртве у оној мјери која задовољава њихове потребе за заштитом права. Уставни суд у конкретном случају наводи двије ствари: апелант је о обустављању истраге против Васвије Сејдовић обавијештен актом Тужилаштва на који је изјавио притужбу, коју су размотрили и главна тужитељка Тужилаштва и Федерално тужилаштво.

95. С друге стране апелант је незадовољан квалификацијом кривичног дјела и начином "завршетка" истраге.

96. Уставни суд подсјећа на став Европског суда да члан 2 не налаже обавезу да лица надлежна за истрагу морају да задовоље сваки захтјев родбине жртве за одређене поступке током истраге. Надале, судски процес не мора да буде отворен за јавност, а такође ни одлука суда. У овом случају, чињеница је да је апелант информисан о обустављању истраге у односу на једно лице, али да је апелант незадовољан и начином на који је дошло до оптужења, односно квалификацијом кривичног дјела у односу на остала лица која су оптужена. Међутим, Уставни суд опет подсјећа да се истрагом отвара пут за судски поступак, до којег је у овом случају дошло. Уставни суд, такође, примјеђује да је Федерално тужилаштво у два наврата испитало законитост рада Тужилаштва и утврдило да је оно поступало у складу са одредбама ЗКП-а, те о томе обавијестило апеланта. Стога, Уставни суд примјеђује да је у конкретном предмету задовољен аспект доступности истраге како за породицу (апеланта) тако и са аспекта обавјештења о радњама предузетим у истрази.

97. У складу с наведеним, Уставни суд сматра да нису прекршени члан II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члан 2 Европске конвенције будући да Уставни суд у предузетим радњама не може пронаћи доказе да је постојао пропуст надлежног тужиоца и Тужилаштва који доводи у сумњу настојања да се прикупе сви релевантни докази, због чега се може рећи да је спроведена истрага била потпуна и дјелотворна у смислу члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције.

VIII. Закључак

98. Уставни суд сматра да не постоји кршење члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције јер у предузетим радњама у истрази није нашао пропуст надлежног Тужилаштва да води и надзире истрагу у конкретном случају, да открије починиоце и припреми судски поступак који је у току, као и да апеланту пружи довољно информација ради заштите његових права која су испитана, те сматра да је спроведена истрага била потпуна и дјелотворна у смислу члана II/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Европске конвенције.

99. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, као и промјене у предмету до којих је у међувремену дошло од подношења апелација до доношења ове одлуке, није неопходно посебно разматрати апелантов захтјев за доношење привремене мјере.

100. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

101. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Мирсад Ђеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 3950/16**, рјешавајући апелацију **Muriza Memića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b) и члана 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - преčiшћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Mirsad Ceman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
на сједници одржаној 15. фебруара 2017. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Muriza Memića** podnesena zbog navodnog nepostojanja дјелотворне истраге у предмету Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево број T09 0 KT 0098711.

Odluku objavitи u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и u "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Muriz Memić (у даљњем тексту: апелант) из Илидже, којег заступа Ifet Feraget, адвокат из Сарајева, поднио је 11. октобра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију због непостojања дјелотворне истраге у предмету Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Тужилаштво) број T09 0 KT 0098711. Уз апелацију апелант је доставио акте Тужилаштва број T09 0 KT 0098711 16 од 24. јуна 2016. године и акте број T09 0 KTP 0098711 16 од 9. августа 2016. године, те Рјешење Тужилаштва број A-837/16 од 3. августа 2016. године. Апелант је, такође, поднио захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд наредио Кантоналном суду Сарајево (у даљњем тексту: Кантонални суд) да прекине или одгоди главни претрес (закажан за 24. октобар 2016. године) у кривичном предмету који се води против Лјубе Сеферовића; да наложи Министарству унутрашњих

poslova Kantona Sarajevo (у даљњем тексту: МУП) и Управи полиције МУП-а да достави Комисији за сигурност Скупштине Кантона Сарајево на увид све тражене податке, спise и потребна обавјештења; да наложи главном тужиоцу Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине да без одлагања оконча поступак по апелантовој притужби од 21. септембра 2016. године, те да овај предмет из дјелокруга Тужилаштва пренесе у стварну надлежност Федералног тужилаштва или nekог другог тужилаштва. Дана 14. новембра 2016. године апелант је доставио рјешење Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерално тужилаштво) број T 11 0 KTA 002430 16 од 28. октобра 2016. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Тужилаштва, Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерално тужилаштво), Скупштине Кантона - Комисије за сигурност затражено је да доставе одговор на апелацију.

3. Сви позвани су доставили одговор. На изричито и поновљено тражење Уставног суда Тужилаштво је доставило информације о предмету, као и документацију у предмету.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze из апелантових navoda и dokumenata predочених Уставном суду могу се сумирати на слjedeћи начин.

5. Апелант је отац Дженана Мемича који је од повреда задобивених 8. фебруара 2016. године на Илиджи преминуо 15. фебруара 2016. године.

6. Из navoda Тужилаштва, као и из документације коју је доставио Тужилаштво произлази sljedeће:

7. Након несреће која се десила на Илиджи око 23.00 сата, Јединица за саобраћај Кантона Сарајево обавијестила је дежурног тужиоца да је дошло до несреће. Исту ноћ обављен је увидај у присуству дежурног тужиоца и овлашћених лица, припадника Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево (у даљњем тексту: МУП). Како произлази из navoda Тужилаштва, на лицу мјеста су затечени припадници PS Илиджа, те полицијски службеници Дирекције за координацију полицијских тијела БиХ који су први дошли на лице мјеста, те ту затекли повриједена лица: Дженана Мемича (у неsvјесном станју) и Алису Мутап (која је према navodима ових лица говорила непoveзано и нашла да их је ударило возило које се кретало великом брзином, након чега се удалјило у непознатом правцу). Повриједена лица су прије доласка увидајне екипе одвежена у болницу (KUM). Лице мјеста је одмах оградено траком и на лицу мјеста су били трагови крви, као и трагови стакла и пластике.

8. Према navodима тужиоца одмах је на лицу мјеста наложено службеницима полиције да изврше провере сумњивих лица с циљем проналазња возила која користе, те евентуалних оштећења на возилима која користе. За вријеме трајања увидаја по налогу тужиоца полицијски службеници су извршили обилазак лица мјеста с циљем проналазња видеоназора, те проналазња сумњивих лица и њихових возила, али приликом прегледа возила која користе потенцијална сумњива лица нису пронађени трагови оштећења, нити се дошло до корисних информација које би упућивале на евентуалне почиоце кривичног дјела (с тим да Уставни суд напомиње да записник о овом увидају није достављен Уставном суду). Према navodима Тужилаштва, службеник Јединице за саобраћај, који је био на KUM-у, обавијестио је дежурног тужиоца да је Дженан Мемич у бесвјесном станју, а да се од Алисе Мутап не може добити више информација, те да је она рекла да је највјероватније дошло до удара nekог возила које им је дошло с леда.

9. Дана 10. фебруара 2016. године инспектор Јединице за саобраћај H. D. саслушао је Алису Мутап у просторијама Јединице за саобраћај и она је том приликом изјавила да више није сигурна да

su ona i Dženana Memić udareni autom, već ostavlja mogućnost da su fizički napadnuti pogodnim predmetom. O ovim navodima je odmah obaviješten tužilac, te je odmah i zatraženo da se zapisnik o saslušanju Alise Mutap dostavi Tužilaštvu, kao i ostali operativni materijal, te je zatraženo da se Alisa Mutap "dovede" u prostorije Tužilaštva. S obzirom na ovakvu informaciju tužilac je smatrao potrebnim da se u rad uključe i službenici Odjela za krvne delikte, te su telefonom kontaktirani i obaviješteni o ovim informacijama.

10. Dana 12. februara 2016. godine u prostorijama Tužilaštva, u prisustvu službenika Odjela za krvne delikte, obavljen je razgovor sa Alisom Mutap koja je tom prilikom opet izrazila sumnju da su Dženana Memić i ona napadnuti podesnim predmetom, ali opet sa sigurnošću nije mogla odrediti šta se stvarno desilo, osim da joj je u ranijem periodu bivši momak M. P. uputio prijetnje. Tom prilikom je naloženo prisutnim službenicima da sačine službenu zabilješku, da odlaskom na KCUS još jednom provjere povrede Dženana Memića, smatrajući da je potrebno da se Odjel za krvne delikte uključi u rad na ovom predmetu, te je zatraženo da konstantno informiraju postupajućeg tužioca o preduzetim radnjama. Također je zatraženo da se preuzme sva relevantna dokumentacija od Jedinice za saobraćaj.

11. Telefonom je kontaktiran vještak Ž. H. od kojeg je zatraženo da lično ode na kliniku i izvrši pregled povreda Dženana Memića, te je tom prilikom tužilac obaviješten da zbog procedura u bolnici vještak neće moći pristupiti Dženanu Memiću. Dana 12. februara 2016. godine u jutarnjim satima je upućen hitan zahtjev KUM-u za dostavljanje medicinske dokumentacije za Dženana Memića.

12. Dana 15. februara 2015. godine H. D. je obavijestio tužioca da je Dženana Memić preminuo uslijed zadobivenih povreda. Dana 15. februara 2016. godine izdata je naredba da se obavi obdukcija tijela preminulog Dženana Memića. Istog dana MUP-u - Odjeljenje za opći kriminal upućen je zahtjev za prikupljanje informacija s ciljem rasvjetljavanja okolnosti događaja pod kojim su Dženana Memić i Alisa Mutap zadobili tjelesne povrede.

13. U periodu od 19. februara 2016. do 3. marta 2016. godine (kada je donijeta naredba o provođenju istrage) Tužilaštvo izdaje sljedeće naredbe: naredbu za pretres i analizu sadržaja i čitanja poruka i drugih dostupnih podataka na mobilnom telefonu smrtno stradalog Dženana Memića; naredbu za vještačenje vozila renault clio, predato od imenovanog lica radi utvrđenja da li tragovi pronađeni na mjestu nesreće mogu potjecati od ovog vozila, uz vođenje računa o tragovima biološkog porijekla i papilarnih linija, kao i da vještak navede sva druga zapažanja koja mogu biti od koristi; naredbu za vještačenje odjeće koja je izuzeta od Dženana Memića i Alise Mutap; naredbu za vještačenje pištolja pronađenog u džepu jakne Dženana Memića; prijedlog za izdavanje naredbe (od 25. februara 2016. godine upućen Kantonalnom sudu) za pretresanje i očitavanje svih dostupnih podataka iz memorije centralne jedinice precizirane marke Group Hoteli i restorani; naredbu za timsko neuropsihijatrijsko vještačenje i za sudsko-medicinsko vještačenje tjelesnih povreda koje je Alisa Mutap zadobila 8. februara 2016. godine.

14. Tužilaštvo je na osnovu člana 45. st. 1. i 2.a) i b) i člana 231. st. 1. i 2. Zakona o krivičnom postupku (u daljnjem tekstu: ZKP) donijelo Naredbu o provođenju istrage (broj T09 0 KTN 0098711 16 od 7. marta 2016. godine) protiv NN lica zbog osnova sumnje da su 8. februara, oko 22.30 sati, u Sarajevu, općina Ilidža, u Ulici Velika Aleja naspram broja 4, po prethodnom dogovoru, a u namjeri da liše života Dženana Memića, koji se kretao navedenom ulicom zajedno sa svojom djevojkom Alisom Mutap, njima prišli, a zatim Dženana Memića i Alisu Mutap nepoznatim tupim mehaničkim predmetom više

puta udarili u predjelu glave, uslijed kojih udaraca je Dženana Memić dobio obimne povrede tkiva mozga, čeno-sljepoočnog režnja s lijeve strane prelom poda očne duplje, prelom lijeve lične kosti, uslijed kojih je preminuo 15. februara 2016. godine u prostorijama KCUS, a Alisa Mutap je zadobila tjelesne povrede, čime bi počinili krivično djelo ubistva iz člana 166. stav 1. Krivičnog zakona (u daljnjem tekstu: KZ) u vezi sa članom 31. istog zakona.

15. U naredbi je navedeno da osnovi sumnje da su osumnjičeni počinili krivično djelo proizlaze iz zapisnika o uviđaju Jedinice za saobraćaj navedenog broja od 9. februara 2016. godine, obdukcionog zapisnika od 16. februara 2016. godine, zapisnika o saslušanju većeg broja svjedoka poimenično nabrojanih s datumom davanja izjave, izvještaja o kriminalističko-tehničkoj pretrazi lica mjesta od 9. februara, crteža lica mjesta od 9. februara 2016. godine, službene zabilješke Odjeljenja za opći kriminal od 11. februara, 16. februara, 17. februara (jedan broj) i od 17. februara (drugi broj) i druge dokumentacije u predmetu. U cilju razrješenja okolnosti pod kojima je izvršeno krivično djelo i u cilju prikupljanja dokaza u istrazi provest će se sljedeće istražne radnje: 1) ispitivanje osumnjičenih NN lica; 2) ispitivanje svjedoka Alise Mutap, Muriza Memića i drugih svjedoka po potrebi; 3) po potrebi provesti potrebna vještačenja, kao i druge istražne radnje.

16. Tužilaštvo je 9. marta 2016. godine poslalo urgenciju MUP-u - Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za kriminalističku tehniku, forenziku i KDZ Sarajevo da što hitnije dostave nalaz i mišljenje vještačenja pištolja koji je pronađen kod Dženana Memića; nalaz i mišljenje vještačenja vozila marke renault clio, te tragova izuzetih prilikom uviđaja od 8. februara 2016. godine; nalaz i mišljenje svih dostupnih podataka iz centralne jedinice, vlasništvo Group hoteli i restorani, te nalaz i mišljenje pretresanja mobitela vlasništvo Dženana Memića.

17. Tužilaštvo je u narednom periodu od 9. marta 2016. do aprila 2016. godine tražilo što hitnije postupanje u predmetu od strane lica koja su trebala da izvrše određena ispitivanja (dostave nalaz i mišljenje, provedu vještačenja i drugo). Tužilaštvo je, između ostalog, donijelo naredbu za vještačenje komada laka sa slojem kita pronađenog na licu mjesta u Ulici Aleja Lipa do broja 4 i označenog kao trag broj 4, te nespornog materijala s putničkog motornog vozila, marke renault clio, navedenog vlasnika; naredbu za provođenje biološkog i DNK vještačenja tragova i biološkog porijekla; vještačenje računara vlasništvo Group hoteli i restorani radi utvrđivanja postoji li videozapis hotelskog videonadzora za period od 8. do 11. februara 2016. godine, da li je nešto brisano i ukoliko postoji da se izvrši analiza; kao i izdalo naredbu za otvaranje i pregled oduzetih predmeta, te tražilo od Kantonalnog suda izdavanje novih naredbi za pretresanje kompjuterskih sistema i uređaja za pohranjivanje kompjuterskih i elektronskih podataka i mobilnih aparata naznačenih lica/vlasnika.

18. Tužilaštvo je 4. aprila 2016. godine donijelo naredbu za rekonstrukciju događaja od 8. februara 2016. godine kojoj su trebali prisustvovati tužioci (tri tužioca), službena lica MUP-a, sudski vještak medicinske struke, Alisa Mutap i psiholog Tužilaštva. U naredbi je navedeno da će se rekonstrukcija događaja obaviti uz pomoć stručnih lica kriminalističke struke, te ovlaštenih službenih lica MUP-a - Odjel za opći kriminal, koji će pod nadzorom tužioca pomoći u pronalaženju, osiguranju, opisivanju tragova, te izvršiti potrebna mjerenja i snimanja i sačiniti skicu, fotodokumentaciju i zapisnik o rekonstrukciji, te prikupiti druge potrebne podatke.

19. U narednom periodu, od 6. aprila 2016. godine Tužilaštvo opet donosi nove naredbe: vještačenje telefona sa SIM karticom preminulog Dženana Memića; da MUP provede dodatne radnje; traži da Zavod za hitnu medicinsku pomoć što

hitnije dostavi medicinsku dokumentaciju koja se odnosi na intervenciju Službe prilikom događaja koji se desio 8. februara 2016. godine; donosi nove naredbe za pretres podataka telefona; da MUP prikupi informacije od lica - radnika JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć o okolnostima njihove intervencije 8. februara 2016. godine s posebnim osvrtom na određene okolnosti koje su navedene u zahtjevu; naredbu za dopunsko vještačenje povreda koje su zadobili Dženan Memić i Alisa Mutap (sa uputama vještaku na šta da se posebno izjasni); naredbu za timsko vještačenje Alise Mutap; Kantonalnom sudu dostavlja prijedlog za izdavanje naredbe za uzimanje nespornih bioloških tragova brisa bukalne sluznice za DNK vještačenje od poimenično nabrojanih lica (Kantonalni sud je 12. maja 2016. godine donio naredbu za tjelesni pregled šest lica u smislu uzimanja brisa bukalne sluznice koji će se dostaviti FMUP-u za forenziku i podršku, a zatim izvršiti upoređivanje s predmetima za koje postoji sumnja da su upotrijebljeni prilikom izvršenja krivičnog djela); podnosi prijedlog za izdavanje naredbe za deponiranje privremeno oduzetih predmeta koje su poimenično navedena lica predala MUP-u.

20. U navedenom periodu Tužilaštvo je, također, ispitivalo informacije u vezi s nestankom spornog videonadzora sa hotela Crystal, vlasništvo Group hoteli Ilidža; provjere određenih lica i eventualnog konflikta među njima, kao i eventualnog konflikta do kojeg je došlo pred objektom na Ilidži.

21. Tužilaštvo je 19. maja 2016. godine uputilo dopis MUP-u Republike Srpske u kojem navodi da su pronađeni tragovi na mjestu nesreće vozila koje koristi ili je koristio Jamin (sin Ljube) Seferović, a koji se trenutno nalazi na području Banje Luke, a da je vozilo u međuvremenu prodato, te je Tužilaštvo zatražilo da se navedeno provjeri. Tužilaštvo je 20. maja 2016. godine donijelo naredbu o izuzimanju bioloških tragova na određenim predmetima (tačno naznačenim kao čekić, ključ, odjeća i ostalo, itd.), koji su oduzeti ili predati od poimenično navedenih lica s ciljem identifikacije počinioca krivičnog djela ubistva.

22. Tužilaštvo je 23. maja 2016. godine Univerzitetsko kliničkom centru Sarajevo dostavilo zahtjev u kojem su tražili da im se dostavi snimak glave i vratne kičme za Alisu Mutap koji je napravljen 9. februara 2016. godine.

23. Tužilaštvo traži od Obavještajno-sigurnosne agencije BiH dostavljanje svih prikupljenih informacija u vezi s događajem od 8. februara 2016. godine; istog dana MUP-u (Sektoru kriminalističke službe) dostavljen je dopis o provođenju potrebnih radnji u predmetu povodom istrage krivičnog djela ubistva, te je Tužilaštvo na četiri stranice navelo šta je sve potrebno da se uradi (nova saslušanja svjedoka, identifikacija određenih lica, otkrivanje imena svih lica koja su povrijeđenim pružala pomoć, te druge opisane radnje). Dana 24. maja 2016. godine Tužilaštvo je uputilo pozive svjedocima radi davanja izjave u Tužilaštvu. Tužilaštvo nastavlja s traženjem dodatnih informacija, provođenjem vještačenja, pregledom pronađenih videosnimaka, te traži dopunsko vještačenje tjelesnih povreda (27. maja 2016. godine).

24. Tužilaštvo je 1. juna 2016. godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića, Vasvije Sejđović zbog osnova sumnje da su na opisani način (nakon kontakta vozilom s Dženanom Memićem i Alisom Mutap izašli iz vozila i, u namjeri da ih liše života, fizički ih napali mehaničkim oruđem), čime bi Ljubo Seferović i Vasvija Sejđović zajedno počinili krivično djelo ubistva iz člana 166. stav 1. KZ-a u vezi sa članom 31. KZ-a, u vezi sa članom 28. KZ-a, a Bekrija Seferović, sam, počinio krivično djelo sprečavanje dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZFBiH.

25. U naredbi o provođenju istrage se navodi da osnovi sumnje da su osumnjičeni počinili krivično djelo proizlaze iz zapisnika o uvidaju, obdukcionog zapisnika i medicinske

dokumentacije, nalaza DNA i biološkog vještačenja, mehanoskopskog vještačenja odjeće, vještačenja mehaničkih tragova, zapisnika o saslušanju svjedoka, izvještaja o pretresanju lica bez naredbe sa zapisnikom za pretresanje, službenih zapisnika, poligrafskog testiranja za određena navedena lica, naredbe za oduzimanje predmeta, zapisnika o ispitivanju osumnjičenih i ostalih dokaza, te se u cilju razrješenja okolnosti predmeta treba provesti ispitivanje osumnjičenih, svjedoka i po potrebi potrebna vještačenja, kao i druge istražne radnje.

26. Nakon donošenja naredbe Tužilaštvo nastavlja s provođenjem istražnih radnji, nove naredbe za vještačenja komada stakla pronađenog na licu mjesta s nespornim komadima s vozila kombi, saslušanja svjedoka koja imaju podatke o kritičnom događaju, traži dostavu listinga i poziva za određene precizirane brojeve telefona i lica koja su ih koristila.

27. Tužilaštvo je 7. juna 2016. godine donijelo naredbu za rekonstrukciju događaja (od 8. februara 2016. godine) kojoj će biti prisutni krim tehnika MUP-a, ovlaštena službena lica MUP-a, kantonalni tužioci, tužioci Federalnog tužilaštva, svjedok, vještak sudske medicine, vještak FUP-a, vještak saobraćajne struke i osumnjičeni, te je dalje izdavalo upute s ciljem preduzimanja neophodnih radnji oko rekonstrukcije.

28. Tužilaštvo nastavlja prikupljanje informacija u vezi s kritičnim događajem, te daje nove upute MUP-u oko pronalaska svjedoka i njihovog saslušavanja, kao i vrši pozivanje svjedoka radi davanja izjave pred Tužilaštvom, te predlaže izdavanje naredbe za uzimanje neposrednih bioloških tragova za DNK vještačenje s predmeta oduzetih od osumnjičenih i brisa bukalne sluznice osumnjičenih; naredbu za vještačenje dostavljenog video i foto materijala; naredbu za tjelesni pregled osumnjičenih; naredbu za biološko i DNK vještačenje tragova biološkog porijekla, naredbu za hemijsko vještačenje tragova na odjeći Dženana Memića i Alise Mutap, te naredbu za provođenje vještačenja po vještaku saobraćajne struke; ponovo naredbu za medicinsko vještačenje (na osnovu neposrednog zapažanja prilikom rekonstrukcije) o vrsti, stepenu i načinu nastanka povreda oštećenih; te je Tužilaštvo tražilo prikupljanje novih informacija (koje proizlaze iz izjava osumnjičenih), hitno dostavljanje izvještaja o preduzetim radnjama u vezi s rekonstrukcijom događaja, te analizu poziva i poruka BiH Telekomu i hitno dostavljanje nalaza vještaka medicinske struke.

29. Tužilaštvo je 24. juna 2016. godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića i Bekrije Seferovića zbog osnova sumnje da je Ljubo Seferović, sam, 8. februara 2016. godine, oko 23.00 sati, na Ilidži, upravljajući vozilom preciziranih karakteristika, protivno odredbama člana 174. stav 1, člana 25. stav 1, člana 43. stav 1. i člana 28. stav 1. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima, na detaljno opisan način, udario u pješake Dženana Memića i Alisu Mutap, od kojeg udara je Dženan Memić zadobio teške tjelesne povrede od kojih je preminuo, a Alisa Mutap lake tjelesne povrede, te (pod tačkom 2) nakon što je udario pješake, protivno odredbama člana 154. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima, povećao brzinu kretanja, ostavljajući bez pomoći lica koja je ozlijedio i čiju je ozljedu uzrokovao, čime bi Ljubo Seferović pod tačkom 1. počinio teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZ-a, a pod tačkom 2. krivično djelo neukazivanje pomoći licu ozlijeđenom u saobraćajnoj nesreći; Bekrija Seferović, sam, na opisani način pod tačkom 3. počinio krivično djelo sprečavanje dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZ-a.

30. Tužilaštvo je apelantu dostavilo akt broj T09 0 KT 0098711 16 od 24. juna 2016. godine u kojem ga obavještava, u smislu odredbi člana 239. stav 2. ZKP-a, da je donijeta naredba o obustavljanju istrage protiv osumnjičene Vasvije Sejđović zbog krivičnog djela ubistva iz člana 166. stav 1. KZ-a u vezi sa

članom 31. KZ-a, a sve u vezi sa članom 28. KZ-a jer nema dovoljno dokaza da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila navedeno krivično djelo.

31. U obrazloženju je navedeno da je 1. juna 2016. godine Tužilaštvo donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića i Vasvije Sejđović zbog krivičnog djela ubistva iz člana 166. stav 1. KZ-a u vezi sa članom 33. KZ-a, a sve u vezi sa članom 28. KZ-a, a protiv Bekrije Seferovića zbog krivičnog djela sprečavanje dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZ-a, te šta im se stavlja na teret. Tužilaštvo je navelo da je osumnjičena 1. juna 2016. godine u Tužilaštvu dala iskaz u kojem je opisala događaj od 8. februara 2016. godine. Također je navedeno da su provedena vještačenja tragova krvi koji su pronađeni na licu mjesta i na odjeći Dženana Memića i Alise Mutap, a vještačenjem je utvrđeno da ovi tragovi potječu od nespornih uzoraka Dženana Memića i Alise Memić. Tužilaštvo je navelo šta proizlazi iz zapisnika o uviđaju, kao i šta je pronađeno/izuzeto uviđajnim radnjama. Provedeno je mehaničko vještačenje tragova stakla i plastike koji su pronađeni na licu mjesta, a vještačenjem je utvrđeno da potječu od prednjeg fara i pokazivača pravca na strani vozača od kombi vozila marke VW transporter, marke T4, proizvodnje 1990-1996. godina. Također je obavljena rekonstrukcija događaja kojoj su prisustvovali vještaci medicinske, saobraćajne, te mehanoskopske struke, te su oni na osnovu neposrednih opažanja i uvidom u dokumentaciju dali svoje nalaze i mišljenja. Uzimajući u obzir sve navedeno, Tužilaštvo je izvelo zaključak da navodi koji se osumnjičenoj Vasviji Sejđović stavljaju na teret da je zajedno sa svojim suprugom Ljubom Seferovićem izašla iz vozila, a zatim njima poznatim predmetom nanijela povrede Dženanu Memiću i Alisi Mutap, uslijed kojih je Dženan Memić preminuo, nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima, niti iskazima svjedoka. Nakon obavljene rekonstrukcije i provedenih vještačenja, te uzimajući u obzir da je pronađeno vozilo koje je kritične noći vozio Ljubo Seferović, Tužilaštvo je izvelo zaključak da ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila krivično djelo ubistva. U skladu s novim činjeničnim stanjem u predmetu Tužilaštvo je donijelo naredbu o provođenju istrage protiv Ljube Seferovića zbog postojanja osnova sumnje da je počinio teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZ-a i krivično djelo neukazivanje pomoći licu ozlijeđenom u saobraćajnoj nezgodi iz člana 337. stav 2. KZ-a u vezi sa stavom 1. KZ-a, a sve u vezi sa članom 54. KZ-a, a protiv Bekrije Seferovića da je počinio krivično djelo sprečavanje dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZ-a.

32. U aktu je navedeno da je dozvoljena pritužba Uredu tužioca u skladu sa članom 239. stav 2. u vezi sa članom 231. stav 4. ZKP-a, kao i da se u smislu odredbe člana 239. stav 3. u vezi sa stavom 1. tačka c) ZKP-a mogu dostaviti nove činjenice i okolnosti koje ukazuju na postojanje osnova sumnje da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila navedeno krivično djelo, te u tom slučaju tužilac može ponovo otvoriti istragu.

33. Apelant je uložio pritužbu Uredu glavnog tužioca Tužilaštva 7. jula 2016. godine, te 26. jula 2016. godine i zahtjev za izuzeće Tužilaštva, glavne tužiteljice, kao i tužilaca (Meris Čato i Ivana Petković).

34. Tužilaštvo je donijelo Rješenje broj A-837/16 od 3. augusta 2016. godine kojim je odbačen kao nedopušten zahtjev za izuzeće Tužilaštva, glavne tužiteljice Tužilaštva i postupajućih tužilaca za dalje postupanje u predmetu broj T 09 0 KT 0098711 16, koji je 26. jula 2016. godine podnio oštećeni [apelant] putem punomoćnika zato što je zahtjev za izuzeće podnijelo neovlašteno lice.

35. U obrazloženju rješenja Tužilaštvo se pozvalo na odredbu člana 44. stav 1. ZKP-a, te je navelo da član 44. stav 4. u

skladu sa članom 40. ZKP-a propisuje da stranke ili branilac mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog tužioca, odnosno glavnog tužioca, a nije dozvoljeno tražiti izuzeće cijelog tužilaštva, zbog čega je u skladu sa članom 42. ZKP-a apelantov zahtjev odbacio. Osim toga, u navedenom slučaju oštećeni je tražio izuzeće, a on nije stranka u postupku, te ne spada u krug lica koja ovo mogu tražiti u skladu sa članom 40. stav 4. ZKP-a u vezi sa članom 21. stav 1. tačka f) ZKP-a.

36. Tužilaštvo je apelantu dostavilo akt broj T09 0 KTP 0098711 16 od 9. augusta 2016. godine kojim je Ured glavne tužiteljice, nakon razmatranja predmetnog spisa i apelantove pritužbe, pritužbu odbio kao neosnovanu dajući za to razloge:

37. Tužilaštvo je navelo da apelantovo mišljenje da je naredba o provođenju istrage trebala biti donijeta odmah po krivičnom događaju, tj. 8. februara 2016. godine nije ispravno. Naredba o provođenju istrage se donosi ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo i takva naredba, između ostalog, sadrži podatke o počinocu krivičnog djela, ukoliko je poznat, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela i zakonski naziv djela. Tužilaštvo je u konkretnom slučaju formiralo predmet 10. februara 2016. godine po prijemu operativnog materijala MUP-a, 12. februara 2016. godine zatražena je medicinska dokumentacija za Dženana Memića koja je dostavljena 22. februara 2016. i 29. februara 2016. godine Tužilaštvu je dostavljeno mišljenje vještaka dr. Hamze Žuje nakon obavljene obdukcije tijela, te je tek tada Tužilaštvo raspolagalo dokazima na osnovu kojih je moglo donijeti naredbu o provođenju istrage. Naime, tek po pribavljanju ovih dokaza mogla se izvršiti pravna kvalifikacija krivičnog djela, pa prema tada raspoloživim dokazima postojao je osnov sumnje da je počinjeno krivično djelo ubistva iz člana 166. KZ-a i kako je počinilac - osumnjičeni tada bio nepoznat to je donijeta naredba o provođenju istrage protiv NN lica zbog krivičnog djela ubistva iz člana 166. KZ-a, a sve navedeno u skladu sa članom 231. ZKP-a.

38. Nadalje, Tužilaštvo je odgovorilo na navod iz pritužbe o prekvalkifikaciji - navodeći da nije tačan - da je nakon kritičnog događaja taj događaj kvalificiran kao saobraćajna nesreća po nepoznatom počinocu, da bi glavna tužiteljica putem medija obavijestila javnost da je događaj okvalificiran kao krivično djelo ubistva.

39. Tužilaštvo je istaklo da u ovom dijelu pritužba ne pravi razliku između kvalifikacije događaja i kvalifikacije krivičnog djela u naredbi za provođenje istrage. Naime, krivično djelo može biti pravno okvalificirano tek kada Tužilaštvo raspolaze određenim dokazima (kako je naprijed navedeno), a glavna tužiteljica je samo obavijestila javnost o pravnoj kvalifikaciji koja je navedena u naredbi o provođenju istrage od 8. marta 2016. godine. Što se tiče navoda iz pritužbe da je događaj polovinom juna ponovo okvalificiran kao saobraćajna nezgoda, Tužilaštvo je navelo da je tačno da je u toku istrage predmetno djelo pravno prekvalkificirano u krivično djelo teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZFBiH i neukazivanje pomoći licu ozlijeđenom u saobraćajnoj nezgodi iz člana 337. stav 1. KZ-a. Sporno je što u ovom dijelu pritužba netačno navodi da je tužilac prvobitno okvalificirao događaj kao saobraćajnu nezgodu (riječ je o kvalifikaciji događaja). Pravna kvalifikacija krivičnog djela određena je u naredbi o provođenju istrage kao krivično djelo ubistva iz člana 166. KZ-a od 8. marta 2016. godine. Dakle, Tužilaštvo je postupalo u skladu sa zakonom i sadržinom pribavljenih dokaza.

40. Tužilaštvo je navelo da je osnovni zadatak istrage da se pribave dokazi i utvrde činjenice (u konkretnom slučaju istraga se u početku bavila pronalaženjem počinioaca) i shodno tim rezultatima odredi o kojem krivičnom djelu se radi. To podrazumijeva vođenje istrage koja je u konkretnom slučaju

vođena da se pronađe počinitelj krivičnog djela, da se utvrdi o kojem se krivičnom djelu radi, a sve nakon preduzimanja obimnih radnji u periodu neposredno nakon kritičnog događaja. U konkretnom slučaju, kako proizlazi iz akta Tužilaštva, jedino nije bilo sporno da je krivično djelo počinjeno, a u cilju utvrđivanja i pronalaska počinioca/počinitelja i utvrđivanja pravne kvalifikacije krivičnog djela Tužilaštvo je preduzelo niz predistražnih i istražnih radnji u saradnji s MUP-om. Dakle, prema navodima Tužilaštva, navedena primjedba iz pritužbe o pravnoj prekvalifikaciji krivičnog djela ne stoji.

41. Nadalje, Tužilaštvo se očitovalo o navodima iz pritužbe da je u ovom predmetu u dva navrata provedena rekonstrukcija, i to oba puta nezakonito i da su rezultati takvih rekonstrukcija potpuno nepouzdati. Tužilaštvo je navelo da su ovi navodi proizvoljni i ničim utemeljeni. Zaključak pritužbe da je rekonstrukcija provedena samo u prisustvu Alise Mutap i postupajućeg tužioca, o čemu je naknadno sačinjen zapisnik, i da su obje rekonstrukcije provedene bez prisustva ovlaštenih lica nije tačan. Naime, obje rekonstrukcije su provedene u skladu sa članom 108. ZKP-a u prisustvu tužioca i drugih ovlaštenih službenih lica. Prva rekonstrukcija je obavljena u prisustvu više tužilaca i drugih službenih lica i Alise Mutap kao svjedokinje i jedinog očevidca kritičnog događaja. Nadalje, suprotno navodima pritužbe, softver za simulaciju i rekonstrukciju saobraćajnih nezgoda se ne koristi na rekonstrukcijama i uvidajima, već navedeni softver koristi vještak prilikom vještačenja i na osnovu podataka pribavljenih na uvidaju ili rekonstrukciji događaja. Takav softver je u konkretnom slučaju koristio vještak saobraćajne struke.

42. Pritužba se, kako navodi Tužilaštvo, bavi analizom dokaza koji su u tužilačkom spisu i koji nisu na zakonit način mogli doći u posjed podnosioca pritužbe (apelanta), a kojim se pokušava dovesti u pitanje zakonitost rada Tužilaštva. Tako se analizom snimka videonadzora, koja je provedena u režiji oštećenog u inostranstvu i koja pokazuje da je motor predmetnog kombija bio hladan, pokušava dovesti u pitanje činjenično stanje koje je utvrdilo Tužilaštvo. S tim u vezi, Tužilaštvo navodi da ukoliko takav dokaz postoji on je pribavljen nezakonito (bez naredbe) i Tužilaštvo nije upoznato sa sadržinom takvog dokaza, a navod oštećenog (apelanta) koji je iznio Federalnom tužilaštvu u pogledu analize videosnimka je provjeren od Tužilaštva te on, kao i ostali navodi, nije potvrđen. Uostalom, kako navodi Tužilaštvo, predmetno motorno vozilo je bilo parkirano prije događaja i nije korišteno.

43. Nadalje, netačan je navod pritužbe da Tužilaštvo nije pribavilo sve kontakte "putem sredstava komunikacija". Sve telefonske komunikacije u odnosu na potencijalne počinioca su pribavljane i analizirane. Suprotno navodima pritužbe, Tužilaštvo je pribavilo sve dokaze na okolnost saobraćajne nesreće i dovelo ih u međusobnu vezu i tako utvrdilo na koji način se saobraćajna nesreća dogodila i njezinu dinamiku. Nije tačan navod da nije provedeno timsko vještačenje na okolnost saobraćajne nesreće jer su na rekonstrukciji događaja koja je obavljena, pored ostalih, bila prisutna tri vještaka, pa je nakon toga obavljeno više vještačenja po vještacima različitih struka i tako pouzdano utvrđeno kako je do nesreće i naleta na pješake kritične prilike došlo, te koje su povrede pješaci zadobili i na koji način.

44. Prema navodima Tužilaštva, pritužba proizvoljno navodi da su uvidajem pronađeni tragovi - ostaci stakla i plastike tragovi koji mogu ukazivati na saobraćajnu nezgodu koja nema veze sa ovim događajem. Naime, na licu mjesta su pronađeni tragovi koji su se tokom istrage na osnovu pribavljenih dokaza sasvim pouzdano doveli u vezu s nezgodom koju je prouzrokovalo konkretno vozilo i kojim je upravljao osumnjičeni Ljubo Seferović kao vozač. To potvrđuje sadržina brojnih pribavljenih dokaza čija je sadržina rezultirala ovakvim

utvrđenjem (vještačenja vozila, tragova, vrste i mjesto povreda oštećenih, oštećenja odjeće oštećenih, iskazi svjedoka, videonadzor s dva objekta). Također, prema mišljenju Tužilaštva, pritužba proizvoljno komentira izgled vozila nakon nezgode, pa navodi da lijevi far vozila kombi nije razbijen, tj. da su oba fara čitava, kao i vjetrobransko staklo; da povrede na tijelu Dženana Memića ne odgovaraju navodnim oštećenjima kombi vozila; da nije utvrđeno mjesto naleta vozila na Dženana Memića, zaustavno mjesto pješaka s tragovima krvi, način i brzina kretanja kombi vozila.

45. Tužilaštvo navodi da posebno začuđuje ocjena dokaza Tužilaštva od strane pritužbe. Naime, pritužba nije mogla na zakonit način doći u posjed dokaza koje analizira, pa to za posljedicu ima komentiranje dokaza Tužilaštva u fazi istrage koja je u toku i proizvoljno tumačenje kritičnog događaja bez iznesene argumentacije. Tako pritužba proizvoljno i netačno navodi da je osumnjičena "Vasvija Seferović" dala izjavu 31. maja 2016. godine i da je tada navela da je njezin suprug vozilom udario NN muško lice i da je nakon toga izašao iz vozila i prišao NN licu, pa ga više puta udario. Naime, tako nešto osumnjičena nije navela u svojoj izjavi, već je to, prema navodima službene zabilješke MUP-a, u neformalnom razgovoru izjavila pripadnicima MUP-a. Pritužba postavlja pitanje i komentira da li je o ovom obaviješten tužilac i da li je ista preduzeo tim povodom. O tome su obaviješteni tužioci koji su tom prilikom bili u prostorijama MUP-a i uzimali izjavu od osumnjičene koja u svojoj izjavi takve navode nije ponovila. I pored toga, a u cilju provjere takvih navoda, Tužilaštvo je na osnovu sadržine spomenute službene zabilješke ostalo pri pravnoj kvalifikaciji krivičnog djela ubistva i po tom osnovu, na osnovu spomenute službene zabilješke, izdejstvovalo pritvor ovoj osumnjičenoj. Međutim, Kantonalni sud u Sarajevu je u konačnici ukinuo mjeru pritvora navodeći da se podaci iz službene zabilješke MUP-a od 1. juna 2016. godine, gdje ovlaštena službena lica samo djelimično interpretiraju sadržaj neformalnog razgovora sa osumnjičenom i koji dio razgovora je osumnjičena kasnije opovrgla ne mogu koristiti kao dokaz.

46. Dakle, nije riječ o izjavi osumnjičene koja je uzeta u smislu člana 92. st. 2. i 3. ZKP-a, pa se na osnovu člana 11. stav 2. ZKP-a navedena službena zabilješka ne može koristiti kao zakonit dokaz.

47. Na taj način, imajući u vidu i sve ostale dokaze, Kantonalni sud je utvrdio da nema osnovane sumnje da je počinjeno krivično djelo ubistva iz člana 166. stav 1. KZ-a u vezi sa članom 31. KZ-a, a sve u vezi sa članom 28. istog zakona, dakle da su imenovani počinili krivično djelo ubistva u saučesništvu u vezi sa članom 31. istog zakona. Istovremeno, Tužilaštvo nalazi važnim istaći da je u toku istrage provjeravalo navod osumnjičene "Vasvije Seferović" iz službene zabilješke i zaključilo kako nema nijednog dokaza koji potvrđuje ono što su zabilježili pripadnici MUP-a u predmetnoj službenoj zabilješci i što je osumnjičena rekla u neformalnom razgovoru. U konačnici, to je rezultiralo pravnom kvalifikacijom krivičnog djela i odlukom na koju je uložena pritužba.

48. Pritužba, kako ističe Tužilaštvo, nadalje improvizira i navodi kako je svjedokinja Alisa Mutap saslušana 10. februara 2016. godine u MUP-u, o čemu uopće nije sačinjen zapisnik. Riječ je o još jednom netačnom navodu jer je zapisnik sačinjen, te dostavljen u spis. Slijedom navedenog, netačno je i da je svjedokinja saslušana tek 5. aprila 2016. godine. Nadalje, pritužba iznosi stručne zaključke koji su u domenu vještaka, a koji se odnose na navodnu amneziju svjedokinje Alise Mutap. Tužilaštvo je navelo da je i u tom dijelu provelo vještačenje po stručnim licima. Tužilaštvo ističe da se pritužbom problematizira i nalaz vještaka medicinske struke, zaključujući da sadržina tih

nalaza potvrđuje osnovnu tezu pritužbe da istraga nije provedena u skladu sa zakonom.

49. Tužilaštvo je nadalje navelo da se krivo (u pritužbi) interpretira član 239. ZKP-a, te navodi da obavijest (da se istraga obustavlja) ne predstavlja tužilačku odluku, pa Tužilaštvo nije ni dužno u obavijesti navoditi sve pribavljene dokaze, njihovu sadržinu i nije u obavezi vršiti njihovu analizu i ocjenu. U obavijesti se iznose samo oni razlozi kojima se tužilac rukovodio da donese odluku o obustavljanju istrage, a takvi razlozi su navedeni u obavijesti tužioca, pa je ona sačinjena u skladu sa članom 239. ZKP-a i Uputstvom glavnog federalnog tužioca broj A-164/2015 od 16. marta 2015. godine. Zbog toga je suvišno iznositi razloge zašto se u obavijesti ne iznose sadržaji pribavljenih dokaza.

50. Tužilaštvo navodi da uz pritužbu nije dostavljena niti jedna nova činjenica ni okolnost koja ukazuje da postoji osnov za sumnju da je osumnjičena Vasvija Sejđović počinila krivično djelo ubistva iz člana 166. stav 1. KZ-a u vezi sa članom 31. KZ-a. Tužilaštvo je navelo i da je u toku trajanja istrage provjerilo sve apellantove navode i nijedan se nije potvrdio tačnim. Tužilaštvo je nadalje navelo da je sve vrijeme postupalo u skladu sa zakonom, da nije podleglo pritiscima u skladu s dužnostima koje Tužilaštvo ima. U konkretnom slučaju pribavljeni su dokazi koji ukazuju da postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni Ljubo Seferović počinio krivično djelo protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZ-a i neukazivanje pomoći licu ozlijeđenom u saobraćajnoj nesreći iz člana 337. stav 1. istog zakona, a Bekrija Seferović za krivično djelo sprečavanja dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZ-a. Tužilaštvo se pozvalo na rješenje Vrhovnog suda koje potvrđuje zaključak Tužilaštva, a kojim je žalba Ljube Seferovića odbijena. Zbog navedenog je pritužbu valjalo odbiti kao neosnovanu, te je navedeno da se pritužba može podnijeti Federalnom tužilaštvu u skladu sa članom 9. stav 1. u vezi sa članom 20. stav 1. Zakona o Federalnom tužilaštvu.

51. Apellant je 21. septembra 2016. godine podnio pritužbu glavnom federalnom tužiocu protiv odluke glavne tužiteljice Tužilaštva.

52. Federalno tužilaštvo je 30. septembra 2016. godine aktom broj T11 0 KTA 0002430 16 obavijestilo apellanta da su od Tužilaštva zatraženi predmeti te će, nakon što ih dobiju i izvrše uvid u njih, uz ocjenu stanja u predmetu, dati stav o osnovanosti navoda iz pritužbe, o čemu će obavijestiti apellanta.

53. Federalno tužilaštvo - glavni federalni tužilac donio je Rješenje broj T11 0 KTA 0002430 16 od 28. oktobra 2016. godine kojim je apellantova pritužba, izjavljena protiv odluke glavne tužiteljice Tužilaštva od 9. augusta 2016. godine i Rješenja glavne tužiteljice Tužilaštva broj A-837/16 od 3. augusta 2016. godine odbijena kao neosnovana. Istim rješenjem odbijen je kao neosnovan apellantov zahtjev za prenošenje nadležnosti za postupanje u predmetu Tužilaštva s tog tužilaštva na Federalno tužilaštvo ili neko drugo tužilaštvo.

54. U obrazloženju rješenja je najprije navedeno da je Federalno tužilaštvo već vršilo kontrolu postupanja tužilaca u konkretnom predmetu, te je zaključeno da je bez obzira na određene nedorečenosti u pogledu donošenja naredbe o provođenju istrage protiv NN lica zbog krivičnog djela ubistva (što će se naknadno objasniti) postupanje zaduženih tužilaca bilo u skladu sa zakonom, te su preduzete radnje od samog početka bile usmjerene samo na otkrivanje počinilaca i identifikaciju krivičnog djela. Utvrđeno je da je postupanje bilo efikasno i da su se provjeravale sve prisjele informacije do kojih su dolazila ovlaštena službena lica, kao i druga lica, te da istraga nije bila usmjerena u pogrešnom pravcu, niti s ciljem zaštite bilo koga, već je bila sveobuhvatna. Federalno tužilaštvo, također, navodi da u provođenju pojedinih istražnih radnji (kako u pripremi tako i u

realizaciji) nije došlo do potpune primjene odredbi Uputstva o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih lica i tužilaca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage jer je evidentno da je dolazilo do curenja informacija kako o načinu tako i o sadržini pojedinih provedenih radnji, pri čemu su se davali i određeni subjektivni zaključci u odnosu na načine, sredstva i moguće počinioce krivičnog djela, a što je utjecalo na nastajanje nepovjerenja kod apellanta. Nadalje, Federalno tužilaštvo navodi da je apellant dao izjavu službenicima Sektora krim policije MUP-a na zapisnik 11. marta 2016. godine, da je ranije bio primljen u Tužilaštvu kojom prilikom je izrazio nezadovoljstvo, a što je rezultiralo njegovom ocjenom datom u sredstvima informiranja da se istraga vodi u krivom pravcu i da on, kao oštećeni, nije mogao dobiti bilo kakvu informaciju. Apellanta je 1. aprila 2016. godine primila tužiteljica koja je uključena u rad na predmetu, zajedno s punomoćnikom, a kojom prilikom je apellant saopćio informacije s kojima on raspolaže u vezi sa izlaskom medicinskog osoblja na lice mjesta, ocjenom povreda koje je zadobio njegov sin i određenim ponašanjem oca povrijeđene djevojke. Tužiteljica je apellanta upoznala da se oštećenim, u suštini, ne mogu iznositi rezultati istrage, ali da Tužilaštvo i policija svakodnevno preduzimaju radnje na otkrivanju i istraživanju krivičnog djela, te je tužiteljica navela da će Tužilaštvo i dalje istraživati nove informacije koje dobije, kao i informacije koje dobije od njih.

55. Federalno tužilaštvo nadalje navodi da je predmet evidentiran u upisniku Tužilaštva 10. februara 2016. godine na osnovu operativnog materijala koji je MUP dostavio povodom saobraćajne nesreće koja se dogodila 8. februara 2016. godine, u kojoj je jedno lice zadobilo teške tjelesne povrede opasne po život, a jedno lice lakše tjelesne povrede. Uviđaj je obavljen na licu mjesta, zapisnik je sačinio inspektor Jedinice za saobraćaj, a samom uviđaju prisustvovao je dežurni tužilac i prema navodima zapisnika rukovodio uviđajem. Prilikom vršenja uviđaja pronađeni su (pobrojani) tragovi i sve je kasnije vještačeno. Prvi su na lice mjesta došli pripadnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela koji su u iskazima dali opis zatečenog stanja, položaj tijela i informacije koje su dobili od oštećene, a to je da ih je udarilo auto velikom brzinom. Dežurni tužilac je u skladu sa članom 233. stav 1. ZKP-a dao potrebne upute, a 10. februara saslušana je oštećena bez prisustva tužioca, koja je izrazila sumnju da ih je uopće udarilo auto, a narednog dana tužilac je pozvao oštećenu i službenike Odjela za krvne delikte MUP-a kako bi provjerio navode iskaza oštećene, o čemu su Tužilaštvo i ovlaštena službena lica sačinili službenu zabilješku. Nadalje, Federalno tužilaštvo navodi da je tokom provođenja istrage saslušano veći broj svjedoka, da su provedena potrebna vještačenja tragova lica mjesta, te pribavljena medicinska dokumentacija za oštećene, te je 15. februara 2016. godine tužilac obaviješten da je Dženan Memić preminuo. Vještak medicinske struke nije mogao da se izjasni o mogućem sredstvu nanošenja povreda Dženanu Memiću, te je tužilac izdao naredbu za obdukciju, a vještak je dostavio izvještaj o obdukciji (29. februara 2016. godine), te na traženje Tužilaštva dopunu vještačenja 25. aprila 2016. godine. Federalno tužilaštvo navodi i druge provedene radnje, te navodi da je došlo do lišavanja slobode određenih lica koja bi se mogla dovesti u vezu sa izvršenjem predmetnog krivičnog djela, ali provedenim radnjama nisu utvrđeni dokazi iz kojih proizlaze osnovi sumnje da su navedena lica učinila krivično djelo na štetu Dženana Memića. Federalno tužilaštvo ukazuje na pribavljeni i pregledani videonadzor sa objekata (koji nisu direktno pokrivali lice mjesta događaja) na kojem je evidentiran prolazak kombi vozila neposredno nakon predmetnog događaja.

56. Federalno tužilaštvo navodi da je Tužilaštvo 7. marta 2016. godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv NN lica zbog postojanja osnova sumnje da su počinila krivično djelo

ubistva iz člana 166. KZ-a u vezi sa članom 31. KZ-a, a što je obrazloženo na način da to proizlazi iz prikupljenih izvještaja, iskaza, zapisnika i drugo. Imajući u vidu činjenice utvrđene uviđajem na licu mjesta (izuzeti tragovi), iskaze službenika koji su prvi došli na lice mjesta, te službene zabilješke službenika policije, podatke utvrđene iz videonadzora, nalaz i dopunu nalaza obducenta, federalni tužioci su ocijenili da se čini upitnom pravna kvalifikacija određena naredbom o provođenju istrage. U suštini, prema mišljenju Federalnog tužilaštva, za zaključiti je da je pravna kvalifikacija određena zbog izuzetno velikog interesiranja za predmetni događaj (okupljana građana, apelantove izjave da istraga ide u krivom pravcu, medijski natpisi i drugo), koji je po svojim manifestacijama predstavljao ne mali pritisak ne samo na zaduženog tužioca već na Tužilaštvo u cjelini. Federalno tužilaštvo je nadalje navelo da je nakon donošenja naredbe o provođenju istrage nastavljeno sa istražnim radnjama, pribavljeni su nalazi i mišljenja vještaka u odnosu na tragove nađene na licu mjesta, biološka vještačenja tragova izuzetih sa odjeće i drugo.

57. Nadalje, Federalno tužilaštvo navodi da je od evidentiranja događaja do izvršene kontrole ovog (Federalnog) tužilaštva saslušano više od 40 lica u svojstvu svjedoka, ali čija svjedočenja nisu dala moguće odgovore u odnosu na eventualne počinioc, već su saslušani svjedoci, u suštini, davali svoje subjektivne ocjene. Federalno tužilaštvo se osvrnulo i na svjedočenje jednog od svjedoka službenika Jedinice za saobraćaj MUP-a koji je u svom svjedočenju naveo da mu je u informativnom razgovoru povrijeđena rekla da je 100% sigurna da ona i njezin mladić nisu zadobili nikakve povrede ni od kakvog vozila, a što je suprotno navodima službene zabilješke koju je on sačinio. Glavna tužiteljica Tužilaštva je organizima MUP-a dostavila informaciju o ponašanju ovog službenika.

58. Nadalje, Federalno tužilaštvo navodi da je glavna tužiteljica Tužilaštva u cilju uspješnijeg rada na predmetu postavila, osim postupajućeg, još jednog tužioca, nakon čega se utvrđuju planovi rada, odnosno provođenje istrage u mogućim pravcima, a u cilju utvrđivanja počinilaca. U tom smislu je sačinjen i zahtjev službenim licima kojim se traži saslušanje većeg broja svjedoka na tačno utvrđene okolnosti, ponovno saslušanje saslušanih svjedoka, te pribavljanje drugih činjenica. Naprijed navedene aktivnosti rezultirale su pronalaskom i lišavanjem slobode Ljube Seferovića, Vasvije Sejđović i Bekrije Seferovića, te donošenjem naredbe o provođenju istrage protiv ovih lica zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivično djelo ubistva iz člana 166. KZ-a u vezi sa članom 31. KZ-a (u odnosu na Dženana Memića), dok se pozivanje na član 28. KZ-a odnosi na Alisu Mutap jer je u odnosu na nju krivično djelo ostalo u pokušaju. Istom naredbom Bekriji Seferoviću se stavlja na teret počinjenje krivičnog djela sprečavanje dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZ-a.

59. Federalno tužilaštvo nadalje iznosi da je osumnjičenim licima određen pritvor da bi u postupku po žalbi Kantonalni sud svojim rješenjem od 23. juna 2016. godine pritvor ukinuo zato što iz provedenih dokaza ne proizlazi postojanje osnovane sumnje da su osumnjičeni počinili krivično djelo ubistva. Dakle, nadležni sud nije našao postojanje dokaza koji bi ukazivali da se protiv osumnjičenih može podići optužnica zbog krivičnog djela ubistva. Iz navedenog je proizišla obaveza Tužilaštva da ponovo izvrši procjenu provedenih dokaza i u skladu s tim utvrdi pravnu kvalifikaciju djela, što je urađeno naredbom o provođenju istrage od 24. juna 2016. godine. Po ovoj naredbi je predloženo određivanje pritvora, koji prijedlog je Kantonalni sud prihvatio. Stoga, Federalno tužilaštvo zaključuje da je pravilna odluka da se protiv Vasvije Sejđović obustavi istraga, a o razlozima za takvu odluku tužilac je obavijestio apelanta. S tim u vezi federalni tužilac se pozvao na odredbe člana 231. stav 2. ZKP-a u vezi sa odredbom člana 21. tačka j) ZKP-a. Federalno tužilaštvo je

navelo da su nakon donošenja naredbe o provođenju istrage preduzete potrebne istražne radnje, nakon čega je podignuta optužnica, a koju je potvrdio Kantonalni sud.

60. Federalno tužilaštvo je navelo da su provedene i dvije rekonstrukcije po naredbi tužioca u skladu sa čl. 107. i 108. ZKP-a.

61. Dalje, Federalno tužilaštvo se izjasnilo da apelantovi navodi da se predmetnim odlukama sprečava suđenje istih za krivično djelo ubistva, odnosno da apelant raspolaže dokazima da se u konkretnom slučaju radi o ubistvu, ne ukazuju na preuranjenost ili nezakonitost pobijanih odluka. Naime, u predmetu Tužilaštva ne postoje bilo kakvi dokazi iz kojih bi proizlazili osnovi sumnje da se u konkretnom slučaju radi o krivičnom djelu ubistva, na to ko bi bio počinilac tog krivičnog djela, niti je oštećeni (apelant) dostavio takve dokaze. Potvrđena optužnica je rezultat dokaza prikupljenih tokom istrage u kojoj je više puta došlo do dopunjavanja nalaza i mišljenja vještaka, a u skladu s novim činjenicama utvrđenim tokom istrage, kao i činjenicama odnosno dokazima zasnovanim na izvršenim rekonstrukcijama, uz učešće svih potrebnih lica, te vještaka, kao i uz učešće i korištenje prevoznog sredstva, koje je prethodno i vještačeno da bi se utvrdila oštećenja na vozilu koja su popravljena. Apelantov prigovor da nije pozvan na rekonstrukciju se, također, ne može prihvatiti kao osnovan jer, kako navodi Federalno tužilaštvo, navedena odredba člana 287. stav 3. ZKP-a se odnosi na glavnu raspravu.

62. Federalno tužilaštvo se očitovalo i o navodima o izuzeću Tužilaštva, odnosno o preispitivanju Rješenja broj A-837/16, pa je, pozivajući se na čl. 40. stav 1. i 44. stav 1. ZKP-a, zaključilo da se pritužba ni u tom dijelu ne može smatrati osnovanom. Federalno tužilaštvo je cijeno i zahtjev da se predmet izuzme od Tužilaštva, te je, pozivajući se na odredbe čl. 9. i 20. Zakona o Federalnom tužilaštvu, cijeno rad Tužilaštva efikasnim, te je navelo da kada optužnicu potvrdi nadležni sud njoj je data potvrda zakonitosti, zbog čega se rad Tužilaštva ne može ocijeniti nezakonitim. Federalno tužilaštvo je, također, cijeno navode za prenos nadležnosti u smislu odredbe člana 35. stav 2. ZKP-a, u vezi sa članom 39. tačka f) ZKP-a, pa je odlučeno da ne postoje razlozi koji bi izazvali razumnju sumnju u nepristrasnost postupanja tužilaca Kantonalnog tužilaštva, pa samim tim ne postoje razlozi zbog kojih je zahtjevu trebalo udovoljiti.

Komisija za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo

63. Apelant je obavijestio Ustavni sud da je povodom događaja u kojem je stradao apelantov sin Komisija za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Komisija za sigurnost) formirala posebno *ad hoc* tijelo sa zadatkom da provjeri zakonitost rada MUP-a u istrazi u ovom predmetu. Apelant je od podnošenja apelacije u nekoliko navrata obavještavao Ustavni sud o ovom postupku.

IV. Apelacija

Navodi iz apelacije

64. Apelant u apelaciji ukazuje na povredu člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant upućuje na nedostatke u istrazi, te na nezakonitost istrage, odnosno navodi da hapšenje lica romske nacionalnosti smatra samo pokušajem da se ubistvo njegovog sina prikaže kao saobraćajna nesreća. Apelant je u apelaciji hronološki naveo tok istrage, te ukazuje na "propuste" u istrazi, kao i na određene odredbe ZKP-a za koje apelant smatra da su povrijeđene u konkretnom predmetu. Tako apelant upućuje na datum podnošenja naredbe o provođenju istrage (8. mart 2016. godine) iako se slučaj desio 8. februara 2016. godine. Apelant navodi da je Tužilaštvo događaj okvalificiralo kao saobraćajnu

nesreću sa NN licem, da bi 8. marta bila donijeta formalna naredba o provođenju istrage zbog krivičnog djela ubistva, koja je potvrđena naredbom od 1. juna 2016. godine u odnosu na Ljubu Seferovića i Vasviju Sejđović, da bi 24. juna 2016. godine istraga bila obustavljena u odnosu na Vasviju Sejđović i krivično djelo u odnosu na Ljubu Seferovića prekvalificirano. U vezi sa ovim promjenama apelant upućuje na odredbu člana 293. stav 1. tačka c) i stav 3. ZKP-a. Apelant, također, ukazuje na odredbu člana 239. stav 2. ZKP-a i obavezu Tužilaštva da obavijesti oštećenog o razlozima obustavljanja istrage, a Tužilaštvo u konkretnom predmetu nije navelo te razloge. Apelant nadalje ukazuje i pojašnjava određene propuste:

- Apelantu nikada nije dostavljen zapisnik o uviđaju "iako je isti u više navrata tražio od MUP-a", pogotovo imajući u vidu da je događaj prvobitno kvalificiran kao saobraćajna nesreća, kao i naredbom od 24. juna 2016. godine kao krivično djelo protiv sigurnosti javnog saobraćaja;

- Dva puta je vršena rekonstrukcija događaja (prije 8. aprila i 24. juna), pa apelant postavlja pitanja (prije svega) zbog čega je vršena druga rekonstrukcija i koje su nove činjenice nastale nakon druge rekonstrukcije događaja koje su dovele do nove kvalifikacije, oba puta bez pozivanja oštećenog;

- Apelant navodi da optužnica u odnosu na naredbu o provođenju istrage navodi nove činjenice (npr. alkoholiziranost Ljube Seferovića ili izlazak iz auta od strane navedenih lica koji se kasnije ne spominje), odnosno na različit način opisuje (isti) događaj, te je Tužilaštvo trebalo dati nove dokaze i pojašnjenje koje nije dalo u obavještenju (o obustavljanju istrage);

- Apelant detaljno analizira iskaz Alise Mutap, za koji tvrdi da ga je mijenjala nekoliko puta, dovodi u pitanje amneziju ove svjedokinje, kao i da li je provedeno vještačenje njezinog mentalnog zdravlja;

- Apelant analizira i iskaze ostalih svjedoka koje dovodi u vezu;

- Apelant analizira videosnimke i ukazuje na neke nelogičnosti u zaključku oko vremena kretanja pješaka i kombija; u ovom kontekstu apelant ukazuje na određeno vještačenje, koje je provedeno u Kanadi po apelantovom nalogu, iz kojeg proizlazi da je motor kombija hladan;

- Apelant upućuje na zaključak sudskog vještaka i konstatiranih povreda koje ne odgovaraju (u optužnici) opisanom načinu odvijanja i nastanka navodne nesreće, a koje opet dovodi u vezu sa izjavama Alise Mutap i Vasvije Sejđović o mjestu mogućeg kontakta vozila s pješacima i smjeru kretanja pješaka, kao ni da povrede Dženana Memića ne odgovaraju oštećenjima na kombi vozilu, kao i da videosnimak ukazuje da su farovi na kombi vozilu čitavi;

- Apelant ukazuje da je sačinjen obdukcioni nalaz, ali i nalaz i mišljenje istog vještaka, te da Tužilaštvo iz jednog nalaza izvodi dijametralno suprotne zaključke;

- Apelant problematizira nalaz i mišljenje vještaka saobraćajne struke;

- Apelant upućuje da videosnimak ukazuje da registracija na kombi vozilu (koja je navedena u optužnici) nije ista kao registracija sa videosnimka; apelant ukazuje da se nakon događaja, a slijedom izjave Alise Mutap tražilo malo zeleno auto, a ne kombi vozilo.

65. Apelant je u apelaciji, također, ukazao da je zbog osjetljivosti konkretnog predmeta Komisija za sigurnost pokrenula postupak skupštinskog nadzora nad zakonitošću rada MUP-a i Uprave policije MUP-a, te je za konkretan slučaj formirano *ad hoc* tijelo. U momentu podnošenja apelacija apelant je ukazivao na opstrukcije u vezi s radom Komisije za sigurnost od strane MUP-a, odnosno da zbog odbijanja MUP-a da dostavi potrebne dokumente i podatke Komisija za sigurnost i *ad hoc* tijelo nisu u stanju da provjere zakonitost rada MUP-a na ovom

predmetu, a time je dovedena u pitanje zakonitost istrage. Apelant je, također, ovim navodima potkrijepio zahtjev za privremenu mjeru, ukazavši da Tužilaštvo prije konačnog izvještaja Komisije za sigurnost i *ad hoc* tijela nije moglo obustaviti istragu u odnosu na Vasviju Sejđović zbog krivičnog djela ubistva, a isto nije moglo ni prije provjere navoda u ovoj apelaciji i njezinim prilogima.

66. Apelant, također, upućuje da raspolaže sa još informacija od značaja za konkretan predmet, koje će objelodaniti kada bude siguran da će podaci biti predmet djelotvorne istrage, a u cilju zaštite svog i drugih života.

67. Dakle, apelant je, također, problematizirao rješenje Federalnog tužilaštva, dovodeći u pitanje njegove zaključke. U dopuni apelacije, kada je dostavljeno rješenje Federalnog tužilaštva, apelant navodi da "ostaje kod ranijih navoda iz apelacije" o povredi prava iz člana II/3.a), b) i e) i člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, kao i čl. 2, 3, 6, 13. i 14. Evropske konvencije. Apelant je, također, problematizirao i postupanje Kantonalnog suda koji, prema apelantovom mišljenju, "ne poduzima svoje zakonske obaveze u cilju rasvjetljavanja događaja". Apelant je u nekoliko navrata dopunjavao apelaciju novim informacijama, među kojima je i činjenica da je Komisija za sigurnost utvrdila nezakonitost u radu MUP-a, odnosno službenih lica koja su radila na otkrivanju počinioca i okolnosti djela u kojem je stradao apelantov sin, te je naveo propuste koje je utvrdila Komisija za sigurnost.

Odgovor na apelaciju

68. U odgovoru na apelaciju od 27. oktobra Tužilaštvo je navelo da je apelacija neosnovana, da je istraga provedena zakonito i da je u toku postupak po podignutoj i potvrđenoj optužnici. Naknadno, na ponovno traženje Ustavnog suda, Tužilaštvo je dostavilo odgovor na apelaciju s preduzetim radnjama u predmetu i dostavilo veliki broj naredbi koje je Tužilaštvo donijelo u toku istrage, a u cilju otkrivanja počinioca.

69. Odmah po prijemu apelacije, Ustavni sud ju je prosljedio na odgovor i Federalnom tužilaštvu. Odgovor Federalnog tužilaštva na apelaciju je dat 28. oktobra 2016. godine. Federalno tužilaštvo je u odgovoru navelo da je apelantova pritužba izjavljena protiv akata Tužilaštva i rješenja Tužilaštva odbijena kao neosnovana. Također je, imajući u vidu da je sudski postupak u toku po podignutoj optužnici, Federalno tužilaštvo navelo da je apelacija nedozvoljena. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nije ponovo tražio odgovor Federalnog tužilaštva kada je apelacija "proširena" i na rješenja Federalnog tužilaštva od 25. oktobra 2016. godine.

70. Komisija za sigurnost Skupštine Kantona je 31. oktobra dostavila odgovor na apelaciju u kojem je navela kako i na koji način "radi" na predmetu.

V. Relevantni propisi

71. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 231.

Naredba o provođenju istrage

(1) *Tužitelj naređuje provođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.*

(2) *O provođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.*

(3) *Tužitelj donosi naredbu da se istraga neće provoditi ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.*

(4) *O neprovođenju istrage, kao i o razlozima za to tužitelj će obavijestiti oštećenog i podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu tužitelja.*

VI. Dopustivost

72. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

73. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

74. Prema mišljenju Ustavnog suda, iz navoda apelacije proizlazi da apelant pokreće pitanje (ne)djelotvornosti istrage.

75. Shodno navedenom, Ustavni sud zapaža da apelant predmetnom apelacijom zapravo ne osporava meritornu odluku - presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini koja bi, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmet osporavanja pred Ustavnim sudom, pa se postavlja pitanje dopustivosti predmetne apelacije.

76. Ustavni sud, slijedeći svoju dosadašnju praksu u predmetima koji su pokretali slična pitanja u kontekstu kršenja prava na život koja su zaštićena članom II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 2. Evropske konvencije u kontekstu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda smatra da u konkretnom slučaju postoji njegova nadležnost.

77. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća i na praksu Ustavnog suda zauzetu u predmetu broj AP 862/10 od 16. maja 2013. godine (Odluka dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), u kojem je Ustavni sud utvrdio da odredbama ZKP-a Republike Srpske nije predviđena mogućnost da, u slučaju kada tužilaštvo donese odluku o neprovođenju istrage, stranke koje su nezadovoljne takvom odlukom mogu izdejstvovati meritornu odluku - presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini koja bi, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmet osporavanja pred Ustavnim sudom. Dalje, imajući u vidu relevantne odredbe ZKP-a Republike Srpske, prema mišljenju Ustavnog suda, proizlazi da je u takvim slučajevima jedini pravni lijek koji stranke mogu koristiti prigovor protiv odluke o neprovođenju istrage. U vezi s tim, Ustavni sud je smatrao da se ovakva zakonska regulativa, odnosno nemogućnost da apelanti u skladu s važećim zakonodavstvom dođu do meritorne odluke koja bi mogla biti predmet ocjene Ustavnog suda, ne može staviti na teret apelantima, pogotovo u situaciji kada apelacija podnesena Ustavnom sudu pokreće pitanja kršenja prava na život zaštićenog članom II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 2. Evropske konvencije u vezi s događajima povodom kojih apelanti, dakle, nisu imali zakonsku mogućnost za vođenje bilo kakvog postupka.

78. Iako je u konkretnom slučaju istraga pokrenuta i optužnica podignuta, imajući u vidu činjenicu da apelant problematizira istragu koja je u odnosu na Vasviju Sejđović obustavljena, bez mogućnosti apelanta da u ovom dijelu dođe do

"sudske odluke", kao i da problematizira samu istragu koja je dovela do ovakvog optuženja u odnosu na Ljubu Seferovića i Bekriju Seferovića, podržavajući svoju praksu, Ustavni sud smatra da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete iz člana 18. st. (2) i (4) Pravila Ustavnog suda jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

79. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

80. Apelant u apelaciji navodi povredu člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije zbog nedjelotvorne istrage.

81. Član II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

a) Pravo na život.

82. Član 2. Evropske konvencije glasi:

Pravo na život svake osobe zaštićeno je zakonom. Niko ne smije biti namjerno lišen života, osim prilikom izvršenja presude suda kojom je osuđen za krivično djelo za koje je zakonom predviđena ova kazna.

83. Apelant ukazuje na povredu prava iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije najprije zbog propusta Tužilaštva da provede efikasnu istragu, prije svega navodeći činjenicu da je Tužilaštvo u tri naredbe o provođenju istrage različito opisalo događaj, različito okvalificiralo događaj i krivično djelo, te ukazujući na brojne kontradiktornosti u "utvrđenim činjenicama od strane Tužilaštva, kao i na određene nezakonitosti u samoj proceduri (oko zapisnika o uviđaju ili rekonstrukciji)".

84. U momentu podnošenja apelacije i donošenje ove presude postupak je u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu po podignutoj optužnici povodom događaja čija je posljedica smrt apelantovog sina.

85. Ustavni sud podsjeća na to da član 2. Evropske konvencije predstavlja jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, "prva rečenica člana 2. stava 1. nalaže državi ne samo da ne uzrokuje smrt na namjeran ili nezakonit način, nego i da preduzme mjere neophodne za zaštitu života lica u okviru svoje jurisdikcije" (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *I. C. B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 9. juna 1998. godine, stav 36). S ciljem djelotvornog osiguranja uživanja prava koje garantiraju čl. 2-4. Evropske konvencije, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava je usaglasila proceduralne zahtjeve, a najčešći je zahtjev za provođenje istrage kao dijela šire obaveze uspostavljanja djelotvornog sudskog sistema. Nametanje ovakve obaveze ima za cilj da omogući gonjenje ili pokretanje sudskih postupaka koji su naloženi u slučaju kršenja Evropske konvencije. To, međutim, ne znači da ova obaveza važi samo za slučajeve kada se događaji mogu pripisati državnim vlastima, već se primjenjuje i u slučajevima kada se smatra da povreda prava iz čl. 2. ili 3. Evropske konvencije potječe od pojedinca (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *M. C. protiv Bugarske*, presuda od 4. decembra 2003. godine, stav 151). Cilj ove istrage je osiguranje djelotvorne zaštite prema odredbama domaćeg zakona i "u onim slučajevima u kojima su upleteni državni organi, predviđanje njihove odgovornosti" za činjenice koje su u njihovoj nadležnosti (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Mastromatteo protiv Italije*, presuda od 24. oktobra 2002. godine, stav 89. i *Nachova i dr. protiv Bugarske*, presuda od 26. februara 2004. godine, stav 110).

86. Evropski sud je naglasio da član 2. Evropske konvencije zahtijeva da su nadležna tijela u slučaju nasilne smrti dužna provesti službenu djelotvornu istragu čija forma i sadržaji zavise od okolnosti konkretnog slučaja. Prema stavu Evropskog suda, da bi se istraga mogla smatrati djelotvornom u smislu člana 2. Evropske konvencije mora prvenstveno biti "odgovarajuća", odnosno tokom istrage moraju biti utvrđene sve relevantne činjenice, te kada je to moguće istraga mora dovesti do identifikacije počinitelaca i njihovog kažnjavanja. Nadalje, nadležne vlasti moraju preduzeti sve razumne mjere kojima će pribaviti i osigurati dokaze u predmetnom slučaju. Zaključci istrage moraju biti zasnovani na nezavisnoj, objektivnoj i temeljnoj analizi predmeta. Nadležna tijela koja provode istragu moraju biti nezavisna od ostalih lica koja bi mogla, na bilo koji način, biti povezana s predmetom, i to ne samo u hijerarhijskom nego i u praktičnom smislu. Istraga mora biti provedena ažurno i pravovremeno. Istraga mora biti dostupna porodici žrtve u onoj mjeri u kojoj je potrebno za zaštitu njihovih prava. Štaviše, u određenim okolnostima istraga mora biti podvrgnuta i "oku javnosti". Stoga će Ustavni sud u okolnostima konkretnog predmeta, a polazeći od apelantovih navoda, ispitati da li su zadovoljeni standardi iz istrage, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja.

87. Što se tiče nezavisnosti istrage, Ustavni sud primjećuje da iako je apelant tražio izuzeće Tužilaštva, glavne tužiteljice Tužilaštva, kao i postupajućih tužilaca, iz navoda apelacije ne proizlazi da je apelant sumnjao u njihovu pristrasnost. Apelantovi navodi više upućuju na generalno nezadovoljstvo radom Tužilaštva u vezi s provođenjem istrage, odnosno "gubitkom povjerenja u rad" zbog samog načina rada i odnosa prema apelantu i predmetu, pa se Ustavni sud neće baviti ovim pitanjem, nalazeći da ničim nije dovedena u pitanje "nezavisnost istrage" jer nije dovedeno u pitanje da su lica koja su odgovorna za istragu i ona koja su provodila istragu nezavisna od onih koja su uključena u događaje, što podrazumijeva "ne samo nepostojanje bilo kakve hijerarhijske ili institucionalne veze nego i praktičnu nezavisnost" (*ibid.*, presuda *Nachova i dr.*).

88. Što se tiče standarda hitnosti, brzine i sveobuhvatnosti, pri čemu Evropski sud ne oklijeva da detaljno kontrolira mjere koje su preduzeli istražioc, Ustavni sud primjećuje da apelant u najvećem dijelu problematizira ovaj dio. Apelant, prije svega, ukazuje na datum donošenja naredbe za provođenje istrage, te dovodi u pitanje kvalitet istrage, odnosno na koji način je došlo do mijenjanja kvalifikacije krivičnog djela i na osnovu kojih utvrđenih okolnosti, te navodi da za to nisu dati razlozi, a što sve upućuje na brzinu i sveobuhvatnost istrage.

89. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da kada je u pitanju naredba o provođenju istrage (od 8. marta 2016. godine) radi se o internom aktu Tužilaštva. U konkretnom slučaju, bez obzira na datum donošenja naredbe za provođenje istrage, sasvim je jasno da iz priložene dokumentacije Tužilaštva proizlazi da je Tužilaštvo od momenta kada se kritični događaj desio preduzimalo radnje s ciljem otkrivanja počinioca. Nadalje, istraga je u formalnom smislu trajala od 8. februara 2016. do 24. juna 2016. godine kada je podignuta optužnica, dakle manje od pet mjeseci. Nadalje, iz dokumentacije koju je dostavilo Tužilaštvo proizlazi da je saslušanje svjedokinje Alise Mutap (a koje je i bilo odlučujuće za "smjer" istrage) obavljeno 10. februara 2016. godine. Stoga, nakon prikupljanja dovoljnog broja informacija, Tužilaštvo donosi naredbu o provođenju istrage protiv nepoznatih počinitelaca, zbog čega nastavlja da radi na predmetu, i to intenzivno.

90. Ustavni sud primjećuje da apelant, u suštini, vrši ocjenu dokaza koje je prikupilo Tužilaštvo, te ih problematizira. Iako apelant navodi da neke njegove navode Tužilaštvo nije provjerilo, Ustavni sud primjećuje da je Tužilaštvo navelo da su

svi apelantovi navodi provjereni. Osim toga, kada se ima u vidu apelantovo nezadovoljstvo i njegova sumnja koju iskazuje (apelant očigledno upućuje da je u pitanju ubistvo njegovog sina, odnosno da se prava istina prikriva) Ustavni sud primjećuje da je upravo u tom pravcu Tužilaštvo na početku istrage i provodilo istragu. Međutim, protekom vremena, sakupljanjem sve više dokaza, Tužilaštvo u maju 2016. godine dolazi do novih informacija koje su dovele do identifikacije odgovornih lica. Osim toga, a kako proizlazi iz spisa, kao i iz akata dostavljenih uz apelaciju, način na koji je Tužilaštvo prvobitno, optužnicom od 1. juna 2016. godine, okvalificiralo događaj (kao krivično djelo ubistva i drugo u odnosu na osumnjičene) bio je predmet kontrole od strane suda. Naime, rješenjem Kantonalnog suda je ukinut pritvor (određen osumnjičenim licima), a iz razloga što iz dostavljenih dokaza ne proizlazi postojanje osnovane sumnje da su osumnjičeni počinili krivično djelo ubistva. Iz osporenog rješenja Federalnog tužilaštva od 28. oktobra 2016. godine također proizlazi da su federalni tužioci - imajući u vidu činjenice utvrđene uviđajem na licu mjesta, iskaze službenika koji su prvi došli na lice mjesta, njihove službene zabilješke, podatke utvrđene iz izuzetih videonadzora - ocijenili da se čini upitnim postojanje osnova sumnje za datu pravnu kvalifikaciju određenu naredbom o provođenju istrage (od 7. marta 2016. godine). Dakle, već u fazi istrage kontrolu istrage, odnosno pravnu kvalifikaciju krivičnog djela izvršili su Kantonalni sud i Federalno tužilaštvo.

91. Ustavni sud opet podsjeća na stav Evropskog suda da se ovdje radi o "obavezi ne rezultata nego sredstava" (*idem.*). Dakle, vlasti moraju preduzeti mjere koje su im razumno pristupačne kako bi bili sakupljeni dokazi, ubrajajući u to, prema Evropskom sudu za ljudska prava, ako se radi o nasilnoj smrti, uzimanje izjava očevidaca, izvještaje forenzičara i, ako je potrebno, autopsiju s preciznim opisom povreda i što pouzdanijim uzrokom smrti (*idem.*). U konkretnom slučaju, na osnovu dokumentacije koju je dostavilo Tužilaštvo, a iz koje proizlazi da je u toku istrage saslušan veći broj lica, kako potencijalno osumnjičenih tako i svjedoka, te sve ostale provedene radnje u cilju otkrivanja istine (što je sve analiziralo i Federalno tužilaštvo) jasno upućuje da je jedini cilj istrage bilo otkrivanje počinitelaca i identifikacije krivičnog djela. Dalje, Ustavni sud primjećuje da nakon što su identifikovali potencijalno odgovorna lica i u odnosu na njih donijeli naredbu o provođenju istrage zbog osnova sumnje da su počinili krivično djelo ubistva, Tužilaštvo nadalje provodi niz aktivnosti (rekonstrukcija, vještačenje, ispitivanje, i drugo). Tužilaštvo je nakon toga podiglo optužnicu protiv Ljube Seferovića zbog krivičnog djela protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZ-a i neukazivanja pomoći licu povrijeđenom u saobraćajnoj nesreći iz člana 337. stav 1. KZ-a, a sve u vezi sa članom 54. KZ-a i Bekrije Seferovića zbog krivičnog djela sprečavanje dokazivanja iz člana 349. stav 2. KZ-a, dok je u odnosu na Vasiju Sejđović istraga obustavljena.

92. Što se tiče daljnjeg toka postupka pred sudovima, a koji je u toku, Ustavni sud primjećuje da zahtjevi člana 2. Evropske konvencije nisu ograničeni na fazu službene istrage ako je ona dovela do pokretanja postupka pred domaćim sudovima. U postupku u cjelini, uključujući i njegovu raspravnu fazu, moraju se ispuniti uvjeti pozitivne obaveze zaštite života putem zakona i zabrane zlostavljanja. Iako nema apsolutne obaveze prema kojoj bi se svi krivični progoni trebali okončati osudom ili izricanjem neke određene kazne, domaći sudovi ni u kojim okolnostima ne bi smjeli biti spremni dopustiti da krivična djela kojima se ugrožava život i teški napadi na tjelesni i moralni integritet prođu nekažnjeno (vidi *Salman protiv Turske* broj 21986/93). Osim toga, Ustavni sud ukazuje da iako je istraga u predmetnom postupku okončana, to nikako ne znači da Tužilaštvo nema

daljnu obavezu, u slučaju pojavljivanja eventualnih novih činjenica, da postupuje u skladu s relevantnim odredbama ZKP-a. Također, u ovom momentu, kada je suđenje u toku, neosnovan je i apelantov navod da "sud ne poduzima svoje zakonske obaveze u cilju rasvjetljavanja događaja".

93. Stoga, imajući u vidu vrlo tragične posljedice događaja, Ustavni sud naglašava potrebu da se u takvim slučajevima treba efikasno djelovati odmah na prikupljanju relevantnih dokaza, neposredno nakon nesreće jer se na licu mjesta nesreće nalazi najveći broj dokaza koje treba prikupiti radi rješavanja slučaja. U suprotnom, svako odugovlačenje ili neefikasno djelovanje ima za posljedicu gubitak dokaza. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud primjećuje da je Tužilaštvo uložilo znatan napor da otkrije počinioce, te da utvrdi okolnosti slučaja koje sada treba da cijeni sud.

94. Ustavni sud, također, primjećuje da apelantovi navodi, a uzimajući u obzir i relevantno domaće zakonodavstvo, otvaraju pitanje učešća oštećenih u postupku, konkretno istrazi. Naime, apelant navodi da mu je, kao oštećenom, marginaliziran položaj u istrazi, te navodi nedostatak obrazloženja odnosno nenavođenje činjenica za postupanje Tužilaštva. S tim u vezi Ustavni sud podsjeća na već iznijeto da istraga mora biti dostupna porodici žrtve u onoj mjeri koja zadovoljava njihove potrebe za zaštitu prava. Ustavni sud u konkretnom slučaju navodi dvije stvari: apelant je o obustavljanju istrage protiv Vasvije Sejđović obaviješten aktom Tužilaštva na koji je izjavio pritužbu, koju su razmotrili i glavna tužiteljica Tužilaštva i Federalno tužilaštvo.

95. S druge strane apelant je nezadovoljan kvalifikacijom krivičnog djela i načinom "završetka" istrage.

96. Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda da član 2. ne nalaže obavezu da lica nadležna za istragu moraju zadovoljiti svaki zahtjev rodbine žrtve za određene postupke tokom istrage. Nadalje, sudski proces ne mora biti otvoren za javnost, a također ni odluka suda. U ovom slučaju, činjenica je da je apelant informiran o obustavljanju istrage u odnosu na jedno lice, ali da je apelant nezadovoljan i načinom na koji je došlo do optuženja, odnosno kvalifikacijom krivičnog djela u odnosu na ostala lica koja su optužena. Međutim, Ustavni sud opet podsjeća da se istragom otvara put za sudski postupak, do kojeg je u ovom

slučaju došlo. Ustavni sud, također, primjećuje da je Federalno tužilaštvo u dva navrata ispitalo zakonitost rada Tužilaštva i utvrdilo da je ono postupalo u skladu sa odredbama ZKP-a, te o tome obavijestilo apelanta. Stoga, Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom predmetu zadovoljen aspekt dostupnosti istrage kako za porodicu (apelanta) tako i sa aspekta obavještenja o radnjama preduzetim u istrazi.

97. U skladu s navedenim, Ustavni sud smatra da nisu prekršeni član II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i član 2. Evropske konvencije budući da Ustavni sud u preduzetim radnjama ne može pronaći dokaze da je postojao propust nadležnog tužioca i Tužilaštva koji dovodi u sumnju nastojanja da se prikupe svi relevantni dokazi, zbog čega se može reći da je provedena istraga bila potpuna i djelotvorna u smislu člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

98. Ustavni sud smatra da ne postoji kršenje člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije jer u preduzetim radnjama u istrazi nije našao propust nadležnog Tužilaštva da vodi i nadzire istragu u konkretnom slučaju, da otkrije počinioce i pripremi sudski postupak koji je u toku, kao i da apelantu pruži dovoljno informacija radi zaštite njegovih prava koja su ispitana, te smatra da je provedena istraga bila potpuna i djelotvorna u smislu člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije.

99. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, kao i promjene u predmetu do kojih je u međuvremenu došlo od podnošenja apelacija do donošenja ove odluke, nije neophodno posebno razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

100. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

101. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

K A Z A L O

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 277 Odluka o formiranju Koordinacijskog odbora Bosne i Hercegovine za implementaciju Plana upravljanja za nekropole sa stećcima iz Bosne i Hercegovine upisane na Listu svjetske baštine (hrvatski jezik)
- Odluka o formiranju Koordinacionog odbora Bosne i Hercegovine za implementaciju Plana upravljanja za nekropole sa stećcima iz Bosne i Hercegovine upisane na Listu svjetske baštine (bosanski jezik)
- 278 Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik)
- Odluku o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (srpski jezik)
- Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik)

**POVJERENSTVO ZA OČUVANJE
NACIONALNIH SPOMENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 279 Odluka broj 06.3-2.4-57/16-6 (hrvatski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-6 (srpski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-6 (bosanski jezik)
- 280 Odluka broj 06.3-2.4-57/16-7 (hrvatski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-7 (srpski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-7 (bosanski jezik)
- 281 Odluka broj 06.3-2.4-57/16-8 (hrvatski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-8 (srpski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-8 (bosanski jezik)
- 282 Odluka broj 06.3-2.4-57/16-9 (hrvatski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-9 (srpski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-9 (bosanski jezik)
- 283 Odluka broj 06.3-2.4-57/16-10 (hrvatski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-10 (srpski jezik)
- Odluka broj 06.3-2.4-57/16-10 (bosanski jezik)
- 284 Odluka broj 02-2.4-57/16-22 (hrvatski jezik)
- Odluka broj 02-2.4-57/16-22 (srpski jezik)
- Odluka broj 02-2.4-57/16-22 (bosanski jezik)

**KOMISIJA ZA RAČUNOVODSTVO I REVIZIJU
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 285 Odluka o razrješenju predsjedavajućeg Komisije (hrvatski jezik)
- Odluka o razrješenju predsjedavajućeg Komisije (srpski jezik)
- Odluka o razrješenju predsjedavajućeg Komisije (bosanski jezik)
- 286 Odluka o razrješenju generalnog tajnika Komisije (hrvatski jezik)

- Odluka o razrješenju generalnog sekretara Komisije (srpski jezik) 10
- Odluka o razrješenju generalnog sekretara Komisije (bosanski jezik) 11
- 287 Odluka o imenovanju predsjedavajućeg Komisije (hrvatski jezik) 11
- Odluka o imenovanju predsjedavajućeg Komisije (srpski jezik) 11
- Odluka o imenovanju predsjedavajućeg Komisije (bosanski jezik) 11
- 288 Odluka o imenovanju generalnog tajnika Komisije (hrvatski jezik) 12
- Odluka o imenovanju generalnog sekretara Komisije (srpski jezik) 12
- Odluka o imenovanju generalnog sekretara Komisije (bosanski jezik) 12

**AGENCIJA ZA STATISTIKU
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 289 Priopćenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za siječanj 2017. godine (hrvatski jezik) 13
- Saopštenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za januar 2017. godine (srpski jezik) 13
- Saopćenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za januar 2017. godine (bosanski jezik) 13
- 290 Saopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za siječanj 2017. godine (hrvatski jezik) 13
- Saopštenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za januar 2017. godine (srpski jezik) 13
- Saopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za januar 2017. godine (bosanski jezik) 13

**AGENCIJA ZA POŠTANSKI PROMET
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 291 Rješenje broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17 (hrvatski jezik) 13
- Rješenje broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17 (srpski jezik) 14
- Rješenje broj 01-03-2-29-1-UP-1-9/17 (bosanski jezik) 15

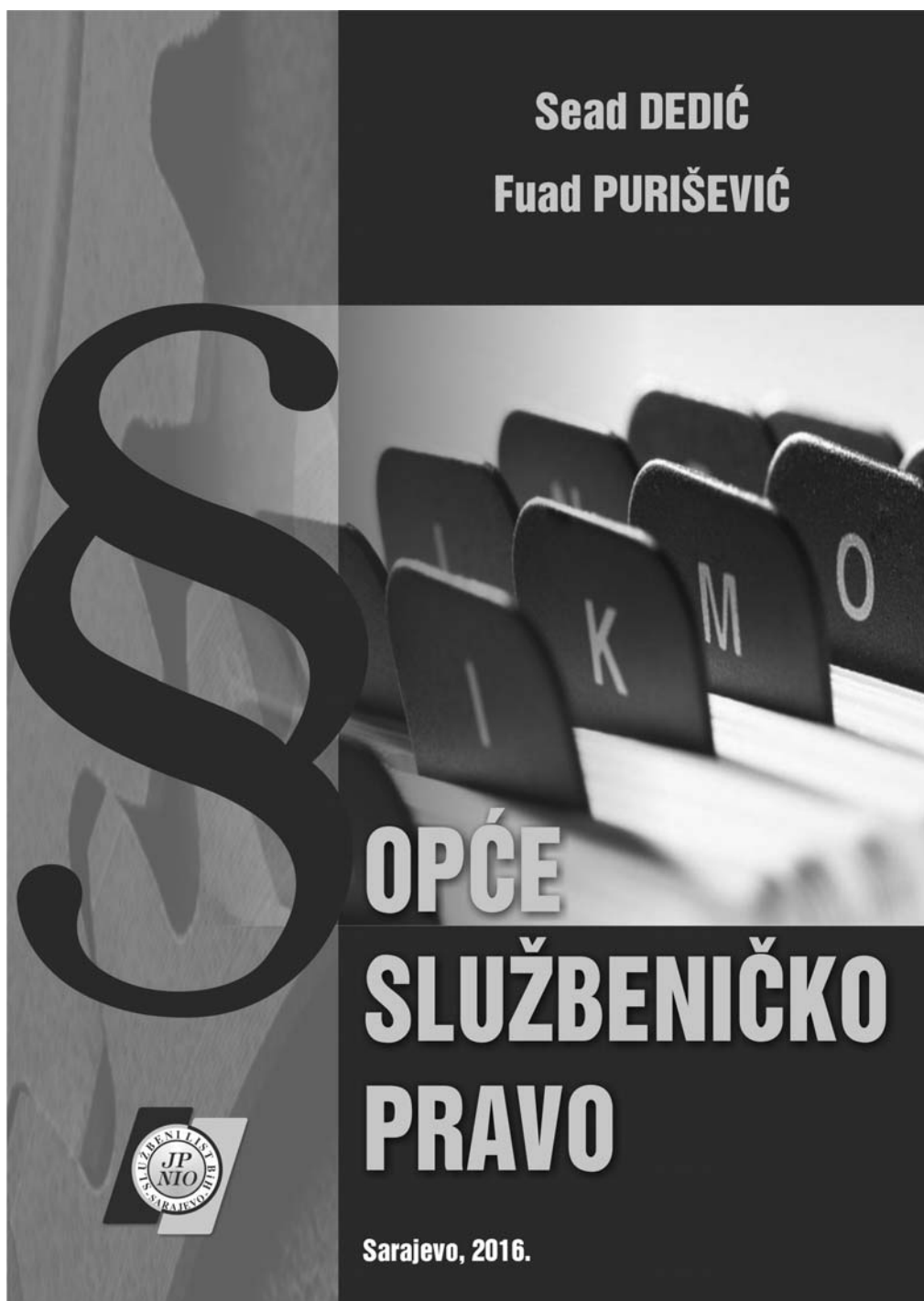
**DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

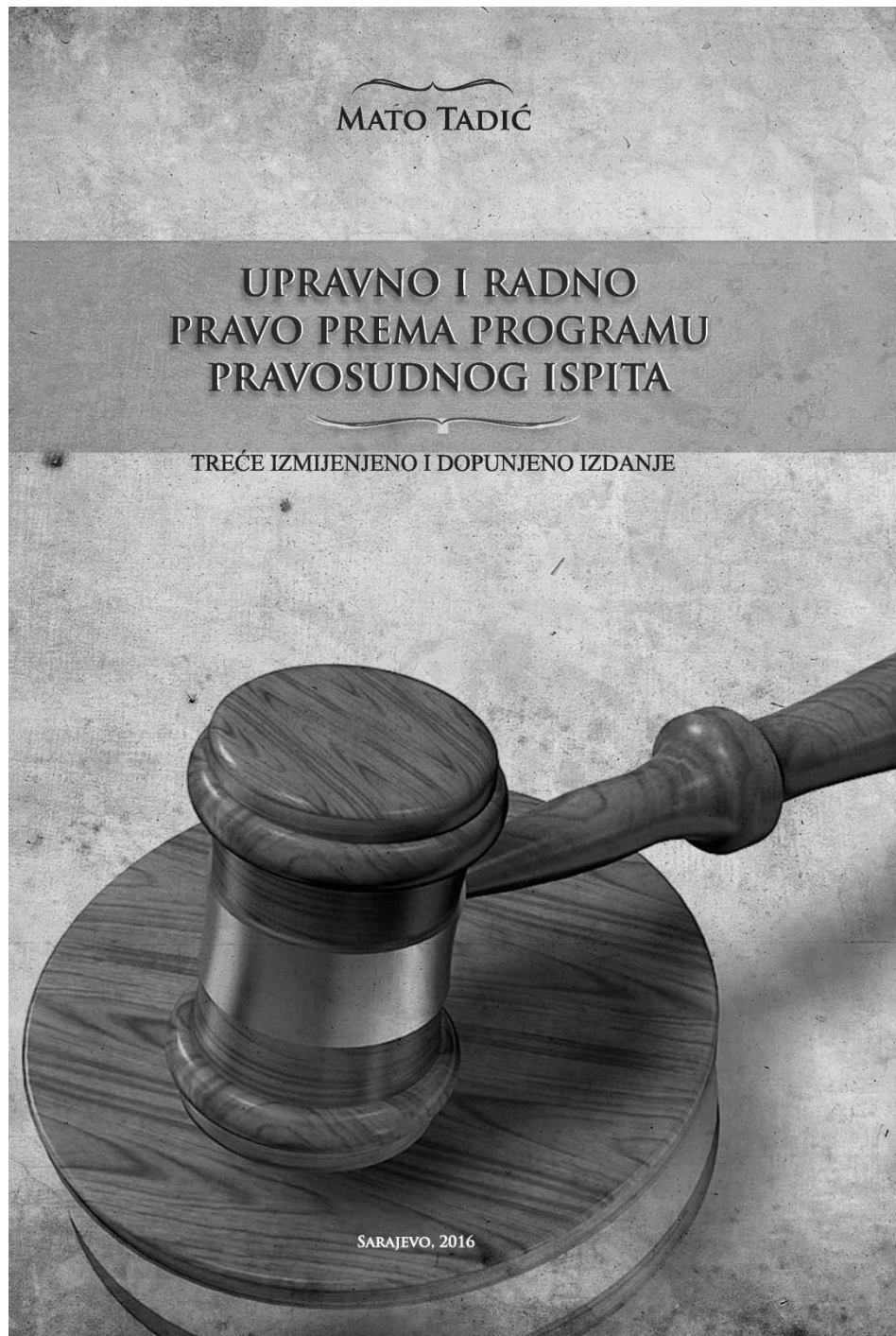
- 292 Pravilnik o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik) 16
- Pravilnik o uslugama vazduhoplovnog informisanja u Bosni i Hercegovini (srpski jezik) 29
- Pravilnik o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik) 43

**USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE**

293	Odluka broj AP 991/14 (hrvatski jezik)	56	Odluka broj AP 991/14 (bosanski jezik)	66
	Одлука број АП 991/14 (српски језик)	61	Odluka broj AP 3950/16 (hrvatski jezik)	71
			Одлука број АП 3950/16 (српски језик)	82
			Odluka broj AP 3950/16 (bosanski jezik)	93

Mato Tadić

PRIVREDNO PRAVO

PREMA PROGRAMU
PRAVOSUDNOG ISPITA
(treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje)

Sarajevo, 2016.

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za 1 polugodište 2017. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM